

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

*Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΕΝΣΤΟΛΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ*

του

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη Δημόσια Διοίκηση

Ιανουάριος 2019

Αφιερώνεται στη σύζυγό μου Αναστασία
και στην κόρη μου Μαριάννα..

Περίληψη

Σκοπός της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι η εξέταση βασικών αρχών και κανόνων του διοικητικού δικαίου κατά τρόπο τέτοιο ώστε να αναδειχθεί ο δέων τρόπος δράσης ή αντίδρασης του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας, τόσο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του όσο και όταν βρίσκεται εκτός υπηρεσίας.

Επίσης, η εργασία αυτή σκοπεί να αποτελέσει έναν οδηγό προσήκουσας συμπεριφοράς για τον αναγνώστη αστυνομικό αλλά και ένα, κατά το δυνατό, ουδέτερο σημείο αναφοράς για τον πολίτη που συνήθως αγνοεί τα όρια δράσης των αστυνομικών οργάνων, θεωρώντας τα, συνήθως ερειδόμενος σε ιδεολογικά κριτήρια, άλλοτε ευρύτερα και άλλοτε στενότερα απ' ότι είναι στην πραγματικότητα.

Η επίδειξη προσήκουσας συμπεριφοράς από τα αστυνομικά όργανα κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική και αναγκαία για την αποδοχή του αστυνομικού από την κοινωνία και για την εξασφάλιση της ενεργούς συμπαράστασης και συνεργασίας του πολίτη στην κατεύθυνση της πρόληψης και καταστολής του εγκλήματος.

Η εργασία αποτελείται συνολικά από 5 κεφάλαια. Στο κεφάλαιο 1 επιχειρούνται κάποιες εννοιολογικές διασαφηνίσεις ως βάση για την ανάλυση που ακολουθεί στα επόμενα κεφάλαια. Στο κεφάλαιο 2 εξετάζονται οι προσδιορίζουσες την αστυνομική συμπεριφορά, γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου και ειδικές αρχές του αστυνομικού δικαίου. Στα επόμενα δύο κεφάλαια προσδιορίζονται και αναλύονται τα χαρακτηριστικά και οι διαστάσεις της προσήκουσας συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων και στο τελευταίο κεφάλαιο γίνεται μια επισκόπηση σχετικής νομολογίας του ΕΔΔΑ καθώς και Ελληνικών Διοικητικών Δικαστηρίων. Τέλος, η εργασία κλείνει με έναν επίλογο και ένα παράρτημα που περιέχει συμπληρωματικά του αναλυθέντος θέματος κείμενα.

Abstract

The very purpose of this thesis is to examine basic principles and rules of the Greek administrative law in such a way as to highlight the way in which the Greek police officers should act or react, to situations that may arise while they are on duty as well as when they are off duty.

Moreover, this thesis is also intended to provide a conduct guide for the police personnel, but also a reference point for the citizens who usually ignore the limits of police action and consider them, usually based on ideological criteria, wider or narrower than they really are.

The effective maintenance of behavioral standards among the police personnel is considered to be particularly important and necessary for the police to be recognized by society and to ensure the active support and cooperation of the citizens towards the prevention and suppression of crime.

The current thesis is structured around 5 chapters. In the first chapter some conceptual clarifications are attempted as a basis for the analysis that follows in the next chapters. The second chapter deals with the general principles of administrative law and specific principles of police law which dictate the police behavior. In the next two chapters, the characteristics and dimensions of appropriate police behavior are identified and analyzed, and in the final chapter an overview of relevant case law of the European Court of Human Rights and of Greek administrative courts is made. Finally, the thesis closes with an epilogue and an annex.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	iii
Abstract	iv
Περιεχόμενα	v
Συντομογραφίες	viii
Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1	3
1.1 Η αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας	3
1.2 Το ένστολο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας	6
1.3 Το αστυνομικό δίκαιο	7
Κεφάλαιο 2: Αρχές καθορίζουσες την συμπεριφορά	9
Γενικές αρχές καθορίζουσες την συμπεριφορά.....	9
2.1 Η αρχή της νομιμότητας	9
2.2 Η αρχή της αναλογικότητας.....	12
2.2.1 Η αρχή της αναγκαιότητας.....	14
2.2.2 Η αρχή της καταλληλότητας.....	15
2.2.3 Η αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια	15
2.2.3.1 Την αρχή της ελάχιστης προσβολής ή του ηπιότερου μέσου	16
2.2.3.2 Την αρχή της αποφυγής ασύμμετρων - δυσανάλογων συνεπειών.....	16
2.2.3.3 Την απαγόρευση της χρονικής ασυνέπειας – υπερβολής	17
2.2.3.4 Περιπτώσιολογία.....	17
2.3 Η αρχή της προστασίας του διοικουμένου	20
2.3.1 Η αρχή της χρηστής και καλόπιστης διοίκησης.....	20
2.3.2 Η αρχή της ισότητας	22
2.3.3 Η αρχή της αμεροληψίας	23
2.3.4 Η αρχή της συνέχειας και της ενότητας των Δημοσίων Υπηρεσιών	24
2.4 Η αρχή της υπεροχής του δημοσίου συμφέροντος.....	25
Ειδικές αρχές καθορίζουσες την συμπεριφορά	28

2.5 Η αρχή της δράσης.....	28
2.6 Η αρχή της απαγόρευσης της κατάχρησης της αστυνομικής εξουσίας.....	31
2.7 Η αρχή της απαγόρευσης κατάχρησης της διαδικασίας.....	33
Κεφάλαιο 3: Χαρακτηριστικά δέουσας συμπεριφοράς.....	35
3.1 Ευγενής συμπεριφορά προς τους πολίτες.....	36
3.2 Συμπεριφορά υποδειγματική.....	37
3.3 Συμπεριφορά θετική και μη προκαλούσα δυσμενή σχόλια.....	43
3.4 Συμπεριφορά προσήκουσα κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας και εκτός αυτής..	48
3.5 Συμπεριφορά συναδελφική.....	49
Κεφάλαιο 4: Διαστάσεις της δέουσας συμπεριφοράς.....	51
4.1 Απέναντι στους πολίτες.....	51
4.1.1 Σεβασμός και προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών.....	52
4.1.2 Συμπεριφορά κατά την άσκηση της προληπτικής και κατασταλακτικής δραστηριότητας.....	53
4.1.3 Εξυπηρέτηση, βοήθεια και παροχή συνδρομής προς τους πολίτες.....	62
4.1.4. Ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς.....	65
4.2 Απέναντι στους συναδέλφους.....	66
Κεφάλαιο 5: Νομολογιακή επισκόπηση.....	72
5.1 Νομολογία του ΕΔΔΑ.....	72
5.1.1 Παραβιάσεις του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ.....	72
5.1.2 Παραβιάσεις του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.....	82
5.2 Νομολογία Ελληνικών Διοικητικών Δικαστηρίων.....	103
5.2.1 Απόταξη.....	104
5.2.2 Αργία με απόλυση.....	119
5.2.3 Αργία με πρόσκαιρη παύση.....	122
5.2.4 Πρόστιμο.....	126
5.2.5 Επίπληξη.....	132
Επίλογος.....	133

Βιβλιογραφία.....	135
Συμπληρωματική Βιβλιογραφία	140
Παράρτημα.....	141
(I) Κώδικας δεοντολογίας του αστυνομικού.	141
(II) Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας.....	149
(III) Κώδικας συμπεριφοράς των αρμοδίων οργάνων για την επιβολή του νόμου..	157

Συνοτομογραφίες

Α.Ε.Α.	Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
Α.Σ.	Αστυνομικός Σταθμός
Α.Τ.	Αστυνομικό Τμήμα
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
ΔΕΦΠειρ	Διοικητικό Εφετείο Πειραιά
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΦΑΘ	Διοικητικό Εφετείο Αθηνών
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα
Ε.Δ.Ε.	Ένορκη Διοικητική Εξέταση
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Υ.Π.	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών
Εδ.	Εδάφιο
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕισΑΠ	Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
ΕΛ.ΑΣ	Ελληνική Αστυνομία
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Κ.Δ.Δ.	Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας
Κ.επ.	Και επόμενες
Κ.λπ.	Και τα λοιπά
Κ.Π.Δ.	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Κ.Υ.Α.	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΔΔσίας	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ΚΟΚ	Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας
ΜΠΣ	Μη Παραγωγικής Σχολής
Ν.	Νόμος
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
Ό.π.	όπως παραπάνω
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Κ.	Ποινικός Κώδικας
Π.χ.	Παραδείγματος χάρη
Παρ.	Παράγραφος
ΠΣ	Παραγωγικής Σχολής
Σελ.	Σελίδα
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Τ.Α.	Τμήμα Ασφαλείας
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
Υπ' αριθ.	Υπ' αριθμόν
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧΘΔ/ΕΕ	Χάρτης την Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εισαγωγή

Ως συμπεριφορά μπορεί να οριστεί ο τρόπος με τον οποίο κάποιος αντιμετωπίζει τους άλλους καθώς και ο συγκεκριμένος τρόπος αντίδρασής του σε διάφορα εξωτερικά ή εσωτερικά ερεθίσματα

Ποιος λοιπόν ο δέων τρόπος συμπεριφοράς, ήτοι δράσης ή αντίδρασης, του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας στις καταστάσεις που αντιμετωπίζει κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του αλλά και όταν βρίσκεται εκτός υπηρεσίας, στην προσωπική και κοινωνική του ζωή;

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση βασικών αρχών και κανόνων του διοικητικού δικαίου κατά τρόπο τέτοιο που μια ικανοποιητική απάντηση στο παραπάνω ερώτημα θα μπορούσε να δοθεί.

Η φύση των αστυνομικών επεμβάσεων είναι τέτοια που ταυτίζεται με την αμεσότητα και την άσκηση μιας μορφής εξουσίας και μάλιστα με μεγάλο εύρος διακριτικής ευχέρειας. Κάθε ενέργεια των αστυνομικών οργάνων έχει, αναλόγως του αποτελέσματός της, αρνητική ή θετική επιρροή στο κοινωνικό σύνολο και με τον τρόπο αυτό επηρεάζεται και η διαμόρφωση της κοινής γνώμης για την συνολική εικόνα της αστυνομίας.¹ Έπειτα, οι αστυνομικοί συχνά, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, προβαίνουν σε περιορισμό θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών στο πλαίσιο της υπ' αυτών προστασίας υπέρτερων μορφών δημοσίου συμφέροντος ή υπέρτερων αγαθών. Οι ιδιαιτερότητες αυτές διαμορφώνουν και μια επιπλέον επιδίωξη της παρούσας εργασίας που συνίσταται στο να αποτελέσει αυτή έναν οδηγό προσήκουσας συμπεριφοράς για τον αναγνώστη αστυνομικό, αφετέρου να δώσει μια εικόνα της δέουσας συμπεριφοράς του αστυνομικού και στον πολίτη – αναγνώστη ώστε αυτός να διακρίνει αν ένας αστυνομικός συμπεριφέρεται προσηκόντως ή όχι και - ανάλογα - είτε να επιδοκιμάζει την συμπεριφορά του, ενισχύοντας έτσι την συνεργασία κοινωνίας - αστυνομίας, είτε να την αποδοκιμάζει και να την αναφέρει λειτουργώντας κατ' αυτό τον τρόπο προστατευτικά ως προς την προαναφερόμενη σχέση.

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι το αστυνομικό δίκαιο και ιδίως η συμπεριφορική δράση των αστυνομικών οργάνων δεν έχει τύχει ιδιαίτερης μελέτης από Έλληνες νομικούς συγγραφείς με σχεδόν όλα τα σχετικά πονήματα να χρονολογούνται προ της έκδοσης του Π.Δ. 120/2008 «Πειθαρχικό Δίκαιο Αστυνομικού Προσωπικού» αλλά και

---

¹ Στεργιούλης, Ε. (2008). *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 100.

άλλων σημαντικών νομοθετημάτων όπως του Ν. 4249/2014 όπου προσδιορίζεται εκ νέου η αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας συμπεριλαμβανομένης πλέον της άσκηση της αστυνομίας αλλοδαπών και προστασίας συνόρων.

Ως προς την δομή αυτής της εργασίας, επιγραμματικά αναφέρεται ότι στο κεφάλαιο 1 κρίθηκε απαραίτητο να προσδιοριστούν εννοιολογικά οι έννοιες της αποστολής και του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας, ως βάση για την ανάλυση που θα ακολουθήσει στα επόμενα κεφάλαια ενώ στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται μνεία και για το δίκαιο που διέπει την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας. Στο κεφάλαιο 2 αναλύονται οι γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου και οι ειδικές αρχές του αστυνομικού δικαίου που καθορίζουν την αστυνομική συμπεριφορά. Στα κεφάλαια 3 και 4 αναλύονται τα χαρακτηριστικά και οι διαστάσεις της δέουσας συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων ενώ στο τελευταίο κεφάλαιο 5 γίνεται μια νομολογιακή επισκόπηση με παράθεση σχετικής νομολογίας του ΕΔΔΑ καθώς και Ελληνικών Διοικητικών Δικαστηρίων. Τέλος, η εργασία κλείνει με έναν επίλογο και ένα παράρτημα περιέχον συμπληρωματικά του θέματος κείμενα.

Κεφάλαιο 1

1.1 Η αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας

Η αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας μπορεί να διακριθεί σε κύρια και επικουρική.² Η κύρια αποστολή περιλαμβάνει την κατοχύρωση και διατήρηση της δημόσιας τάξης καθώς και την προστασία της δημόσιας και κρατικής ασφάλειας³ ενώ η επικουρική αναλύεται στη συμμετοχή της ΕΛ.ΑΣ. στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης που προκύπτει από θεομηνίες και ατυχήματα ή άλλες καταστροφές σε περίοδο ειρήνης ή πολέμου σε συνεργασία με τις συναρμόδιες εθνικές αρχές και Υπηρεσίες, καθώς και σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας.⁴

Αναλυτικότερα ως προς την κύρια αποστολή της ΕΛ.ΑΣ., αυτή εκτείνεται σε τέσσερις περιοχές αστυνομικών αρμοδιοτήτων:⁵

α) Στην εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας.

β) Στην πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας δημόσιας ασφάλειας.

γ) Στην προστασία του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, στο πλαίσιο της συνταγματικής τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας κρατικής ασφάλειας.

δ) Στην πρόληψη και αποτροπή της παράνομης εισόδου – εξόδου αλλοδαπών στην Ελλάδα και στον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων που αφορούν την είσοδο, έξοδο, παραμονή και εργασία των αλλοδαπών στη χώρα, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας αλλοδαπών και προστασίας συνόρων.

Το περιεχόμενο καθεμιάς από τις παραπάνω περιοχές ορίζεται ειδικότερα από τον νόμο ως εξής:

Η άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης περιλαμβάνει ιδίως: α) τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης και ευταξίας και την παροχή έννομης προστασίας στους πολίτες και συνδρομή στις αρχές, β) την τήρηση της τάξης στους δημόσιους χώρους και στις

² Η διάκριση αυτή αποτυπώνεται στην ΣτΕ 2649/1987.

³ Άρθρο 1 Ν. 2800/2000.

⁴ Άρθρο 11 παρ. 2 Ν. 4249/2014.

⁵ Άρθρο 11 παρ. 1 Ν. 4249/2014.

δημόσιες συγκεντρώσεις και συναθροίσεις και την προστασία των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων των πολιτών κατά τις εκδηλώσεις αυτές, γ) τον έλεγχο της λειτουργίας δημόσιων κέντρων, θεαμάτων και καταστημάτων, δ) την τήρηση της τάξης στις συνεδριάσεις των δικαστηρίων και τη μεταγωγή των κρατουμένων, ε) τον έλεγχο της τήρησης της τουριστικής νομοθεσίας και στ) την άσκηση αρμοδιοτήτων δημοτικής αστυνόμευσης.⁶

Άσκηση αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης συνιστά και η φύλαξη εκλογικών καταστημάτων – τήρηση της τάξης κατά την ψηφοφορία.⁷

Η άσκηση της αστυνομίας τροχαίας περιλαμβάνει: α) τη ρύθμιση της κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων στους δρόμους και στους λοιπούς δημόσιους χώρους, β) τη μέριμνα για την εφαρμογή του ΚΟΚ και των λοιπών διατάξεων που σχετίζονται με την κυκλοφορία πεζών και οχημάτων και γ) τη διερεύνηση των τροχαίων ατυχημάτων.⁸

Η άσκηση της αστυνομίας δημόσιας ασφάλειας περιλαμβάνει ιδίως: α) τη δίωξη εγκλημάτων κατά της ζωής, της προσωπικής ελευθερίας, της ιδιοκτησίας και λοιπών περιουσιακών δικαιωμάτων, β) τη δίωξη του οικονομικού και ηλεκτρονικού εγκλήματος, γ) τον έλεγχο και τη δίωξη της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, δ) τη δίωξη του λαθρεμπορίου και της αρχαιοκαπηλίας, ε) τη μέριμνα για την προστασία των ανηλίκων και την εφαρμογή των διατάξεων για τα ήθη, στ) τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τα υπομνήματα και την προστασία του εθνικού νομίματος και συναλλάγματος, ζ) την επιτήρηση των τόπων όπου συχνάζουν ύποπτοι διάπραξης εγκλημάτων και τον έλεγχο των προσώπων αυτών, η) την αναζήτηση εξαφανισθέντων προσώπων και απολεσθέντων και κλεμμένων αντικειμένων και θ) την αναζήτηση και σύλληψη των διωκόμενων προσώπων.⁹

Η άσκηση της αστυνομίας κρατικής ασφάλειας περιλαμβάνει ιδίως: α) την προστασία

---

⁶ Άρθρο 11 παρ. 3 Ν. 4249/2014.

⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 86 παρ. 1 του Π.Δ. 351/2003, η φύλαξη του χώρου των εκλογικών καταστημάτων ανήκει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας και ενεργείται είτε με τη διάθεση φρουράς κατά εκλογικό τμήμα είτε με την επιτήρηση κατά ευρύτερες μονάδες στέγασης των εκλογικών τμημάτων. Η φροντίδα για την τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας στον τόπο της ψηφοφορίας και γύρω απ' αυτόν ανήκει στην εφορευτική επιτροπή, με επιτηρητή τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής. Για το έργο αυτό υπάγεται αμέσως σε αυτή και εκτελεί τις εντολές της η δύναμη της Ελληνικής Αστυνομίας που έχει ταχθεί για το σκοπό αυτό.

⁸ Άρθρο 11 παρ. 4 Ν. 4249/2014.

⁹ Άρθρο 11 παρ. 5 Ν. 4249/2014.

του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, β) την προστασία των επίσημων προσώπων, Ελλήνων και αλλοδαπών, που βρίσκονται στη χώρα, γ) τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τα όπλα και τις εκρηκτικές ύλες και δ) τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων που αφορούν στη διάπραξη αδικημάτων σε βάρος προσώπων ή ομάδας προσώπων λόγω του χρώματος, της φυλής, της θρησκείας και της εθνικής ή εθνοτικής τους καταγωγής.¹⁰

Η άσκηση της αστυνομίας αλλοδαπών και προστασίας συνόρων περιλαμβάνει ιδίως: α) την πρόληψη, αποτροπή και καταστολή της παράνομης εισόδου – εξόδου αλλοδαπών στη χώρα, β) τον εντοπισμό και τη σύλληψη των αλλοδαπών που εισέρχονται, εξέρχονται, διαμένουν ή εργάζονται παράνομα στη χώρα και την παραπομπή τους στη δικαιοσύνη ή τον επαναπατρισμό τους, καθώς και τον εντοπισμό και τη σύλληψη των προσώπων που διακινούν παράνομα μετανάστες ή διευκολύνουν την παράνομη είσοδο – έξοδο και εργασία των αλλοδαπών και την παραπομπή τους στη δικαιοσύνη, γ) τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων που αφορούν στην είσοδο προσώπων στο ελληνικό έδαφος και την έξοδο από αυτό, καθώς και την παραμονή και εργασία των αλλοδαπών στη χώρα και δ) τη μέριμνα για την ασφαλή προσωρινή κράτηση και φύλαξη σε ειδικές εγκαταστάσεις και υπό συνθήκες σεβασμού της αξιοπρέπειας των μη νόμιμων μεταναστών που τελούν υπό καθεστώς νόμιμου περιορισμού της ελευθερίας τους.¹¹

Ειδικότερα για την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος, η οποία παραπέμπει στην άσκηση αστυνομίας δημόσιας ασφάλειας, ο νόμος ορίζει ότι η προληπτική ενέργεια αποτελεί το πρώτιστο καθήκον της Ελληνικής Αστυνομίας και αποσκοπεί στην πρόληψη των αξιόποινων πράξεων και δυστυχημάτων και την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης, ευταξίας και απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών¹² ενώ η κατασταλτική ενέργεια εκδηλώνεται σε περιπτώσεις τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης αξιόποινων πράξεων, είτε ως δικαστική προανάκριση είτε ως καταδιωκτική ενέργεια και αποσκοπεί στη ματαίωση των αξιόποινων πράξεων ή τον περιορισμό των δυσμενών συνεπειών τους, την εξιχνίαση των τελούμενων εγκλημάτων, την ανακάλυψη και σύλληψη των δραστών και την ανεύρεση και κατάσχεση των πειστηρίων και των προϊόντων του εγκλήματος.¹³

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι κατ' εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας, η οποία

---

¹⁰ Άρθρο 11 παρ. 6 Ν. 4249/2014.

¹¹ Άρθρο 11 παρ. 7 Ν. 4249/2014.

¹² Άρθρο 93 παρ. 1 Π.Δ. 141/1991.

¹³ Άρθρο 93 παρ. 2 Π.Δ. 141/1991.

απορρέει από τις αρχές τις λαϊκής κυριαρχίας και του αντιπροσωπευτικού συστήματος, τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται να μην εκτελούν έργα τα οποία δεν προβλέπει ρητά ο νόμος ως αποστολή τους παρά μόνο να εκτελούν τα προβλεπόμενα τοιαύτα. Δυστυχώς και για πολλές δεκαετίες υπήρξε εδραιωμένη η πρακτική της ανάθεσης στην αστυνομία, από τον νομοθέτη, μη αστυνομικών καθηκόντων¹⁴ με την τάση αυτή ευτυχώς να έχει αντιστραφεί τα τελευταία χρόνια προς την κατεύθυνση της απαλλαγής. Προς δε το Τμήμα Οργάνωσης της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Νομικής Υποστήριξης έχει ως αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, την μελέτη τρόπων απαλλαγής της Ελληνικής Αστυνομίας από την ευθύνη εκτέλεσης εργασιών ξένων προς την αποστολή της.¹⁵

Από τα προρρηθέντα γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η αποστολή της ΕΛ.ΑΣ. είναι πολυσχιδής και βαίνουσα διαρκώς διευρυνόμενη, όπως και ο αριθμός των αστυνομικών καθηκόντων που κατατείνουν στην εκπλήρωσή της. Η διεύρυνση αυτή των αστυνομικών καθηκόντων σημαίνει και μεγέθυνση της αστυνομικής εξουσίας. Για το λόγο αυτό, τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται να προβαίνουν σε καλή χρήση της διακριτικής ευχέρειας, με την οποία κατά κανόνα ασκείται η αστυνομική αρμοδιότητα, τηρώντας πιστά τον νόμο και τις αρχές του δικαίου που προσδιορίζουν και περιορίζουν την αρμοδιότητα αυτή.¹⁶

1.2 Το ένστολο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας

Η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί τον κύριο φορέα άσκησης κρατικής αστυνόμευσης¹⁷ και είναι έναν ιδιαίτερο ένοπλο Σώμα Ασφαλείας που διέπεται από ειδικούς οργανικούς νόμους. Ο νομοθετικός προσδιορισμός του χαρακτήρα της ΕΛ.ΑΣ. έχει άμεσο αντίκτυπο στην υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού της, το οποίο διακρίνεται σε: α) ένστολο, στο οποίο ανήκουν οι αστυνομικοί, οι ειδικοί φρουροί και οι συνοριακοί φύλακες και β) πολιτικό,¹⁸ για την αξιολόγηση, τον πειθαρχικό έλεγχο και τα λοιπά συναφή με την υπηρεσιακή κατάσταση του οποίου ζητήματα εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν.

---

¹⁴ Ενδεικτικά αναφέρεται η βεβαίωση αγορανομικών παραβάσεων και ο έλεγχος χειραποσκευών των επιβατών αεροπλάνων που για πολλά χρόνια αποτελούσε αρμοδιότητα της ΕΛ.ΑΣ..

¹⁵ Άρθρο 15 παρ. 2 εδ. ιη' Π.Δ. 178/2014.

¹⁶ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004). *Περιεχόμενο και Όρια της Αστυνομικής Εξουσίας*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 188.

¹⁷ Με βάση το λειτουργικό κριτήριο μπορούμε να διακρίνουμε και άλλους δημόσιους φορείς που ασκούν αστυνομική εξουσία όπως είναι η Ε.Υ.Π., το Λιμενικό Σώμα και το Πυροσβεστικό Σώμα.

¹⁸ Άρθρο 13 παρ. 1 Ν. 4249/2014.

3528/2007, όπως ισχύουν κάθε φορά.

Η εργασία αυτή επικεντρώνεται στους κανόνες και στις αρχές του διοικητικού δικαίου που διέπουν την συμπεριφορά του ένστολου προσωπικού καθώς αυτό παρουσιάζει κάποιες ιδιαιτερότητες. Ειδικότερα, το ένστολο προσωπικό: α) διέπεται από την δική του νομοθεσία, β) έχει ιδιαίτερη ιεραρχία «αντίστοιχη της στρατιωτικής» και ειδικούς κανόνες πειθαρχίας, γ) θεωρείται ότι βρίσκεται σε διατεταγμένη υπηρεσία, σε κάθε περίπτωση που καθίσταται αναγκαία η παρέμβασή του και δ) εκπαιδεύεται στη χρήση όπλων και ειδικών μέσων και μηχανημάτων και φέρει κατά την άσκηση των καθηκόντων του κατάλληλο οπλισμό, εφόδια και μέσα.¹⁹

Οι παραπάνω ιδιαιτερότητες του ένστολου προσωπικού, που το διαφοροποιούν σαφώς από το πολιτικό, σε συνδυασμό με την αμεσότητα των επεμβάσεων του αλλά και του γεγονότος ότι οι αστυνομικοί συχνά, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, προβαίνουν σε περιορισμό θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών στο πλαίσιο της υπ' αυτών προστασίας υπέρτερων μορφών δημοσίου συμφέροντος ή υπέρτερων αγαθών είναι τα ερείσματα εκείνα πάνω στα οποία διαμορφώθηκε ο σκοπός της παρούσης εργασίας όπως αυτός αναφέρθηκε στην Εισαγωγή.

1.3 Το αστυνομικό δίκαιο

Πέρα από το γενικό μέρος του διοικητικού δικαίου, το οποίο, μεταξύ άλλων, εξετάζει την έννοια της διοικήσεως, τις σχέσεις της με τις άλλες κρατικές λειτουργίες, τα νομικά ερείσματα και όρια της δραστηριότητάς της καθώς και τις έννομες σχέσεις μεταξύ διοικήσεως και ιδιώτη, την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας ρυθμίζει ειδικότερα το καλούμενο ως δίκαιο της δημοσίας τάξεως ή αστυνομικό δίκαιο.

Το αστυνομικό δίκαιο αποτελεί ειδικό μέρος του διοικητικού δικαίου και η λειτουργία του συνίσταται αφενός μεν στον προσδιορισμό του περιεχομένου και της έκτασης της αστυνομικής αρμοδιότητας και αφετέρου στην χάραξη των ορίων αυτής ώστε να διασφαλιστούν και να προστατευτούν τα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα του πολίτη. Κατ' αυτό τον τρόπο, το αστυνομικό δίκαιο εξασφαλίζει τόσο την κανονική άσκηση της αποστολής των αστυνομικών οργάνων όσο και τον σεβασμό των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των πολιτών και για το λόγο αυτό το αστυνομικό δίκαιο είναι, σε μεγάλο βαθμό, δίκαιο των εφαρμοσμένων ατομικών

---

¹⁹ Άρθρο 13 παρ. 1, 2 και 3 Ν. 4249/2014.

δικαιωμάτων.

Η υπό του αστυνομικού δικαίου προβλεπόμενη έντονη επέμβαση στα ατομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών, κυρίως μέσω δυσμενών νομικών πράξεων και υλικών ενεργειών, συνιστά το σημαντικότερο, από πρακτικής απόψεως, γνώρισμα του δικαίου αυτού και για τον λόγο αυτό πρέπει να ερμηνεύεται στενά και σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τις αρχές της αναλογικότητας και της επιείκειας.²⁰

Τέλος σημειώνεται ότι το αστυνομικό δίκαιο πηγάζει από το Σύνταγμα, το Ενωσιακό Δίκαιο, το Διεθνές Δίκαιο καθώς και από τους κοινούς ελληνικούς νόμους και τις γενικές και ειδικές αρχές που διέπουν την άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας. Στις πηγές αυτές ανατρέχει και η παρούσα εργασία προκειμένου να «αποκωδικοποιηθεί» και να αποτυπωθεί το πλέγμα των αρχών και των κανόνων που διέπουν την συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων.

---

²⁰ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 24.

Κεφάλαιο 2

Αρχές καθορίζουσες την συμπεριφορά

Η αστυνομική αρμοδιότητα, ως εξουσία επιβολής και τήρησης της δημόσιας τάξης με την ευρεία έννοια του όρου, συνιστά άσκηση διοικητικής εξουσίας διότι τα όργανα που ασκούν αστυνόμευση ανήκουν στην διοικητική λειτουργία και εφαρμόζουν την κυβερνητική πολιτική.²¹ Η ένταξη των αστυνομικών οργάνων της Ελληνικής Αστυνομίας στην εκτελεστική εξουσία έχει ως λογική συνέπεια την υπαγωγή της άσκησης της αστυνομικής τους αρμοδιότητάς στις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου που διέπουν την δράση όλων των διοικητικών οργάνων.

Σε στοίχιση με τα ανωτέρω, οι γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου που καθορίζουν την συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων και θα αναλυθούν στο παρόν κεφάλαιο είναι: α) η αρχή της νομιμότητας, β) η αρχή της αναλογικότητας, γ) η αρχή της προστασίας του διοικουμένου και δ) η αρχή της υπεροχής του δημοσίου συμφέροντος.

Επιπλέον, η αστυνομική εξουσία διέπεται περαιτέρω και από ειδικότερες αρχές του αστυνομικού δικαίου. Εξ' αυτών, οι καθορίζουσες την συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων αρχές που θα αναλυθούν στο τρέχον κεφάλαιο είναι: α) η αρχή της δράσης, β) η αρχή της απαγόρευσης της κατάχρησης της αστυνομικής εξουσίας και γ) η αρχή της απαγόρευσης κατάχρησης της διαδικασίας.

Γενικές αρχές καθορίζουσες την συμπεριφορά

2.1 Η αρχή της νομιμότητας

Η αρχή της νομιμότητας είναι θεμελιώδης αρχή του διοικητικού δικαίου συνυφασμένη με την έννοια του κράτους δικαίου και ασυμβίβαστη με αυτή του αστυνομικού κράτους, στα διοικητικά όργανα του οποίου επιτρέπονται τα πάντα. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η δράση της δημόσιας διοίκησης πρέπει να είναι σύμφωνη με το σύνολο των κανόνων της έννομης τάξης. Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης και εν προκειμένω τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται να μην δρουν αντίθετα με τις επιταγές των παραπάνω κανόνων δικαίου, παρά μόνο να πράττουν ότι επιτρέπεται από τους κανόνες αυτούς.²²

²¹ Τάχος, Α. (1990). *Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 48.

²² Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2017). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 1*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 76 κ.επ..

Καθώς η αποστολή των αστυνομικών οργάνων (και τα μέσα για την εκπλήρωσή της) παραπέμπουν σε συχνές κυριαρχικές επεμβάσεις στα δικαιώματα και στις ελευθερίες των πολιτών καθώς και στην άσκηση κρατικής βίας, η αποστολή και τα μέσα αυτά πρέπει να είναι νομοθετικώς προκαθορισμένα.²³

Η εν λόγω αρχή συνιστά εγγύηση αφενός για την προστασία των ενδιαφερομένων από ενδεχόμενες αυθαιρεσίες, στις οποίες θα μπορούσαν να προβούν τα διοικητικά όργανα αν δεν δεσμεύονταν από τους κανόνες της έννομης τάξης και αφετέρου για την εύρυθμη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, η δράση της οποίας καθορίζεται από συγκεκριμένο νομοθετικό καθεστώς.²⁴

Η αρχή της νομιμότητας είναι συνταγματικά θεμελιωμένη²⁵ ενώ για το ένστολο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας η αρχή αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 παρ. 2 του Π.Δ. 538/1989 όπου ως βασική υποχρέωση του αστυνομικού αναφέρεται η πιστή εφαρμογή του Συντάγματος και των νόμων. Η πιστή συμμόρφωση των αστυνομικών στο Σύνταγμα και τους νόμους αποτελεί και εννοιολογικό στοιχείο της πειθαρχίας.²⁶ Πάντως, η προσκόλληση στο γράμμα του νόμου δεν είναι το ζητούμενο και η αρχή της νομιμότητας πρέπει να τηρείται σε συνδυασμό με τις αρχές της αναλογικότητας, της χρηστής και καλόπιστης διοίκησης και της επιείκειας.

Επιπλέον προσοχή απαιτείται όταν η αστυνομική αρμοδιότητα ασκείται κατά διακριτική ευχέρεια,²⁷ κάτι το οποίο αποτελεί και τον κανόνα, οπότε και η δράση των αστυνομικών οργάνων αρκεί να είναι σε αρμονία με τους κανόνες δικαίου. Στο πλαίσιο της παρεχόμενης αυτής διακριτικής ευχέρειας τα αστυνομικά όργανα οφείλουν, εκτιμώντας κάθε φορά τις συγκεκριμένες περιστάσεις, να επιλέγουν τα ενδεδειγμένα

---

²³ Στο άρθρο 18 παρ. 2 του Ν. 1481/1984 ορίζεται ότι οι Υπηρεσίες του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης εκτελούν μόνο τα έργα που σχετίζονται με την αποστολή του.

²⁴ Χρυσανθάκης, Χ. (2006). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 48.

²⁵ Η αρχή της νομιμότητας συνάγεται ερμηνευτικά από τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 3, 5 παρ. 3, 43 παρ. 1, 50, 78 παρ. 1, 82 παρ. 2, 83, 94 και 95 του Συντάγματος.

²⁶ Άρθρο 2 παρ. 1 εδ. α' Π.Δ. 120/2008.

²⁷ Διακριτική ευχέρεια υπάρχει όταν οι κανόνες που καθορίζουν την αρμοδιότητα δεν προκαθορίζουν ακριβώς την ενέργεια του διοικητικού οργάνου, αλλά του παρέχουν/επιτρέπουν ελευθερία δράσης. Η ελευθερία αυτή παρέχεται στη διοίκηση από το νόμο και πρέπει να κινείται εντός των ορίων του Συντάγματος και των νόμων. Ο νόμος δηλαδή παραχωρεί στη διοίκηση μία ελευθερία κινήσεως εντός ορισμένων ορίων για να της εξασφαλίσει την ευλυγισία και προσαρμοστικότητα που είναι απαραίτητες για την ορθή και δίκαιη αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιστάσεων και περιπτώσεων. Έτσι, Δαγτόγλου, Π. (2014). *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 157 κ.επ..

μέτρα για την εκπλήρωση της αποστολής τους. Έτσι π.χ. ο αξιωματικός υπηρεσίας σε περίπτωση διαπράξεως αδικήματος στην περιοχή δικαιοδοσίας του Τμήματος, υποχρεούται να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την σύλληψη των δραστών, την ανακάλυψη και κατάσχεση των προϊόντων και των πειστηρίων και την πρόληψη εξαφανίσεως των ιχνών της εγκληματικής πράξεως, μεταβαίνοντας επί τόπου αυτοπροσώπως, αν δεν υπάρχει άλλος ανακριτικός υπάλληλος, ειδοποιώντας ταυτόχρονα το διοικητή του,²⁸ Επίσης, στις δημόσιες συναθροίσεις σε ανοικτό χώρο η Ελληνική Αστυνομία παρίσταται και λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα τάξης, ασφάλειας και τροχαίας για την προστασία της συνάθροισης και των συναθροιζομένων από οποιαδήποτε προσβολή, την ανεμπόδιστη άσκηση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος να συνέρχονται ήσυχα και χωρίς όπλα, την πρόληψη εκτροπής των συναθροιζομένων σε παράνομες πράξεις και την αποτροπή διατάραξης της κοινωνικοοικονομικής ζωής, στο βαθμό που αυτή δεν είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση της συνάθροισης.²⁹

Η εκάστοτε επιλογή όμως των αστυνομικών οργάνων ελέγχεται ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων ή την κακή χρήση της διακριτικής τους εξουσίας και σε συντρέχουσα περίπτωση δύναται να θεμελιώσει και ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση βάσει του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ.³⁰ Κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειας δεν αποτελεί πάντως η ατελέσφορη προσπάθεια των αστυνομικών εάν αυτή ήταν εύλογη και πρόσφορη, κατέστη, όμως, αναποτελεσματική από αιφνίδιους και απρόβλεπτους λόγους.³¹

Εν κατακλείδι, οι αστυνομικοί, για να κριθεί ότι συμπεριφέρονται προσηκόντως, θα πρέπει να παρέχουν τον εαυτό τους ως πρότυπο, σεβόμενοι σε κάθε περίπτωση το γράμμα και το πνεύμα του νόμου. Σε διαφορετική περίπτωση, όταν περιφρονούν, δεν εφαρμόζουν ή και παραβιάζουν τον νόμο, υπονομεύουν την τάξη και το δημοκρατικό πολίτευμα αρνούμενοι την εκτέλεση της πεμπουσίας της αποστολής τους.³² Αναφορικά με την άσκηση της αρμοδιότητάς τους κατά διακριτική ευχέρεια, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να προβαίνουν σε καλή χρήση αυτής, τηρώντας τον νόμο και τις αρχές του δικαίου που προσδιορίζουν και περιορίζουν την αρμοδιότητα αυτή.

---

²⁸ Άρθρο 60 παρ. 2 εδ. δ' Π.Δ. 141/1991.

²⁹ Άρθρο 130 παρ. 3 Π.Δ. 141/1991.

³⁰ 296/1997 ΔΕΦΑΘ.

³¹ 1960/1993 ΔΕΦΑΘ.

³² Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), ό.π., σελ. 494.

2.2 Η αρχή της αναλογικότητας

Η αρχή της αναλογικότητας κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συγκαταλέγεται σήμερα μεταξύ των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου το δε ΕΔΔΑ την θεωρεί ως εγγενή στο συνολικό σύστημα της ΕΣΔΑ. Η αρχή αυτή πρωτοεμφανίστηκε στο γερμανικό και γαλλικό αστυνομικό δίκαιο. Στην ιστορία έχει καταγραφεί σχετικά η φράση του Walter Jellinek ότι «η αστυνομία δεν πρέπει να βάλλει κατά των σπουργιτιών με κανόνια».³³ Στη σημερινή εποχή η αρχή της αναλογικότητας έχει υιοθετηθεί από το συνταγματικό και διοικητικό δίκαιο όλων των ευρωπαϊκών κρατών. Στην Ελλάδα αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά με την ΣτΕ 2112/1984 ωστόσο υπάρχουν και αρκετές πρόδρομες αποφάσεις που την εφαρμόζουν χωρίς να την επικαλούνται ρητώς.³⁴ Συνταγματική θεμελίωση της αρχής αυτής έχουμε με την αναθεώρηση του 2001, οπότε και κατοχυρώνεται στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος όπου ορίζεται ότι οι κάθε είδους περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων πρέπει να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. Πέρα από το συνταγματικό κείμενο, η αρχή της αναλογικότητας θεμελιώνεται και σε ειδικές διατάξεις της αστυνομικής νομοθεσίας. Χαρακτηριστικά, το άρθρο 2 του Π.Δ. 538/1989 ορίζει ότι κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους οι αστυνομικοί χρησιμοποιούν τα κατά το δυνατόν ηπιότερα μέσα, αποφεύγοντας κάθε περιττή τραχύτητα, ενόχληση ή αδικαιολόγητη φθορά ιδιοκτησίας και επιδεικνύουν πνεύμα μετριοπάθειας και επιείκειας.

Η προέλευση της αρχής αυτής από το αστυνομικό δίκαιο δεν είναι τυχαία. Η άσκηση αστυνομικής εξουσίας αποτελεί παράγοντα διακινδύνευσης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του πολίτη, συνδέεται με την άσκηση διοικητικού καταναγκασμού και μάλιστα με τη χρήση βίας που εξικνείται μέχρι και την οπλοχρησία. Με την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας τίθενται ποιοτικοί και ποσοτικοί περιορισμοί³⁵ τόσο στην επιλογή όσο και στην χρήση των λαμβανόμενων κάθε φορά αστυνομικών μέτρων και ιδίως των υλικών τοιαύτων.

Τα αστυνομικά υλικά μέτρα είναι νόμιμα - συνιστούν δηλαδή άσκηση νόμιμης κρατικής

---

³³ Χρυσόγονος, Κ. (2006). *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 90.

³⁴ Ήδη 41 χρόνια νωρίτερα το ΣτΕ με την απόφαση 343/1943 αποφάνθηκε ότι «τα αστυνομικά όργανα δεν μπορούν να ασκήσουν βίαια μέτρα κατά των πολιτών, παρά μόνο κατ' εξαίρεση και μόνο όπου ο νόμος επιτρέπει ή η αντίσταση κακοποιού ή άλλος κίνδυνος καθιστούν ταύτα απολύτως αναγκαία».

³⁵ Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 54.

υλικής βίας - λαμβανόμενα μόνο όταν, όπως και όσα ορίζει ο νόμος.³⁶ Ωστόσο, για την σύννομη χρήση υλικής βίας δεν αρκεί απλά αυτή να προβλέπεται νομοθετικά αλλά απαιτείται επιπλέον ο τρόπος άσκησής της, η ένταση και η χρονική της διάρκεια να προσαρμόζονται στις ειδικές κάθε φορά περιστάσεις και συνθήκες και να διέπεται από την αρχή της αναλογικότητας.

Η αρχή της αναλογικότητας είναι αυτή που θα ορίσει τα απώτατα όρια του συνταγματικά επιτρεπτού των αστυνομικών επεμβάσεων στα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες των πολιτών και η απαρέγκλιτη εφαρμογή της αρχής αυτής κρίνεται ως επιτακτικά αναγκαία διότι η άσκηση αστυνομικής εξουσίας, είτε είναι προληπτική είτε είναι κατασταλτική, συνιστά τον πλέον επαχθή και επώδυνο τρόπο κρατικής επέμβασης. Επιπλέον και όπως προαναφέρθηκε, η αστυνομική αρμοδιότητα ασκείται κατά κανόνα κατά διακριτική ευχέρεια οπότε και τα αστυνομικά όργανα οφείλουν, εκτιμώντας κάθε φορά τις συγκεκριμένες περιστάσεις, να επιλέγουν τα πλέον αναγκαία και κατάλληλα μέτρα για την εκπλήρωση της αποστολής τους. Η διακριτική ευχέρεια δεν σημαίνει νομική αποδέσμευση της διοικήσεως ούτε αποτελεί εξουσία προς αυθαιρεσία. Η αποτροπή του κινδύνου της υπέρβασης των άκρων ορίων της από τον νόμο παρεχόμενης διακριτικής ευχέρειας ή της κακής χρήσης αυτής από τα αστυνομικά όργανα είναι δυνατή μόνο με την απαρέγκλιτη τήρηση την αρχής της αναλογικότητας. Τέλος, η σχολαστική τήρηση της αρχής της αναλογικότητας κρίνεται αναγκαία για το λόγο ότι η αρχή της νομιμότητας παρουσιάζεται απέναντι στα αστυνομικά όργανα ιδιαίτερα σχετική αφού αυτά για την αντιμετώπιση του κινδύνου, της ανάγκης και του επείγοντος έχουν το δικαίωμα ή τη δυνατότητα να αποκλίνουν άλλοτε *de facto*³⁷ και άλλοτε *de jure*³⁸ από τη νομιμότητα. Σ' αυτές τις απρόβλεπτες και αιφνίδιες καταστάσεις που επιτρέπεται η κάμψη της αρχής της νομιμότητας υπέρ της αρχής της σκοπιμότητας, η αρχή της αναλογικότητας είναι αυτή που θα υποδείξει τα αρμόζοντα κάθε φορά μέτρα για να αποκατασταθεί η ορισμένη δημόσια τάξη κατά τρόπο έγκαιρο και

---

³⁶ Η νόμιμη υλική βία μπορεί να ασκηθεί είτε ως ανόργανη (π.χ. η διάλυση δημόσιας συνάθροισης από όργανα της ΕΛ.ΑΣ. με βίαιη απώθηση του πλήθους από ισχυρές δυνάμεις) είτε ως ενόργανη, με την χρήση δηλαδή μηχανικών μέσων (π.χ. η βίαιη διάλυση παράνομης δημόσιας συνάθροισης με χρήση δακρυγόνων αερίων ή πυροσβεστικών αντλιών από όργανα της ΕΛ.ΑΣ. και του Πυροσβεστικού Σώματος.

³⁷ Περίπτωση *de facto* κάμψης της αρχής της νομιμότητας αποτελεί το φαινόμενο της «θεμιτής παρανομίας» που συνιστά παραλλαγή της αρχής της νομιμότητας και όχι αποδοχή της αρχής της σκοπιμότητας καθώς η παραβιαζόμενη νομιμότητα αντικαθίσταται, πρόσκαιρα, από μια νέα νομιμότητα που ελέγχεται δικαστικά. Έτσι, Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 51.

³⁸ Περίπτωση *de jure* κάμψης της αρχής της νομιμότητας αποτελεί η εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 566/1977 «Περί καταστάσεως πολιορκίας» κατ' άρθρο 48 παρ. 1 του Συντάγματος.

αποτελεσματικό.

Η αρχή της αναλογικότητας αναλύεται σε τρεις επιμέρους αρχές: α) την αρχή της αναγκαιότητας, β) την αρχή της καταλληλότητας και γ) την αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια. Οι επιμέρους αυτές αρχές έχουν ποικίλους όρους ως συνώνυμους. Ειδικότερα για την μεν «αναγκαιότητα» ανταποκρίνονται και οι όροι «ηπιότερο μέτρο», «λιγότερο επαχθές μέτρο» ή «μικρότερη δυνατή επέμβαση» για την δε «καταλληλότητα» οι όροι «αποτελεσματικότητα» και «προσφορότητα» ενώ για την «αναλογικότητα υπό στενή έννοια», οι όροι «ορθολογικότητα» και «θετική» ή «αυστηρή αναλογικότητα» καθώς και οι όροι «αναλογία» και «συμμετρικότητα».³⁹

Αναλυτικότερα:

2.2.1 Η αρχή της αναγκαιότητας

Σύμφωνα με την αρχή της αναγκαιότητας, η λήψη μέτρων από τα αστυνομικά όργανα τότε μόνο δικαιολογείται, όταν αυτά δεν είναι επαχθέστερα σε ένταση, έκταση ή διάρκεια από το αναγκαίο για την επίτευξη του αποτελέσματος μέτρο.⁴⁰ Αν δηλαδή το ίδιο αποτέλεσμα είναι δυνατό να επιτευχθεί με μικρότερο περιορισμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τότε ο επιβαλλόμενος (περιορισμός) δεν είναι αναγκαίος και κατά συνέπεια δεν είναι σύμφωνος με την αρχή της αναλογικότητας.⁴¹ Έτσι π.χ., κατά την σύλληψη, που συνιστά την επαχθέστερη ανακριτική πράξη καθώς στερεί την προσωπική ελευθερία του δράστη, τα αρμόδια αστυνομικά όργανα δεν πρέπει να μεταχειρίζονται εναντίον του συλληφθέντος, χωρίς ανάγκη βία και να τον δεσμεύουν παρά μόνο όταν αυτός αντιστέκεται ή είναι ύποπτος φυγής.⁴²

Ο έλεγχος της αναγκαιότητας του επιλεγόμενου μέτρου προηγείται εκείνου της καταλληλότητας και αναλογίας του προς την επαπειλούμενη διατάραξη της δημοσίας τάξης και αναφέρεται στη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων περιορισμού των δικαιωμάτων των ανθρώπων ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου. Η εκτίμηση βέβαια περί της συνδρομής ή όχι των ουσιαστικών αυτών προϋποθέσεων

---

³⁹ Δαλακούρας, Θ. (1993). *Αρχή της αναλογικότητας και μέτρα δικονομικού καταναγκασμού*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 43-44.

⁴⁰ Δαγτόγλου, Π. (1991). *Συνταγματικό Δίκαιο - Ατομικά Δικαιώματα*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 177.

⁴¹ Δημητρόπουλος, Α. (2008). *Συνταγματικά Δικαιώματα*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 247.

⁴² Άρθρα 278 παρ. 2 και 120 παρ. 2 Π.Δ. 141/1991.

ανήκει στο αστυνομικό όργανο που βρίσκεται κάθε φορά ενώπιον μια απειλής πλην όμως η λήψη μέτρων βίας από μέρους του δεν πρέπει κατ' αντικειμενική κρίση να υπερβεί το αναγκαίο μέτρο διαφορετικά μπορεί να ελεγχθεί πειθαρχικά και ποινικά. Έτσι, οι κάθε είδους αστυνομικές παρεμβάσεις δικαιολογούνται να περιορίσουν τα δικαιώματα του ατόμου στο μέτρο μόνο που η συντρέχουσα ανάγκη θεραπείας, διατήρησης ή διαφύλαξης της δημόσιας τάξης τις καθιστά αναγκαίες.⁴³ Διαφορετικά, όταν ξεπερνούν το αναγκαίο μέτρο, είναι παράνομες.

Αναφορά στο «αναγκαίο μέτρο» γίνεται και στην ΕΣΔΑ⁴⁴ με την Σύμβαση αυτή να επιτρέπει ρητώς μόνο τους περιορισμούς ατομικών δικαιωμάτων που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία.⁴⁵

2.2.2 Η αρχή της καταλληλότητας

Κατά την αρχή αυτή, το μέτρο που χρησιμοποιεί η αστυνομική αρχή πρέπει να είναι πρόσφορο, δηλαδή ικανό να οδηγήσει στην πραγματοποίηση του προβλεπόμενου από τον νόμο σκοπού ή τουλάχιστον να την προωθήσει σημαντικά. Αυτό βέβαια προϋποθέτει ότι το εν λόγω μέτρο δύναται πραγματικά ή από νομική άποψη να συνδράμει στην επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.⁴⁶ Δηλαδή, με άλλα λόγια θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο έλεγχος της καταλληλότητας ενός μέτρου συνίσταται στη διερεύνηση της ύπαρξης ή όχι αιτιώδους συνάφειας μεταξύ μέτρου και σκοπού με την διερεύνηση αυτή να έχει εμπειρικό χαρακτήρα και να πραγματοποιείται σύμφωνα με τα δεδομένα της εμπειρίας ή της επιστήμης.

2.2.3 Η αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια

Η αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια επιτάσσει της ύπαρξη εύλογης σχέσης μεταξύ του συγκεκριμένου διοικητικού μέτρου και του επιδιωκόμενου νόμιμου σκοπού. Η σχέση αυτή υπάρχει όταν το λαμβανόμενο μέτρο είναι κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, συνεπάγεται κατ' ένταση, έκταση και διάρκεια τα λιγότερα δυνατά μειονεκτήματα για τον ιδιώτη και το κοινό και, τέλος, τα συνεπαγόμενα

---

⁴³ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 538.

⁴⁴ Άρθρα 6 παρ. 1, 8 παρ. 2, 9 παρ. 2, 10 παρ. 2, 11 παρ. 2, 15 παρ. 1 της ΕΣΔΑ.

⁴⁵ Είναι ευνόητο ότι η αναγκαιότητα του περιοριστικού του ατομικού δικαιώματος μέτρου κρίνεται διαφορετικά σε μία δημοκρατική και σε μία μη δημοκρατική κοινωνία καθώς σε αυτές επικρατούν διαφορετικά αξιολογικά κριτήρια για την εξουσία του κράτους και την ελευθερία του ατόμου.

⁴⁶ Παπαϊωάννου, Ζ. (2003). *Η αρχή της αναλογικότητας κατά την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 26.

μειονεκτήματα δεν υπερσκελίζουν τα πλεονεκτήματα.⁴⁷

Κατά την αρχή αυτή, ο περιορισμός που προκαλείται σε βάρος των δικαιωμάτων του πολίτη με το συγκεκριμένο ληφθέν μέτρο αντιπαρατίθεται με την ωφέλεια που προκύπτει για το δημόσιο συμφέρον. Έτσι, αν το ατομικό συμφέρον του πολίτη θίγεται με το συγκεκριμένο μέτρο κατά τρόπο δυσανάλογο με την δημόσια ωφέλεια που προκύπτει τότε το μέτρο αυτό προσβάλλει την αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια.

Η αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια αναλύεται στις εξής τρεις επιμέρους αρχές:

2.2.3.1 Την αρχή της ελάχιστης προσβολής ή του ηπιότερου μέσου

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, από τα περισσότερα δυνατά και κατάλληλα μέτρα η αστυνομία πρέπει να επιλέξει το ηπιότερο, δηλαδή εκείνο που θα επιβαρύνει λιγότερο το άτομο και το κοινωνικό σύνολο. Έτσι οφείλεται να επιλεγεί το ηπιότερο μέσο και μόνο αν αυτό δεν είναι δυνατό στη πραγματικότητα, να μεταβεί στο επόμενο αυστηρότερο ή επαχθέστερο μέτρο ή μέσο.⁴⁸ Για παράδειγμα, η ακινητοποίηση, από τα αστυνομικά όργανα, ενός επ' αυτοφώρω καταλαμβανόμενου δράστη κλοπής ο οποίος δεν αντιστέκεται και δεν αντιδρά, μπορεί να γίνει με μια λαβή στην κλείδωση του αγκώνα και όχι κατ' ανάγκη με την χρήση της αστυνομικής ράβδου ή πολύ περισσότερο με την χρήση πυροβόλου όπλου.

2.2.3.2 Την αρχή της αποφυγής ασύμμετρων - δυσανάλογων συνεπειών

Η αρχή αυτή εξετάζει την προσφορότητα στη σχέση μέτρου - επίτευξης σκοπού. Βάσει της αρχής αυτής, το προσφερόμενο κατ' αρχήν ως δυνατό, κατάλληλο, ηπιότερο και ίσως μοναδικό αστυνομικό μέτρο δεν επιτρέπεται να ληφθεί, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση κριθεί ότι οι συνέπειες αυτού βρίσκονται εμφανώς σε δυσανάλογη σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Μία τέτοια δυσαναλογία μπορεί να υπάρξει όταν μια αστυνομική ενέργεια συνεπάγεται κατ' ένταση και διάρκεια υπέρμετρες δυσμενείς συνέπειες για κάποιον ιδιώτη.⁴⁹ Έτσι, σε περίπτωση πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης σε άτομο από έτερο άτομο που τρέπεται σε φυγή, το αστυνομικό όργανο πρέπει να παράσχει τις πρώτες βοήθειες στον τραυματία, εφόσον δεν υπάρχουν άλλοι ικανοί γι' αυτό, και κατόπιν να καταδιώξει τον υπαίτιο δράστη. Η κρίση βέβαια του αστυνομικού οργάνου

⁴⁷ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 177.

⁴⁸ Λιάκος, Η. (2009). *Αστυνομική Αυτοάμυνα*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση, σελ. 27 κ.επ. και Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 542.

⁴⁹ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 544.

σχετικά με την επέλευση μιας υπέρμετρα δυσμενούς συνέπειας υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο.

2.2.3.3 Την απαγόρευση της χρονικής ασυνέπειας – υπερβολής

Η αρχή αυτή εστιάζει στη διάρκεια των αστυνομικών επιχειρήσεων. Κατά την αρχή αυτή, ένα μέτρο θεωρείται επιτρεπτό για τόσο χρονικό διάστημα, όσο απαιτείται για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός ή γίνει εμφανής η αδυναμία πραγματοποίησής του.⁵⁰ Έτσι, τα προσαγόμενα στο αστυνομικό κατάστημα άτομα δέον όπως μη παραμένουν σ' αυτό πέραν του χρόνου ο οποίος είναι απολύτως αναγκαίος για το σκοπό για τον οποίο προσήχθησαν.⁵¹

2.2.3.4 Περιπτωσιολογία

Η αστυνομική νομοθεσία, με πολλές επιμέρους διατάξεις της, εξειδικεύει το περιεχόμενο της αρχής της αναλογικότητας διευκολύνοντας και διασφαλίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο την εφαρμογή της από τα αστυνομικά όργανα. Το Π.Δ. 141/1991 ειδικότερα περιλαμβάνει πληθώρα τέτοιων διατάξεων. Ενδεικτικά:

- Στο άρθρο 76 παρ. 4 εδ. κ' και κα' ορίζεται ότι ο δεσμοφύλακας «απαγορεύει την από οποιονδήποτε κακοποίηση, κακομεταχείριση ή υβριστική συμπεριφορά προς τους κρατουμένους» και «τους κρατουμένους που εκτρέπονται σε θορυβώδεις εκδηλώσεις ή παρενοχλούν τους συγκρατουμένους τους οδηγεί, με διαταγή του αξιωματικού υπηρεσίας, στο απομονωτήριο ή σε ιδιαίτερο κρατητήριο και στην ανάγκη τους δεσμεύει, σε καμία όμως περίπτωση δεν τους κακοποιεί».
- Στο άρθρο 96 παρ. 4 προβλέπεται ότι «κατά τις έρευνες οι αστυνομικοί πρέπει να φροντίζουν να μη θίγεται η προσωπικότητα ούτε να ενοχλείται αδικαιολόγητα το πρόσωπο που υποβάλλεται σε σωματική έρευνα ή ο ιδιοκτήτης του χώρου ή αντικειμένου που ερευνάται, στο μέτρο που αυτό είναι δυνατό».
- Στο άρθρο 104 παρ. 3 προβλέπεται ότι οι επεμβάσεις του αστυνομικού προσωπικού, κατά την παράστασή του σε δημόσια θεάματα, «πρέπει να γίνονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε κατά το δυνατό, να μη διαταράσσεται η ησυχία των θεατών. Η βεβαίωση των παραβάσεων πρέπει να γίνεται, κατά προτίμηση, μετά τη λήξη του θεάματος, εκτός αν υπάρχει κίνδυνος να χαθούν τα ίχνη της πράξης ή να διαφύγει ο δράστης. Γενικά πρέπει να αποφεύγεται κάθε εξεζητημένη ενέργεια, που μπορεί να προκαλέσει δυσμενείς κρίσεις ή εκδηλώσεις των παρευρισκομένων».

---

⁵⁰ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 545.

⁵¹ Άρθρο 74 παρ. 15 εδ. θ' Π.Δ. 141/1991.

- Στο άρθρο 119 εδ. ε' όπου περιγράφονται οι κανόνες που πρέπει να τηρούνται κατά την σύλληψη ορίζεται πως «Όταν το πρόσωπο που πρέπει να συλληφθεί βρίσκεται μέσα σε πλήθος ή σε ομάδα που είναι σε ευθυμία ή κάτω από συνθήκες ή περιστάσεις που πιθανολογούν την εξέγερση του πλήθους εναντίον των αστυνομικών που επιχειρούν τη σύλληψη και συνεπώς τη διατάραξη της κοινής ησυχίας και τη ματαίωση της σύλληψης, εφόσον δεν υπάρχει κίνδυνος απόδρασης ή εξαφάνισής του, πρέπει να αναβάλλεται η σύλληψη για να προληφθεί ενδεχόμενη αντίσταση για την απελευθέρωσή του, διαφορετικά να καταβάλλεται προσπάθεια ώστε η σύλληψη να γίνεται με ενισχυμένη δύναμη. Όταν πρόκειται για αυτόφωρο έγκλημα, πρέπει να αποφεύγεται η σύλληψη του δράστη, όταν αυτό είναι ασήμαντο πλημμέλημα και απειλείται από τη σύλληψη η διατάραξη της τάξης και η πρόκληση σοβαρότερων αξιόποινων πράξεων».

- Στο άρθρο 147 παρ. 1 ορίζεται ότι «Οι μεταγόμενοι δεσμεύονται με χειροπέδες, με εξαίρεση τους γέροντες, τους ανήλικους, τους κληρικούς και εκείνους για τους οποίους θεωρείται περιττή η χρήση του μέτρου, εξαιτίας σωματικής ανικανότητας, αναπηρίας ή ασθένειας, καθώς και εκείνους οι οποίοι, κατά την κρίση του επικεφαλής της συνοδείας, με βεβαιότητα δεν θεωρούνται ύποπτοι απόδρασης. Όσοι κατά την κρίση του διοικητή ή διευθυντή της Υπηρεσίας που διατάσσει τη μεταγωγή είναι επικίνδυνοι ή ύποπτοι απόδρασης, δεσμεύονται έστω και αν ανήκουν σε μια από τις παραπάνω κατηγορίες που εξαιρούνται από τη δέσμευση με χειροπέδες».

Επίσης και στο Ν. 3169/2003 «ορίζονται με την κατά το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια οι περιπτώσεις και οι προϋποθέσεις νόμιμης χρήσης του όπλου, ώστε να υπηρετούνται οι αρχές της νομιμότητας, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας».⁵² Έτσι, στα άρθρα 2 και 3 του Νόμου αυτού τονίζεται η εξαιρετικότητα της οπλοχρησίας από τον αστυνομικό καθώς ορίζεται ότι αυτή επιτρέπεται εφόσον απαιτείται για την εκπλήρωση του αστυνομικού του καθήκοντος και συντρέχουν οι κάτωθι προϋποθέσεις:

α) Έχουν εξαντληθεί όλα τα ηπιότερα του πυροβολισμού μέσα,⁵³ εκτός αν αυτά δεν είναι διαθέσιμα ή πρόσφορα στη συγκεκριμένη περίπτωση.

β) Έχει δηλώσει την ιδιότητά του και έχει απευθύνει σαφή και κατανοητή προειδοποίηση για την επικείμενη χρήση πυροβόλου όπλου, παρέχοντας επαρκή χρόνο ανταπόκρισης,

---

⁵² Αιτιολογική Έκθεση στο Σχέδιο Νόμου «Οπλοφορία, χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς, εκπαίδευσή τους σε αυτά».

⁵³ Σύμφωνα με άρθρο 3 παρ. 2 εδ. α' του Ν. 3169/2003, ηπιότερα μέσα είναι ιδίως παραινήσεις, προτροπές, χρήση εμποδίων, σωματικής βίας, αστυνομικής ράβδου, επιτρεπτών χημικών ουσιών ή άλλων ειδικών μέσων, προειδοποίηση για χρήση πυροβόλου όπλου και απειλή με πυροβόλο όπλο.

εκτός αν αυτό είναι μάταιο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες ή επιτείνει τον κίνδυνο θανάτου ή σωματικής βλάβης.

γ) Η χρήση πυροβόλου όπλου δεν συνιστά υπερβολικό μέτρο σε σχέση με το είδος της απειλούμενης βλάβης και την επικινδυνότητα της απειλής.

Μάλιστα, όταν συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις επιβάλλεται η ηπιότερη χρήση⁵⁴ του πυροβόλου όπλου, εκτός αν αυτό είναι μάταιο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες ή επιτείνει τον κίνδυνο θανάτου ή σωματικής βλάβης.

Επιπλέον των ανωτέρω, ο εν λόγω Νόμος παρέχει και μία κλίμακα διαβάθμισης της επιτρεπτής χρήσης του όπλου από τον αστυνομικό, από την πιο ήπια ως την πλέον επαχθή, χαρακτηρίζοντας αντίστοιχα τον πυροβολισμό ανάλογα με τον στόχο βολής σε εκφοβιστικό, σε πυροβολισμό κατά πραγμάτων, σε πυροβολισμό ακινητοποίησης και σε πυροβολισμός εξουδετέρωσης.⁵⁵

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι παρά την νομοθετική καθιέρωση στην χώρα μας ειδικών ανακριτικών πράξεων που δύναται να διενεργήσουν τα αστυνομικά όργανα⁵⁶ επί ορισμένων εγκλημάτων (άρθρο 253Α παρ. 1 Κ.Π.Δ.) και επί εγκλημάτων διαφθοράς, οι ανακριτικές αυτές πράξεις υπήχθησαν ρητώς⁵⁷ στις επιταγές της αρχής της αναλογικότητας. Τέτοιες ανακριτικές πράξεις είναι: α) η ανακριτική διείδυση (άρθρο 28 του Ν. 4139/2013 και άρθρο 5 παρ. 1 του Ν. 2713/1999), β) η ελεγχόμενη μεταφορά (άρθρο 38 του Ν. 2145/1993), γ) η άρση του απορρήτου (Ν. 2225/1994), δ) η καταγραφή δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά τεχνικά μέσα (παρ. 4 άρθρου 6 Ν. 2713/1999), ε) η συσχέτιση ή ο συνδυασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ν. 2472/1997) και στ) η συγκαλυμμένη

---

⁵⁴ Ως ηπιότερη χρήση πυροβόλου όπλου νοείται η κατά το εδ. δ' του άρθρου 1 του Ν. 3169/2003 κλιμάκωση της χρήσης του με τη μικρότερη δυνατή και αναγκαία προσβολή.

⁵⁵ Μπέκας, Γ. (2003). *Οπλοφορία και χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς*. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 32-34.

⁵⁶ Όταν αυτά ενεργούν ως γενικοί ανακριτικοί υπάλληλοι κατά το άρθρο 33 του Κ.Π.Δ..

⁵⁷ Έτσι π.χ. η ανακριτική διείδυση, σύμφωνα με το άρθρο 253Α του Κ.Π.Δ., περιορίζεται στις πράξεις που είναι απολύτως αναγκαίες για την διακρίβωση εγκλημάτων, την τέλεση των οποίων τα μέλη της οργάνωσης είχαν αποφασίσει και διεξάγεται μόνο αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχει τελεσθεί αξιόποινη πράξη των παρ. 1 και 2 του άρθρου 187, των άρθρων 187Α, 207 εδ. α', 208 παρ. 1, εδ. α', 208Α, εκτός από τις ιδιαίτερα ελαφρές περιπτώσεις, 323Α, 336 σε βάρος ανηλίκου, της παρ. 1 του άρθρου 338 σε βάρος ανηλίκου, των παρ. 1 και 4 του άρθρου 339, των παρ. 1 και 2 του άρθρου 342, των άρθρων 348Α, 348Β, 348Γ, 351 και 351Α του Π.Κ., και μόνο αν η εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή η εξιχνίαση των παραπάνω εγκληματικών πράξεων είναι διαφορετικά αδύνατη ή ιδιαιτέρως δυσχερής.

έρευνα. Στην ίδια λογική κείται και το άρθρο 200Α του Κ.Π.Δ. όπου προβλέπεται η δυνατότητα λήψης γενετικού υλικού για ανάλυση δεοξυριβονουκλεϊκού οξέος (DNA)⁵⁸.

2.3 Η αρχή της προστασίας του διοικουμένου

Από τις αρχές του κράτους δικαίου⁵⁹, της προστασίας της αξίας του ανθρώπου⁶⁰ και της νομιμότητας συνάγεται η αρχή της προστασίας του διοικουμένου. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, τα διοικητικά όργανα απαγορεύεται να βλάπτουν τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα των διοικουμένων, ενώ αντίστροφα υποχρεούνται να προβαίνουν στην έκδοση των κατάλληλων διοικητικών πράξεων και στην πραγματοποίηση των αναγκαίων υλικών ενεργειών για την εξυπηρέτησή τους.⁶¹

Στο πλαίσιο της αρχής αυτής εντάσσεται ένα πλήθος επιμέρους αρχών εκ των οποίων, στην παρούσα εργασία, ως καθορίζουσες την συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων, εξετάζονται: α) η αρχή της χρηστής και καλόπιστης διοίκησης, β) η αρχή της ισότητας, γ) η αρχή της αμεροληψίας και δ) η αρχή της συνέχειας και της ενότητας των Δημοσίων Υπηρεσιών.⁶²

2.3.1 Η αρχή της χρηστής και καλόπιστης διοίκησης⁶³

Η αρχή αυτή επιβάλλει συμπεριφορά, η οποία συμβάλλει στην εξυπηρέτηση και στην ευχερέστερη άσκηση των δικαιωμάτων των διοικουμένων καθώς και στην διαφύλαξη

---

⁵⁸ Έτσι, όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ένα πρόσωπο έχει τελέσει κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης ενός έτους, οι διωκτικές αρχές λαμβάνουν υποχρεωτικά γενετικό υλικό για ανάλυση δεοξυριβονουκλεϊκού οξέος (DNA) προκειμένου να διαπιστωθεί η ταυτότητα του δράστη του εγκλήματος αυτού· η δε ανάλυση περιορίζεται αποκλειστικά στα δεδομένα που είναι απολύτως αναγκαία για την διαπίστωση αυτή.

⁵⁹ Χαρακτηριστική είναι η ΣτΕ 247/1980, με την οποία η αρχή της προστασίας του διοικουμένου συνδέεται με αυτή του κράτους δικαίου «του οποίου θεμελιώδης επιδίωξη είναι η πραγμάτωση του δικαίου εις την πολιτεία, επιτυγχανομένης πρωτίστως δια της διαφύλαξης του κύρους του νόμου».

⁶⁰ Άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος.

⁶¹ Χρυσανθάκης, Χ. (2006), *ό.π.*, σελ. 50-51.

⁶² Και η αρχή της αναλογικότητας κατά την συνηθέστερη συστηματική κατάταξη αποτελεί επιμέρους αρχή που εντάσσεται στο πλαίσιο της αρχής της προστασίας του διοικουμένου πλην όμως η σημαντικότητα της αρχής αυτής για την αστυνομικά δράση επέβαλλε την ανάπτυξή της σε ξεχωριστή παράγραφο.

⁶³ Η αρχή της χρηστής διοίκησης θεμελιώνεται σε διάφορες διατάξεις του ελληνικού δικαίου όπως το άρθρο 10 του Συντάγματος, τα άρθρα 4 παρ. 1 και 2, 5 παρ. 1 και 2, 25 παρ. 3 του ΚΔΔσίας, το άρθρο 42 παρ. 1 του Κ.Δ.Δ. κ.α. ενώ για την αρχή της καλής πίστης, πέρα από την ρητή αναφορά σε αυτήν στο άρθρο 41 παρ. 1 του Κ.Δ.Δ., η νομολογία του ΣτΕ δέχεται την ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 200, 288 και 388 ΑΚ (ΣτΕ 1093/2005, 3021/2005).

των εννόμων συμφερόντων τους. Η συμπεριφορά της διοίκησης πρέπει να διέπεται από εντιμότητα και ευθύτητα. Πρέπει να αποφεύγονται οι νομιμοφανείς, τυπολατρικές και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές των διατάξεων, τα τεχνάσματα, οι ενέργειες που δεν συμβαδίζουν με τις επικρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες καθώς και οι αντιφατικές και επαμφοτερίζουσες δράσεις που πλήττουν την εμπιστοσύνη του διοικουμένου έναντι της διοίκησης.⁶⁴ Μάλιστα, η ύπαρξη της συμπεριφοράς αυτής ελέγχεται, σε γενικές γραμμές, και δικαστικά κατά τον έλεγχο της τήρησης των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας.

Η αρχή της χρηστής και καλόπιστης διοίκησης είναι συγγενής της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου καθώς η διοίκηση παραβαίνει την εν λόγω αρχή όταν ενεργεί κατά τρόπο αντίθετο προς τις προσδοκίες που η ίδια έχει δημιουργήσει στον πολίτη.⁶⁵ Επίσης, ειδική εκδήλωση της περί ης ο λόγος αρχής αποτελεί η αρχή της επιείκειας η οποία εφαρμόζεται ιδιαίτερος όταν η διοίκηση πρόκειται να λάβει επαχθή μέτρα για τον πολίτη.⁶⁶ Κατ' εφαρμογή της αρχής αυτής, οι διευθυντές ή διοικητές των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας, για πταισματικές παραβάσεις ανηλίκων που δεν θεωρούνται χαρακτηριστικές αντικοινωνικής συμπεριφοράς, πρέπει, αντί υποβολής μήνυσης, να απευθύνουν σ' αυτούς συστάσεις και νουθεσίες και να εφιστούν την προσοχή των οικείων τους για την επιμελέστερη άσκηση εποπτείας.⁶⁷

Τέλος, το δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση ως θεμελιώδες δικαίωμα της ευρωπαϊκής ιθαγένειας κατοχυρώνεται και στο άρθρο 41 του ΧΘΔ/ΕΕ. Κατά την διάταξη αυτή, το δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση περιλαμβάνει ιδίως: α) το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση προτού ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του, β) το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει πρόσβαση στον φάκελό του, τηρουμένων των νομίμων συμφερόντων της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού και επιχειρηματικού απορρήτου και γ) την υποχρέωση της διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της. Βέβαια, το άρθρο 41 του ΧΘΔ/ΕΕ έχει άμεση εφαρμογή μόνο στα θεσμικά όργανα και στους υπαλλήλους της

---

⁶⁴ Χρυσανθάκης, Χ. (2006), *ό.π.*, σελ. 51.

⁶⁵ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 175.

⁶⁶ Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2012). *Σχέσεις Δημοσίων Υπαλλήλων και Πολιτών - Οδηγός Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο, σελ. 40.

⁶⁷ Άρθρο 97 παρ. 2 Π.Δ. 141/1991.

Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶⁸ πλην όμως και κατά την ορθότερη άποψη, το δικαίωμα αυτό έχει αναγνωριστεί από το ΔΕΕ ως γενική αρχή του Ενωσιακού Δικαίου⁶⁹ και ως εκ τούτου τα κράτη μέλη οφείλουν να το σέβονται.

2.3.2 Η αρχή της ισότητας

Η αρχή της ισότητας (και απαγόρευσης των διακρίσεων⁷⁰), η οποία προβλέπεται ρητώς στα άρθρα 4 και 116 του Συντάγματος, στο άρθρο 14 της ΕΣΔΑ και στο άρθρο 26 του ΔΣΑΠΔ, επιβάλλει στα αστυνομικά όργανα την ίση μεταχείριση όμοιων περιπτώσεων, όπως άλλωστε και την διάφορη μεταχείριση διάφορων περιπτώσεων.⁷¹ Κατ' εφαρμογή της αρχής αυτής, τα αστυνομικά όργανα δεν μπορούν να κρίνουν διαφορετικά καταστάσεις που βρίσκονται κάτω από τις ίδια αντικειμενικές και πραγματικές συνθήκες. Υπό την έννοια αυτή, η επιτόπια εξακρίβωση στοιχείων μέλους εθνοτικής μειονότητας από αστυνομικά όργανα, με την υποψία ότι διέπραξε κάποιο αδίκημα, μόνο ή κυρίως επειδή ακριβώς είναι μέλος της εν λόγω εθνοτικής μειονότητας, συνιστά διάκριση.⁷²

Όπως ορίζεται και στον Κώδικα Δεοντολογίας Αστυνομικού, ο αστυνομικός, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων του, ενεργεί με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης και του σεβασμού της διαφορετικότητας των ατόμων,⁷³ προστατεύει, χωρίς διάκριση, όλους τους πολίτες από παράνομες σε βάρος τους πράξεις και βεβαιώνει χωρίς διακρίσεις τις παραβάσεις του νόμου⁷⁴ ενώ, κατά την εξυπηρέτηση των πολιτών, η αποφυγή προκαταλήψεων που έχουν ως αιτία το χρώμα, το φύλο, την εθνική καταγωγή, την ιδεολογία και τη θρησκεία, το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ηλικία, την αναπηρία, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική και κοινωνική θέση ή άλλο διακριτικό

---

⁶⁸ Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής (2015). *Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς*. [online] σελ. 6. Διαθέσιμος στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/pdf/el/3510> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

⁶⁹ Κανελλόπουλος, Π. (2010). *Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 338.

⁷⁰ Η απαγόρευση των διακρίσεων εμφανίζεται συχνά ως έννοια ταυτόσημη της αρχής της ισότητας και έχει διεισδύσει, μέσω κυρίως του Ενωσιακού Δικαίου, στην ελληνική έννομη τάξη, όπου συνυπάρχει με τη γενική αρχή της ισότητας.

⁷¹ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 182.

⁷² Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2010). *Προς μια αποτελεσματικότερη αστυνομία. Κατανόηση και αποτροπή των διακρίσεων λόγω εθνοτικού χαρακτηρισμού: Οδηγός*. [online] σελ. 15-16. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1133-Guide-ethnic-profiling_EL.pdf [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

⁷³ Άρθρο 1 εδ. δ' Π.Δ. 254/2004.

⁷⁴ Άρθρο 2 εδ. γ' και ζ' Π.Δ. 254/2004.

στοιχείο του ατόμου, αποτελεί βασική παράμετρο της συμπεριφοράς του.⁷⁵

Ισότητα βέβαια υπάρχει μόνο στη νομιμότητα και όχι στην παρανομία. Το γεγονός ότι η αστυνομική αρχή δεν εφάρμοσε ή παρέβη το νόμο ή παρέλειψε οφειλόμενη ενέργεια σε άλλη περίπτωση δεν δημιουργεί υποχρέωσή της να μην τον εφαρμόσει και στη νέα όμοια περίπτωση ή να επαναλάβει την παράβαση ή την παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας.⁷⁶

2.3.3 Η αρχή της αμεροληψίας

Η αρχή της αμεροληψίας έχει ιδιαίτερη σημασία κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας, με την οποία κατά κανόνα ασκείται η αστυνομική αρμοδιότητα ενώ η τήρηση της αρχής αυτής έχει άμεση θετική επενέργεια στις σχέσεις αστυνομίας – πολιτών και στην αξιοπιστία του Σώματος.⁷⁷

Η εν λόγω αρχή, στο πλαίσιο του αστυνομικού δικαίου, κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 παρ. 1 του Π.Δ. 538/1989 στο οποίο ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους οι αστυνομικοί ενεργούν με αμεροληψία και αντικειμενικότητα.

Πέρα της προαναφερόμενης διάταξης, πλήθος διατάξεων της αστυνομικής νομοθεσίας εξειδικεύουν την συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων προς αυτή την κατεύθυνση. Ενδεικτικά:

- Στο άρθρο 74Α του Π.Δ. 141/1991 ορίζεται ότι ο Αστυνομικός της Γειτονιάς «ενεργεί με αντικειμενικότητα και αμεροληψία και αποφεύγει συμπεριφορές και σχέσεις οι οποίες ενδεχομένως θα προκαλέσουν δυσμενή σχόλια τόσο για τον ίδιο όσο και για την Υπηρεσία».
- Στο άρθρο 6 εδ. γ' του Π.Δ. 254/2004 ορίζεται ότι ο αστυνομικός «διασφαλίζει αμερόληπτες και αποτελεσματικές διαδικασίες εξέτασης και ελέγχου στις περιπτώσεις υποβολής παραπόνων πολιτών εναντίον συναδέλφων του».
- Στο άρθρο 13 παρ. 1 εδ. β' του Π.Δ. 120/2008 προβλέπεται ως πειθαρχικό παράπτωμα «η έλλειψη αμεροληψίας και αντικειμενικότητας στις υπηρεσιακές ενέργειες».

Επιπλέον των ανωτέρω, διατάξεις της αστυνομικής νομοθεσίας που εκφράζουν,

---

⁷⁵ Άρθρο 5 παρ. 4 Π.Δ. 254/2004.

⁷⁶ ΣτΕ 2262/1984, 745/1954, 1776/1953.

⁷⁷ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 514.

εμμέσως, την αρχή της αμεροληψίας είναι αυτές που απαγορεύουν στους αστυνομικούς την οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ πολιτικών κομμάτων,⁷⁸ την άσκηση άλλου επαγγέλματος, την κατ' επάγγελμα άσκηση εμπορίας ή τέχνης καθώς και την συμμετοχή του σε οποιαδήποτε εμπορική εταιρία προσωπική, περιορισμένης ευθύνης ή κοινοπραξία ή να είναι διευθύνων ή εντεταλμένος σύμβουλος ανωνύμου εταιρίας ή διαχειριστής οποιασδήποτε εμπορικής εταιρίας.⁷⁹

2.3.4 Η αρχή της συνέχειας και της ενότητας των Δημοσίων Υπηρεσιών

Η αρχή της συνέχειας των Δημοσίων Υπηρεσιών, επιτάσσει την αδιάκοπη και απρόσκοπτη λειτουργία τους. Η αδιάλειπτη λειτουργία των αστυνομικών Υπηρεσιών είναι απαραίτητη για την αποτροπή της αναρχίας και της επικρατήσεως του ισχυρότερου καθώς και για την εγγύηση της ελάχιστης βιοτικής και πολιτιστικής στάθμης που χαρακτηρίζει μια σύγχρονη πολιτικά αυτόνομη κοινωνία.⁸⁰ Προς δε και για την εξασφάλιση της λειτουργίας αυτής, ο συντακτικός νομοθέτης απαγόρευσε την απεργία με οποιαδήποτε μορφή σε αυτούς που υπηρετούν στα Σώματα Ασφαλείας.⁸¹

Πάνω στην αρχή της συνέχειας των Δημοσίων Υπηρεσιών ερείδονται οι αρχές της διαρκούς ετοιμότητας και της διαρκούς διατεταγμένης υπηρεσίας που συνιστούν ειδικότερες αρχές του αστυνομικού δικαίου. Σύμφωνα με την αρχή της διαρκούς ετοιμότητας, οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας και το προσωπικό της τελούν σε διαρκή ετοιμότητα για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, την προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος και της έννομης τάξης και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών.⁸² Σύμφωνα με την αρχή της διαρκούς διατεταγμένης υπηρεσίας, που συμπληρώνει την αρχή της διαρκούς ετοιμότητας, το ένστολο προσωπικό θεωρείται ότι βρίσκεται σε διατεταγμένη υπηρεσία, σε κάθε περίπτωση που καθίσταται αναγκαία η παρέμβασή του.⁸³ Εδώ είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι η παρέμβαση του αστυνομικού οργάνου ως τελούντος, κατά πλάσμα του νόμου, σε «διατεταγμένη υπηρεσία» προϋποθέτει την προηγούμενη ή την ταυτόχρονη γνωστοποίηση ή δημοσιοποίηση της

---

⁷⁸ Άρθρο 4 Π.Δ. 538/1989.

⁷⁹ Άρθρο 5 Π.Δ. 538/1989, όπου ορίζεται ότι κατ' εξαίρεση, μετά από άδεια του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, ο αστυνομικός μπορεί να ασκεί ιδιωτικό έργο ή εργασία με αμοιβή, εφόσον αυτά συμβιβάζονται με τα καθήκοντα της θέσης του, δεν παραβιάζουν την ομαλή εκτέλεση της υπηρεσίας του και δεν δίδουν αφορμή για δυσμενή σχόλια σε βάρος του ιδίου ή της Ελληνικής Αστυνομίας.

⁸⁰ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 460.

⁸¹ Άρθρο 23 παρ. 2 του Συντάγματος.

⁸² Άρθρο 13 παρ. 2 Ν. 4249/2014.

⁸³ Άρθρο 13 παρ. 2 Ν. 4229/2014.

αστυνομικής του ιδιότητας.⁸⁴

Η αρχή της ενότητας των Δημοσίων Υπηρεσιών προστατεύει τον ιδιώτη που αντιμετωπίζει όλες τις κρατικές Υπηρεσίες ως πλευρές του ενιαίου κράτους και απαγορεύει την εφαρμογή του ορθού συστήματος των αρμοδιοτήτων ως μεθόδου καταστρατηγήσεως των δικαιωμάτων και της έννομης προστασίας του ιδιώτη.⁸⁵ Έτσι και κατ' εφαρμογή της αρχής αυτής, ο Αστυνομικός της Γειτονιάς επιλαμβάνεται και επιλύει αστυνομικής φύσεως ζητήματα και συμβάντα στα πλαίσια των καθηκόντων του και εν αδυναμία του απευθύνεται στην Υπηρεσία του ή σε άλλες συναρμόδιες Υπηρεσίες για την άμεση ενεργοποίηση αυτών και την αντιμετώπισή τους.⁸⁶

2.4 Η αρχή της υπεροχής του δημοσίου συμφέροντος

Δημόσιο συμφέρον είναι το συμφέρον, η ωφέλεια, που απολαμβάνει ο λαός, ο οποίος έχει οργανωθεί με την έννομη τάξη σε κράτος. Το δημόσιο συμφέρον αφορά στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών των μελών της οργανωμένης κοινωνίας, όπως αυτές που συνδέονται με τη δημόσια τάξη, την ασφάλεια, την υγεία κ.λπ. Το δημόσιο συμφέρον αναφέρεται στο σύνολο των συμφερόντων όλων των μελών μιας οργανωμένης κοινωνίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις το δημόσιο συμφέρον είναι αντίθετο προς τα ατομικά συμφέροντα μερίδας του λαού όμως και πάλι η βλάβη των ατομικών συμφερόντων των προσώπων αυτών «εξισορροπείται» από την ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος που αφορά και αυτούς κατ' επέκταση.⁸⁷

Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος είναι κατ' εξοχήν αόριστη νομική έννοια η οποία πηγάζει ευθέως από το Σύνταγμα.⁸⁸ Η αοριστία του δημοσίου συμφέροντος είναι χαρακτηριστικό των περισσότερων νομικών εννοιών επί των οποίων έχει οικοδομηθεί και στηρίζεται ολόκληρη η θεωρία του διοικητικού δικαίου ενώ ως νομική έννοια, δεν

---

⁸⁴ Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 147.

⁸⁵ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 185.

⁸⁶ Άρθρο 74Α παρ. 2 εδ. β' Π.Δ. 141/1991.

⁸⁷ Χρυσανθάκης, Χ. (2006), *ό.π.*, σελ. 49.

⁸⁸ Άρθρα 4 παρ. 3, 33 παρ. 2, 103 παρ. 1, 106 παρ. 1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος.

διαφεύγει τον έλεγχο του ΣτΕ και των λοιπών δικαστηρίων της χώρας.⁸⁹

Η δραστηριότητα των αστυνομικών οργάνων σκοπεί πάντα στην άμεση ή έμμεση ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος. Όπως άλλωστε ορίζεται και στην αστυνομική νομοθεσία: κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους οι αστυνομικοί έχουν πάντοτε, ως γνώμονα των ενεργειών τους την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και τη διαφύλαξη των νόμιμων συμφερόντων των πολιτών.⁹⁰

Όπως προαναφέρθηκε, το δημόσιο συμφέρον είναι μία αόριστη νομική έννοια που αποκτά πρακτική, χειροπιαστή σημασία μόνο με την συγκεκριμενοποίησή της. Η συγκεκριμενοποίηση του δημοσίου συμφέροντος γίνεται πρώτα από το Σύνταγμα, κατόπιν και ειδικότερα, από τον νόμο και - κατ' εξουσιοδότηση του νόμου - από τα όργανα της διοίκησης - και εν προκειμένω από τα αστυνομικά όργανα - όταν αυτά, με τους κανόνες που θεσπίζουν, προβαίνουν σε λεπτομερέστερο καθορισμό του δημοσίου συμφέροντος.⁹¹

Η αρχή της υπεροχής το δημοσίου συμφέροντος ισχύει τόσο όταν η διοίκηση δρα κατά δέσμια αρμοδιότητα όσο και όταν δρα κατά διακριτική ευχέρεια. Στην τελευταία περίπτωση, η οποία αποτελεί και τον κανόνα άσκησης της αστυνομικής αρμοδιότητας, τα αστυνομικά όργανα, προτού λάβουν το πλέον πρόσφορο μέτρο που επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει πρώτα να καθορίσουν το περιεχόμενο (συγκεκριμενοποίηση) εκείνων των αορίστων αξιολογικών εννοιών,⁹² οι οποίες ως έννοιες υπαγόμενες στη ύπατη αξιολογικά έννοια του δημοσίου συμφέροντος, θεμελιώνουν τις επεμβάσεις τους.⁹³ Το δημόσιο συμφέρον βέβαια, δεν αποτελεί κριτήριο πέρα και υπεράνω του θετού δικαίου, αλλά εκφράζεται απ' αυτό, με τρόπο και κατά τους τύπους που αντιστοιχούν στην ιεραρχία του θετού δικαίου. Με άλλα λόγια, το δημόσιο

---

⁸⁹ Η αναγνώριση της, υπαγόμενης στην έννοια του δημοσίου συμφέροντος, έννοιας της δημόσιας τάξης ως νομικής έχει ως συνέπεια ότι μπορεί να ελεγχθεί, ιδίως δικαστικά, η παράνομη αστυνόμευση που ενεργείται με επίκληση την τήρηση της δημόσιας τάξης. Έτσι, Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 112.

⁹⁰ Άρθρο 2 παρ. 5 Π.Δ. 538/1989.

⁹¹ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 150.

⁹² Σύμφωνα με την ΣτΕ 2313/1976, η ανάθεση από το νόμο διακριτικής εξουσίας στα όργανα της Διοίκησης πραγματοποιείται «δια της χρήσεως αορίστων εννοιών ή γενικών ρητών χρηζουσών προσδιορισμού δια της συμπληρώσεως».

⁹³ Η απουσία εξειδίκευσης, από τα αστυνομικά όργανα, των λόγων δημοσίου συμφέροντος που θεμελιώνουν τις παρεμβάσεις τους οδηγεί σε ακύρωση των ενεργειών τους λόγω έλλειψης νόμιμης αιτιολογίας.

συμφέρον δεν μπορεί να θεμελιώσει απαλλαγή από την αρχή της νομιμότητας, αλλά αντιθέτως δημόσιο συμφέρον είναι μόνο ότι τα συνταγματικώς οριζόμενα όργανα, δηλαδή ο συντακτικός νομοθέτης, ο κοινός νομοθέτης και η κυβέρνηση – διοίκηση, κατά την συνταγματικώς οριζόμενη ιεραρχία και διαδικασία, ορίζουν ως δημόσιο συμφέρον.⁹⁴ Τα αστυνομικά όργανα επομένως καθορίζουν το δημόσιο συμφέρον μόνο στο πλαίσιο του Συντάγματος και των νόμων και μόνο εάν είναι εξουσιοδοτημένα προς τούτο από το Σύνταγμα και τους νόμους.⁹⁵

Στην κατηγορία των αόριστων αξιολογικών εννοιών, οι οποίες, ως υπαγόμενες στη ύπατη αξιολογικά έννοια του δημοσίου συμφέροντος, θεμελιώνουν τις αστυνομικές επεμβάσεις υπάγονται έννοιες όπως: «δημόσια τάξη», «κοινωνική ειρήνη», «ευταξία», «ασφάλεια του κράτους», «δημόσια ασφάλεια», «σπουδαίος λόγος», «κίνδυνος», «ανάγκη», «επείγον».⁹⁶ Για τον περαιτέρω καθορισμό των ως άνω αόριστων αξιολογικών εννοιών, δεν αρκούν οι κανόνες και οι μέθοδοι της νομικής ερμηνείας αλλά απαιτείται αξιολόγηση, σύμφωνα με αρχές και αξίες κοινωνικού, οικονομικού, ηθικού ή επιστημονικού χαρακτήρα που αναγνωρίζει αλλά δεν δημιουργεί πρώτο το δίκαιο.⁹⁷ Είναι προφανές ότι όσο πιο σαφείς και καθορισμένες είναι οι έννοιες που περιέχει ο κανόνας δικαίου ως προϋπόθεση εφαρμογής του τόσο πιο δεσμευμένη είναι η διοίκηση και αντιστρόφως. Σε αυτή την κατεύθυνση, η εξειδίκευση από τον νόμο των αστυνομικών καθηκόντων και των αόριστων αξιολογικών εννοιών που θεμελιώνουν τις αστυνομικές επεμβάσεις,⁹⁸ συμβάλλει στην προστασία των πολιτών κατά την άσκηση της αστυνομικής δράσης.

Τέλος, σημειώνεται ότι το δημόσιο συμφέρον, ως ύπατος σκοπός και έρεισμα των αστυνομικών επεμβάσεων, έχει όχι αντιθετικό αλλά αλληλοσυμπληρούμενο περιεχόμενο με την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών.⁹⁹ Τα ατομικά δικαιώματα των τελευταίων μόνον εφ' όσον επιτρέπει το Σύνταγμα υποτάσσονται ποτέ όμως δεν εντάσσονται στο δημόσιο συμφέρον αλλά εναρμονίζονται προς αυτό.¹⁰⁰ Όταν δε η

---

⁹⁴ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 150.

⁹⁵ Μαρκαντωνάτου - Σκαλτσά, Α. (2004). *Διοικητικό Δίκαιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 166.

⁹⁶ Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 112.

⁹⁷ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 162.

⁹⁸ Έτσι π.χ. στον Ν. 3169/2003 προβλέπονται οι περιπτώσεις και οι προϋποθέσεις οπλοφορίας και οπλοχρησίας από τα αστυνομικά όργανα.

⁹⁹ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 524.

¹⁰⁰ Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 152.

προστασία και η προαγωγή του δημοσίου συμφέροντος, κατά την άσκηση των αστυνομικών αρμοδιοτήτων, επιβάλλει τον περιορισμό στην άσκηση ενός συνταγματικού δικαιώματος θα πρέπει ο περιορισμός αυτός να προβλέπεται ρητά ή να συνάγεται από άλλη περιοριστική ρήτρα, όπως η επιφύλαξη υπέρ του νόμου¹⁰¹ και να διασφαλίζει τον πυρήνα του δικαιώματος.¹⁰² Για την επίλυση δε της σύγκρουσης των ατομικών δικαιωμάτων με το δημόσιο συμφέρον κρίσιμη κρίνεται η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, η οποία αναπτύχθηκε εκτενώς παραπάνω. Σε γενικές γραμμές θα μπορούσε να ειπωθεί ότι τα δικαιώματα του ανθρώπου δεν επιτρέπεται να περιορίζονται από τα αστυνομικά όργανα περισσότερο απ' όσο είναι αναγκαίο για να προστατευθούν όψεις του δημοσίου συμφέροντος που κατοχυρώνονται συνταγματικά και η διαφύλαξή τους εντάσσεται στην αποστολή της ΕΛ.ΑΣ.. Στην αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια εντάσσεται η λεγόμενη θεωρία της «στάθμισης των συμφερόντων» η οποία προτείνει μια σχέση ad hoc προτίμησης ανάμεσα στα συγκρουόμενα δικαιώματα – συμφέροντα με γνώμονα τη βέλτιστη δυνατή έκβαση στη σύγκρουση των διακυβευόμενων δικαιωμάτων και εννόμων αγαθών.¹⁰³

Ειδικές αρχές καθορίζουσες την συμπεριφορά

2.5 Η αρχή της δράσης

Σύμφωνα με την αρχή της δράσης,¹⁰⁴ τα αστυνομικά όργανα οφείλουν να δράσουν και μάλιστα εγκαίρως, ακριβώς για να προστατεύσουν το δημόσιο συμφέρον, άλλοτε «νομίμως» και άλλοτε, με την συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, «θεμιτώς».¹⁰⁵ Η υποχρέωση αυτή των αστυνομικών οργάνων προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τους νόμους που διέπουν την ΕΛ.ΑΣ.,¹⁰⁶ την δραστηριοποίηση της οποίας, εντός της Επικράτειας,

---

¹⁰¹ Επιφύλαξη υπέρ του νόμου υπάρχει όταν ο συντακτικός νομοθέτης αναθέτει στον κοινό νομοθέτη εν είδει σύμπραξης, τη διαμόρφωση περιορισμών στα συνταγματικά δικαιώματα.

¹⁰² Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 525.

¹⁰³ Σταμάτης, Κ. (2005). *Η θεμελίωση των νομικών κρίσεων*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 345 και Δημητρόπουλος, Α. (2008), *ό.π.*, σελ. 229-230.

¹⁰⁴ Η αστυνομική δράση εκφράζεται συχνά στο νόμο και με τον όρο «επέμβαση». Έτσι, Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 73.

¹⁰⁵ Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 59, όπου αναφέρεται ότι η υποχρέωση δράσης μπορεί να εξετασθεί σε τρία επίπεδα: α) όταν λειτουργεί ομαλά το Πολίτευμα, β) όταν κινδυνεύει η ομαλή λειτουργία του Πολιτεύματος και γ) όταν έχει αλλοιωθεί ή τυχόν καταλυθεί το Πολίτευμα.

¹⁰⁶ Η υποχρέωση δράσης των αστυνομικών οργάνων υφίσταται είτε όταν αυτά δρουν κατά δέσμια αρμοδιότητα είτε όταν δρουν κατά διακριτική ευχέρεια. Αν ο νόμος χορηγεί διακριτική ευχέρεια, η

οπουδήποτε και οποτεδήποτε κρίνεται αυτή αναγκαία, προσδιορίζουν και συμπληρώνουν οι αρχές της διαρκούς ετοιμότητας και της διαρκούς διατεταγμένης υπηρεσίας, για τις οποίες έγινε αναφορά στην παράγραφο 2.3.4 της παρούσας εργασίας.

Η εκπλήρωση της ως άνω υποχρέωσης δράσης των αστυνομικών οργάνων πρέπει να έχει ως σκοπό την εκπλήρωση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων και να διέπεται από τους κανόνες υπηρεσιακής συμπεριφοράς καθώς και τις θεμελιώδεις γενικές αρχές και τις ειδικές πρόσθετες αρχές που επιβάλλει το αστυνομικό δίκαιο.¹⁰⁷ Η αστυνομική νομοθεσία εξειδικεύει σε πολλά σημεία τον τρόπο υλοποίησης της υποχρέωσης δράσης παραθέτοντας και χαρακτηρισμούς, η πλήρωση των οποίων καθιστά την δράση των αστυνομικών οργάνων προσήκουσα. Για παράδειγμα, οι διοικητές Τμημάτων Ασφαλείας, σε περιπτώσεις σοβαρών αδικημάτων ή συμβάντων μεταβαίνουν αμέσως επί τόπου και, εφόσον ανήκουν στην αρμοδιότητά τους, επιλαμβάνονται προσωπικά για την αντιμετώπιση της κατάστασης, συντονίζουν τις αστυνομικές έρευνες και ενέργειες, επιμελούνται για την προανάκριση και αναφέρουν στην προϊσταμένη τους Υπηρεσία, διαφορετικά δίδουν κάθε δυνατή συνδρομή στην Υπηρεσία που επιλαμβάνεται.¹⁰⁸ Επιπλέον και πέρα από τις εκτελεστικές εργασίες, με τις οποίες υλοποιείται η αποστολή της ΕΛ.ΑΣ., δεοντολογία προβλέπεται ρητώς και για τις επιτελικές, διοικητικές, ελεγκτικές, βοηθητικές και τεχνικές εργασίες καθεμία εκ των οποίων πρέπει να είναι πλήρης, ακριβής, συντονισμένη, έγκαιρη, συνοπτική, σύννομη, ορθή και μακράς προοπτικής.¹⁰⁹

Η αστυνομική δράση βέβαια, για να θεωρείται προσήκουσα, πρέπει να είναι και αποτελεσματική. Προς την κατεύθυνση αυτή, διατάξεις της αστυνομικής νομοθεσίας αποσκοπούν στην εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της αστυνομικής δράσης κυρίως με την εισαγωγή του τεχνοκρατικού - επιστημονικού στοιχείου σε αυτήν.¹¹⁰ Άλλωστε, ένας από τους τέσσερις βασικούς πυλώνες με βάση τους οποίους καθορίζονται οι προτεραιότητες και ο χαρακτήρας των δράσεων της Ελληνικής Αστυνομίας στο

διοίκηση δεν δικαιούται απλώς, αλλά υποχρεούται να κάνει χρήση της. Η παράλειψη δε της ενάσκησης της διακριτικής ευχέρειας συνιστά παράβαση νόμου. Έτσι, Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 170-171.

¹⁰⁷ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 525.

¹⁰⁸ Άρθρο 26 παρ. 2 εδ. η' Π.Δ. 141/1991.

¹⁰⁹ Άρθρα 19 και 20 Π.Δ. 75/1987 όπου εξειδικεύονται και οι διαλαμβανόμενοι χαρακτηρισμοί.

¹¹⁰ Π.χ. Στο άρθρο 11 παρ. 8 εδ. α' Ν. 4249/2014 ορίζεται ότι η Ελληνική Αστυνομία, για την εκπλήρωση της αποστολής της χρησιμοποιεί επιστημονικές και τεχνικές μεθόδους διαλεύκανσης των εγκλημάτων και διαθέτει εγκληματολογικά εργαστήρια, τα οποία παρέχουν τις υπηρεσίες τους και σε άλλες αρχές,

πλαίσιο του Προγράμματος Αντεγκληματικής Πολιτικής 2015 – 2019¹¹¹ είναι ο (οργανωτικός και τεχνολογικός) εκσυγχρονισμός της Ελληνικής Αστυνομίας, ο οποίος θα οδηγήσει σε μία σύγχρονη, πιο αποτελεσματική Αστυνομία, φιλική προς τον πολίτη, με αξιοκρατία στις δομές της, με επαγγελματισμό, διαφάνεια, νομιμότητα και κοινωνική συναίνεση στις δράσεις της, που θα έρχονται σε απόλυτη συνάφεια με τον σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων. Πάντως και αυτό πρέπει να επισημανθεί, αποτελεσματική είναι η αστυνομία που αναπτύσσει την δράση της αξιοποιώντας ουσιαστικά το ανθρώπινο δυναμικό της και όχι όταν στηρίζεται αποκλειστικά στην αξιοποίηση της τεχνολογίας. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, η αποτελεσματικότητα αποτελεί συνάρτηση ανάμεσα στην νομοθέτηση, την εκπαίδευση, τον εξοπλισμό και την απόδοση του αστυνομικού έργου ωστόσο, ακόμα και η τέλεια σύμπτωση αυτών των παραμέτρων δεν επιδρά αυτόματα και στη μείωση της εγκληματικότητας, καθώς το έγκλημα αντανακλά ευρύτερες και βαθύτερες κοινωνικές διεργασίες που υπερβαίνουν την αστυνομία.¹¹²

Η αστυνομική δράση λοιπόν απαιτείται προκειμένου να καταστεί δυνατή η εκπλήρωση της αποστολής της αστυνομίας ενώ η αστυνομική αδράνεια συνιστά άρνηση του σκοπού για τον οποίο καθιερώθηκε η αντίστοιχη αστυνομική εξουσία Έτσι, ενώ η νομιμότητα των ορίων της δράσης των αστυνομικών οργάνων μπορεί να αμφισβητηθεί, η αδράνειά τους είναι αναμφισβήτητα ανεπίτρεπτη.¹¹³ Μάλιστα, το πειθαρχικό δίκαιο του αστυνομικού προσωπικού προβλέπει ως πειθαρχικά παραπτώματα πλείστες συμπεριφορές που συνιστούν παράβαση της αρχής αυτής¹¹⁴ ενώ μια τέτοια παράβαση ιδρύει, υπό προϋποθέσεις, ποινική¹¹⁵ αλλά και αστική ευθύνη.¹¹⁶

---

¹¹¹ Στο «Πρόγραμμα Αντεγκληματικής Πολιτικής 2015 – 2019» αποκρυσταλλώνεται ο στρατηγικός σχεδιασμός της Ελληνικής Αστυνομίας.

¹¹² Βιδάλη, Σ. (2012). *Αστυνομία, Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.206 κ.επ..

¹¹³ Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 59.

¹¹⁴ Έτσι π.χ., ως παράπτωμα που επισύρει ποινή αργίας με πρόσκαιρη παύση προβλέπεται η από αμέλεια μη έγκαιρη διεκπεραίωση υπηρεσιακών εγγράφων, εφόσον οδήγησε στην πρόκληση σοβαρής υπηρεσιακής ανωμαλίας ή στη παραγραφή ποινικών αδικημάτων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων (άρθρο 12 παρ. 1 εδ' α' Π.Δ. 120/2008). Επίσης, ως παράπτωμα που επισύρει την ποινή του προστίμου προβλέπεται η πλημμελής ή η μη έγκαιρη εκτέλεση της υπηρεσίας, καθώς και η παράλειψη ή παρέλκυση εκτέλεσης αυτής (άρθρο 13 παρ. 1 εδ. ε' Π.Δ. 120/2008).

¹¹⁵ Π.χ. παράβαση του άρθρου 259 Π.Κ. «Παράβαση καθήκοντος» ή άλλου αδικήματος τελούμενου με μη γνήσια παράλειψη κατά το άρθρο 15 Π.Κ..

¹¹⁶ Κατά το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ.

Συνέπεια της υποχρέωσης δράσης είναι η υποχρέωση διακινδύνευσης του αστυνομικού. Ο αστυνομικός λόγω της φύσεως των καθηκόντων του, η εκτέλεση των οποίων συχνά ανακλύπει αιφνίδια και υπό αντίξοες συνθήκες, εκθέτει συχνά τη ζωή και τη σωματική του ακεραιότητα σε κινδύνους. Η έκθεση της ζωής του αστυνομικού σε κίνδυνο κρίνεται υποχρεωτική, εφόσον είναι αναγκαία για την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος, την προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος και της έννομης τάξης, την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών σε περίπτωση ειρήνης ή πολέμου.¹¹⁷ Η υποχρέωση αυτή του αστυνομικού οργάνου στηρίζεται στην εκούσια ειδική κυριαρχική σχέση που αυτός τελεί προς το κράτος.¹¹⁸ Στον πυρήνα αυτής της σχέσης ανήκει η υποχρέωση εύλογης διακινδύνευσης της ζωής.¹¹⁹

2.6 Η αρχή της απαγόρευσης της κατάχρησης της αστυνομικής εξουσίας

Η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας¹²⁰ από την αστυνομική αρχή πρέπει να υπηρετεί τους σκοπούς του νόμου. Σε αντίθετη περίπτωση, εάν δηλαδή η διακριτική ευχέρεια ασκείται για σκοπό καταδήλως άλλο από εκείνον για τον οποίο την προέβλεψε ο νόμος, η διοίκηση διαπράττει «κατάχρηση εξουσίας».¹²¹ Η έννοια της καταχρήσεως εξουσίας δηλαδή ουσιαστικά αναφέρεται στα κίνητρα της διοίκησης.¹²² Με άλλα λόγια, κατάχρηση εξουσίας στοιχειοθετείται, όταν η πράξη στην οποία προβαίνει το αστυνομικό όργανο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του, βρίσκεται μεν σε αρμονία με τους κανόνες που προβλέπουν την έκδοσή της αλλά ο αστυνομικός την εξέδωσε ενόψει της επιδίωξης είτε ενός σκοπού τελείως ξένου προς το δημόσιο συμφέρον είτε ενός σκοπού, ο οποίος έχει σχέση με την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, είναι όμως άλλος από εκείνον τον οποίον καθορίζουν οι διατάξεις που προβλέπουν την έκδοση της πράξης.¹²³ Άλλωστε και σύμφωνα με την Διακήρυξη Κανόνων Δεοντολογίας για την

---

¹¹⁷ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 605.

¹¹⁸ Δαγτόγλου, Π. (1991), *ό.π.*, σελ. 202.

¹¹⁹ Το Σύνταγμα, πάντως, δεν επιβάλλει υποχρέωση αυτοθυσίας.

¹²⁰ Όταν η διοίκηση δρα κατά δέσμια αρμοδιότητα δεν έχει εξουσία που μπορεί να καταχρασθεί. Σχετικές ως προς αυτό τυγχάνουν οι ΣτΕ 1628/1986 και 924/1983.

¹²¹ Η κατάχρηση εξουσίας κατά την έννοια του διοικητικού δικαίου αποτελεί λόγο ακύρωσης των διοικητικών πράξεων γενικότερα (Άρθρο 48 παρ. 4 Π.Δ. 18/1989) ενώ ως έννοια διαφέρει από την κατάχρηση εξουσίας που στοιχειοθετείται ως αδίκημα στο άρθρο 239 Π.Κ. και είναι άσχετη με την κατάχρηση δικαιώματος του άρθρου 281 ΑΚ..

¹²² Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 152.

¹²³ Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2015). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος II*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 153-154.

Αστυνομία του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο αστυνομικός, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, οφείλει να χρησιμοποιήσει όλα τα αναγκαία μέσα για την επίτευξη του νόμιμα επιδιωκόμενου ή επιτρεπόμενου σκοπού, δεν μπορεί όμως να κάνει κατάχρηση της εξουσίας του¹²⁴ ενώ και όπως αναφέρει ο Κώδικας Δεοντολογίας Αστυνομικού, ο αστυνομικός ενεργεί πάντοτε με σκοπό την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και τη διαφύλαξη των νομίμων συμφερόντων των πολιτών.¹²⁵

Η κατάχρηση εξουσίας συνδέεται με το σκοπό που επιδιώκουν τα αστυνομικά όργανα και με τα μέσα που χρησιμοποιούν για να επιτύχουν τον σκοπό τους. Η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει ο επιδιωκόμενος σκοπός και τα χρησιμοποιούμενα μέσα να είναι μόνο αυτά που προβλέπει ο νόμος. Η αρχή της σκοπιμότητας δεν έχει θέση στο σύγχρονο αστυνομικό δίκαιο.¹²⁶ Στο πλαίσιο αυτό, ρητές διατάξεις καθορίζουν τον σκοπό και τα μέσα της αστυνομικής δράσης του ένστολου προσωπικού της ΕΛ.ΑΣ.. Ειδικότερα:¹²⁷

Ως σκοπό τα αστυνομικά όργανα πρέπει να έχουν, σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 1 του Συντάγματος, την εξυπηρέτηση του «λαού», δηλαδή του κοινωνικού συνόλου, εκπληρώνοντας την προβλεπόμενη από τον νόμο αποστολή της ΕΛ.ΑΣ..¹²⁸

Ως μέσα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο εκείνα που συνάδουν με τον νόμιμο κάθε φορά σκοπό. Η εξυπηρέτηση του «λαού» κατά το άρθρο 103 παρ. 1 του Συντάγματος σημαίνει χρησιμοποίηση μέσων που υλοποιούν την συνταγματική επιταγή, δηλαδή υπέρ του κοινωνικού συνόλου. Εμμέσως πλην σαφώς η επιταγή αυτή συνάγεται και από τις συνταγματικές διατάξεις που απαγορεύουν τα βασανιστήρια και τις άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.¹²⁹ Επιπροσθέτως, τα μέσα ιεραρχούνται σε κλίμακα, με βάση τις αρχές της αναλογικότητας και της επεικείας, από τα πλέον ήπια και επιεική μέχρι τα πλέον αυστηρά και επαχθή για τους διοικουμένους. Η ιεράρχηση αυτή έχει την έννοια ότι σε περίπτωση αμφιβολίας επιλογής μέσου, επιβάλλεται η χρήση του πλέον ήπιου και εφόσον τούτο δεν είναι δυνατό στην πραγματικότητα ή δεν αποδίδει, τότε του αμέσως

---

¹²⁴ Παρ. 12 της Διακήρυξης Κανόνων Δεοντολογίας για την Αστυνομία (Απόφαση Νο 690/1979 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16101&lang=en> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

¹²⁵ Άρθρο 1 εδ. γ' Π.Δ. 254/2004.

¹²⁶ Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 148-150.

¹²⁷ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 667 κ.επ..

¹²⁸ Η αποστολή της ΕΛ.ΑΣ. προβλέπεται στο άρθρο 11 Ν. 4249/2014.

¹²⁹ Άρθρα 2 παρ. 1, 7 παρ. 2 του Συντάγματος αλλά και άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

επόμενου αυστηρότερου ή επαχθέστερου. Η περί ης ο λόγος ιεράρχηση θεμελιώνεται στις παραπάνω συνταγματικές διατάξεις αλλά και σε αυτήν του άρθρου 25 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι τα δικαιώματα του ανθρώπου τελούν υπό την εγγύηση του κράτους του οποίου τα όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη άσκησή τους. Επομένως, οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.

2.7 Η αρχή της απαγόρευσης κατάχρησης της διαδικασίας

Τα αστυνομικά όργανα, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, απαγορεύεται να προβαίνουν σε κατάχρηση διαδικασίας, είτε αυτή είναι διοικητική είτε ανακριτική. Κατάχρηση ή εκτροπή διοικητικής διαδικασίας συντρέχει όταν ο νόμος προβλέπει διοικητικές διαδικασίες περισσότερες από μία, είτε αυτές αποβλέπουν στον ίδιο σκοπό, με διαφορετικές όμως συνέπειες για τον διοικούμενο, είτε σε διαφορετικό η καθεμιά σκοπό και το αρμόδιο διοικητικό όργανο, εκούσια ή λόγω πλάνης, δεν επιλέγει τη διοικητική διαδικασία που ο νόμος συνδέει ως μέσο για την πραγμάτωση του ορισμένου αποτελέσματος του σκοπού ή του ορισμένου σκοπού.¹³⁰ Έτσι, κατάχρηση διαδικασίας διαπράττει ο αστυνομικός που επιλέγει την διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται π.χ. έκπτωση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του διοικουμένου¹³¹ αντί αυτής που θα του παρείχε ρητά την εν λόγω διαδικαστική εγγύηση προστασίας του αλλά και ο αστυνομικός που επιλέγει την διαδικασία της σύλληψης αντί της προστατευτικής φύλαξης¹³² για ένα μέθυστο άτομο, το οποίο, ένεκα της κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει, είναι επικίνδυνο για τη δημόσια τάξη.

---

¹³⁰ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 667 κ.επ..

¹³¹ Είναι διαφορετικό το ζήτημα των περιπτώσεων όπου το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης μπορεί να περιορισθεί. Ο περιορισμός αυτός δύναται να λάβει χώρα: α) όταν, λόγω της ελεγκτικής φύσεως του διοικητικού μέτρου είναι προφανές ότι είναι αναγκαίο το στοιχείο του αιφνιδιασμού (π.χ. πριν από την διενέργεια ελέγχων), β) όταν πρόκειται για μέτρα διοικητικής εκτελέσεως και γ) όταν συντρέχει υπερέχον δημόσιο συμφέρον. Η υπεροχή του δημοσίου συμφέροντος τεκμαίρεται και σε περίπτωση που συντρέχει λόγος επείγοντος. Έτσι, Δαγτόγλου, Π. (2014), *ό.π.*, σελ. 283-284.

¹³² Κατά το άρθρο 118 παρ. 1 Π.Δ. 141/1991, σε προστατευτική φύλαξη τίθενται πρόσωπα τα οποία, λόγω ηλικίας ή ψυχικής ή πνευματικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται, είναι επικίνδυνα στη δημόσια τάξη ή εκθέτουν τον εαυτόν τους σε κίνδυνο. Η προστατευτική φύλαξη δεν θεωρείται σύλληψη υπαγόμενη στις διατάξεις του Κ.Π.Δ..

Η κατάχρηση ή εκτροπή της διοικητικής διαδικασίας, σημαίνει άσκηση παράνομης διαδικασίας από το διοικητικό όργανο και οδηγεί σε κατάδηλη παράβαση του νόμου όταν συνεπάγεται στέρηση ή μείωση των εγγυήσεων που παρέχει η νόμιμη διαδικασία υπέρ του διοικουμένου.¹³³

Μάλιστα και ενόψει του γεγονότος ότι η άσκηση αστυνομικής εξουσίας αποτελεί τυπικό παράδειγμα περιοριστικής διοίκησης, οπότε και η σχέση της διοίκησης με τους διοικουμένους είναι αυτή της νομικής ανισότητας – σχέση υπεροχής και υποταγής – γενική ρήτρα για την εφαρμογή ορισμένης διοικητικής διαδικασίας πρέπει να αποτελεί η αρχή *in dubio pro libertate*, δηλαδή η εφαρμογή της διοικητικής διαδικασίας υπέρ του αστυνομουμένου.¹³⁴ Η ρήτρα αυτή έχει την έννοια ότι ο πολίτης πρέπει να αντιμετωπίζεται με πνεύμα χρηστής διοίκησης¹³⁵ και με συνεκτίμηση της αρχής της αναλογικότητας διαφορετικά η κατάχρηση της διαδικασίας που διαπράττει το αστυνομικό όργανο συνιστά έρρισμα για την διατύπωση παραπόνων και για την άσκηση προσφυγών και ενδίκων βοηθημάτων από τον πολίτη.

Επίσης ιδιαίτερη επιμέλεια για την τήρηση των δικονομικών διαδικασιών και τύπων πρέπει να λαμβάνεται όταν τα αστυνομικά όργανα ενεργούν ως προανακριτικοί υπάλληλοι και ιδίως όταν διενεργούν αστυνομική προανάκριση κατά το άρθρο 243 παρ. 2 Κ.Π.Δ.. Η παράβλεψη εν προκειμένω των δικονομικών εγγυήσεων συνιστά κατάχρηση διαδικασίας η οποία οδηγεί σε παραβίαση του δικαιώματος σε χρηστή απονομή δικαιοσύνης.¹³⁶

---

¹³³ Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 151.

¹³⁴ Χιώλος, Κ. (1985). *Η κατάχρηση εξουσίας ως λόγος ακυρώσεως των εκτελεστών διοικητικών πράξεων στο Συμβούλιο της Επικρατείας*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Αφοί Π. Σάκκουλα, σελ. 32 κ.επ..

¹³⁵ Στο πνεύμα αυτό, αξιοσημείωτη είναι η ηλεκτρονική έκδοση οδηγού διοικητικών πράξεων αρμοδιότητας της ΕΛ.ΑΣ. που είναι προσβάσιμος στον καθένα μέσω του δικτυακού τόπου της Ελληνικής Αστυνομίας στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.astynomia.gr/images/stories/2018/files18/2018-odigos_dioik_prakseon.pdf [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

¹³⁶ Το δικαίωμα σε χρηστή απονομή δικαιοσύνης ή σε μια δίκαιη δίκη κατοχυρώνεται στα άρθρα 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 14 παρ. 1 του ΔΣΑΠΔ.

Κεφάλαιο 3

Χαρακτηριστικά δέουσας συμπεριφοράς

Η δέουσα, κατά τις διατάξεις της αστυνομικής νομοθεσίας, συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων παραπέμπει σ' έναν υποδειγματικό αστυνομικό με μια προσωπικότητα ολοκληρωμένη και ανταποκρινόμενη σε υψηλές προδιαγραφές ήθους και παιδείας. Στο πλαίσιο αυτό, χαρακτηριστικά είναι τα κριτήρια αξιολόγησης των ουσιαστικών προσόντων των υπό εξέλιξη αξιωματικών της ΕΛ.ΑΣ. όπου, μεταξύ άλλων, λαμβάνεται υπόψη: η ευσυνειδησία και η ακεραιότητα του χαρακτήρα, η αποφασιστικότητα, η αυτοπεποίθηση και η ανάληψη πρωτοβουλιών καθώς και η ψυχραιμία και η αυτοκυριαρχία¹³⁷ ενώ κατά την εξέταση της ψυχικής υγείας του προσωπικού της ΕΛ.ΑΣ. διερευνάται η εν γένει προσωπικότητα των εξεταζομένων και κυρίως η αυτοκυριαρχία, η συναισθηματική σταθερότητα, η κρίση και αντίληψη και η ικανότητα προσαρμογής τους στις μεταβαλλόμενες καταστάσεις και απαιτήσεις.¹³⁸

Η επίδειξη της δέουσας συμπεριφοράς από τα αστυνομικά όργανα είναι αναγκαία καθώς, όπως τονίστηκε και στην Εισαγωγή, η φύση των αστυνομικών επεμβάσεων είναι τέτοια που αφήνει ελάχιστα περιθώρια στους αστυνομικούς να επιζητούν την κατανόηση, την συνεργασία και την εμπιστοσύνη των πολιτών εφόσον οι ίδιοι δεν συμπεριφέρονται κατά τον δέοντα τρόπο.

Από το πλέγμα των κανόνων και των αρχών της αστυνομικής νομοθεσίας που εξειδικεύουν το περιεχόμενο της συμπεριφοράς του ένστολου προσωπικού της ΕΛ.ΑΣ. προκύπτει ότι για να χαρακτηριστεί η τελευταία ως δέουσα πρέπει να έχει τα εξής χαρακτηριστικά: α) να είναι ευγενής προς τους πολίτες, β) να είναι υποδειγματική, γ) να είναι θετική και να μη προκαλεί δυσμενή σχόλια, δ) να καλύπτει τη δράση του τόσο κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας όσο κι εκτός αυτής και ε) να είναι συναδελφική. Κατά μία άποψη τα χαρακτηριστικά αυτά είναι συνιστώσες μιας ειδικότερης αρχής του αστυνομικού δικαίου, αυτής της προσήκουσας συμπεριφοράς.¹³⁹

Τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά αναλύονται στις επόμενες παραγράφους:

---

¹³⁷ Άρθρο 19 παρ. 6 και 7 Π.Δ. 24/1997.

¹³⁸ Άρθρο 2 παρ. 5 Π.Δ. 45/2008.

¹³⁹ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 611 κ.επ..

3.1 Ευγενής συμπεριφορά προς τους πολίτες

Η συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων προς του πολίτες πρέπει, κατά ρητή πρόβλεψη του νόμου, να είναι ευγενής.¹⁴⁰ Ο νομοθέτης μάλιστα, θέλοντας να τονίσει την αναγκαιότητα επίδειξης πολιτισμένης συμπεριφοράς προς τους πολίτες και να καθορίσει εκ των προτέρων μια λεπτότητα και ποιότητα τρόπων που θα αποδεικνύει ότι οι αστυνομικοί διακρίνονται από ανώτερο ήθος, καλοσύνη και μείζονα σεβασμό των άλλων, έβαλε το επίθετο «ευγενής» πριν το ουσιαστικό «συμπεριφορά». Ένας ευγενής αστυνομικός είναι σίγουρο ότι μπορεί να επιβάλλεται με την ψυχική του καλλιέργεια και τους καλούς του τρόπους, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό των συνανθρώπων του.¹⁴¹

Στο πλαίσιο της ευγενούς συμπεριφοράς και επιβεβαιώνοντάς τον κοινωνικό χαρακτήρα του Σώματος στο οποίο ανήκουν, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να συμπεριφέρονται με την ανάλογη ευαισθησία σε ορισμένες κατηγορίες πολιτών, όπως είναι οι ανήλικοι, οι ηλικιωμένοι, οι μητέρες αλλά και οι ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.¹⁴² Είναι προφανές ότι μια τέτοια συμπεριφορά συνοδευόμενη από κάθε δυνατή συμπαράσταση και βοήθεια πρέπει να επιδεικνύεται από τα αστυνομικά όργανα και σε στιγμές που αιφνίδια γεγονότα (π.χ. ατυχήματα) προκαλούν ιδιαίτερη οδύνη στους εμπλεκόμενους πολίτες.

Η τήρηση μιας ευγενούς συμπεριφοράς αποκτά ιδιαίτερη σημασία και αξία όταν τα αστυνομικά όργανα επεμβαίνουν στα ατομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών, κυρίως μέσω δυσμενών νομικών πράξεων και υλικών ενεργειών. Δυστυχώς το

---

¹⁴⁰ Άρθρο 2 παρ. 1 εδ. ε' Π.Δ. 120/2008.

¹⁴¹ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008). *Πειθαρχικό Δίκαιο Αστυνομικού Προσωπικού*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση, σελ. 25-26.

¹⁴² Κατά το άρθρο 1 παρ. 4 Ν. 4019/2011, ως «Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού», γενικά, νοούνται οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού, των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή δυσχεραίνεται, είτε εξαιτίας κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων ή σωματικών ή ψυχικών διαταραχών, είτε εξαιτίας απρόβλεπτων γεγονότων, τα οποία επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της τοπικής ή ευρύτερα περιφερειακής οικονομίας. Πρόκειται κυρίως για αστέγους, ανέργους/μακροχρόνια άνεργους, άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ), πάσχοντες (σοβαρά παθολογικά προβλήματα, ψυχικές ασθένειες), αποφυλακισμένους, χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών, οροθετικούς, άτομα από θρησκευτικές ή πολιτισμικές μειονότητες, ρομά, μονογονεϊκές οικογένειες, ανήλικους παραβάτες, κακοποιημένες γυναίκες, θύματα εμπορίας (trafficking), πρόσφυγες, μετανάστες, παλιννοστούντες, πληγέντες από θεομηνίες και φυσικές καταστροφές (πυρόπληκτοι, σεισμοπαθείς, πλημμυροπαθείς).

«μπλε τοίχος της σιωπής»,¹⁴³ ως αρνητική έκφανση της αστυνομικής υποκουλτούρας, πολλές φορές κρύβει στην σκιά του παραβιάσεις δικαιωμάτων των πολιτών από την υπέρμετρη χρήση αστυνομικής βίας τορπιλίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο τις σχέσεις αστυνομίας – κοινού και επηρεάζοντας αρνητικά την εικόνα του Σώματος. Ως εκ τούτου, είναι πρόδηλο αυτό που προβλέπει και ο ίδιος ο νομοθέτης, ότι δηλαδή η ευγενής αστυνομική συμπεριφορά συνυφαίνεται με την υποχρέωση σεβασμού και προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών που προβλέπονται από το Σύνταγμα και τους νόμους.¹⁴⁴

Οι αστυνομικοί λοιπόν, σε κάθε επαφή με τους πολίτες πρέπει να είναι ευπροσήγοροι, με διάθεση προσέγγισης και κατανόησης των προβλημάτων τους, σεβόμενοι και προστατεύοντες παράλληλα τα ατομικά και κοινωνικά τους δικαιώματα. Εξάλλου στη σύγχρονη εποχή της πληροφορίας και του web 2.0 οι πολίτες είναι ενήμεροι περί των δικαιωμάτων τους και, σε περίπτωση που αυτά θιγούν, δεν θα διστάσουν να διατυπώσουν τα παράπονά τους, να προβούν σε δυσμενείς κρίσεις για τα αστυνομικά όργανα και την Ελληνική Αστυνομία εν γένει αλλά και να διεκδικήσουν - και δικαστικώς - τα δικαιώματά τους.

3.2 Συμπεριφορά υποδειγματική

Τα αστυνομικά όργανα πρέπει, κατά τον νόμο, να τηρούν τους νόμους του κράτους και με την εν γένει συμπεριφορά, εμφάνιση, διαγωγή και διαβίωσή τους, να παρέχουν τους εαυτούς τους υπόδειγμα καλού πολίτη και αστυνομικού,¹⁴⁵ να είναι δηλαδή παράδειγμα προς μίμηση τόσο για τους πολίτες όσο και για τους συναδέλφους τους.

Εκτός δηλαδή από το να επιβλέπουν την πιστή εφαρμογή και τήρησή του Συντάγματος και των νόμων, οι αστυνομικοί πρέπει να αποτελούν και οι ίδιοι πρότυπο στο ζήτημα εφαρμογής και τήρησης.¹⁴⁶ Αυτό βέβαια προϋποθέτει την πλατιά γνώση του νόμου από

---

¹⁴³ Το «μπλε τοίχος της σιωπής» (blue wall of silence) ή «μπλε κωδικός» (blue code) ή «μπλε ασπίδα» (blue shield) είναι όροι που χρησιμοποιούνται στη διεθνή βιβλιογραφία για να περιγράψουν τον ανεπίσημο κανόνα που υπάρχει μεταξύ των αστυνομικών να μην αναφέρουν τα λάθη, τα παραπτώματα ή και τα αδικήματα ενός συναδέλφου τους και να μην καταθέτουν σε βάρος του όταν διεξάγεται σχετική έρευνα.

¹⁴⁴ Άρθρο 2 παρ. 1 εδ. ε' Π.Δ. 120/2008.

¹⁴⁵ Άρθρο 3 παρ. 2 Π.Δ. 538/1989.

¹⁴⁶ Σημειώνεται εδώ ότι τα αστυνομικά όργανα της ΕΛ.ΑΣ., ως κρατικά όργανα, υπέχουν υποχρέωση ειδικής νομιμοφροσύνης με την υποχρέωση αυτή να είναι η πρώτη κατά σειρά που αναλαμβάνουν με τον όρκο που δίδουν.

μέρους τους αλλά και την συνεχή ενημέρωσή τους για τις εξελίξεις και τα γεγονότα ώστε οι κρίσεις και οι αποφάσεις τους να είναι κατά το δυνατόν αντικειμενικές και προσαρμοσμένες στις εκάστοτε περιστάσεις και η εφαρμογή του νόμου να είναι η ενδεδειγμένη κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Άλλωστε, για την αξιολόγηση της επαγγελματικής ικανότητας των υπό εξέλιξη αξιωματικών βαθμολογείται ως κριτήριο η επαγγελματική επάρκεια, ιδίως δε η δυνατότητα εφαρμογής των γνώσεων και της εμπειρίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.¹⁴⁷ Για την βαθμολόγηση δε του κριτηρίου αυτού λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, η θεωρητική γνώση του αντικειμένου, όπως αυτή προκύπτει από τίτλους σπουδών – μετεκπαιδεύσεις, η συστηματική ενημέρωση και απόκτηση νέων γνώσεων που απαιτούνται για την άσκηση του επαγγέλματος και η ανάπτυξη γενικής μόρφωσης.

Όσον αφορά την υποδειγματική τους εμφάνιση και παράσταση, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να μεριμνούν ώστε αυτή να είναι άψογη και σύμφωνη με τις διαταγές της Υπηρεσίας.¹⁴⁸ Οι αστυνομικοί, κατά κανόνα, πρέπει να φέρουν, κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους, την προβλεπόμενη από τις ισχύουσες διατάξεις στολή και με τον καθοριζόμενο από αυτές τρόπο.¹⁴⁹

Ειδικότερα για την εμφάνιση - παράσταση αστυνομικών με στολή:

- α) Οι αναφερόμενες στον οικείο κανονισμό στολές πρέπει να φέρονται κατά τρόπο άψογο.
- β) Απαγορεύεται η χρήση ειδών ιματισμού αντικανονικού τύπου, μη κανονικού μεγέθους, φθαρμένου ή αλλοιωμένου, καθώς και η αλλαγή του σχήματος ή της σύνθεσης των στολών.
- γ) Σε περιπτώσεις μεταβολών στη σύνθεση ή σε είδη στολών, η συμμόρφωση του προσωπικού πρέπει να είναι έγκαιρη και κανονική.
- δ) Οι αστυνομικοί που φέρουν στολή και έχουν διαταχθεί ή όχι σε υπηρεσία απαγορεύεται να φέρουν οποιοδήποτε κόσμημα με εξαίρεση δακτυλίδι (βέρα) και ωρολόγιο, να χρησιμοποιούν χάριν παιδιάς, αλυσίδες και κομπολόγια και άλλα παρεμφερή αντικείμενα, να μεταφέρουν ογκώδη ή ακαλαίσθητα αντικείμενα, να βαδίζουν σε δημόσιους χώρους με τα χέρια στα θυλάκια, να περιεργάζονται, ως

---

¹⁴⁷ Άρθρο 19 παρ. 2 εδ. α' Π.Δ. 24/1997.

¹⁴⁸ Άρθρο 7 παρ. 3 Π.Δ. 538/1989.

¹⁴⁹ Άρθρο 7 παρ. 1 Π.Δ. 538/1989.

αργόσχολοι, προθήκες καταστημάτων, να παρευρίσκονται με στολή σε δημόσιους χώρους όπου διασκεδάζουν μεταμφιεσμένοι, με εξαίρεση αυτούς που έχουν διαταχθεί σε υπηρεσία., να συμμετέχουν σε παίγνια, εκτός αν αυτά διενεργούνται σε αστυνομικές λέσχες σύμφωνα με τις νόμιμες προϋποθέσεις, να κυκλοφορούν σε δημόσιους χώρους ασκεπείς ή με το πηλήκιο στο χέρι ή στη μασχάλη και να τρέφουν υπερβολική ή ατημέλητη κόμη, μύστακα ή παραγναθίδες, καθώς και υπογένειο (μούσι) οι άνδρες και υπερβολική ή απεριποίητη κόμη και μη διακριτικό καλλωπισμό (μακιγιάζ) οι γυναίκες.

ε) Οι εν στολή αστυνομικοί, όταν εκτελούν υπηρεσία ως οδηγοί ή πληρώματα περιπολικών αυτοκινήτων, υποχρεούνται να φέρουν το πηλήκιο τους και όταν οδηγούν ιδιωτικά δίκυκλα υποχρεούνται να φέρουν το προβλεπόμενο από τις οικείες διατάξεις κράνος.

στ) Οι αστυνομικοί, που φέρουν στολή και ταξιδεύουν με τα μέσα αστικής συγκοινωνίας, οφείλουν για λόγους ευγενείας και σεβασμού να παραχωρούν τη θέση τους σε άτομα ηλικιωμένα ή που έχουν ανάγκη βοήθειας. Κάθε κατώτερος υποχρεούται να παραχωρεί τη θέση του σε ανώτερο κατά βαθμό.¹⁵⁰

Γενικά η ευπρεπής εμφάνιση και παράσταση των αστυνομικών οργάνων πρέπει να αποτελεί πρώτιστο μέλημά τους και καθημερινή τους επιδίωξη, καθότι η στολή συμβάλλει στην αποτελεσματική εκπλήρωση του καθήκοντός τους, προσδίδει κύρος και επιβλητικότητα ενώ μεταδίδει το μήνυμα στο κοινό ότι οι ένστολοι αστυνομικοί είναι εκπαιδευμένοι, ικανοί και έτοιμοι να αντιμετωπίσουν οτιδήποτε προκύψει. Η σπουδαιότητα δε που δίνει ο νομοθέτης στην εμφάνιση και παράσταση του αστυνομικού προσωπικού φαίνεται και από την πρόβλεψη του αντικανονικού της στολής ως έναν από τους λόγους επιβολής στον παραπτώματία αστυνομικό του διοικητικού μέτρου της θέσης εκτός υπηρεσίας μέχρι ένα 8ωρο.¹⁵¹

Ο ίδιος ο νομοθέτης σχηματίζει σε αρκετές περιπτώσεις το πλαίσιο της υποδειγματικής συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων. Ενδεικτικά:

- Στο άρθρο 104 παρ. 2 και 3 του Π.Δ. 141/1991 ορίζεται ότι το (αστυνομικό) προσωπικό που παρίσταται στα δημόσια θεάματα, για εκτέλεση υπηρεσίας, «συμμορφώνεται, ως προς τον τρόπο εκτέλεσης των καθηκόντων του, με τις ισχύουσες διατάξεις και τις διαταγές και οδηγίες των προϊσταμένων του» Επίσης, «οι επεμβάσεις

---

¹⁵⁰ Άρθρο 64 Υ.Α. 7012/6/103 από 5-7-2009.

¹⁵¹ Άρθρο 17 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

του, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, πρέπει να γίνονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε κατά το δυνατό, να μη διαταράσσεται η ησυχία των θεατών. Η βεβαίωση των παραβάσεων πρέπει να γίνεται, κατά προτίμηση, μετά τη λήξη του θεάματος, εκτός αν υπάρχει κίνδυνος να χαθούν τα ίχνη της πράξης ή να διαφύγει ο δράστης. Γενικά πρέπει να αποφεύγεται κάθε εξεζητημένη ενέργεια, που μπορεί να προκαλέσει δυσμενείς κρίσεις ή εκδηλώσεις των παρευρισκομένων».

- Στο άρθρο 24 της υπ' αριθ. 8038/23/22-ιγ από 21-1-2015 Κ.Υ.Α. ορίζεται ότι «Το προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας των Προαναχωρησιακών Κέντρων Κράτησης Αλλοδαπών κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του υποχρεούται να τηρεί τις διατάξεις των Π.Δ. 254/2004 «Κώδικας δεοντολογίας του Αστυνομικού» και 141/1991 «Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και θέματα οργάνωσης Υπηρεσιών», καθώς και τις εκδοθείσες εγκυκλίους, διαταγές και εγχειρίδια που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη μεταχείριση και τα δικαιώματα των κρατουμένων. Ιδίως, το ως άνω προσωπικό:

α) ενεργεί με σύνεση, αυτοκυριαρχία, σταθερότητα, αποφασιστικότητα, αμεροληψία, αντικειμενικότητα και αξιοπρέπεια,

β) σέβεται και προστατεύει τα κατοχυρωμένα δικαιώματα των κρατουμένων αλλοδαπών όπως αυτά ορίζονται στις ισχύουσες διατάξεις,

γ) χρησιμοποιεί τα αναγκαία κατά περίπτωση μέσα για την αποκατάσταση της τάξης στους χώρους κράτησης, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, αποφεύγοντας κάθε αδικαιολόγητη ενέργεια και υπέρβαση του αναγκαίου μέτρου,

δ) συμπεριφέρεται με ευγένεια, επιδεικνύοντας ζήλο και προθυμία για την εκπλήρωση των καθηκόντων του, έχοντας πάντοτε ως γνώμονα των ενεργειών του την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος,

ε) εκτελεί πιστά τις εντολές του διοικητή του Προαναχωρησιακού Κέντρου Κράτησης Αλλοδαπών και του αξιωματικού υπηρεσίας και ευθύνεται για τη μη τήρηση ή πλημμελή εκτέλεσή τους,

στ) τηρεί απόλυτη εχεμύθεια για πληροφορίες και γεγονότα για τα οποία έλαβε γνώση κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του,

ζ) συνεργάζεται αρμονικά με τους συναδέλφους του και παρέχει τη συνδρομή του, οσάκις αυτή κρίνεται αναγκαία,

η) απαγορεύεται κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του να συνομιλεί ή να συναλλάσσεται με κρατούμενους αν δεν υπάρχει ανάγκη και να φέρει κάθε αντικείμενο πέραν των προβλεπομένων για την υπηρεσία που εκτελεί,

θ) στο πλαίσιο εκπλήρωσης των καθηκόντων του, οφείλει να απομονώνει, να απαξιώνει και να μην επιτρέπει συμπεριφορές και πράξεις που ενέχουν στοιχεία ρατσισμού, διάκρισης ή ξενοφοβίας και

ι) απαγορεύεται να εκδηλώνει οποιασδήποτε μορφής ρατσιστική, βίαιη, απάνθρωπη ή ταπεινωτική συμπεριφορά σε βάρος κρατούμενων. Τυχόν εκδήλωση τέτοιας συμπεριφοράς, πέρα των προβλεπόμενων ποινικών και λοιπών κυρώσεων συνεπάγεται και την άμεση απομάκρυνση από την Υπηρεσία».

- Στο άρθρο 144 του Π.Δ. 141/1991 ορίζεται ότι η μεταγωγή κρατούμενων «γίνεται κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την ομαλή μετακίνηση και συγχρόνως να μη θίγει την αξιοπρέπεια του κρατούμενου» (παρ. 11) ενώ ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για τη μεταγωγή γυναικών, μητέρων, ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών, στρατιωτικών, κληρικών, μοναχών που φέρουν σχήμα και προσωπικού των Σωμάτων Ασφαλείας (παρ. 12 και 13). Επιπροσθέτως και κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 147 παρ. 3 του Π.Δ. 141/1991, ο επικεφαλής της μεταγωγής και οι λοιποί συνοδοί «οφείλουν να επαγρυπνούν για να είναι πάντοτε σε θέση να προλάβουν τυχόν απόδραση των μεταγομένων και για το σκοπό αυτό πρέπει:

α) Να μη δημιουργούν οικειότητα με τους μεταγόμενους και να μη δέχονται είδη που τους προσφέρονται απ' αυτούς.

β) Να μην επιτρέπουν σ' αυτούς τη χρήση οινοπνευματωδών ποτών.

γ) Να απαγορεύουν την επικοινωνία τους με άλλα πρόσωπα, χωρίς άδεια του επικεφαλής και χωρίς να παρίσταται ο ίδιος κατά τη συνομιλία..

δ) Να μην αφαιρούν τις χειροπέδες από τους μεταγόμενους χωρίς ιδιαίτερο λόγο και χωρίς να λάβουν πρώτα τα μέτρα ασφαλείας που επιβάλλονται.

ε) Να ακολουθούν αυστηρά το δρομολόγιο που καθορίστηκε και να μην εισέρχονται σε καταστήματα, κέντρα ή κατοικίες.

στ) Να καταβάλλουν ιδιαίτερη προσοχή κατά τις διελεύσεις τους από δάσος ή άλλους τόπους, στους οποίους η απόδραση είναι εύκολη.

ζ) Να αποφεύγουν τη διέλευση από πολυσύχναστους τόπους και γενικά την έκθεση των μεταγομένων σε κοινή περιέργεια.

η) Να φέρονται σ' αυτούς με αξιοπρέπεια και να αποφεύγουν κάθε ενέργεια που μπορεί να μειώσει την προσωπικότητά τους.

θ) Να προτιμούν, κατά τις σταθμεύσεις τους για ανάπαυση, μέρη κατάλληλα για την ασφαλή φύλαξη των μεταγομένων.

ι) Σε περίπτωση σωματικής ανάγκης των μεταγομένων να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα και να συνοδεύονται, αν είναι δυνατό, από δύο συνοδούς».

- Στο άρθρο 141 παρ. 1 του Π.Δ. 141/1991 ορίζεται ότι το (αστυνομικό) προσωπικό, κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του στο δικαστήριο, «τηρεί αξιοπρεπή και επιβλητική στάση, εκδηλώνει πάντοτε σεβασμό στο δικαστήριο, αποφεύγει να συνομιλεί με άλλα πρόσωπα και ιδιαίτερα με τους κρατούμενους και γενικά οφείλει να είναι αφοσιωμένο στο καθήκον του. Παραμένει στο δικαστήριο κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης και κατά τις διακοπές αυτής και δεν απομακρύνεται χωρίς άδεια του επικεφαλής».

Επίσης, στην αστυνομική νομοθεσία, με το Π.Δ. 254/2004 καθιερώθηκε ο Κώδικας Δεοντολογίας Αστυνομικού¹⁵² ο οποίος συμπυκνώνει όσα η αστυνομική διδασκαλία περί το «δέον γενέσθαι» επιβάλλει και όσα η αστυνομική πρακτική έχει αποδεχθεί ότι είναι αναγκαία ή είναι ηθικά επιβεβλημένα να γίνουν, να εφαρμοσθούν ή να τηρηθούν ως κανόνες ρύθμισης της συμπεριφοράς και της άσκησης των υπηρεσιακών – επαγγελματιών καθηκόντων.¹⁵³ Μάλιστα, κάθε πράξη που αντιβαίνει την αστυνομική δεοντολογία συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα που τιμωρείται με πρόστιμο,¹⁵⁴ εφόσον βέβαια δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.¹⁵⁵

---

¹⁵² Εκτός από τους εθνικούς κώδικες αστυνομικής δεοντολογίας υπάρχουν και διεθνή κείμενα όπως ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας (Υιοθετήθηκε με την υπ' αριθ. 2001 (10) Σύσταση της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 19-9-2001) και ο Κώδικας συμπεριφοράς των αρμοδίων οργάνων για την επιβολή του νόμου (Υιοθετήθηκε με την υπ' αριθ. 34/169 Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στις 17-12-1979). Επίσης, κώδικες δεοντολογίας διαθέτουν και όργανα που ασκούν αστυνομική εξουσία στο πλαίσιο της της Ευρωπαϊκής συνεργασίας, στα οποία συμμετέχει και η Ελλάδα, όπως η Europol («The Code of Conduct of Europol») και η Frontex («Code of Conduct applicable to all persons participating in Frontex operational activities» και «Code of Conduct for Return Operations and Return Interventions Coordinated or Organised by Frontex»).

¹⁵³ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008), *ό.π.*, σελ. 158.

¹⁵⁴ Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. κα' Π.Δ. 120/2008 σε συνδυασμό με Π.Δ. 254/2004.

¹⁵⁵ Άρθρο 13 παρ. 2 Π.Δ. 120/2008 όπου και η ρήτρα επικουρικότητας.

Τέλος, είναι ευνόητο ότι για να αποτελεί υπόδειγμα η συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων πρέπει να αποφεύγονται συμπεριφορές, τόσο εντός όσο και εκτός υπηρεσίας, που δύνανται να προκαλέσουν δυσμενή σχόλια σε βάρος των ιδίων ή και του Σώματος. Το θέμα αυτό αναλύεται στην επόμενη παράγραφο.

3.3 Συμπεριφορά θετική και μη προκαλούσα δυσμενή σχόλια

Θετική και προκαλούσα αντίστοιχα σχόλια χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά των αστυνομικών όταν αυτοί, κατά την παροχή της εργασίας τους ξεπερνούν το συνήθως απαιτούμενο για ένα μέσα υπάλληλο μέτρο, επιδεικνύοντας ιδιαίτερα επαγγελματικά και ηθικά προσόντα, με αποτέλεσμα η εκτέλεση των καθηκόντων τους να είναι ταυτόχρονα κανονική, έγκαιρη και αποτελεσματική.¹⁵⁶ Επίσης, θετικά σχόλια προκαλεί η συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων όταν προάγει τις σχέσεις κοινού – αστυνομίας και λειτουργεί προς την κατεύθυνση του σεβασμού και της προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών, όπως άλλωστε επιβάλλεται και από το Σύνταγμα.¹⁵⁷ Θετική είναι επιπλέον η δράση των αστυνομικών όταν αυτοί δεν επιφέρουν, δεν προκαλούν και δεν ανέχονται πράξεις βασανιστηρίων ή άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,¹⁵⁸ αναφέροντας αρμοδίως κάθε παράβαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όταν δεν προβαίνουν σε καταχρηστική χρήση χημικών και άλλων διαθέσιμων μέσων και ιδιαίτερα εκείνων που ενδέχεται να προκαλέσουν βλάβη στην υγεία των πολιτών, ενεργώντας σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τις αρχές της αναλογικότητας και της επιείκειας. Η εφαρμογή του νόμου με κοινωνική ευαισθησία, η μη υπέρβαση των επιτρεπόμενων ορίων της παρεχόμενης διακριτικής ευχέρειας και η τήρηση από τα αστυνομικά όργανα της αστυνομικής δεοντολογίας είναι σίγουρο ότι θα αποσπάσει τα επικριτικά σχόλια των πολιτών οι οποίοι σέβονται τον αστυνομικό¹⁵⁹ και τον θέλουν πρότυπο και προστάτη.

---

¹⁵⁶ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 630.

¹⁵⁷ Άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος.

¹⁵⁸ Κατά το άρθρο 137Α Π.Κ., βασανιστήρια συνιστούν κάθε μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, καθώς και κάθε παράνομη χρησιμοποίηση χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών ή τεχνικών μέσων με σκοπό να κάμψουν την βούληση του θύματος. Σχετικά με τις «άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας» που δεν υπάγονται στην έννοια των βασανιστηρίων δεν δίνεται κάποιο ορισμός στο οικείο άρθρο του Π.Κ. και προκειμένου να καταστεί δυνατός ο εννοιολογικός τους προσδιορισμός, απαραίτητη κρίνεται η μελέτη της σχετικής νομολογίας του ΕΔΔΑ, η οποία χαρακτηρίζει τις συγκεκριμένες πράξεις ως απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

¹⁵⁹ Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε η Μονάδα Ερευνών Κοινής Γνώμης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας για λογαριασμό του Dukakis Center for Public and Humanitarian Services, η οποία

Από την άλλη πλευρά, η ανάρμοστη συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων προς τους πολίτες συχνά συντείνει στην πρόκληση επεισοδίων, τα οποία επηρεάζουν αρνητικά τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για τη συνολική εικόνα της αστυνομίας.¹⁶⁰ Τέτοια περιστατικά ελκύουν την προσοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης τα οποία σπεύδουν να τα καλύψουν κατά τρόπο που να εξυπηρετεί τους σκοπούς της τηλεθέασης αλλοιώνοντας, πολλές φορές, την εικόνα της αστυνομίας. Την αρνητική αυτή εικόνα συμπληρώνουν και οι εκθέσεις εθνικών και διεθνών αρχών, οργάνων, επιτροπών και μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Διεθνής Αμνηστία, στην ετήσια έκθεσή της για την Ελλάδα για το έτος 2017 αναφέρει ότι οι καταγγελίες για κακομεταχείριση και υπερβολική χρήση βίας από τα Σώματα Ασφαλείας συνεχίστηκαν με την πλειοψηφία των θυμάτων των αναφερόμενων περιστατικών να είναι πρόσφυγες και μετανάστες παγιδευμένοι στα νησιά του Αιγαίου εξαιτίας της Συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας. Στο ίδιο πλαίσιο, πάγια θέση του Συνηγόρου του Πολίτη είναι ότι οι παράνομες συμπεριφορές που εκδηλώνουν αστυνομικοί, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, διαταράσσουν τη δημόσια τάξη και ασφάλεια με τρόπο ουσιωδώς σοβαρότερο απ' ό,τι οι ίδιες συμπεριφορές εκ μέρους απλών πολιτών.¹⁶¹ Είναι γεγονός ότι κάθε φορά που οι αστυνομικοί παραβιάζουν τα δικαιώματα των πολιτών ή αμελούν να τα προστατεύσουν ή δεν τα προστατεύουν αποτελεσματικά δίνεται αφορμή για παράπονα και αρνητικές κρίσεις που έχουν αντίστοιχο αντίκτυπο στην εικόνα του κοινού για ολόκληρο το Σώμα.

Αρνητικές κρίσεις προκαλούν και οι καταδίκες της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για παραβιάσεις των άρθρων της ΕΣΔΑ που αφορούν την αστυνομία. Μια συνολική θεώρηση της σχετικής νομολογίας του ΕΔΔΑ σε συνδυασμό με τις εκθέσεις των ανεξάρτητων αρχών οδηγεί στην εκτίμηση ότι η κακομεταχείριση και εξευτελιστική και απάνθρωπη μεταχείριση κατά τη σύλληψη ή τη διάρκεια κράτησης στο Αστυνομικό

δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» την 24-4-2016, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δήλωσε πως αισθάνεται σεβασμό για τους αστυνομικούς (52%) με την επαγγελματική αυτή κατηγορία να συγκεντρώνει και το μικρότερο ποσοστό αρνητικών αισθημάτων (μόλις 14%).

¹⁶⁰ Weitzer, R. (2002). Incidents of police misconduct and public opinion. *Journal of Criminal Justice*, 30(5), σελ. 397-408.

¹⁶¹ Συνήγορος του Πολίτη (2004). *Ειδική Έκθεση με θέμα: «Πειθαρχική - Διοικητική διερεύνηση καταγγελιών σε θάρος αστυνομικών υπαλλήλων»*. [online] σελ. 6. Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/astinomikoi.pdf> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018] και Συνήγορος του Πολίτη (2018). *Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για το έτος 2017*. [online] σελ. 221. Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/resources/ee2017-p00.pdf> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Τμήμα ύστερα από προσαγωγές ή συλλήψεις είναι ένα ζήτημα που δυστυχώς οξύνεται τα τελευταία χρόνια.¹⁶² Αρνητικές κρίσεις προκαλεί και η αλόγιστη και μη σύννομη χρήση των πυροβόλων όπλων από τους αστυνομικούς η οποία καταγράφεται στη συλλογική συνείδηση ως προδήλως μη προσήκουσα συμπεριφορά πλήττοντας συνακόλουθα και το κύρος του αστυνομικού θεσμού.

Στο πλαίσιο αυτό και καθώς η κοινωνία επιδεικνύει όλο και λιγότερη ανοχή σε περιστατικά αυθαιρεσίας κρατικών λειτουργών απ' ότι στο παρελθόν, ορίστηκε η Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή «Συνήγορος του Πολίτη» ως «Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας»¹⁶³ με αρμοδιότητα τη συλλογή, την καταγραφή, την αξιολόγηση, τη διερεύνηση ή την περαιτέρω προώθηση προς άσκηση πειθαρχικού ελέγχου στις αρμόδιες Υπηρεσίες καταγγελιών για πράξεις, μεταξύ άλλων και του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας, οι οποίες εκδηλώθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή κατά κατάχρηση της ιδιότητάς του και αφορούν: α) βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας κατά την έννοια του άρθρου 137Α του Π.Κ.,¹⁶⁴ β) παράνομες εκ προθέσεως προσβολές κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ή υγείας ή της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας, γ) παράνομη χρήση πυροβόλου όπλου και δ) παράνομη συμπεριφορά για την οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι διενεργήθηκε με ρατσιστικό κίνητρο ή η οποία ενέχει άλλου είδους διακριτική μεταχείριση λόγω χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.

Τέλος θα γίνει αναφορά και στο μείζον θέμα της διαφθοράς στην αστυνομία που τόσο μπορεί να πλήξει την εικόνα της.

Για την έννοια της διαφθοράς δεν υφίσταται ένας ακριβής, ενιαίος και γενικά αποδεκτός προσδιορισμός. Σε γενικές γραμμές μπορεί να ειπωθεί ότι ένας δημόσιος υπάλληλος είναι διεφθαρμένος όταν λαμβάνει χρήματα ή κάτι που έχει χρηματική αξία για να πράξει κάτι το οποίο σε κάθε περίπτωση οφείλει να πράξει βάσει καθήκοντος ή κάτι το οποίο έχει

---

¹⁶² Βιδάλη, Σ. (2012), *ό.π.*, σελ. 228.

¹⁶³ Άρθρο 56 Ν. 4443/2016.

¹⁶⁴ Σημειώνεται εδώ ότι με τον Ν. 4228/2014 η Ελλάδα κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο (CAT-OP) στη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Με το δεύτερο άρθρο του Νόμου αυτού, ο Συνήγορος του Πολίτη ορίστηκε ως «Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας».

την υποχρέωση να μην πράξει ή για να ασκήσει την διακριτική του ευχέρεια καταχρηστικά.¹⁶⁵ Κατά το άρθρο 2 του Ν. 2957/2001, «ως διαφθορά νοείται η απαίτηση, προσφορά, παροχή ή αποδοχή, αμέσως ή εμμέσως, δώρου ή οποιουδήποτε άλλου μη προσήκοντος ωφελήματος ή υπόσχεσης ενός τέτοιου ωφελήματος, που επηρεάζει την ορθή εκτέλεση καθήκοντος ή την απαιτούμενη συμπεριφορά του λήπτη του δώρου ή του μη προσήκοντος ωφελήματος ή της υπόσχεσης ενός τέτοιου ωφελήματος».

Με βάση τα προρηθέντα και όσον αφορά την διαφθορά στην αστυνομία, αυτή αποσκοπεί στον προσπορισμό χρηματικού ή άλλου ωφελήματος, υλικού ή μη, που σχετίζεται, άμεσα ή έμμεσα, με την αστυνομική ιδιότητα, το βαθμό ή τη θέση καθώς και τα καθήκοντα του αστυνομικού.¹⁶⁶

Η διαφθορά στην αστυνομία έχει διττή υπόσταση και αποτελείται από το ποινικό μέρος, καθώς κάθε πράξη διαφθοράς είναι ποινικώς κολάσιμη και από το ηθικό μέρος, καθόσον κάθε πράξη διαφθοράς συνιστά παραβίαση του πειθαρχικού δικαίου και επισύρει πειθαρχικές κυρώσεις,¹⁶⁷ έτσι ο αστυνομικός στιγματίζεται υπηρεσιακά αλλά και κοινωνικά με τα επακόλουθα αρνητικά σχόλια να λειτουργούν στη συνείδηση του κοινού βάσει του γένους του δράστη με αποτέλεσμα να πλήττεται και το κύρος του Σώματος.

Μία τυπολογία της αστυνομικής διαφθοράς είναι η εξής:¹⁶⁸

- Διαφθορά της εξουσίας (Corruption of authority): Αποδοχή υλικών ευεργετημάτων (π.χ. δωρεάν γεύματα, ποτά, υπηρεσίες) που δεν συνδέονται ευθέως με παραβάσεις ποινικών διατάξεων αλλά γίνονται λόγω της ιδιότητας και της θέσης του αστυνομικού προς απόκτηση της εύνοιάς του. Εδώ περιλαμβάνεται και η κατάχρηση υπηρεσιακών ωφελημάτων (π.χ. πιστωτικής κάρτας, σύνδεσης κινητής τηλεφωνίας κ.λπ.).
- «Kickbacks»: Αποδοχή αγαθών, υπηρεσιών ή χρημάτων προκειμένου ο αστυνομικός να μεσολαβήσει με σκοπό την τακτοποίηση παράνομων διευθετήσεων.

---

¹⁶⁵ McMullan, M. (1961). A Theory of Corruption. *The Sociological Review*, 9(2), σελ. 181-201.

¹⁶⁶ Kutnjak Ivkovic, S. (2005). *Fallen Blue Knights: Controlling Police Corruption*. New York: Oxford University Press, σελ. 16, Sherman, L. (1974). *Police corruption: A Sociological Perspective*. Garden City, N.Y., σελ. 5-6, Simpson, A. (1977). *The literature of police corruption*. New York: John Jay Press and McGraw-Hill, σελ. 23-24 και Papazoglou, K. (2013). Police Misconduct. *The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*, σελ. 1-7.

¹⁶⁷ Στεργιούλης, Ε. (2008), *ό.π.*, σελ. 113.

¹⁶⁸ Roebuck, J. and Barker, T. (1974). A Typology of Police Corruption. *Social Problems*, 21(3), σελ. 423-437, Punch, M. (2011). *Police Corruption: Deviance, Accountability and Reform in Policing*. London: Routledge, σελ. 27.

- Ευκαιριακή κλοπή (Opportunistic theft): Αφαίρεση και ιδιοποίηση χρημάτων και αντικειμένων από συλληφθέντες, από θύματα τροχαίων ατυχημάτων και εγκληματικών ενεργειών και από πρόσωπα που έχουν αποβιώσει.
- «Shakedowns»: Δωροδοκία αστυνομικού με σκοπό να προβεί σε παράλειψη εκτέλεσης νόμιμης πράξης όπως για παράδειγμα την μη σύλληψη παραβάτη.
- Κάλυψη και προστασία παράνομων δραστηριοτήτων (Protection of illegal activities): Παροχή προστασίας σε άτομα που εμπλέκονται σε δραστηριότητες όπως εμπορία ναρκωτικών, trafficking κ.λπ. ώστε να μπορούν να συνεχίσουν την παράνομη δράση τους.
- The «fix»: Δωροδοκία αστυνομικού προκειμένου να προβεί σε νόθευση ποινικών υποθέσεων και ερευνών π.χ. «χάνοντας» ή καταστρέφοντας κάποιο σημαντικό πειστήριο.
- Διάπραξη εγκλήματος από τον ίδιο τον αστυνομικό (direct criminal activities): Ο αστυνομικός διαπράττει κάποιο έγκλημα με σκοπό τον προσπορισμό υλικού ή άλλου οφέλους για τον ίδιο.
- Εσωτερικές δΟΣΟΛΗΨΙΕΣ (Internal payoffs): Εσωτερικές - υπηρεσιακής φύσεως - διευθετήσεις μεταξύ αστυνομικών κατά παράβαση των υπηρεσιακών κανονισμών π.χ. εξαγορά προαγωγής, μετάθεσης κ.λπ.
- «Φύτεμα» στοιχείων («Flaking» ή «Padding»): Ο αστυνομικός δημιουργεί ή προσθέτει στοιχεία σε μια υπόθεση (συνήθως αυτός ο τύπος διαφθοράς έχει να κάνει με υποθέσεις ναρκωτικών).

Πέρα των ως άνω τυποποιημένων συμπεριφορών, που αποσκοπούν, όπως τονίστηκε ήδη, στον προσπορισμό χρηματικού ή άλλου ωφελήματος, υλικού ή μη, από τον διεφθαρμένο αστυνομικό, ένας ιδιαίτερος τύπος αστυνομικής διαφθοράς είναι η λεγόμενη διαφθορά «ευγενούς αιτίας»¹⁶⁹ («noble cause» corruption) - το λεγόμενο «Dirty Harry problem»¹⁷⁰ - όπου οι αστυνομικοί, προσκολλημένοι σ' ένα «τελολογικό» ηθικό σύστημα, χρησιμοποιούν ανήθικους ή παράνομους τρόπους για να επιτύχουν ένα αποτέλεσμα που φαινομενικά εξυπηρετεί έναν υψηλό σκοπό.

Για την αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της διαφθοράς

¹⁶⁹ Bailey, B. (2010). *Noble cause corruption: Do the ends justify the means?*. [online] PoliceOne.com. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.policeone.com/chiefs-sheriffs/articles/2003646-Noble-cause-corruption-Do-the-ends-justify-the-means/> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

¹⁷⁰ Klockars, C. (1980). The Dirty Harry Problem. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 452(1), σελ. 33-47.

στην Ελληνική Αστυνομία έχει συσταθεί και λειτουργεί η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων¹⁷¹ η οποία έχει ως αποστολή τη διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη εγκλημάτων που μαρτυρούν διαφθορά χαρακτήρα, στο χώρο της Ελληνικής Αστυνομίας αλλά και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ενώ έχουν ληφθεί και νομοθετικά μέτρα όπως η δήλωση της περιουσιακής κατάστασης των αστυνομικών.¹⁷²

3.4 Συμπεριφορά προσήκουσα κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας και εκτός αυτής

Στο πειθαρχικό δίκαιο του αστυνομικού προσωπικού τίθεται και η έννοια του υπηρεσιακού καθήκοντος, αναπόσπαστο στοιχείο της οποίας αποτελεί η συμπεριφορά που πρέπει να τηρούν τα αστυνομικά όργανα, τόσο εντός υπηρεσίας όσο και εκτός αυτής, λόγω της ιδιότητάς τους.¹⁷³ Μάλιστα, κάθε υπαίτια και καταλογιστή παράβαση του καθήκοντος αυτού με πράξη (ενέργεια ή παράλειψη) αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα¹⁷⁴ με την βαριά και εκ προθέσεως παράβαση να επισύρει την ποινή της απόταξης.¹⁷⁵

Η διαγωγή των αστυνομικών, ανεξάρτητα αν αυτοί εκτελούν διατεταγμένη υπηρεσία ή βρίσκονται εκτός αυτής, είναι ασυμβίβαστη προς την ιδιότητα και το αξίωμά τους, όταν η συμπεριφορά και ο τρόπος ζωής τους, ως φρουρών της έννομης τάξης, συνιστά πρόκληση του κοινωνικού συνόλου και έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την έννοια της αξιοπρέπειας, όταν δηλαδή βρίσκεται σε αντίθεση με τους κρατούντες κανόνες κοινωνικής ηθικής, όπως αυτοί είναι διαμορφωμένοι στην ελληνική κοινωνία από τα ήθη, τα έθιμα, τους νόμους και το κοινό περί ηθικής και γενικής κοινωνικής συμπεριφοράς

---

¹⁷¹ Με τον Ν. 2713/1999 συγκροτήθηκε και λειτουργεί η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων ως αυτοτελής ειδική αστυνομική Υπηρεσία, υπαγόμενη απευθείας στον Αρχηγό του Σώματος. Με το άρθρο 2 του νόμου αυτού ανατέθηκε στην Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων η διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη σε όλη την επικράτεια: α) Των εγκλημάτων που διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά αστυνομικοί όλων των βαθμών, συνοριακοί φύλακες και ειδικοί φρουροί και προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 134-137Δ, 216 - 222, 235-246, 252-263Α, 322324, 336-353, 372-399 και 402-406 του Π.Κ. και της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, τα παίγνια, τα όπλα, τις αρχαιότητες, τη λαθρεμπορία και τους αλλοδαπούς και β) των εγκλημάτων των άρθρων 216 έως και 222, 235 έως και 246, 252 έως και 263Α, 323Α, 323Β, 324, 385 του Π.Κ., καθώς και των λοιπών εγκλημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 2, 4 και 5 του Ν. 3666/2008, που διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά υπάλληλοι και λειτουργοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα καθώς και υπάλληλοι ή αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Διεθνών Οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική Επικράτεια.

¹⁷² Άρθρο 1 παρ. 1 εδ. κε' Ν. 3213/2003.

¹⁷³ Άρθρο 4 παρ. 2 Π.Δ. 120/2008.

¹⁷⁴ Άρθρο 4 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

¹⁷⁵ Άρθρο 10 παρ. 1 εδ. ιγ' Π.Δ. 120/2008.

αίσθημα.¹⁷⁶

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η υποχρέωση προσήκουσας συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων επεκτείνεται και στο πεδίο πέραν της υπηρεσιακής τους ζωής. Η επιταγή αυτή άλλωστε προκύπτει και μέσα από το πειθαρχικό δίκαιο με την πρόβλεψη πειθαρχικών παραπτώματων που ανάγονται σε εκδηλώσεις της προσωπικής και κοινωνικής ζωής των αστυνομικών οργάνων όπως η κατά τρόπον αναξιοπρεπή χρησιμοποίηση της αστυνομικής ιδιότητας για σύναψη χρεών,¹⁷⁷ τα οποία δεν εξοφλήθηκαν εγκαίρως, η ροπή στη χρήση οινοπνευματωδών ποτών¹⁷⁸ και η συμμετοχή σε παράνομα παίγνια.¹⁷⁹ Οι αστυνομικοί βέβαια έχουν το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους¹⁸⁰ πλην όμως και λόγω της φύσης της υπηρεσίας που παρέχουν, υπόκεινται σε κάποιους περιορισμούς¹⁸¹ που πάντως δεν μπορούν να παραβιάζουν των πυρήνα των συνταγματικών τους δικαιωμάτων. Συνεπώς, για να καταλογιστούν σε βάρος των αστυνομικών οργάνων πράξεις αναγόμενες στην προσωπική και οικογενειακή τους ζωή ως μη προσήκουσες και να στοιχειοθετήσουν πειθαρχικό παράπτωμα θα πρέπει οι σχετικές πράξεις να άσκησαν επίδραση στην εκτέλεση της υπηρεσίας τους (συμπεριφορά, απόδοση) ή να προκάλεσαν, με υπαιτιότητά των αστυνομικών, το υπηρεσιακό ή το ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον.¹⁸²

3.5 Συμπεριφορά συναδελφική

Η άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας απαιτεί συνήθως την συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των αστυνομικών οργάνων. Την υποχρέωση αρμονικής συνεργασίας¹⁸³ την επιβάλλει και ο ίδιος ο νομοθέτης ενώ η μη παροχή της οφειλόμενης συνδρομής σε αστυνομικό συνιστά πειθαρχικό αδίκημα ακόμα και όταν δε συνιστά

---

¹⁷⁶ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008), *ό.π.*, σελ. 61.

¹⁷⁷ Άρθρο 10 παρ. 1 εδ. ζ' Π.Δ. 120/2008.

¹⁷⁸ Άρθρο 10 παρ. 1 εδ. ια' Π.Δ. 120/2008.

¹⁷⁹ Άρθρο 10 παρ. 1 εδ. ε' Π.Δ. 120/2008.

¹⁸⁰ Άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

¹⁸¹ Οι περιορισμοί αυτοί είναι επιτρεπτοί ένεκα της ηθελημένης σχέσης εξουσίας προς το κράτος και ένεκα της φύσης της υπαλληλικής σχέσης, αλλά και της φύσης της υπηρεσίας που παρέχουν τα διοικητικά όργανα. Έτσι, Παντελή, Α. (1984). *Ζητήματα Συνταγματικών Επιφυλάξεων*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 113 κ.επ. και Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 186.

¹⁸² Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 629.

¹⁸³ Άρθρο 3 παρ. 7 Π.Δ. 538/1989.

ποινικό.¹⁸⁴ Είναι εύκολα αντιληπτό ότι αρμονική συνεργασία χωρίς επίδειξη προσήκουσας συμπεριφοράς δεν νοείται και για το λόγο αυτό ανάρμοστες συμπεριφορές προς συναδέλφους που δημιουργούν αλγινές εντυπώσεις συνιστούν, επίσης, πειθαρχικό παράπτωμα.¹⁸⁵ Τα αστυνομικά όργανα λοιπόν πρέπει να σέβονται, να τηρούν και να εφαρμόζουν τους κανόνες που διέπουν τις σχέσεις προϊσταμένων και υφισταμένων και των συναδέλφων μεταξύ τους, ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή, αδιατάρακτη και αποδοτική λειτουργία της Υπηρεσίας, μέσα σε κλίμα πειθαρχίας και πνεύμα αλληλεγγύης και ομοψυχίας.¹⁸⁶

Συναφώς, για την αξιολόγηση της διοικητικής ικανότητας των Αστυνομικών Διευθυντών και των ανώτατων αξιωματικών, βαθμολογείται ως κριτήριο η καλλιέργεια πνεύματος συνεργασίας και η δημιουργία πνεύματος ομάδας.¹⁸⁷ Για την βαθμολόγηση δε του κριτηρίου αυτού λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, η ανάπτυξη του απαιτούμενου κλίματος εμπιστοσύνης, επικοινωνίας και υποστήριξης και η ενθάρρυνση του προσωπικού για μεταξύ τους επικοινωνία με ειλικρίνεια σεβασμό και εκτίμηση.

Ακόμη, η αυθόρμητη διάθεση για παροχή συνδρομής σε συνάδελφο – η κοινώς αποκαλούμενη συναδελφική αλληλεγγύη¹⁸⁸ – θα πρέπει να αποτελεί ίδιον των αστυνομικών οργάνων καθώς είναι προαπαιτούμενο για την αποτελεσματική διεκπεραίωση των αστυνομικών τους καθηκόντων. Προς επίρρωση δε της συναδελφικής αλληλεγγύης αλλά και προς αποφυγή δημιουργίας αρνητικών εντυπώσεων, ο νομοθέτης όρισε ότι ουδείς αστυνομικός υπάλληλος δύναται να υποβάλει μήνυση ή έγκληση σε βάρος άλλου συναδέλφου του για οποιοδήποτε αδίκημα, χωρίς προηγούμενη έγκριση του Αρχηγού της Αστυνομίας.¹⁸⁹

Τέλος και καθώς η δραστηριότητα των αστυνομικών οργάνων διασυνδέεται, ίσως περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη, με την δραστηριότητα υπαλλήλων άλλων κρατικών αρχών και υπηρεσιών αλλά και ιδιωτικών φορέων, προσήκουσα, κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να είναι η συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων κατά την συνεργασία τους με τους υπαλλήλους αυτούς.

---

¹⁸⁴ Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. ιζ' Π.Δ. 120/2008 το οποίο αφορά τις απλές εκείνες περιπτώσεις όπου ο παραπτωματίας αστυνομικός αδιαφορεί και δεν παρέχει κάθε δυνατή συνδρομή σε συνάδελφό του. Είναι άλλες και πολύ σοβαρότερες οι περιπτώσεις εγκατάλειψης αβοήθητου του κινδυνεύοντος συναδέλφου ή της έκθεσής του σε θέση αβοήθητη ή της παράλειψης λύτρωσής του από τον κίνδυνο ζωής που διατρέχει, οι οποίες εκτός από πειθαρχική έχουν και ποινική διάσταση.

¹⁸⁵ Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. ιδ' Π.Δ. 120/2008.

¹⁸⁶ Άρθρο 6 εδ. β' Π.Δ. 254/2004.

¹⁸⁷ Άρθρο 19 παρ. 5 εδ. α' Π.Δ. 24/1997.

¹⁸⁸ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008), *ό.π.*, σελ. 56.

¹⁸⁹ Κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 3 του Κανονισμού 47/1934 της πρώην Αστυνομίας Πόλεων, το οποίο εξακολουθεί να ισχύει και μετά την συνένωση των δύο Σωμάτων ελλείπει αντίθετης ρυθμίσεως.

Κεφάλαιο 4

Διαστάσεις της δέουσας συμπεριφοράς

Η συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων ξεδιπλώνεται σε δύο διαστάσεις: απέναντι στους πολίτες και απέναντι στους συναδέλφους τους (ισόβαθμους, ανώτερους και κατώτερους). Στις επόμενες παραγράφους γίνεται αναφορά στη μορφή που θα πρέπει να παίρνει η συμπεριφορά αυτή ώστε να είναι η προσήκουσα στο πλαίσιο εκάστης διάστασης.

4.1 Απέναντι στους πολίτες

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίζει κάθε σύγχρονη αστυνομία είναι οι σχέσεις με τους πολίτες. Η ύπαρξη καλών σχέσεων με το κοινό συμβάλλει στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης προς τον αστυνομικό θεσμό και τα πρόσωπα που τον στελεχώνουν συνεισφέροντας παράλληλα και στην αποτελεσματικότητα των αστυνομικών δράσεων αλλά και στην μείωση της εγκληματοφοβίας.

Στην χώρα μας, οι σχέσεις Ελληνικής Αστυνομίας - κοινού έχουν διέλθει μέσα από ένα ευρύ φάσμα ιστορικών και κοινωνικών μεταβολών και ανακατατάξεων.¹⁹⁰ Τα τελευταία χρόνια η αστυνομία είναι ο κυματοθραύστης των κοινωνικών εντάσεων που εκδηλώνονται ένεκα της οικονομικής κρίσης ενώ παρατηρείται και μία δομημένη διαδικασία, εμπεδωμένη στο κοινό, απαξίωσης του αστυνομικού λειτουργήματος. Κάποιες φορές, μάλιστα, εκφράζεται και από τους ίδιους τους αστυνομικούς ότι η αστυνομία δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των πολιτών¹⁹¹ ενώ πολλοί αστυνομικοί, διαχωρίζουν τον προσωπικό τους ρόλο όταν η αστυνομία παρουσιάζεται προβληματική στη σχέση της με την κοινωνία εξαιτίας κάποιων μεμονωμένων περιστατικών.

Για την απάλειψη της στάσης επιφυλακτικότητας των πολιτών απέναντι στην αστυνομία, η οποία δυστυχώς και αρκετές φορές εξικνείται μέχρι την αντιπαλότητα, είναι απαραίτητη η επίδειξη προσήκουσας συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων προς τους πολίτες. Ακολουθώντας αυτή την απαίτηση, τα αστυνομικά όργανα πρέπει σε κάθε προσέγγιση και επαφή με τους πολίτες να ενεργούν με σύνεση, αυτοκυριαρχία, σταθερότητα, αποφασιστικότητα, αμεροληψία, αντικειμενικότητα και αξιοπρέπεια, να

¹⁹⁰ Στεργιούλης, Ε. (2001). *Η Ελληνική Αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης 1975-1995*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 155.

¹⁹¹ Παπακωνσταντής, Γ. (2003). *Ελληνική Αστυνομία: Οργάνωση, Πολιτική και Ιδεολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 286 κ.επ..

σέβονται και να προστατεύουν τα κατοχυρωμένα δικαιώματά τους, να χρησιμοποιούν τα κατά το δυνατόν ηπιότερα μέσα, αποφεύγοντας κάθε περιττή τραχύτητα, ενόχληση ή αδικαιολόγητη φθορά ιδιοκτησίας, να συμπεριφέρονται με λεπτότητα, σεμνότητα και ευγένεια, επιδεικνύοντας πνεύμα μετριοπάθειας και επιείκειας και να έχουν πάντοτε, ως γνώμονα των ενεργειών τους την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και τη διαφύλαξη των νόμιμων συμφερόντων των πολιτών.¹⁹²

4.1.1 Σεβασμός και προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών

Σύμφωνα με το Σύνταγμα, τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου τελούν υπό την εγγύηση του κράτους και όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκησή τους. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.¹⁹³

Στο πλαίσιο αυτό, τα αστυνομικά όργανα είναι υποχρεωμένα αφενός να απέχουν από τον αυθαίρετο ή αδικαιολόγητο περιορισμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων (υποχρέωση σεβασμού) και αφετέρου να ενεργούν με στόχο την εγγύηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων (υποχρέωση προστασίας).¹⁹⁴

Κατά την αστυνομική νομοθεσία, ο σεβασμός και η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών, που προβλέπονται από το Σύνταγμα και τους νόμους, ανάγεται σε βασικό κανόνα συμπεριφοράς των αστυνομικών,¹⁹⁵ αποτελεί εννοιολογικό στοιχείο της πειθαρχίας αυτών¹⁹⁶ και είναι ιδιαίτερα κρίσιμος καθώς αποτελεί πάντα την βασικότερη εγγύηση της ελευθερίας όλων των προσώπων, το αδιάψευστο κριτήριο της

---

¹⁹² Άρθρο 2 Π.Δ. 538/1989.

¹⁹³ Άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος.

¹⁹⁴ Π.χ., για το σεβασμό και την προστασία του δικαιώματος των πολιτών στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να απέχουν από την σύλληψη ή κράτηση ατόμου χωρίς νομικό έρεισμα (υποχρέωση σεβασμού) ενώ όταν κάποιος συλλαμβάνεται νομότυπα, τα αστυνομικά όργανα οφείλουν να ενημερώνουν τον κρατούμενο για τους λόγους της σύλληψής του αυτής και για τις κατηγορίες που τον/την βαρύνουν (υποχρέωση προστασίας). Έτσι, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2013). *Εκπαίδευση αστυνομικών σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων*. [online] σελ. 33-35. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2013-fundamental-rights-based-police-training_el.pdf [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

¹⁹⁵ Κατά το άρθρο 2 παρ. 1 Π.Δ. 538/1989, οι αστυνομικοί πρέπει να έχουν πάντοτε ως γνώμονα των ενεργειών τους την διαφύλαξη των νομίμων συμφερόντων των πολιτών.

¹⁹⁶ Άρθρο 2 παρ. 1 εδ. ε' Π.Δ. 120/2008.

δημοκρατικότητας ενός κράτους και το μέτρο πολιτισμού μιας κοινωνίας.

Για την Ελληνική Αστυνομία, το θέμα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κυρίως κατά την αστυνομική δράση, δεν αποτελεί απλά πρόβλημα νομικής κατοχύρωσής τους, αλλά κυρίως διασφάλισης της άσκησής τους στην πράξη, καθόσον συμπίπτει ο αστυνομικός, δηλαδή το κρατικό όργανο του οποίου την εξουσία περιορίζουν οι σχετικοί νόμοι, να είναι ταυτόχρονα και ο εγγυητής της προστασίας τους.¹⁹⁷

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, παράμετροι σεβασμού και αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών από μέρους των αστυνομικών οργάνων είναι οι κάτωθι:¹⁹⁸

- Η ενδελεχής γνώση του νομοθετικού καθεστώτος, από το οποίο τα δικαιώματα αυτά ρυθμίζονται. Είναι ευνόητο ότι μια τέτοια γνώση εξασφαλίζεται και με την παροχή ειδικής και συνεχούς εκπαίδευσης - επιμόρφωσης στα αστυνομικά όργανα.
- Η ερμηνεία και η εφαρμογή των νόμων όχι με καχυποψία, υπερβολική αυστηρότητα και προσκόλληση στο γράμμα του νόμου, αλλά με κατανόηση, ελαστικότητα, ευελιξία και συνεκτίμηση της ιδιαιτερότητας και της μοναδικότητας κάθε περίπτωσης, εφόσον βέβαια η σχετική περίπτωση δεν ρυθμίζεται εξαντλητικά, απαρέγκλιτα και ανελαστικά από το ισχύον νομοθετικό καθεστώς.
- Η κατανόηση, η συμπαράσταση και η πληρέστερη ενημέρωση των πολιτών σχετικά με το περιεχόμενο, τον τρόπο άσκησης και την προστασία των δικαιωμάτων τους.

Τέλος, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να επιδεικνύουν τα αστυνομικά όργανα ώστε να μην παραβιάζουν τα δικαιώματα ατόμων που τελούν σε έντονη εξουσιαστική σχέση προς αυτούς όπως είναι οι συλληφθέντες και κρατούμενοι. Το θέμα αυτό αναλύεται στην επόμενη παράγραφο.

4.1.2 Συμπεριφορά κατά την άσκηση της προληπτικής και κατασταλτικής δραστηριότητας

Για την αποτελεσματική άσκηση της προληπτικής και κατασταλτικής δραστηριότητας¹⁹⁹ από τα αστυνομικά όργανα είναι απαραίτητο να παρέχεται σε αυτά σημαντικό πεδίο ελιγμών και πρωτοβουλιών πλην όμως και σε κάθε περίπτωση οι

---

¹⁹⁷ Σχετική είναι η από 10-12-2005 Διαταγή Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας με θέμα «Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την αστυνομική δράση».

¹⁹⁸ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 387 κ.επ..

¹⁹⁹ Άρθρα 94 και 95 Π.Δ. 141/1991.

ενέργειές τους πρέπει να διέπονται από την αρχή της νομιμότητας και της αναλογικότητας, να γίνονται με προσήλωση στο σεβασμό της αξίας του ανθρώπου²⁰⁰ και στα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών όπως αυτά κατοχυρώνονται στο Διεθνές Δίκαιο και την εσωτερική έννομη τάξη.

Μία συνήθης μορφή εκδήλωσης της προληπτικής δράσης της αστυνομίας έχει τον χαρακτήρα ερευνών (αστυνομικές έρευνες). Οι έρευνες αυτές και συγκεκριμένα οι σωματικές έρευνες, οι έρευνες σε μεταφορικά μέσα και μεταφερόμενα αντικείμενα και οι έρευνες σε ιδιωτικούς χώρους μη προσιτούς στο κοινό που δεν υπάγονται στην έννοια της κατοικίας, γίνονται όταν υπάρχει σοβαρή υπόνοια τέλεσης αξιόποινης πράξης ή απόλυτη ανάγκη. Κατά τις έρευνες αυτές οι αστυνομικοί πρέπει να φροντίζουν να μη θίγεται η προσωπικότητα ούτε να ενοχλείται αδικαιολόγητα το πρόσωπο που υποβάλλεται σε σωματική έρευνα ή ο ιδιοκτήτης του χώρου ή του αντικειμένου που ερευνάται, στο μέτρο που αυτό είναι δυνατό.²⁰¹

Ένα άλλο μέτρο εκδήλωσης της προληπτικής αλλά και της κατασταλτικής δράσης της αστυνομίας είναι αυτό της εξακρίβωσης των στοιχείων ταυτότητας και της προσαγωγής υπόπτων στο αστυνομικό κατάστημα.

Όπως προβλέπεται από την αστυνομική νομοθεσία, στο αστυνομικό κατάστημα οδηγούνται για εξέταση άτομα τα οποία στερούνται στοιχείων αποδεικτικών της ταυτότητάς τους ή τα οποία, εξαιτίας του τόπου, του χρόνου, των περιστάσεων και της συμπεριφοράς τους δημιουργούν υπόνοιες διάπραξης εγκληματικής ενέργειας.²⁰² Επομένως, η επίδειξη του δελτίου ταυτότητας από το ελεγχόμενο άτομο πρέπει, κατ' αρχήν, να το απαλλάσσει από το ενδεχόμενο προσαγωγής του για πρόσθετη εξακρίβωση στοιχείων. Ωστόσο, η προσαγωγή προσώπου που κατέχει αποδεικτικό στοιχείο της ταυτότητάς του επιτρέπεται στην περίπτωση που η συμπεριφορά του (και όχι απλώς ο

---

²⁰⁰ Άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος Επισημαίνεται ότι η αστυνομία, από λειτουργική άποψη, διακρίνεται σε διοικητική και δικαστική. Η πρώτη, πέραν από την άσκηση καθαρά διοικητικών καθηκόντων έχει ως έργο την πρόληψη του εγκλήματος ενώ η δεύτερη ασκεί καθήκοντα ανακριτικά (προκαταρκτική εξέταση και προανάκριση), όπως αυτά προσδιορίζονται στο άρθρο 251 Κ.Π.Δ.. Η δικαστική αστυνομία δηλαδή αναπτύσσει τη δραστηριότητά της στο πεδίο της καταστολής του εγκλήματος, γι' αυτό και ο χαρακτήρας της είναι οιοσεί δικαστικός, αφού προετοιμάζει την πληρέστερη και ασφαλέστερη άσκηση της δικαιοδοσίας των ποινικών δικαστηρίων.

²⁰¹ Άρθρο 96 παρ. 3 και 4 Π.Δ. 141/1991.

²⁰² Άρθρο 74 παρ. 15 εδ. θ' Π.Δ. 141/1991.

τόπος, ο χρόνος ή οι περιστάσεις) κινεί υπόνοιες διάπραξης εγκλήματος.²⁰³ Συναφώς αναφέρεται ότι η απλή παρουσία σε ορισμένο τόπο αποτελεί δικαίωμα και δεν στοιχειοθετεί καθ' αυτήν ένδειξη εμπλοκής σε αξιόποινη πράξη.²⁰⁴

Η δέσμευση του προσαγόμενου με χειροπέδες πρέπει να γίνεται μόνο όταν η προηγούμενη διαγωγή ή συμπεριφορά του δημιουργεί υπόνοιες φυγής.²⁰⁵ Κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, η δέσμευση πρέπει να εφαρμόζεται μόνον εφόσον κρίνεται πράγματι αναγκαίο και η πιθανότητα της απόδρασης δεν αντιμετωπίζεται με άλλο ηπιότερο μέσο (π.χ. αυξημένη επιτήρηση). Απλή «αρνητική» συμπεριφορά του ελεγχόμενου, η οποία άλλωστε εξηγείται από στοιχειώδες ένστικτο αυτοσυντήρησης, δεν συνιστά άνευ ετέρου λόγο δέσμευσης. Επιπλέον και κατά ρητή διατύπωση του νόμου, το προσαχθέν στο αστυνομικό κατάστημα άτομο δέον όπως μη παραμένει σ' αυτό πέραν του χρόνου ο οποίος είναι απολύτως αναγκαίος για το σκοπό για τον οποίο προσήχθη.²⁰⁶ Κάθε υπέρβαση του χρόνου αυτού θα μπορούσε να προσλάβει και διαστάσεις ποινικού αδικήματος (κατακράτηση παρά το Σύνταγμα κ.λπ.). Ο σεβασμός δε της προσωπικότητας του πολίτη επιβάλλει όπως αυτός ενημερώνεται - έστω κατά προσέγγιση - για τον αναμενόμενο χρόνο ολοκλήρωσης της διαδικασίας εξακρίβωσης.

Όσον αφορά την προσαγωγή πολίτη για προανακριτική εξέταση, είτε αφορά κατηγορούμενο είτε μάρτυρα, αυτή διενεργείται στα πλαίσια της κατασταλτικής δράσης της αστυνομίας και εντάσσεται στο πλαίσιο της ποινικής διερεύνησης του εγκλήματος. Ασφαλώς δε θα πρέπει να ενδύεται τον εκάστοτε απαιτούμενο από τον Κ.Π.Δ. τύπο και να χωρεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στις διατάξεις αυτού, όπως άλλωστε προβλέπει ρητά και η διάταξη του άρθρου 95 παρ. 1 Π.Δ. 141/1991, περί κατασταλτικής ενέργειας.

Επιγραμματικά και όσον αφορά την προσαγωγή πολιτών στα αστυνομικά καταστήματα:²⁰⁷

---

²⁰³ Υπ' αριθ. 7100/22/4α από 17-6-2005 Διαταγή Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας με θέμα «Οι προσαγωγές ατόμων ως προληπτική και κατασταλτική ενέργεια στην άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας».

²⁰⁴ Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2003). Αστυνομική βία και ανθρώπινα δικαιώματα. *Ποινική Δικαιοσύνη*, (12), σελ.1352-1362.

²⁰⁵ Άρθρο 119 εδ. δ' Π.Δ. 141/1991.

²⁰⁶ Άρθρο 74 παρ. 15 εδ. θ' Π.Δ. 141/1991.

²⁰⁷ Υπ' αριθ. 7100/22/4α από 17-6-2005 Διαταγή Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας με θέμα «Οι προσαγωγές ατόμων ως προληπτική και κατασταλτική ενέργεια στην άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας».

- Οι αστυνομικοί δεν επιτρέπεται να συνδέουν την έννοια του υπόπτου διάπραξης εγκληματικής ενέργειας με τυχόν προκαταλήψεις τους για το χρώμα, το φύλο, την εθνική καταγωγή, την ιδεολογία και τη θρησκεία, το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ηλικία, την αναπηρία, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική και κοινωνική θέση ή άλλο διακριτικό στοιχείο του πολίτη, αλλά αποκλειστικά με εξατομικευμένες ενδείξεις που προκύπτουν από τη συμπεριφορά του.
- Δεν επιτρέπεται να προσάγονται σε αστυνομικές υπηρεσίες άτομα, δεσμευόμενα μάλιστα με χειροπέδες, παρότι κατέχουν και επιδεικνύουν στους αστυνομικούς δελτίο ταυτότητας, όταν η προηγούμενη συμπεριφορά τους δεν δημιουργεί υπόνοιες ή δεν συνδέεται αιτιωδώς με διάπραξη εγκληματικής ενέργειας.
- Πολίτες που προσάγονται στο αστυνομικό κατάστημα για την εξακρίβωση της ταυτότητάς τους και τη συλλογή στοιχείων προς διερεύνηση τυχόν τελεσθέντος ή αποτροπή προπαρασκευαζομένου εγκλήματος πρέπει να παραμένουν σε αυτό μόνον κατά τον απολύτως αναγκαίο προς τούτο χρόνο.
- Οι αστυνομικοί πρέπει να τηρούν, τόσο κατά τον επί τόπου έλεγχο όσο και εντός των αστυνομικών Υπηρεσιών, στον απόλυτο βαθμό, τους κανόνες του Κώδικα Αστυνομικής Δεοντολογίας.
- Οι προσαγωγές πολιτών στο αστυνομικό κατάστημα, προκειμένου εξεταστούν προανακριτικά, πρέπει να γίνονται κατ' εφαρμογή όσων προβλέπονται στον Κ.Π.Δ..
- Οι απαντήσεις που δίδονται προς τους πολίτες ή προς το Συνήγορο του Πολίτη, όταν ζητούνται διευκρινίσεις για ενέργειες κατά τους αστυνομικούς ελέγχους και τις προσαγωγές, πρέπει να είναι αιτιολογημένες και ύστερα από διερεύνηση της συνδρομής όλων των προϋποθέσεων που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις.

Τονίζεται εδώ ότι η επίδειξη αποφασιστικότητας και σοβαρότητας κατά την άσκηση «δικαστικής φύσεως» αρμοδιοτήτων²⁰⁸ από τα αστυνομικά όργανα σε καμία περίπτωση δεν δικαιολογεί την καταστρατήγηση των διατάξεων του Συντάγματος και των νόμων και κατά μείζονα λόγο δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να εκτροχιάζεται σε βάνανυση, εξευτελιστική και απάνθρωπή μεταχείριση. Όταν τα αστυνομικά όργανα έρχονται

---

²⁰⁸ Η αστυνομία, από λειτουργική άποψη, διακρίνεται σε διοικητική και δικαστική. Η πρώτη, πέραν από την άσκηση καθαρά διοικητικών καθηκόντων έχει ως έργο την πρόληψη του εγκλήματος ενώ η δεύτερη ασκεί καθήκοντα ανακριτικά (προκαταρκτική εξέταση και προανάκριση), όπως αυτά προσδιορίζονται στο άρθρο 251 Κ.Π.Δ.. Η δικαστική αστυνομία δηλαδή αναπτύσσει τη δραστηριότητά της στο πεδίο της καταστολής του εγκλήματος, γι' αυτό και ο χαρακτήρας της είναι οιοσδήποτε δικαστικός, αφού προετοιμάζει την πληρέστερη και ασφαλέστερη άσκηση της δικαιοδοσίας των ποινικών δικαστηρίων.

αντιμέτωπα με κακοποιούς και παραβάτες του νόμου, δοκιμάζονται ως προς την υπομονή και την αντοχή τους αλλά και σε αυτές τις περιπτώσεις επιβάλλεται να συμπεριφερθούν προσηκόντως και με εγκράτεια καθότι η συμπεριφορά που θα επιδείξουν «καταγράφεται» στη συνείδηση του κοινού δεδομένου ότι προβαίνουν σε περιορισμούς δικαιωμάτων και ελευθεριών. Έχοντας αυτά κατά νου, ο νομοθέτης, στις περιπτώσεις της σύλληψης και κράτησης²⁰⁹ πολιτών και της διενεργούμενης από αστυνομικά όργανα, προανάκρισης²¹⁰ χαράζει ο ίδιος το πλαίσιο της δέουσας συμπεριφοράς επιβάλλοντας υποχρεώσεις και απαγορεύσεις στα αστυνομικά όργανα.

Ειδικότερα και όσον αφορά την σύλληψη και την κράτηση:

- Τα αστυνομικά όργανα ενεργούν σύλληψη ατόμου όταν αυτό προβλέπεται από τις διατάξεις του Συντάγματος και του νόμου.²¹¹ Κατά τη σύλληψη πρέπει να ενεργούν με σύνεση και σταθερότητα, να τηρούν, άψογη συμπεριφορά και να αποφεύγουν κάθε ενέργεια που μπορεί να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του συλληφθέντος και γενικά να προσβάλει την αξιοπρέπειά του. Επίσης οφείλουν να συμπεριφέρονται στο συλληφθέντα με προσήγεια, να μη μεταχειρίζονται εναντίον του, χωρίς ανάγκη,²¹² βία και να τον δεσμεύουν μόνο όταν αντιδρά βίαια ή είναι ύποπτος φυγής.²¹³
- Απαγορεύεται ρητά η άσκηση κάθε μορφής βίας και οποιαδήποτε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση σε βάρος κρατουμένου. Τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται

---

²⁰⁹ Με τον όρο σύλληψη νοείται η υποβολή ενός προσώπου στη φυσική εξουσία κρατικών οργάνων με σκοπό ή αποτέλεσμα τη στέρηση της ελευθερίας του, έστω και προσωρινά. Η σύλληψη ακολουθεί την καταδίωξη και ακολουθείται από την κράτηση του προσώπου σε χώρο φρουρούμενο από κρατικά όργανα. Έτσι, Δαγτόγλου, Π. (1991), *ό.π.*, σελ. 230-232.

²¹⁰ Το άρθρο 16 παρ. 1 Ν. 2800/2000 προβλέπει την ανάθεση καθηκόντων προανάκρισης σε αστυνομικά όργανα. Οι αστυνομικοί, ενεργούντες ως προανακριτικοί υπάλληλοι είναι αρμόδιοι να ενεργήσουν προανάκριση (και προκαταρκτική εξέταση) για όλα τα εγκλήματα μετά από έγγραφη παραγγελία του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών (άρθρο 33 παρ. 1 Κ.Π.Δ.). Επίσης, μπορούν αλλά και υποχρεούνται να ενεργήσουν προανάκριση και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του Εισαγγελέα αν από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα προκειμένου να επιχειρήσουν όλες τις προανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης (πρόκειται για την λεγόμενη «αστυνομική προανάκριση» που προβλέπεται στο άρθρο 243 παρ. 2 Κ.Π.Δ.).

²¹¹ Άρθρο 3 εδ. α' Π.Δ. 254/2004.

²¹² Ανάγκη θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι υπάρχει όταν ο κατηγορούμενος αρνείται να συνεργαστεί στη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων που προβλέπονται από το νόμο και δεν αντίκεινται στο Σύνταγμα, όπως η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και η προσαγωγή στον ανακριτή. Έτσι, Βουγιούκας, Κ. (1995). Προβληματισμοί σχετικά με την κράτηση του ατόμου στο χώρο του Ελληνικού Ποινικού Δικονομικού Δικαίου. *Αστυνομική Επιθεώρηση*, (7), σελ. 412-415.

²¹³ Άρθρο 120 Π.Δ. 141/1991 και άρθρο 278 παρ. 2 Κ.Π.Δ..

να αποτρέπουν και να καταγγέλλουν άμεσα, κάθε πράξη που συνιστά βασανιστήριο ή άλλη μορφή απάνθρωπης, σκληρής ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, οποιαδήποτε μορφή βίας ή απειλή βίας, καθώς και κάθε δυσμενή ή διακριτική μεταχείριση σε βάρος κρατουμένου. Η διεκπεραίωση των ποινικών και διοικητικών διαδικασιών επιβάλλεται να ολοκληρώνεται στον απολύτως αναγκαίο χρόνο ώστε ο περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας του κρατουμένου να πληροί και τις ουσιαστικές πέραν των τυπικών χρονικών προϋποθέσεων της σύννομης κράτησης.²¹⁴

- Κατά την κράτηση, κάθε άτομο πρέπει να τυγχάνει του απόλυτου σεβασμού της προσωπικότητάς του και να ασκεί ακώλυτα τα δικαιώματα που εγγυώνται την υπεράσπισή του έναντι των θεσμοθετημένων εξουσιαστικών μηχανισμών του κράτους. Ο περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας των ατόμων με την κράτησή τους στις αστυνομικές υπηρεσίες δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά νοείται μόνος ως αναγκαίο μέσο για την εξυπηρέτηση νόμιμων ποινικών και διοικητικών διαδικασιών.²¹⁵ Οι κρατούμενοι πρέπει να ενημερώνονται αμέσως, από τα αστυνομικά όργανα, για τους λόγους της σύλληψης και κράτησής τους, για τις εναντίον τους κατηγορίες και για όλα τα δικαιώματα που δύνανται να ασκήσουν κατά τη διάρκεια της κράτησης.²¹⁶ Προς δε πρέπει να τους επιδίδεται πληροφοριακό δελτίο²¹⁷ για τα δικαιώματά τους, στην γλώσσα που κατανοούν και να τους εξηγούνται αυτά με σαφήνεια. Στις περιπτώσεις αλλοδαπών κρατουμένων που αγνοούν την ελληνική γλώσσα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια προκειμένου να εξηγηθούν τα δικαιώματα με τον προσφορότερο τρόπο (π.χ. μέσω διερμηνέα, προξενικής αρχής κ.λπ.).

- Τα αστυνομικά όργανα οφείλουν να φροντίζουν για την άμεση τηλεφωνική ή με άλλο πρόσφορο τρόπο επικοινωνία του ατόμων που κρατούνται στις αστυνομικές

---

²¹⁴ Άρθρα 2 παρ. 1, 6 και 7 παρ. 2 του Συντάγματος, άρθρα 7 και 9 του ΔΣΑΠΔ, άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και άρθρο 3 εδ. θ' Π.Δ. 254/2004. Μάλιστα και με στόχο την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των κρατουμένων έχουν θεσπιστεί και ποινικές διατάξεις που προβλέπουν αυστηρότατες ποινές για τον κολασμό των σχετικών παραβάσεων, όπως οι διατάξεις των άρθρων 137Α, 137Β, 137Γ και 137Δ του Π.Κ., με τις οποίες χαρακτηρίζονται και τιμωρούνται ως κακουργήματα πράξεις βίας ή προσβολής της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας των κρατουμένων, καθώς και οι διατάξεις των άρθρων 239, 325 και 326 του Π.Κ., με τις οποίες τιμωρούνται οι περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας και παράνομης κατακράτησης.

²¹⁵ Υπ' αριθ. 4803/22/44 από 4-7-2003 Διαταγή Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας με θέμα «Μεταχείριση και δικαιώματα των κρατουμένων από τις αστυνομικές αρχές».

²¹⁶ Άρθρο 9 του ΔΣΑΠΔ, άρθρο 5 παρ. 2 της ΕΣΔΑ και άρθρο 3 εδ' β' Π.Δ. 254/2004.

²¹⁷ Με την υπ' αριθ. 4803/22/14-α από 3-11-1995 Διαταγή Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας καθιερώθηκε η επίδοση πληροφοριακών δελτίων με αποδεικτικό στους κρατούμενους από τις αστυνομικές αρχές. Ειδικότερα επιδίδονται: α) Πληροφοριακό δελτίο για τα δικαιώματα του συλληφθέντα/κρατουμένου και β) Πληροφοριακό δελτίο για τους υπό επιστροφή αλλοδαπούς.

υπηρεσίες με πρόσωπο της επιλογής τους προκειμένου να το ενημερώσουν, εφόσον το επιθυμούν, για την αιτία και τον τόπο κράτησής τους.²¹⁸ Επίσης τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται να επιτρέψουν την επίσκεψη των κρατουμένων βάσει προγράμματος που καθορίζει το ωράριο, το χώρο και τα πρόσωπα που επιτρέπεται να τους επισκεφθούν.²¹⁹

- Το ως άνω δικαίωμα επικοινωνίας των κρατουμένων περιλαμβάνει, προκειμένου περί αλλοδαπών, την υποχρέωση ενημέρωσης των προξενικών αρχών της χώρας τους, την διευκόλυνση της τηλεφωνικής επικοινωνίας των ιδίων με αυτές και την υποχρέωση της αστυνομικής αρχής να επιτρέπει τις επισκέψεις των προξενικών λειτουργών στους κρατούμενους, εφόσον βέβαια οι κρατούμενοι δεν αντιτίθενται σε αυτό.²²⁰ Επιπλέον, τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται να επιτρέπουν την επικοινωνία των κρατουμένων με εθνικές και διεθνείς επιτροπές και αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία των κρατουμένων σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις και τον νόμο.²²¹ Σε ό,τι αφορά τις επισκέψεις εκπροσώπων συλλογικών φορέων που δραστηριοποιούνται στην παροχή υποστήριξης στους κρατούμενους και γενικότερα στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα αστυνομικά όργανα οφείλουν να τις ανακοινώνουν στους κρατούμενους και μόνο με την συγκατάθεσή τους να επιτρέπουν αυτές.

- Επίσης, τα αστυνομικά όργανα διασφαλίζουν συνθήκες κράτησης που εγγυώνται την ασφάλεια, την υγεία και την προστασία της προσωπικότητας των κρατουμένων και μεριμνούν για τον διαχωρισμό των κρατουμένων, εφόσον ο αριθμός αυτών και των κρατητηρίων το επιτρέπει, ανάλογα με το βαθμό επικινδυνότητας, το είδος και τη βαρύτητα του αδικήματος που διέπραξαν ή την ύπαρξη άλλων ειδικών λόγων. Οι στρατιωτικοί, οι αστυνομικοί, οι γυναίκες και οι ανήλικοι πρέπει να κρατούνται σε ιδιαίτερα κρατητήρια. Επίσης αυτοί που πάσχουν από μολυσματική ή λοιμώδη νόσο, κρατούνται σε ιδιαίτερο κρατητήριο που πρέπει να απολυμαίνεται μετά την απόλυσή τους.²²² Ακόμη, τα αστυνομικά όργανα μεριμνούν για την τροφοδοσία των

---

²¹⁸ Άρθρο 3 εδ. β' Π.Δ. 254/2004.

²¹⁹ Άρθρο 67 παρ. 4 εδ. ιβ' Π.Δ. 141/1991.

²²⁰ Άρθρο 36 Διεθνούς Συμβάσεως επί των Προξενικών Σχέσεων, που κυρώθηκε με τον Ν. 90/1975

²²¹ Τέτοια επιτροπή είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (Άρθρα 2 και 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, που κυρώθηκε με τον Ν. 1949/1991) ενώ, επισκέψεις σ' όλους τους, δημόσιους ή ιδιωτικούς, χώρους στέρησης της ελευθερίας, με ή χωρίς προηγούμενη ενημέρωση των αρμόδιων αρχών μπορεί να διενεργεί και ο Συνήγορος του Πολίτη ως «Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας». (τέταρτο άρθρο Ν. 4228/2014).

²²² Άρθρο 67 παρ. 4 εδ. κε' Π.Δ. 141/1991.

κρατουμένων²²³ και την προστασία της υγείας τους, εξασφαλίζοντας άμεση ιατρική περίθαλψη σε περίπτωση ανάγκης και παρέχοντας τη δυνατότητα εξέτασης και από γιατρό της επιλογής τους.²²⁴ Σε περίπτωση δε ασθένειας, σοβαρού ατυχήματος ή εισαγωγής κρατουμένου σε οποιοδήποτε θεραπευτικό ίδρυμα, πρέπει να ειδοποιούνται αμέσως οι συγγενείς του και αν δεν υπάρχουν συγγενείς, όποιο πρόσωπο υποδείξει ο κρατούμενος.²²⁵ Επιπροσθέτως και προκειμένου τοξικομανείς για τους οποίους δημιουργείται κίνδυνος ζωής από το σύνδρομο στέρησης τους παρέχεται ιδιαίτερη ιατρική φροντίδα.²²⁶

- Τέλος, τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται να μην προβαίνουν σε δημοσιοποίηση της ταυτότητας,²²⁷ της κοινωνικής ομάδας, της φυλετικής καταγωγής, της εθνοτικής προέλευσης ή της υπηκοότητας του συλληφθέντος προσώπου, εκτός αν αυτό κρίνεται αναγκαίο για την εξυπηρέτηση της αντεγκληματικής πολιτικής και καταχωρούν στα επίσημα βιβλία της Υπηρεσίας τους κάθε σύλληψη και κράτηση ατόμου,²²⁸

Όσον αφορά την προανάκριση, τα αστυνομικά όργανα:²²⁹

- Ενεργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Π.Δ., με αποκλειστικό σκοπό την ταχεία επίτευξη του σκοπού της προανάκρισης.
- Σέβονται απόλυτα το τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου²³⁰ και υποχρεούται να διασφαλίζουν όλα τα δικαιώματά του.²³¹ Το τεκμήριο αθωότητας δεν δεσμεύει μόνο τα δικαστικά πρόσωπα, όπως γινόταν αρχικά δεκτό, αλλά όλα εκείνα τα κρατικά όργανα που λαμβάνουν μέρος καθ' οποιονδήποτε τρόπο στην ποινική

---

²²³ Άρθρο 67 παρ. 4 εδ. κγ' Π.Δ. 141/1991.

²²⁴ Άρθρο 3 εδ. ζ' και η' Π.Δ. 254/2004.

²²⁵ Άρθρο 60 παρ. 3 εδ. ια' Π.Δ. 141/1991.

²²⁶ Άρθρο 67 παρ. 3 εδ. κβ' Π.Δ. 141/1991.

²²⁷ Άλλωστε και κατά την έννοια του Ν. 2472/1997, μια τέτοια δημοσιοποίηση θα συνιστούσε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και μάλιστα ευαίσθητων καθώς αφορούν ποινική δίωξη. Βέβαια, το κατοχυρωμένο στο άρθρο 9Α του Συντάγματος δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων του ατόμου δεν έχει απόλυτο χαρακτήρα αλλά υποχωρεί όταν συγκρούεται με άλλο υπέρτερο αγαθό, το οποίο αναγορεύεται από την έννομη τάξη σε λόγο που δικαιολογεί την επέμβαση στα ανωτέρω δεδομένα (σχετικές τυγχάνουν η υπ' αριθ. 67/2002 και 128/2012 αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα).

²²⁸ Άρθρο 3 εδ. ιβ' και ιγ' Π.Δ. 254/2004.

²²⁹ Άρθρο 4 Π.Δ. 254/2004.

²³⁰ Άρθρο 14 παρ. 2 του ΔΣΑΠΔ, άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ, άρθρο 11 παρ. 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και άρθρο 48 του ΧΘΔ/ΕΕ.

²³¹ Άρθρο 14 του ΔΣΑΠΔ, άρθρο 6 παρ. 3 της ΕΣΔΑ και άρθρα 96 κ.επ. Κ.Π.Δ..

διαδικασία²³² δηλαδή και του αστυνομικούς. Έτσι, το τεκμήριο αυτό προσβάλλεται όταν διακηρύσσεται η ενοχή των φερόμενων ως δραστών κάποιου εγκλήματος από μέρους των αστυνομικών που «εξιχνίασαν» την σχετική υπόθεση. Στην διασφάλιση του τεκμηρίου αθωότητας συντείνει και το εκ του νόμου²³³ επιβαλλόμενο καθήκον των αστυνομικών υπαλλήλων, που συνοδεύουν και φρουρούν τους διωκόμενους (ή υπό δίωξη) κατηγορουμένους ενώπιον των εισαγγελικών ή άλλων δικαστικών ή αστυνομικών αρχών, για την επ' αυτοφώρω σύλληψη κάθε προσώπου που βιντεοσκοπεί, κινηματογραφεί, φωτογραφίζει ή αποπειράται να προβεί στις ενέργειες αυτές, σε βάρος του κατηγορουμένου που δεν συναινεί ρητά, καθώς και την κατάσχεση των οικείων μηχανημάτων. Σε περίπτωση δε μη εφαρμογής και εκτέλεσης των προαναφερθέντων, οι αστυνομικοί συνοδοί - φρουροί των προσαγόμενων κατηγορουμένων, καθώς και οι διοικητές αυτών, υπέχουν πέραν της πειθαρχικής και ποινική ευθύνη.²³⁴

- Πληροφορούν έγκαιρα τον κατηγορούμενο για τις εναντίον του κατηγορίες και του παρέχουν τη δυνατότητα να προετοιμάσει την υπεράσπισή του ιδίως με την παρουσία του συνηγόρου του. Προκειμένου περί αλλοδαπού κατηγορουμένου που δεν γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα, ιδιαίτερη σημασία για την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος της ενημέρωσης, την εξασφάλιση της γνώσης της κατηγορίας που του αποδίδεται και την κατανόηση της διαδικασίας έχει το δικαίωμα παράστασης διερμηνέα.²³⁵ Επίσης, η συνδρομή των προξενικών αρχών της χώρας του συντελεί στην πληρέστερη άσκηση των δικαιωμάτων του καθόσον, κατ' αυτό τον τρόπο αμβλύνονται οι λόγω άγνοιας ή δυσπιστίας επιφυλάξεις του για τις δικονομικές διαδικασίες.

- Μεταχειρίζονται με άγιογο τρόπο τους κατηγορουμένους, τους υπόπτους, τους μάρτυρες και τους παθόντες και δεν ασκούν οποιαδήποτε μορφή βίας ή πίεσης στην προσπάθεια άντλησης πληροφοριών.

- Προστατεύουν τους παθόντες και τους μάρτυρες, ιδιαίτερα όταν υπάρχει κίνδυνος για εκφοβισμό τους και λαμβάνουν σοβαρά υπόψη την ψυχική υγεία, την

---

²³² Ανδρουλάκης, Ν. (2007). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 227. και Αλεξιάδης, Σ. (1990). *Ανθρώπινα Δικαιώματα - Ποινική Καταστολή*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 73. Σχετική είναι και η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Allenet de Ribemont* κατά Γαλλίας (10-2-1995) όπου στο διατακτικό αυτής αναφέρεται ότι «The court considers that the presumption of innocence may be infringed not only by a judge or court but also by other public authorities».

²³³ Άρθρο 35 παρ. 4 Ν. 2172/1993.

²³⁴ Σχετικές τυγχάνουν: η υπ' αριθ. 2/2001 Γνωμοδότηση ΕισΑΠ, η υπ' αριθ. 55850/2002 Παραγγελία Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών και η υπ' αριθ. 4553/2002 Διάταξη Εισαγγελέα Εφετών Θεσσαλονίκης.

²³⁵ Άρθρο 6 παρ. 3 της ΕΣΔΑ και άρθρο 233 Κ.Π.Δ..

ιδιάζουσα κατάσταση και το συμφέρον του θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, προσπαθώντας, κατά το δυνατό, να περιορίζουν τη δευτερογενή θυματοποίησή του.

- Κατά την αυτοψία και κάθε είδους έρευνα ενεργούν πάντοτε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, επιδεικνύοντας ιδιαίτερη επιμέλεια, ευπρέπεια και κοσμιότητα και αποφεύγοντας κάθε περιττή δημοσιότητα. Ιδιαίτερα, κατά τις σωματικές έρευνες και τις έρευνες κατοικιών μεριμνούν ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής των εμπλεκομένων και να αποφεύγεται κάθε μη αναγκαία ενόχλησή τους.

- Διευκολύνουν την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας και αντιπροσώπευσης – παράστασης του κατηγορουμένου με τον δικηγόρο του.²³⁶ Εφόσον ο κατηγορούμενος δεν έχει δικηγόρο διευκολύνεται να επικοινωνήσει τηλεφωνικά με το δικηγορικό σύλλογο της περιοχής προκειμένου να προσλάβει κάποιον της επιλογής του. Η πρόσβαση του δικηγόρου στον κατηγορούμενο, εφόσον ο τελευταίος έχει συλληφθεί και κρατείται, δεν υπόκειται στους χρονικούς περιορισμούς που επιβάλλονται στις επισκέψεις άλλων προσώπων και δεν προϋποθέτει την επίδειξη πληρεξουσίου ή εξουσιοδότησης του εντολέα του στην αστυνομική αρχή.²³⁷

4.1.3 Εξυπηρέτηση, βοήθεια και παροχή συνδρομής προς τους πολίτες

Η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και η εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την ταχεία, ακώλυτη και χωρίς ταλαιπωρία εξυπηρέτησή τους, καθώς και η βελτίωση των σχέσεων αστυνομίας - πολίτη αποτελεί πρώτιστο καθήκον των αστυνομικών οργάνων.²³⁸

Τα αστυνομικά όργανα πρέπει να εξετάζουν αμέσως τα αιτήματα των πολιτών που σχετίζονται με αδικήματα και συμβάντα αστυνομικού ενδιαφέροντος και να παρέχουν τη βοήθεια και τη νόμιμη συνδρομή²³⁹ τους χωρίς χρονοτριβή. Η τήρηση της υποχρέωσης

---

²³⁶ Άρθρο 96 κ.επ. Κ.Π.Δ. και άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η δυνατότητα παροχής νομικής συνδρομής του δικηγόρου προς τον κρατούμενο πρέπει διασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση, είτε ο τελευταίος κρατείται στο πλαίσιο ποινικών είτε διοικητικών διαδικασιών.

²³⁷ Εξάλλου η πληρεξουσιότητα δεν συνάδει με το άρθρο 6 της Ε.Σ.Δ.Α αλλά και πρακτικά δεν μπορεί να έχει εφαρμογή καθώς ο ενδιαφερόμενος κρατείται.

²³⁸ Άρθρο 5 παρ. 1 Π.Δ. 254/2004.

²³⁹ Κατά το άρθρο 159 παρ. 1 και 2 Π.Δ. 141/1991, συνδρομή ονομάζεται η βοήθεια που παρέχει η Ελληνική Αστυνομία, μεταξύ άλλων και σε κάθε ιδιώτη του οποίου προσβάλλονται παράνομα τα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα. Στην έννοια της συνδρομής αυτής δεν περιλαμβάνεται η βοήθεια που η Ελληνική Αστυνομία είναι υποχρεωμένη να παρέχει σε αρχές και ιδιώτες με δική της

συνδρομής προς τον πολίτη αποτελεί εξειδίκευση της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου, η οποία δεσμεύει και την αστυνομική εξουσία προς την κατεύθυνση της πραγμάτωσης της πληρέστερης δυνατής κοινωνικής προστασίας.²⁴⁰ Εδώ είναι άξιο αναφοράς ότι από τις σχετικές πολυάριθμες εγγραφές στα βιβλία αδικημάτων και συμβάντων που τηρούνται από τις αστυνομικές υπηρεσίες, προκύπτει ότι οι πολίτες συχνά προσφεύγουν στην αστυνομία για επίλυση ζητημάτων προσωπικής και οικογενειακής φύσεως.²⁴¹ Με την συνακόλουθη προσπάθεια εξω-ποινικής ρύθμισης των ζητημάτων αυτών από τα αστυνομικά όργανα, αναδεικνύεται ο κοινωνικός και συμφιλωτικός τους ρόλος και προσφέρεται η ευκαιρία για την θεμελίωση σχέσεων εμπιστοσύνης με το κοινό και για την αναβάθμιση της εικόνας της αστυνομίας.²⁴²

Επίσης, καθημερινό μέλημα των αστυνομικών οργάνων πρέπει να είναι η προσέγγιση των αναγκών των πολιτών με ανθρωπισμό, σεμνότητα, κοινωνική ευαισθησία και ευελιξία, η αποφυγή της τυπολατρίας, η εκδήλωση πρωτοβουλιών και η λήψη πρακτικών μέτρων ώστε να προλαμβάνονται αδικίες και να επιτυγχάνεται η εξυπηρέτησή τους.²⁴³ Στο πλαίσιο αυτό, η εκδήλωση διάθεσης εξυπηρέτησης των πολιτών περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, την παροχή πλήρων και σαφών πληροφοριών προς αυτούς για προθεσμίες, δικαιολογητικά και διαδικασίες, την λήψη αντιγραφειοκρατικών μέτρων καθώς και την εξυπηρέτησή τους βάσει σαφών και καταγεγραμμένων διαδικασιών που δεν καταλείπουν περιθώρια υποκειμενικής ερμηνείας. Άλλωστε, η μέριμνα που λαμβάνεται ώστε οι δράσεις της Υπηρεσίας να στοχεύουν στη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων προς το κοινό υπηρεσιών προσμετράται κατά την βαθμολόγηση του κριτηρίου των σχέσεων των υπό εξέλιξη αξιωματικών με τους πολίτες.²⁴⁴

Η αποφυγή προκαταλήψεων που έχουν ως αιτία το χρώμα, το φύλο, την εθνική καταγωγή, την ιδεολογία και τη θρησκεία, το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ηλικία, την αναπηρία, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική και κοινωνική θέση ή άλλο

πρωτοβουλία, για την εκπλήρωση της αποστολής της, στα πλαίσια του Συντάγματος και των νόμων. Κατά το άρθρο 162 του ίδιου Π.Δ., η συνδρομή προς τους ιδιώτες παρέχεται μόνον εφόσον ο διοικητής της αρμόδιας Υπηρεσίας βεβαιωθεί ότι η πράξη που πρόκειται να εκτελεστεί είναι νόμιμη και κρίνει ότι η παρουσία της αστυνομίας είναι απαραίτητη για την πρόληψη αξιοποιίνων πράξεων.

²⁴⁰ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 214.

²⁴¹ Όπως ορίζεται στο άρθρο 60 παρ. 2 εδ. στ', ο αξιωματικός υπηρεσίας δέχεται προσωπικά τους ιδιώτες που προσέρχονται στο αστυνομικό κατάστημα για την επίλυση διαφοράς ή την υποβολή παραπόνων.

²⁴² Ζαραφωνίτου, Χ. (2004). *Εμπειρική Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 170-171.

²⁴³ Άρθρο 5 παρ. 2 Π.Δ. 254/2004.

²⁴⁴ Άρθρο 19 παρ. 2 εδ. στ' Π.Δ. 24/1997.

διακριτικό στοιχείο του ατόμου, αποτελεί άλλη μία βασική παράμετρο της συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων προς το κοινό.²⁴⁵

Ακόμη, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να επιδεικνύουν ιδιαίτερη φροντίδα για την προστασία ιδίως των παιδιών, των γυναικών, των υπερηλίκων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των αναπήρων, των προσφύγων, των μελών μειονοτικών και γενικά ευπαθών κοινωνικών ομάδων και να μεριμνούν για την παροχή βοήθειας στις γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης και λοχείας, στους άρρωστους και γενικά στα πρόσωπα που έχουν ανάγκη.²⁴⁶

Μια κατηγορία πολιτών η οποία, λόγω των ιδιαίτερων κοινωνικών χαρακτηριστικών της, απαιτεί ιδιαίτερη προσέγγιση και αντιμετώπιση είναι οι ανήλικοι και για το λόγο αυτό, η αστυνομική νομοθεσία εξειδικεύει το περιεχόμενο της συμπεριφοράς που πρέπει να επιδεικνύουν τα αστυνομικά όργανα έναντι αυτών. Ειδικότερα, τα αστυνομικά όργανα, σε κάθε επαφή του με ανήλικους, πρέπει να τους φέρονται με κατανόηση, ανθρωπιά, στοργή και ευπροσηγορία, φροντίζοντας για την προστασία τους από φθοροποιές επιδράσεις και κινδύνους στους οποίους είναι δυνατόν να εκτεθούν και να αποφεύγουν κάθε ενέργεια που μπορεί να τους ταπεινώσει και να τους αφήσει δυσμενή για την αστυνομία ψυχικά βιώματα.²⁴⁷ Επίσης, ότι τα αστυνομικά όργανα πρέπει να μεταχειρίζονται με ιδιαίτερη ευαισθησία τους ανήλικους που παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά και όταν τους συλλαμβάνουν πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να κλείνονται σε ιδιαίτερα κρατητήρια και κατά τη μεταγωγή τους να μη δεσμεύονται με χειροπέδες, εκτός αν είναι επικίνδυνοι ή ύποπτοι απόδρασης.²⁴⁸

Επιπροσθέτως, με ιδιαίτερη ευαισθησία οφείλουν να μεταχειρίζονται τα αστυνομικά όργανα τους ανήλικους αλλά και τις γυναίκες που είναι πρόσφυγες ή θύματα σωματικής, ψυχολογικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης. Στο σημείο αυτό, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην ενδοοικογενειακή βία καθώς η αστυνομία κατέχει σημαντική θέση

---

²⁴⁵ Άρθρο 5 παρ. 3 Π.Δ. 254/2004.

²⁴⁶ Άρθρο 5 παρ. 4 Π.Δ. 254/2004.

²⁴⁷ Είναι χαρακτηριστικό το ζήτημα που είχε αναδείξει ο Συνήγορος του Πολίτη αναφορικά με την μεταχείριση ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων τους οποίους, αστυνομικά όργανα της ΕΛ.ΑΣ., προκειμένου να τους μεταφέρουν από τα σύνορα σε δομές της ενδοχώρας, προχώρησαν στην χειροπέδησή τους, δίνοντας στην συνοδεία αυτών τα χαρακτηριστικά της μεταγωγής. Όπως επισήμανε ο Συνήγορος του Πολίτη σε Ειδική Έκθεσή του το 2017, με θέμα την πρόκληση των μεταναστευτικών ροών και της προστασίας των προσφύγων, η ενέργεια αυτή των αστυνομικών δείχνει την αμηχανία των αστυνομικών αρχών να λειτουργήσουν με όρους προστασίας αντί καταστολής.

²⁴⁸ Άρθρο 97 παρ. 1 εδ. θ' και ιβ' και άρθρο 5 παρ. 4 Π.Δ. 254/2004.

στην διαχείριση τέτοιων περιστατικών ένεκα του ότι τα θύματα συχνά έρχονται σε επαφή με τα αστυνομικά όργανα όπου καταγγέλλουν ή απλά αναφέρουν το πρόβλημά τους ζητώντας την προστασία αλλά και την βοήθειά τους. Οι χειρισμοί δε των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας από τους αστυνομικούς είναι πολλές φορές καθοριστικοί για την εξέλιξη της πορείας της σχέσης κακοποίησης και για το λόγο αυτό, κατά των χειρισμό τέτοιων υποθέσεων, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να επιδεικνύουν σοβαρότητα, υπομονή, ευαισθησία, αμεροληψία, αντικειμενικότητα, διακριτικότητα και απόλυτη εχεμύθεια²⁴⁹ και να ενημερώνουν το θύμα για τα δικαιώματά του καθώς και για τους φορείς από τους οποίους μπορεί να του παρασχεθεί ψυχοκοινωνική στήριξη και νομική συμβουλευτική. Τα αστυνομικά όργανα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην προστασία και στην ενίσχυση του αισθήματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας του θύματος, να το καθησυχάζουν και να έχουν κατά νου ότι απαιτείται ιδιαίτερα λεπτός και διακριτικός χειρισμός του ζητήματος.²⁵⁰

4.1.4. Ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς

Η εννοιολόγηση της δημόσιας ασφάλειας ως κοινού αγαθού συνδυάστηκε, ήδη από την δεκαετία του '80 και σχεδόν παντού στην Ευρώπη, με την εμφάνιση νέων μηχανισμών, μεθόδων και θεσμών πρόληψης προσαρμοσμένων στα νέα δεδομένα της εγκληματικότητας και στις ιδιαίτερες ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.²⁵¹

Ο αστυνομικός της γειτονιάς είναι ένας θεσμός που εδραιώνεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια και εντάσσεται στο γενικότερο πνεύμα και φιλοσοφία της κοινοτικής αστυνόμευσης.²⁵²

Η αποστολή του αστυνομικού της γειτονιάς συνίσταται στην προσέγγιση και διαρκή επικοινωνία με τους πολίτες μιας χωροταξικά ορισμένης περιοχής (γειτονιά), την

---

²⁴⁹ Για την συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων κατά τον χειρισμό υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας έχει εκδοθεί σχετικό εγχειρίδιο από το Α.Ε.Α., το οποίο είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.astynomia.gr/images/stories/Attachment13518_egxeiridio.pdf [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

²⁵⁰ Άρθρο 21 παρ. 2 Ν. 3500/2006.

²⁵¹ Παπαθεοδώρου, Θ. (2005). *Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική Πολιτική*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 322.

²⁵² Η κοινοτική αστυνόμευση (community policing) είναι ένα μοντέλο αστυνόμευσης που δίνει τη δυνατότητα στον αστυνομικό να διατηρεί συστηματική και σε καθημερινή βάση επαφή με τους πολίτες και του φορείς της κοινότητας και να σχεδιάζουν από κοινού τις ενέργειες τους, αλλά και τις μεθόδους δράσης της Αστυνομίας, προκειμένου να βελτιωθεί το έργο της και οι υπηρεσίες της προς τους πολίτες. Έτσι, Στεργιούλης, Ε. (2008), *ό.π.*, σελ. 41.

εμπέδωση του αισθήματος ασφαλείας αυτών και τη δημιουργία αμοιβαίων σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας με την τοπική κοινωνία για την πρόληψη της εγκληματικότητας και την αντιμετώπιση γενικά προβλημάτων αστυνομικής φύσεως.²⁵³

Για την εκπλήρωση της ως άνω πολυσχιδούς αποστολής του, ο αστυνομικός της γειτονιάς πρέπει να συμπεριφέρεται προσηκόντως και ιδίως, να ενεργεί με αντικειμενικότητα και αμεροληψία και να αποφεύγει συμπεριφορές και σχέσεις οι οποίες ενδεχομένως θα προκαλέσουν δυσμενή σχόλια τόσο για τον ίδιο όσο και για την Υπηρεσία και να συμπαραστέκεται σε άτομα ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων και αναξιοπαθούντες.²⁵⁴

Στο κλείσιμο της υποενότητας αυτής αυτής, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η σημαντικότητα που αποδίδεται στο προσήκων της συμπεριφοράς που πρέπει να τηρούν τα αστυνομικά όργανα απέναντι στους πολίτες διαφαίνεται και από την προτεραιότητα που δίνεται, στο πλαίσιο του πειθαρχικού δικαίου, στην εξέταση των παραπτωμάτων που φέρονται ότι τελέσθηκαν από αστυνομικούς σε βάρος πολιτών. Επίσης και προκειμένου να εξασφαλισθεί η εξέταση των καταγγελιών των πολιτών, ο νομοθέτης όρισε ότι όποιος καταγγέλλει αστυνομικό δικαιούται να πληροφορείται ύστερα από αίτησή του το αποτέλεσμα της καταγγελίας του.²⁵⁵

4.2 Απέναντι στους συναδέλφους

Στην παράγραφο 3.5 είχε γίνει αναφορά στην «συναδελφική συμπεριφορά» ως χαρακτηριστικό της δέουσας συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων και είχε τονιστεί ότι η αρμονική συνεργασία και η συναδελφική αλληλεγγύη αποτελούν προαπαιτούμενο για την αποτελεσματική διεκπεραίωση των αστυνομικών καθηκόντων.

Το αστυνομικό δίκαιο, προς εξασφάλιση της ως άνω «συναδελφικής συμπεριφοράς» διαμορφώνει ένα πλέγμα αποτελούμενο κυρίως από κανόνες του πειθαρχικού δικαίου και από κανόνες που δίδουν μια τελετουργική χροιά στις υπηρεσιακές και όχι μόνο αλληλεπιδράσεις μεταξύ των αστυνομικών.

Ειδικότερα:

---

²⁵³ Άρθρο 74Α παρ. 1 Π.Δ. 141/1991.

²⁵⁴ Άρθρο 74Α παρ. 2 εδ. ε'.

²⁵⁵ Άρθρο 23 παρ. 1 και 4 Π.Δ. 120/2008.

Απέναντι στους υφισταμένους τους, οι αστυνομικοί συμπεριφέρονται προσηκόντως όταν επιδεικνύουν αξιοπρεπή και κόσμια συμπεριφορά προς αυτούς.²⁵⁶ Η αξιοπρεπής και κόσμια συμπεριφορά των ανωτέρων προς τους κατά βαθμό κατώτερους αποτελεί μονόδρομο. Αναξιοπρεπής, απαξιωτική, ειρωνική, χλευαστική, ευτελής, ταπεινωτική, μειωτική και αήθης συμπεριφορά ανωτέρου προς κατώτερο σημαίνει εκμετάλλευση του βαθμού και της θέσης, συνιστά ανεπίτρεπτη διαγωγή, ανεξάρτητα αν εκδηλώνεται εντός ή εκτός υπηρεσίας, δίνει το δικαίωμα στον κατώτερο να υποβάλει αναφορά παραπόνων και εκθέτει τον προϊστάμενο στον κίνδυνο ενεργοποίησης του πειθαρχικού ελέγχου με δυσμενέστερες συνέπειες.²⁵⁷

Στο πλαίσιο της προσήκουσας συμπεριφοράς, οι ανώτεροι πρέπει να φροντίζουν για την ορθολογική, δίκαιη και αντικειμενική κατανομή της υπηρεσίας μεταξύ του προσωπικού, να χρησιμοποιούν αυτό ανάλογα με τις ιδιαίτερες ικανότητες και γνώσεις του και να το καθοδηγούν για την καλύτερη εκτέλεση των καθηκόντων του.²⁵⁸ Επίσης πρέπει να αξιολογούν το προσωπικό και να ασκούν την πειθαρχική δικαιοδοσία, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις²⁵⁹ χωρίς να προβαίνουν σε συγκάλυψη σοβαρών²⁶⁰ ή ελαφρών²⁶¹ πειθαρχικών παραπτωμάτων αυτού. Κατά ακολουθία των προρρηθέντων, η αποσιώπηση των παραπόνων κατώτερων και η ανάρμοστη συμπεριφορά προς αυτούς²⁶² συνιστούν μη προσήκουσες και πειθαρχικά ελεγχόμενες συμπεριφορές.

Απέναντι στους ανωτέρους τους, οι αστυνομικοί συμπεριφέρονται προσηκόντως όταν πρόθυμα και χωρίς αντιρρήσεις υπακούουν αυτούς και εκτελούν άμεσα τις διαταγές τους, οι οποίες αφορούν στην εφαρμογή των νόμων και των κανονισμών ως και των διαταγών της Υπηρεσίας²⁶³ και δίδονται κατά τους νόμιμους τύπους, ευθυνόμενοι για τη μη εκτέλεση ή την πλημμελή εκτέλεση αυτών.²⁶⁴ Συναφώς αναφέρεται ότι η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί ιδιαίτερο ένοπλο Σώμα Ασφαλείας και το ένστολο προσωπικό της έχει ιδιαίτερη ιεραρχία «αντίστοιχη της στρατιωτικής»²⁶⁵ ενώ τελεί σε αυστηρή

---

²⁵⁶ Άρθρο 2 παρ. 1 εδ. δ' Π.Δ. 120/2008.

²⁵⁷ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008), *ό.π.*, σελ. 25.

²⁵⁸ Άρθρο 25 παρ. 1 εδ. β' και γ' Π.Δ. 141/1991.

²⁵⁹ Άρθρο 25 παρ. 1 εδ. ε'.

²⁶⁰ Άρθρο 11 παρ. 1 εδ. ιε' Π.Δ. 120/2008.

²⁶¹ Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. ια' Π.Δ. 120/2008.

²⁶² Άρθρο 13 παρ.1 εδ. ιβ' Π.Δ. 120/2008.

²⁶³ Άρθρο 2 παρ. 1 εδ. β' Π.Δ. 120/2008.

²⁶⁴ Άρθρο 3 παρ. 1 Π.Δ. 538/1989.

²⁶⁵ Άρθρο 13 παρ. 1 Ν. 4249/2014.

πειθαρχία. Ουσιωδέστερο συστατικό στοιχείο και ταυτόχρονα μέσο εξασφάλισης της πειθαρχίας αυτής αποτελεί η υπακοή, η οποία έχει ως περιεχόμενο την εκτέλεση των διαταγών των ανωτέρων.²⁶⁶ Οι τελευταίοι είναι υπεύθυνοι για τις συνέπειες των διαταγών τους οι πρέπει να είναι νόμιμες,²⁶⁷ σαφείς και να διατυπώνονται με ευπρέπεια²⁶⁸ οι δε κατώτεροι υποχρεούνται να εκτελούν με ακρίβεια τις διαταγές αυτές και είναι υπεύθυνοι, όπως προαναφέρθηκε, για την εκτέλεση τους και για τις συνέπειες της μη εκτέλεσής τους.²⁶⁹

Από τα προρρηθέντα διαγράφεται μια διττή υποχρέωση των κατωτέρων, οι οποίοι πρέπει αφενός μεν να υπακούουν τους ιεραρχικά ανώτερους με πνεύμα καλής πίστης, με θετική διάθεση και ειλικρινή προθυμία για συμφωνία, χωρίς διατύπωση αντίθετων ισχυρισμών ή αντιλογιών που μόνο εκνευρισμό και αδικαιολόγητες φιλονικίες και έριδες προκαλούν αφετέρου δε να εκτελούν αμέσως τις διαταγές τους.²⁷⁰ Η απείθεια δε ή η άρνηση εκτέλεσης διαταγής ανωτέρου, που αναφέρεται σε υπηρεσιακό καθήκον αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα που επισύρει την ποινή της απόταξης.²⁷¹ Πειθαρχικό παράπτωμα συνιστά και κάθε παράβαση υποχρέωσης που απορρέει από τις διαταγές της Υπηρεσίας.²⁷²

Η περί ης ο λόγος υποχρέωση υπακοής των αστυνομικών οργάνων σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να νοηθεί ως «τυφλή» ή απόλυτη καθώς δίνεται σε αυτούς το δικαίωμα αν

---

²⁶⁶ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 128 και Τάχος, Α. (1990), *ό.π.*, σελ. 156, όπου η υπακοή χαρακτηρίζεται «σχεδόν τυφλή».

²⁶⁷ Οι διαταγές πρέπει να διέπονται από νομιμότητα τόσο στον τύπο όσο και στην ουσία. Τυπικά νόμιμη είναι η προσταγή (διαταγή) όταν: α) εμπίπτει στο κύκλο αρμοδιότητας αυτού που διατάσσει, β) εμπίπτει στον κύκλο αρμοδιότητας αυτού που διατάσσεται και γ) έχει περιβληθεί τον ενδεχόμενα απαιτούμενο τύπο, που έχει δοθεί σύμφωνα με την ενδεχόμενη απαιτούμενη διαδικασία. Όταν δεν συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις η προσταγή είναι τυπικά παράνομη και στερείται δεσμευτικότητας. Πρόβλημα δημιουργείται αν η προσταγή είναι τυπικά νόμιμη αλλά ουσιαστικά παράνομη. Αποφασιστικό στοιχείο στην περίπτωση αυτή είναι αν επιτρέπεται ή όχι από τον νόμο σ' αυτόν που διατάσσεται να εξετάσει την ουσιαστική νομιμότητα της προσταγής. Στην περίπτωση που ο νόμος δεν επιτρέπει στον διατασσόμενο να εξετάσει την ουσιαστική νομιμότητα της προσταγής, η διαταγή είναι δεσμευτική και ο διατασσόμενος οφείλει «τυφλή υπακοή». Αυτό συμβαίνει όταν τα αστυνομικά όργανα εντέλλονται να εκτελέσουν δικαστικές αποφάσεις. Αντιθέτως, αν ο διατασσόμενος έχει αυτή την δυνατότητα τότε η δεσμευτικότητα της διαταγής εξαρτάται από την ουσιαστική της νομιμότητα και δεν οφείλει ο διατασσόμενος να εκτελέσει «τυφλά».

²⁶⁸ Άρθρο 2 παρ. 3 Π.Δ. 120/2008.

²⁶⁹ Άρθρο 2 παρ. 4 Π.Δ. 120/2008.

²⁷⁰ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008), *ό.π.*, σελ. 21.

²⁷¹ Άρθρο 10 παρ. 1 εδ. ε' Π.Δ. 120/2008.

²⁷² Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. κα'.

λάβουν διαταγή την οποία θεωρούν παράνομη, όταν δηλαδή η παρανομία δεν είναι απολύτως σαφής αλλά απλώς πιθανολογείται, ν' αναφέρουν εγγράφως και προ της εκτέλεσης, την αντίθετη γνώμη τους και να την εκτελέσουν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Σε περίπτωση κατεπείγουσας ανάγκης (π.χ. στα πλαίσια λήψης μέτρων σε δημόσια συνάθροιση) η αναφορά υποβάλλεται αμέσως προφορικά και στη συνέχεια εγγράφως.²⁷³ Ωστόσο είναι σημαντικό και πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το αστυνομικό προσωπικό έχει υποχρέωση να μην εκτελέσει διαταγές που είναι προδήλως αντισυνταγματικές ή παράνομες²⁷⁴ που αντίκειται δηλαδή σε διατάξεις του Συντάγματος και των νόμων, ιδίως δε του Π.Κ. ή άλλων ειδικών ποινικών νόμων.²⁷⁵

Την ως άνω θεμελιώδη υποχρέωση υπακοής των αστυνομικών οργάνων οριοθετεί και αντισταθμίζει το δικαίωμα αναφοράς – υποβολής παραπόνων αυτών καθώς σε διαφορετική περίπτωση αυτή θα μπορούσε να εξελιχθεί σε αναντίλεκτη και μηχανική.²⁷⁶ Ένα τέτοιο γεγονός δεν θα αναιρούσε απλώς την αρχή της νομιμότητας στον τομέα της αστυνομικής δράσης αλλά θα κατάφερνε, επιπλέον, σοβαρότατο πλήγμα στην αρχή του κράτους δικαίου, η οποία διέπει το σύνολο των εννόμων σχέσεων και δεν ανέχεται θύλακες αυθαιρεσίας.²⁷⁷

Το δικαίωμα υποβολής παραπόνων αποτελεί εκδήλωση – εξειδίκευση του κατοχυρωμένου στο άρθρο 10 παρ. 1 του Συντάγματος, δικαιώματος αναφοράς στις αρχές. Ο νομοθέτης μάλιστα, προς ενίσχυση και εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού, όρισε ότι για τα πειθαρχικά παραπτώματα του παραπονούμενου, που διαπιστώνονται στην αναφορά παραπόνων, δεν επιτρέπεται να επιβληθούν κυρώσεις πριν ο αρμόδιος αποφανθεί για τη βασιμότητα των παραπόνων.²⁷⁸

Ως ενδεικτικές περιπτώσεις υποβολής παραπόνων από το αστυνομικό προσωπικό ορίζονται οι εξής:²⁷⁹

---

²⁷³ Άρθρο 2 παρ. 4 Π.Δ. 120/2008.

²⁷⁴ Άρθρο 6 εδ. δ' Π.Δ. 254/2004 και Κωστάρας, Α. (2004). *Ποινικό Δίκαιο - Σύνοψη Γενικού Μέρους*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 186 κ.επ..

²⁷⁵ Ευνόητο είναι ότι η διαμόρφωση τέτοιας κρίσης επί της διαταγής προϋποθέτει την άριστη γνώση από μέρους του διατασσόμενου των διατάξεων του Συντάγματος και των ποινικών νόμων.

²⁷⁶ Παπαϊωάννου, Ζ. (2004), *ό.π.*, σελ. 144.

²⁷⁷ Αλιβιζάτος, Ν. (1987). *Η συνταγματική θέση των Ενόπλων Δυνάμεων II, Δικαιώματα και υποχρεώσεις των στρατιωτικών*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν Σάκκουλα, σελ. 179.

²⁷⁸ Άρθρο 46 παρ. 12 Π.Δ. 141/1991 όπου και επαναλαμβάνεται στην ουσία η πρόβλεψη του άρθρου 10 παρ. 2 του Συντάγματος.

²⁷⁹ Άρθρο 45 παρ. 1 Π.Δ. 141/1991.

α) Όταν επιβάλλεται κατώτερη πειθαρχική ποινή, την οποία ο καθ' ου θεωρεί άδικη ή αντικανονική.

β) Όταν επιβάλλονται υποχρεώσεις που δεν προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις και δεν ανάγονται στην αποστολή της Υπηρεσίας. Στην περίπτωση αυτή ο παραπονούμενος οφείλει να υπακούσει στη διαταγή, διαφορετικά τα παράπονά του είναι απαράδεκτα.²⁸⁰

γ) Όταν αφαιρούνται δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις και διαταγές των προϊσταμένων Υπηρεσιών. Στην περίπτωση αυτή ο παραπονούμενος οφείλει να υπακούσει στη διαταγή, διαφορετικά τα παράπονά του είναι απαράδεκτα.²⁸⁰

δ) Όταν δεν χορηγούνται κανονικά οι νόμιμες αποδοχές και αποζημιώσεις ή τα προβλεπόμενα εφόδια ή η ποιότητά τους είναι κακή. Στην περίπτωση αυτή ο παραπονούμενος οφείλει να τα παραλάβει και να αναφέρει αμέσως, παρουσιάζοντας αυτά που παρέλαβε.

ε) Όταν επιδεικνύεται σε βάρος του συμπεριφορά αντικανονική, βάνουση ή ταπεινωτική από ανώτερο του.

Για την ενδεδειγμένη άσκηση του ως άνω δικαιώματος ο νομοθέτης όρισε ότι τα παράπονα, προφορικά ή γραπτά, πρέπει να υποβάλλονται, κατά κανόνα, δια της τηρήσεως της ιεραρχικής οδού,²⁸¹ με τον απαιτούμενο σεβασμό προς ανωτέρους και να περιγράφουν τα γεγονότα χωρίς κρίσεις και σχόλια σε βάρος άλλων²⁸² ενώ απαγόρευσε την υποβολή αιτήσεων ή αναφορών παραπόνων ομαδικώς ή εξ ονόματος ή κατ' εντολή ή για το συμφέρον άλλου αστυνομικού.²⁸³

Επιπλέον, προσηκόντως συμπεριφέρονται οι αστυνομικοί απέναντι στους ανωτέρους τους όταν απευθύνονται σε αυτούς με σεβασμό τόσο κατά την άσκηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων όσο και εκτός διατεταγμένης υπηρεσίας.²⁸⁴ Ως εκ τούτου και όπως αναφέρθηκε στην, κατά προσήκοντα τρόπο, υποβολή παραπόνων, το στοιχείο του σεβασμού, μαζί με την ευγένεια, την λακωνικότητα και την σαφήνεια, ανάγεται σε απαραίτητο συστατικό στοιχείο των αναφορών των κατωτέρω προς του ανωτέρους τους.

---

²⁸⁰ Άρθρο 46 παρ. 5 Π.Δ. 141/1991.

²⁸¹ Άρθρο 46 παρ. 3 Π.Δ. 141/1991.

²⁸² Άρθρο 46 παρ. 2 Π.Δ. 141/1991.

²⁸³ Άρθρο 45 παρ. 2 Π.Δ. 141/1991.

²⁸⁴ Άρθρο 2 παρ. 1 εδ. γ' Π.Δ. 120/2008.

Η τήρηση της υποχρέωσης σεβασμού αποδεικνύει ανώτερο πνευματικό και πολιτιστικό επίπεδο κάθε υπόχρεου, καθρεπτίζει τον εσωτερικό του κόσμο και δίνει το στίγμα της ενσυνείδητης πειθαρχικότητας που τον διακρίνει και γενικότερα της προσωπικότητάς του.²⁸⁵

Εκδήλωση σεβασμού είναι και ο χαιρετισμός που οφείλουν οι κατώτεροι προς τους ανώτερους. Ο νομοθέτης μάλιστα προσέδωσε μια τελετουργική χροιά στην υποχρέωση αυτή. Έτσι, ο αστυνομικός, είτε είναι σε υπηρεσία είτε εκτός αυτής, με στολή ή με πολιτική περιβολή, απονέμει χαιρετισμό στους κατά βαθμό ανώτερους του. Ο κατώτερος χαιρετά πρώτος και ο ανώτερος ανταποδίδει το χαιρετισμό. Την ίδια υποχρέωση έχουν μεταξύ τους και οι ομοιοβάθμιοι αστυνομικοί ανεξάρτητα από την αρχαιότητά τους. Αν μεταξύ ομοιοβάθμιων υπάρχει υπηρεσιακή εξάρτηση, ο νεότερος χαιρετά πρώτος.²⁸⁶ Μάλιστα, η μη απονομή του οφειλόμενου χαιρετισμού και η μη τήρηση των τύπων εκδήλωσης σεβασμού προς τα εθνικά σύμβολα και τους ανωτέρους αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα.²⁸⁷

Τέλος, παρόμοια τυπικότητα με αυτή του χαιρετισμού και προφανώς για τον ίδιο λόγο έδωσε ο νομοθέτης και στον τρόπο προσαγόρευσης, όταν μέλος του αστυνομικού προσωπικού απευθύνεται σε άλλο μέλος, στην πολιτική ηγεσία, σε δοκίμους των Σχολών της Ελληνικής Αστυνομίας αλλά και στις συζύγους των αστυνομικών. Ο αστυνομικός δε στον οποίο απευθύνεται ο λόγος από ανώτερο του, οφείλει να λαμβάνει ευπρεπώς τη στάση της προσοχής.²⁸⁸

---

²⁸⁵ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008), *ό.π.*, σελ. 25.

²⁸⁶ Άρθρο 8 παρ. 1 Π.Δ. 538/1989.

²⁸⁷ Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. ι' Π.Δ. 120/2008.

²⁸⁸ Άρθρο 14 Π.Δ. 538/1989.

Κεφάλαιο 5

Νομολογιακή επισκόπηση

Η παράθεση νομολογίας του ΕΔΔΑ²⁸⁹ και των Ελληνικών Διοικητικών Δικαστηρίων σκοπεί στον αρνητικό προσδιορισμό της δέουσας συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων της ΕΛ.ΑΣ., δηλαδή στην παρουσίαση των συμπεριφορών αυτών που δεν ήταν προσήκουσες και οδήγησαν είτε σε καταδίκη της Ελλάδας, όταν παραβιάστηκε η ΕΣΔΑ,²⁹⁰ είτε σε επιβολή πειθαρχικών ποινών σε αυτούς, όταν παραβιάστηκαν διατάξεις του πειθαρχικού δικαίου.

5.1 Νομολογία του ΕΔΔΑ

Η λειτουργία του ΕΔΔΑ είναι να διασφαλίσει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη της ΕΣΔΑ πληρούν τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει με βάση τη Σύμβαση και τα Πρωτόκολλα της και έχει δικαιοδοσία να δικάζει και να εκδίδει αποφάσεις για αιτήσεις που έχουν κατατεθεί από οποιοδήποτε πρόσωπο, το οποίο ισχυρίζεται ότι έχουν παραβιαστεί δικαιώματά του με βάση τη Σύμβαση, από ένα ή περισσότερα συμβαλλόμενα κράτη. Τα κράτη αναλαμβάνουν να συμμορφώνονται με την τελική απόφαση του ΕΔΔΑ για οποιαδήποτε υπόθεση στην οποία μπορεί να είναι διάδικοι, γεγονός που συνεπάγεται συνήθως την καταβολή οποιασδήποτε αποζημίωσης η οποία έχει επιδικαστεί από το Δικαστήριο, την επαναφορά, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, του θύματος στην πρότερη κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν την παραβίαση και συχνά την πραγματοποίηση αλλαγών στην εθνική νομοθεσία και πρακτική προκειμένου να εμποδιστούν μελλοντικές παρόμοιες παραβιάσεις. Επομένως, τυχόν παραβίαση της ΕΣΔΑ από έναν εκπρόσωπο του κράτους μπορεί να έχει πολύ σοβαρές συνέπειες για το κράτος αυτό και φυσικά για το θύμα.²⁹¹

5.1.1 Παραβιάσεις του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της ΕΣΔΑ: «1. Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωήν προστατεύεται υπό του νόμου. Εις ουδένα δύναται να επιβληθή εκ προθέσεως θάνατος, ειμή εις εκτέλεσιν θανατικής ποινής εκδιδομένης υπό δικαστηρίου εν περιπτώσει

---

²⁸⁹ Αναφέρεται στη συνέχεια και ως Δικαστήριο.

²⁹⁰ Αναφέρεται στη συνέχεια και ως Σύμβαση.

²⁹¹ Εγχειρίδιο (Toolkit) για την πληροφόρηση δημόσιων αξιωματούχων σχετικά με τις υποχρεώσεις του Κράτους στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ (Υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών την 18^η Σεπτεμβρίου 2013 κατά την 1178^η σύσκεψη των Αναπληρωτών Υπουργών). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/echr-toolkit> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

αδικήματος τιμωρουμένου υπό του νόμου δια της ποινής ταύτης. 2. Ο θάνατος δεν θεωρείται ως επιβαλλόμενος κατά παράβασιν του άρθρου τούτου, εις ας περιπτώσεις θα επήρχετο συνεπεία χρήσεως βίας καταστάσης απολύτως αναγκαίας: α) δια την υπεράσπισιν οιουδήποτε προσώπου κατά παρανόμου βίας. β) δια την πραγματοποίησιν νομίμου συλλήψεως ή προς παρεμπόδισιν αποδράσεως προσώπου».

Το εν λόγω άρθρο περιέχει δυο πτυχές, μια ουσιαστική και μια διαδικαστική. Ως προς την ουσιαστική πτυχή, αυτή συνίσταται σε αρνητικές και θετικές υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων κρατών. Οι αρνητικές υποχρεώσεις επιβάλλουν στα συμβαλλόμενα κράτη να απέχουν από κάθε πράξη η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει σκόπιμα και παράνομα το θάνατο ενός προσώπου ενώ οι θετικές υποχρεώσεις επιβάλλουν την λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής.²⁹² Ως προς την διαδικαστική πτυχή, αυτή συνίσταται στην υποχρέωση διεξαγωγής μιας επίσημης αποτελεσματικής έρευνας σε κάθε περίπτωση πρόκλησης θανάτου είτε από όργανο του κράτους είτε από τρίτο. Η σχετική έρευνα θα πρέπει να είναι αυτεπάγγελτη, ανεξάρτητη και να πραγματοποιείται άμεσα, αποτελεσματικά και δημόσια.²⁹³

Η Ελλάδα έχει καταδικαστεί τέσσερις φορές από το ΕΔΔΑ για παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης από πράξεις ή και παραλείψεις αστυνομικών οργάνων της ΕΛ.ΑΣ.. Συγκεκριμένα έχει καταδικαστεί δύο φορές για ελλείψεις ή ατέλειες που αφορούσαν αστυνομικές επιχειρήσεις²⁹⁴ κατά τις οποίες θανατώθηκε κάποιος πολίτης και δύο φορές για παραβίαση της υποχρέωσής προστασίας του δικαιώματος των θιγόμενων πολιτών στη ζωή,²⁹⁵ χωρίς μάλιστα να έχει προκληθεί θάνατος αυτών, κάτι που συνιστά εξαίρεση στη νομολογία του Δικαστηρίου.²⁹⁶

Στις επόμενες παραγράφους παρατίθενται επιγραμματικά και αποσπασματικά δύο εκ των ανωτέρω καταδικαστικών αποφάσεων:

---

²⁹² Σιουλιάνος, Λ. (2013). *Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 59-60.

²⁹³ Εγχειρίδιο (Toolkit) για την πληροφόρηση δημόσιων αξιωματούχων σχετικά με τις υποχρεώσεις του Κράτους στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ (Υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών την 18^η Σεπτεμβρίου 2013 κατά την 1178^η σύσκεψη των Αναπληρωτών Υπουργών). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/echr-toolkit> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

²⁹⁴ Πρόκειται για τις υποθέσεις: *Celniku κατά Ελλάδος* (5-7-2007) και *Λεωνίδα κατά Ελλάδος* (8-1-2009).

²⁹⁵ Πρόκειται για τις υποθέσεις: *Μακαρατζής κατά Ελλάδος* (20-12-2004) και *Καραγιαννόπουλος κατά Ελλάδος* (21-6-2007).

²⁹⁶ Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2003). ό.π..

Υπόθεση Μακαρατζή κατά Ελλάδος (20-12-2004)²⁹⁷

«Το βράδυ της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 1995, η αστυνομία προσπάθησε να σταματήσει τον προσφεύγοντα, ο οποίος παραβίασε ερυθρό σηματοδότη στο κέντρο της Αθήνας κοντά στην Πρεσβεία των Η.Π.Α.. Αντί να σταματήσει, ο προσφεύγων ανέπτυξε ταχύτητα. Τον καταδίωξαν αστυνομικοί με περιπολικά και μοτοσικλέτες. Κατά τη διάρκεια της καταδίωξης, το αυτοκίνητο του προσφεύγοντος συγκρούστηκε με αρκετά άλλα οχήματα, με αποτέλεσμα να τραυματιστούν δύο οδηγοί. Αφού ο προσφεύγων διέφυγε από πέντε μπλόκα της αστυνομίας, οι αστυνομικοί άρχισαν να πυροβολούν το αυτοκίνητό του. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι οι αστυνομικοί πυροβολούσαν προς την καμπίνα του αυτοκινήτου, ενώ η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι σημάδευαν τα λάστιχα του αυτοκινήτου. Τελικά, ο προσφεύγων σταμάτησε σ' ένα πρατήριο υγρών καυσίμων, αλλά δεν βγήκε από το αυτοκίνητο. Οι αστυνομικοί εξακολούθησαν να πυροβολούν. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι οι αστυνομικοί ήταν γονατισμένοι και πυροβολούσαν εναντίον του, ενώ η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι πυροβολούσαν για εκφοβισμό στον αέρα, καθώς μάλιστα υπήρχαν κοντά αντλίες βενζίνης και υπήρχε κίνδυνος έκρηξης. Ένας από τους αστυνομικούς πέταξε μια γλάστρα στον ανεμοθώρακα του αυτοκινήτου. Στο τέλος ο προσφεύγων συνελήφθη από έναν αστυνομικό ο οποίος κατάφερε να εισέλθει στο αυτοκίνητο. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι τον πυροβόλησαν στο πέλμα του ποδιού του καθώς τον τράβηγαν έξω από το αυτοκίνητο. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τον ισχυρισμό αυτό (...). Ο προσφεύγων διακομίστηκε αμέσως στο νοσοκομείο, όπου παρέμεινε επί εννέα ημέρες. Είχε τραυματιστεί στο δεξί χέρι, στο δεξί πόδι, στον αριστερό γλουτό και στο δεξί ημιθώρακιο. Από το πόδι του αφαιρέθηκε μία βολίδα, ενώ άλλη μία εξακολουθούσε να βρίσκεται μέσα στο γλουτό του. Η ψυχική υγεία του προσφεύγοντος, η οποία είχε υποστεί κλονισμό στο παρελθόν, επιδεινώθηκε σημαντικά μετά από το συμβάν».

Μετά το παραπάνω περιστατικό, η αστυνομία διεξήγαγε ένορκη διοικητική εξέταση. «Διακριβώθηκε η ταυτότητα 29 αστυνομικών που είχαν συμμετάσχει στην καταδίωξη. Υπήρχαν και άλλοι αστυνομικοί οι οποίοι έσπευσαν αυτόκλητα να συμμετάσχουν στην καταδίωξη και αποχώρησαν χωρίς να αναφέρουν την ταυτότητά τους και να παραδώσουν τα όπλα τους. Συνολικά, ελήφθησαν 35 ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις. Έγιναν

---

²⁹⁷Η απόφαση αυτή, με την υπ' αριθ. 7100/12/2β από 6-7-2005 Διαταγή του Α.Ε.Α., απεστάλη σ' όλες τις Υπηρεσίες και κοινοποιήθηκε στους αστυνομικούς προς ευαισθητοποίηση αυτών στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

εργαστηριακές αναλύσεις σε 33 όπλα αστυνομικών, 3 βολίδες και 4 μεταλλικά θραύσματα. Εξετάστηκε επίσης και το αυτοκίνητο του προσφεύγοντος».

Μετά την ολοκλήρωση της ένορκης διοικητικής εξέτασης, ο εισαγγελέας άσκησε ποινική δίωξη κατά 7 αστυνομικών για επικίνδυνη σωματική βλάβη κατά συναυτουργία (άρθρα 308 παρ. 1 εδ. α' και 309 του Π.Κ.) και οπλοχρησία (άρθρο 14 του Ν. 2168/1993).

Το εθνικό δικαστήριο που εκδίκασε την υπόθεση κήρυξε αθώους τους 7 αστυνομικούς και για τις δύο πράξεις που τους αποδίδονταν. «Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία (επικίνδυνη σωματική βλάβη κατά συναυτουργία), το δικαστήριο έκρινε ότι δεν αποδείχθηκε ότι οι κατηγορούμενοι ήταν οι αστυνομικοί που τραυμάτισαν τον προσφεύγοντα. Ορισμένοι από τους αστυνομικούς που συμμετείχαν στο περιστατικό είχαν αποχωρήσει από τον τόπο του συμβάντος μετά τη σύλληψη του προσφεύγοντος χωρίς να δηλώσουν την ταυτότητά τους και να δώσουν τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με όπλα τους. Η βολίδα που αφαιρέθηκε από το σώμα του παθόντος και μία βολίδα που βρέθηκε στο εσωτερικό του αυτοκινήτου είχαν βληθεί από το ίδιο όπλο, το οποίο όμως δεν ήταν κανένα από τα 33 όπλα που εξετάστηκαν. Η άλλη βολίδα και μερικά μεταλλικά θραύσματα που βρέθηκαν στο αυτοκίνητο του προσφεύγοντος προέρχονταν από τα όπλα δύο εκ των κατηγορουμένων πλην όμως, δεν είχε αποδειχθεί, πέρα από κάθε λογική αμφιβολία, ότι ήταν αυτοί που τραυμάτισαν τον προσφεύγοντα, αφού υπήρξαν και πολλοί άλλοι πυροβολισμοί από όπλα αγνώστων». Όσον αφορά τη δεύτερη κατηγορία (οπλοχρησία), το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι «οι αστυνομικοί έκαναν χρήση των όπλων τους αποκλειστικά και μόνο με σκοπό να ακινητοποιήσουν ένα αυτοκίνητο του οποίου τον οδηγό θεώρησαν εύλογα ως επικίνδυνο εγκληματία».

Το ΕΔΔΑ κλήθηκε να αποφανθεί, μεταξύ άλλων, «αν τα πραγματικά περιστατικά της υπό εξέταση υπόθεσης μαρτυρούσαν ότι το καθ' ου κράτος απέτυχε να προστατεύσει το δικαίωμα του προσφεύγοντος στη ζωή» και να εκπληρώσει τη διαδικαστική υποχρέωση που του επιβάλλει το άρθρο 2 της ΕΣΔΑ «να διεξαγάγει επαρκή και αποτελεσματική έρευνα σχετικά με το περιστατικό».

Στην κρινόμενη υπόθεση, «η χρήση βίας κατά του προσφεύγοντος δεν απέβη τελικά θανατηφόρος». Αυτό, όμως, δεν απέκλεισε εν τέλει την εξέταση των παραπόνων αυτού βάσει του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ, «το κείμενο του οποίου ως σύνολο δείχνει ότι δεν καλύπτει μόνο την ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, αλλά και τις καταστάσεις στις οποίες επιτρέπεται χρήση βίας η οποία μπορεί να οδηγήσει, έστω και χωρίς πρόθεση, σε στέρηση της ζωής». Μάλιστα, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό και τον

τύπο της βίας που ασκήθηκε, συμπέρανε ότι, «ανεξαρτήτως αν οι αστυνομικοί είχαν ανθρωποκτόνο πρόθεση, ο προσφεύγων υπήρξε θύμα συμπεριφοράς η οποία εκ της φύσεώς της έθεσε τη ζωή του σε κίνδυνο, έστω και αν τελικά επιβίωσε».

Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά της υπό εξέταση υπόθεσης, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του εθνικού δικαστηρίου, δέχτηκε ότι «ο προσφεύγων οδηγούσε το αυτοκίνητό του με υπερβολική ταχύτητα, επικίνδυνα και ανεξέλεγκτα στο κέντρο της Αθήνας, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο τη ζωή των περαστικών και των αστυνομικών. (...) Επιπλέον, οι αστυνομικοί που καταδίωκαν τον προσφεύγοντα είχαν ενημερωθεί από το κέντρο επιχειρήσεων ότι μπορεί να ήταν οπλισμένος και επικίνδυνος. Επίσης, θεώρησαν ότι οι κινήσεις που είδαν να κάνει ο προσφεύγων όταν σταμάτησε το αυτοκίνητό του μαρτυρούσαν ότι ήταν οπλισμένος». Ακόμη και κατά το Δικαστήριο, άλλος ένας σημαντικός παράγοντας που έπρεπε να ληφθεί υπόψη είναι το «κλίμα που επικρατούσε τότε στην Ελλάδα λόγω των τρομοκρατικών επιθέσεων κατά ξένων συμφερόντων (...) Το κλίμα αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το περιστατικό σημειώθηκε νύχτα κοντά στην Πρεσβεία των Η.Π.Α., συνέβαλε στο να θεωρήσει η αστυνομία ότι ο προσφεύγων αποτελούσε σοβαρότερο κίνδυνο από ό,τι ίσχυε στην πραγματικότητα». Συνεπώς, όπως και το εθνικό δικαστήριο, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι, «υπό τις περιστάσεις αυτές, οι αστυνομικοί μπορεί εύλογα να θεώρησαν ότι ήταν ανάγκη να προσφύγουν στη χρήση των όπλων τους για να ακινητοποιήσουν το αυτοκίνητο και να εξουδετερώσουν τον κίνδυνο που προερχόταν από τον οδηγό και ότι δεν επρόκειτο απλά για τη σύλληψη ενός οδηγού που είχε παραβιάσει ερυθρό σηματοδότη. Συνεπώς, παρόλο που εκ των υστέρων αποδείχθηκε ότι ο προσφεύγων ήταν άοπλος και ότι δεν ήταν τρομοκράτης, το Δικαστήριο δέχτηκε ότι «η χρήση βίας εναντίον του στηρίχτηκε σε καλοπροαίρετη και φαινομενικά βάσιμη εκτίμηση, η οποία ήταν έγκυρη τη στιγμή εκείνη».

Ωστόσο, αν και μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αυτή καθ' εαυτή η προσφυγή στη χρήση βίας, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε στέρηση της ζωής του προσφεύγοντος στην κρινόμενη υπόθεση, ήταν συμβατή με το άρθρο 2 της ΕΣΔΑ, το Δικαστήριο εξέφρασε την έκπληξή του «για το χαώδη τρόπο με τον οποίο οι αστυνομικοί χρησιμοποίησαν τα όπλα τους υπό τις περιστάσεις» υπενθυμίζοντας ότι «υπήρξε καταιγισμός πυροβολισμών κατά του αυτοκινήτου του προσφεύγοντος από περίστροφα, πιστόλια και υποπολυβόλα απροσδιόριστου αριθμού αστυνομικών. Στο αυτοκίνητο του προσφεύγοντος βρέθηκαν 16 οπές από βολίδες, μερικές από τις οποίες με οριζόντια ή και ανοδική κατεύθυνση, και όχι καθοδική, όπως θα αναμενόταν αν οι αστυνομικοί που τον

καταδίωκαν σημάδευαν μόνο τα λάστιχα του αυτοκινήτου. Υπήρχαν 3 οπές και 1 εντύπωμα στον ανεμοθώρακα του αυτοκινήτου τις οποίες προκάλεσαν σφαίρες που διήλθαν από τον οπίσθιο υαλοπίνακα του αυτοκινήτου (...). Συνοπτικά, από τα στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου προέκυπτε ότι «πολυάριθμοι αστυνομικοί συμμετείχαν σε μια εν πολλοίς ανεξέλεγκτη καταδίωξη».

Ακόμη, καίτοι το Δικαστήριο δέχτηκε ότι οι αστυνομικοί που συμμετείχαν στο περιστατικό δεν είχαν αρκετό χρόνο στη διάθεσή τους για να αξιολογήσουν όλες τις παραμέτρους της κατάστασης και να οργανώσουν προσεκτικά την επιχείρησή τους, το γεγονός ότι η κατάσταση ξέφυγε από κάθε έλεγχο, με αποτέλεσμα να γίνει χαώδης, όπως την χαρακτήρισαν ορισμένοι μάρτυρες αστυνομικοί, θεωρήθηκε ότι οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ότι «ούτε οι ίδιοι αστυνομικοί ούτε η καταδίωξη ως ομαδική αστυνομική επιχείρηση είχαν την κατάλληλη συγκρότηση, η οποία θα έπρεπε να προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο και την εθνική πρακτική». Μάλιστα, το Δικαστήριο επισήμανε ότι το 1995, όταν και έλαβε χώρα το περιστατικό, «η χρήση όπλων από τα κρατικά όργανα διεπόταν ακόμα από έναν, κατά κοινή παραδοχή, παρωχημένο και ατελή για μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία νόμο και το σύστημα που ίσχυε δεν παρείχε στους αστυνομικούς σαφείς κατευθύνσεις και κριτήρια για τη χρήση βίας σε καιρό ειρήνης. Έτσι, ήταν αναπόφευκτο οι αστυνομικοί που κατεδίωξαν και εν τέλει συνέλαβαν τον προσφεύγοντα να είχαν μεγαλύτερη αυτονομία δράσης και να μπορούσαν να παίρνουν απήφιστα πρωτοβουλίες που πιθανόν να είχαν αποφύγει αν είχαν λάβει σωστή εκπαίδευση και οδηγίες. Η έλλειψη σαφών κατευθύνσεων μπορούσε επιπλέον να εξηγήσει γιατί ορισμένοι αστυνομικοί συμμετείχαν αυτόκλητα στην επιχείρηση χωρίς να ενημερώσουν το κέντρο επιχειρήσεων».

Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο θεώρησε ότι, όσον αφορά τη θετική υποχρέωσή τους, βάσει του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ, να θεσπίσουν επαρκές νομοθετικό και διοικητικό πλαίσιο, οι ελληνικές αρχές «δεν είχαν κατά τον κρίσιμο χρόνο πράξει ό,τι θα αναμενόταν εύλογα απ' αυτές για να παράσχουν στους πολίτες, και ιδίως αυτούς (όπως ο προσφεύγων) κατά των οποίων γίνεται χρήση βίας που μπορεί να αποβεί θανατηφόρος, το απαιτούμενο επίπεδο εγγυήσεων και για να αποτρέψουν τον πραγματικό και άμεσο κίνδυνο για τη ζωή που γνώριζαν ότι είναι πιθανόν να προκύψει, έστω και μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις, σε αστυνομικές επιχειρήσεις που περιλαμβάνουν καταδίωξη υπόπτων». Συνεπώς και επί τη βάση αυτή το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ σε ό,τι αφορά «την υποχρέωση του καθ' ου Κράτους να προστατεύσει με το νόμο το δικαίωμα του προσφεύγοντος στη ζωή».

Ακόμη, το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ σε ό,τι αφορά «την υποχρέωση του καθ' ου Κράτους να διεξαγάγει αποτελεσματική έρευνα σχετικά με τις περιστάσεις του συμβάντος που έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του προσφεύγοντος». Το γεγονός ότι η έρευνα ήταν ελλιπής και ατελής επιβεβαιώθηκε από το ότι, ακόμη και ενώπιον του Δικαστηρίου, «η Κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να προσδιορίσει ποιοι από τους αστυνομικούς που έκαναν χρήση των όπλων τους τραυμάτισαν τον προσφεύγοντα».

Υπόθεση Λεωνίδα κατά Ελλάδος (8-6-2009)

«Τις πρώτες πρωινές ώρες της 25ης Μαρτίου 2000 ο 18χρονος (...), Νικόλαος Λεωνίδης, και δύο φίλοι του βρίσκονταν σε μια συνοικία της παλαιάς πόλης της Θεσσαλονίκης. Οι αστυνομικοί με πολιτικά Γ.Α. και Χ.Τ., οι οποίοι υπηρετούσαν στο Αστυνομικό Τμήμα Άνω Πόλης, έκαναν περιπολία με συμβατικό αστυνομικό όχημα όταν παρατήρησαν τους τρεις νεαρούς στο δρόμο. Οι τρεις άνδρες δεν διέπρατταν αδίκημα, αλλά ο Γ.Α. παρατήρησε από τον καθρέπτη του αυτοκινήτου του ότι ένας από αυτούς γύρισε και κοίταξε το αστυνομικό όχημα καθώς περνούσε. Καθώς είχαν καταγγεληθεί πρόσφατα αρκετές κλοπές στην περιοχή, αποφάσισε να εξακριβώσει τα στοιχεία τους. Ωστόσο, καθώς οδηγούσε πίσω προς αυτούς, οι τρεις άνδρες έφυγαν τρέχοντας. Οι δύο αστυνομικοί βγήκαν από το αυτοκίνητο και τους κυνήγησαν. Η καταδίωξη προφανώς διήρκεσε ένα λεπτό. Οι τρεις νεαροί χωρίστηκαν και έφυγαν τρέχοντας προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Ο Γ.Α. κυνήγησε το Νικόλαο Λεωνίδα. Καθώς τον πλησίασε, ο Νικόλαος Λεωνίδης έβαλε το χέρι του μέσα στο μπουφάν του. Υποπευδόμενος ότι μπορεί να έβγαζε όπλο, ο Γ.Α. έβγαλε το υπηρεσιακό του περίστροφο, (...), το οποίο δεν ήταν ασφαλισμένο και ήταν γεμάτο. Κρατώντας το όπλο με το δεξί του χέρι, με το δάκτυλο του στη σκανδάλη, διέταξε το Νικόλαο Λεωνίδα να σταματήσει. Αφού έτρεξε για μερικά μέτρα, ο Νικόλαος Λεωνίδης κουράστηκε από την καταδίωξη, έχασε την ισορροπία του και παραπάτησε. Αυτό επέτρεψε στον Γ.Α. να τον πιάσει με το αριστερό του χέρι. Ο Γ.Α. τον έσπρωξε πάνω σε ένα αυτοκίνητο και τον ακινητοποίησε αναγκάζοντάς τον να σηκώσει τα χέρια του και να τα βάλει στην οροφή του αυτοκινήτου, ενώ με το όπλο του σημάδευε τον ουρανό. Τότε, με το αριστερό του χέρι ο Γ.Α. έστρεψε τον αριστερό καρπό του νεαρού πίσω από την πλάτη του προκειμένου να του βάλει χειροπέδες. Στο σημείο αυτό ο Νικόλαος Λεωνίδης τον χτύπησε με τον δεξιό αγκώνα του στη δεξιά πλευρά, προκαλώντας του οξύ πόνο. Αντιδρώντας στον πόνο, ο Γ.Α. έσκυψε μπροστά και, ενώ σηκωνόταν και πάλι, το όπλο του εκπυρσοκρότησε, ρίχνοντας μία μόνο σφαίρα στο κάτω μέρος του δεξιού αυτιού του Νικολάου Λεωνίδα, σκοτώνοντάς τον ακαριαία. (...)».

Λίγες ώρες μετά, αστυνομικοί από το Αστυνομικό Τμήμα Άνω Πόλης, διενήργησαν προανάκριση για το παραπάνω περιστατικό, στο πλαίσιο της οποίας επιθεώρησαν την περιοχή και συνέταξαν έκθεση αυτοψίας καθώς και σχεδιάγραμμα. Επίσης, πήραν κατάθεση από τον Χ.Τ.. Λίγο αργότερα έγινε και αναπαράσταση του τόπου του εγκλήματος ενώπιον Εισαγγελέα και συντάχθηκε σχετική έκθεση.

Την ίδια ημέρα έγινε και η νεκροψία του θύματος από ιατροδικαστή του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης. «Ο ιατροδικαστής δήλωσε ότι η αιτία θανάτου ήταν κάταγμα κρανίου που προκλήθηκε από βλήμα όπλου και ότι η σφαίρα εκτοξεύθηκε είτε εξ επαφής είτε από απόσταση λίγων εκατοστών. (...) Ο ιατροδικαστής εξέτασε και τον Γ.Α.. Σύμφωνα με την έκθεση, ο Γ.Α. είχε “μώλωπα στο δεξιό ημιθώρακα”».

Την επόμενη ημέρα, ο Εισαγγελέας Θεσσαλονίκης άσκησε ποινική δίωξη κατά του Γ.Α. για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, καθ’ υπέρβαση των ορίων της αυτοάμυνας και για παράνομη οπλοχρησία. Ο Γ.Α. έδωσε κατάθεση ενώπιον του ανακριτή και αφέθηκε ελεύθερος μετά από καταβολή εγγύησης ύψους 1.467 ευρώ.

Η βαλλιστική εξέταση που διενεργήθηκε από το εγκληματολογικό εργαστήριο της αστυνομίας έδειξε ότι από το όπλο του Γ.Α. είχε εκτοξευθεί μία μόνο σφαίρα ενώ δεν κατέστη δυνατή η εξακρίβωση της ακριβούς απόστασης βολής.

Το Μ.Ο.Δ. Κατερίνης που δίκασε εν τέλει την υπόθεση, αθώωσε τον κατηγορούμενο αστυνομικό με ψήφους τέσσερις προς τρεις. «Βάσει της δικογραφίας και των αποδεικτικών στοιχείων που υποβλήθηκαν, η πλειοψηφία έκρινε συγκεκριμένα ότι: “Το βίαιο αυτό χτύπημα αιφνιδίασε τον κατηγορούμενο, ο οποίος πόνεσε και ‘διπλώθηκε’, δηλαδή το σώμα του λύγισε αρχικά προς τα εμπρός και μετά προς τα πίσω και αριστερά, και ‘σφίχθηκε’ λόγω του πόνου που αισθάνθηκε από το σφοδρό και απρόσμενο χτύπημα (...), (...) λόγω της ανταντακλαστικής κίνησης την οποία έκανε κατά τα ανωτέρω αποδειχθέντα ο κατηγορούμενος πάτησε χωρίς τη θέλησή του τη σκανδάλη του υπηρεσιακού του περιστρόφου, το οποίο δεν είχε εκ κατασκευής ασφάλεια, η δε σφαίρα που εξήλθε από αυτό (...). Συνάγεται σαφώς ότι ο κατηγορούμενος δεν είχε ανθρωποκτόνο πρόθεση, όπως του αποδίδεται, αφού: 1) η εκπυρσοκρότηση του όπλου δεν έγινε με τη δική του βούληση, αλλά προκλήθηκε από την ανταντακλαστική σύσπαση των μυών της δεξιάς πλευράς του σώματος του στο αιφνίδιο και σφοδρό χτύπημα που δέχθηκε από το θύμα, 2) δεν γνώριζε καθόλου το θύμα και επομένως δεν είχε κανένα λόγο να θέλει να του κάνει κανό, πολύ δε περισσότερο να τον σκοτώσει, 3) εάν υποθεθεί ότι πράγματι ήθελε ο κατηγορούμενος να αφαιρέσει τη ζωή του Νικολάου Λεωνίδα (...)

θα τον πυροβολούσε κατά τη διάρκεια της καταδίωξής του, και πάντως πριν από τη σύλληψή του, σε κάθε δε περίπτωση δεν είχε λόγο να τον πυροβολήσει όταν πλέον τον είχε ακινητοποιήσει και συλλάβει (...) 4) εκτοξεύθηκε μόνο μία σφαίρα (...) 5) από την πορεία της σφαίρας [σύμφωνα με την έκθεση του εμπειρογνώμονα-μαθηματικού], η οποία δείχνει ότι ο πυροβολισμός δεν έγινε από σταθερό χέρι (...) περαιτέρω, από κανένα στοιχείο δεν αποδείχθηκε ότι ο κατηγορούμενος πυροβόλησε εξ επαφής το θύμα (...) ή ότι τελούσε σε κατάσταση άμυνας, καθόσον δεν δέχθηκε σε κάποια στιγμή επίθεση από το θύμα, το οποίο είχε ακινητοποιήσει (...)».

Για την υπόθεση αυτή διενεργήθηκε και μία διοικητική έρευνα. Συγκεκριμένα, «(...) δύο ημέρες μετά το μοιραίο περιστατικό, το αρχηγείο αστυνομίας της Θεσσαλονίκης ξεκίνησε Ένορκη Διοικητική Εξέταση (Ε.Δ.Ε.) προκειμένου να διαπιστωθούν οι ακριβείς περιστάσεις υπό τις οποίες επήλθε ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα και εάν ο αστυνομικός Γ.Α. ήταν ένοχος πειθαρχικού αδικήματος. Η εξέταση αυτή ανατέθηκε σε αξιωματικό του Αστυνομικού Τμήματος που ασχολείται με διοικητικές έρευνες. Στις 3 Απριλίου 2001 εκδόθηκε η έκθεση πορίσματος της Ε.Δ.Ε.. Σύμφωνα με την έκθεση, ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα δεν ήταν αποτέλεσμα πλημμελούς συμπεριφοράς του αστυνομικού, αλλά της βίαιης και αιφνίδιας επίθεσης του θύματος και της εκπυρσοκρότησης του περιστρόφου του, που ήταν συνέπεια αυτής. Η έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, δεδομένων των περιστάσεων της υπόθεσης, ήταν σκόπιμο να μην ασκηθεί διοικητική δίωξη κατά του Γ.Α.. Σύμφωνα με την εισήγηση αυτή, δεν ασκήθηκε διοικητική δίωξη».

Κατά το ΕΔΔΑ και όπως καταδεικνύει το ίδιο το κείμενο του άρθρου 2 παρ. 2 της Σύμβασης, «η χρήση θανατηφόρου βίας από κρατικές δυνάμεις ασφαλείας μπορεί να είναι δικαιολογημένη σε ορισμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, κάθε χρήση βίας θα πρέπει να είναι “απολύτως απαραίτητη”, δηλαδή θα πρέπει να είναι αυστηρά ανάλογη υπό τις περιστάσεις. Ενόψει της θεμελιώδους φύσης του δικαιώματος στη ζωή, οι περιστάσεις υπό τις οποίες μπορεί να δικαιολογηθεί η στέρηση της ζωής πρέπει να ερμηνεύονται στενά. (...) Συνεπώς, ο εύλογος σκοπός της πραγματοποίησης μιας νόμιμης σύλληψης μπορεί να δικαιολογήσει τη διακινδύνευση της ανθρώπινης ζωής μόνο σε περιστάσεις απόλυτης αναγκαιότητας. (...) κατ’ αρχήν, δεν μπορεί να υπάρχει τέτοια αναγκαιότητα όταν είναι γνωστό ότι το πρόσωπο που πρόκειται να συλληφθεί δεν αποτελεί κίνδυνο για τη ζωή ή την ακεραιότητα και δεν είναι ύποπτο τέλεσης βίαιου εγκλήματος, ακόμα και εάν η αποχή από τη χρήση θανατηφόρου βίας μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια της ευκαιρίας σύλληψης του φυγάδα. (...) Επίσης, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να είναι

εκπαιδευμένα ώστε να αξιολογούν εάν υπάρχει ή όχι απόλυτη αναγκαιότητα χρήσης πυροβόλων όπλων όχι μόνο βάσει του γράμματος των σχετικών κανονισμών αλλά και λαμβάνοντας υπόψη την υπεροχή του σεβασμού της ανθρώπινης ζωής ως θεμελιώδους αξίας».

Στην προκείμενη υπόθεση, «(...) ενόψει του υλικού που παρασχέθηκε, το Δικαστήριο δεν έχει λόγο να αμφισβητήσει το γεγονός, όπως προσδιορίστηκε από τα ελληνικά δικαστήρια. Συνεπώς, το Δικαστήριο έχει την άποψη ότι ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα δεν ήταν αποτέλεσμα σκόπιμης ενέργειας».

Αναφορικά με τον τρόπο διενέργειας της προρρηθείσας αστυνομικής επιχείρησης, «Το Δικαστήριο κρίνει αποδειχθέν το ότι η εν λόγω επιχείρηση ήταν αυθόρμητη καταδίωξη που αποφασίστηκε επιτόπου από τους δύο αστυνομικούς και έγινε με σκοπό την πραγματοποίηση ελέγχου των στοιχείων του υιού του προσφεύγοντος και των φίλων του. Οι τελευταίοι δεν διέπρατταν κανένα αδίκημα, ούτε ήταν βίαιοι ή επιθετικοί. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, το γεγονός και μόνο ότι ο υιός του προσφεύγοντος έτρεξε για να διαφύγει όταν τον πλησίασαν οι δύο αστυνομικοί δεν υποδηλώνει ότι το έκανε επειδή είχε διαπράξει κάποια παράνομη πράξη. Αυτό ισχύει περισσότερο στην παρούσα υπόθεση, όπου ενδεχομένως να μην του ήταν από την αρχή προφανές ότι οι δύο άνδρες ήταν αστυνομικοί. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει σχετικά ότι οι δύο αστυνομικοί ήταν με πολιτικά και το όχημά τους δεν ήταν περιπολικό. (...) Το Δικαστήριο δεν το κρίνει απαραίτητο, ωστόσο, να εξακριβώσει εάν υπήρχε αρχικά ανάγκη να βγει όπλο στη διάρκεια της καταδίωξης, καθώς δεν μπορεί να υποκαταστήσει με τη δική του αξιολόγηση της υπόθεσης την αξιολόγηση ενός αστυνομικού που χρειάστηκε να αντιδράσει εν θερμώ για να αποτρέψει έναν ειλικρινά αντιληφθέντα κίνδυνο για τη ζωή του. Ωστόσο, το Δικαστήριο κρίνει ότι, αφού είχε ακινητοποιήσει τον υιό του προσφεύγοντος, ο αστυνομικός Γ.Α. δεν είχε λόγο να κρατά το όπλο του, ιδίως με το δάκτυλο στη σκανδάλη. Μάλιστα, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, ο αστυνομικός θα έπρεπε να είχε βάλει το όπλο του στη θήκη του πριν βάλει χειροπέδες στο Νικόλαο Λεωνίδα, ο οποίος δεν κρατούσε όπλο και δεν απειλούσε καθόλου τη ζωή ή την ακεραιότητα του αστυνομικού».

Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο επισήμανε και σε αυτή την περίπτωση, μνημονεύοντας μάλιστα όλες τις πρότερες καταδικαστικές του αποφάσεις για παράβαση του άρθρου 2

από αστυνομικά όργανα της ΕΛ.ΑΣ.,²⁹⁸ «το γεγονός ότι, εκείνη την περίοδο, η χρήση όπλων από εκπροσώπους του Κράτους διεπόταν από νομοθεσία που είχε αναγνωριστεί ως παρωχημένη και ανεπαρκής σε μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία. (...) Η έλλειψη σαφών κανόνων μπορεί επίσης να εξηγήσει το λόγο για τον οποίο ο Γ.Α. ενήργησε μάλλον ανεύθυνα, πράγμα που μάλλον δεν θα είχε κάνει εάν είχε λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση».

Υπό το φως των ανωτέρω, το Δικαστήριο απεφάνθη ομόφωνα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης «σε σχέση με ατέλειες της αστυνομικής επιχείρησης κατά την οποία πέθανε ο υιός του προσφεύγοντος».

5.1.2 Παραβιάσεις του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ: «Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπων ή εξευτελιστικής».

Το εν λόγω άρθρο έχει απόλυτο χαρακτήρα και σε αντίθεση με τις περισσότερες ουσιαστικές διατάξεις της ΕΣΔΑ, δεν προβλέπει εξαιρέσεις και καμιά παρέκκλιση δεν επιτρέπεται από αυτό. Έτσι, ούτε το δημόσιο συμφέρον ούτε τα δικαιώματα άλλων ούτε οι πράξεις του θύματος, όσο επικίνδυνες ή εγκληματικές και αν είναι, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν μεταχείριση που απαγορεύεται από τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου.

Επιπροσθέτως σημειώνεται ότι το άρθρο αυτό, όπως και το άρθρο 2 της ΕΣΔΑ, περιέχει δυο πτυχές, μια ουσιαστική και μια διαδικαστική. Ως προς την ουσιαστική πτυχή, αυτή συνίσταται σε αρνητικές και θετικές υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων κρατών. Οι αρνητικές υποχρεώσεις επιβάλλουν στα συμβαλλόμενα κράτη να μην υποβάλλουν τα άτομα που υπόκεινται στην δικαιοδοσία τους σε βασανιστήρια και άλλους απαγορευμένους τρόπους κακομεταχείρισης ενώ οι θετικές υποχρεώσεις επιβάλλουν αφενός την προστασία της ακεραιότητας των προσώπων που βρίσκονται στην ευάλωτη θέση της στέρησης της ελευθερίας τους και αφετέρου την λήψη των αναγκαίων μέτρων αποτροπής της τέλεσης βασανιστηρίων και άλλων συμπεριφορών παραβίασης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας εις βάρος των προσώπων που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους.²⁹⁹ Ως προς την διαδικαστική πτυχή, αυτή συνίσταται στην υποχρέωση διεξαγωγής

---

²⁹⁸ Celniku κατά Ελλάδος (5-7-2007), Καραγιαννόπουλος κατά Ελλάδος (21-6-2007) και Μακαρατζής κατά Ελλάδος (20-12-2004).

²⁹⁹ Αγγελούδη, Ε. (2018). *Η έννοια των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης κατά το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ και οι συνέπειες για την ελληνική νομοθεσία και νομολογία*. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Νομική Σχολή, σελ. 17-18.

μιας αυτεπάγγελτης, ανεξάρτητης και αποτελεσματικής έρευνας σε περιπτώσεις που κάποιος ιδιώτης ισχυρίζεται ότι υπέστη μεταχείριση κατά παράβαση του άρθρου 3, από αστυνομικά ή άλλα κρατικά όργανα. Στο πλαίσιο μια τέτοιας έρευνας, οι τραυματισμοί πρέπει να εξετάζονται από ιατρό όσο το δυνατόν πιο σύντομα, προκειμένου να διαπιστωθεί πώς προέκυψαν. Οι δε αστυνομικοί και λοιποί αξιωματούχοι πρέπει να τηρούν σωστά και ακριβή αρχεία των ενεργειών τους και, εάν κατηγορηθούν για κακομεταχείριση, να συνεργάζονται πλήρως με οποιονδήποτε αρμόδιο για την έρευνα.³⁰⁰

Η νομολογία του ΕΔΔΑ έχει υπάγει στο άρθρο 3 της Σύμβασης ένα ευρύτατο φάσμα συμπεριφορών. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας επιγραμματικά αναφέρεται ότι:²⁹⁶

- Ως βασανιστήριο έχει οριστεί μία «σκόπιμη απάνθρωπη μεταχείριση που προξενεί πολύ σοβαρό και βάνουσο πόνο». Το βασανιστήριο δηλαδή πρέπει να γίνεται εκ προθέσεως, όπως για παράδειγμα, για απόσπαση πληροφοριών ή για εκφοβισμό ενώ ο βαθμός του πόνου είναι η βασική διαφορά ανάμεσα σε αυτό και την απάνθρωπη μεταχείριση. Παραδείγματα ενεργειών που διαπιστώθηκε από το ΕΔΔΑ ότι αποτελούν βασανιστήρια περιλαμβάνουν: βιασμό, απειλές για πρόκληση βλάβης σε μέλη της οικογένειας, κράτηση με δεμένα μάτια και εικονικές εκτελέσεις. Ο πόνος μπορεί να είναι σωματικός αλλά και ψυχικός. Τα όρια όσον αφορά το ποιες πράξεις συνιστούν βασανιστήρια μεταβάλλονται κι έτσι κάτι που δεν θεωρούνταν βασανιστήριο πριν 30 χρόνια μπορεί να θεωρείται σήμερα. Το ίδιο ισχύει και για την απάνθρωπη μεταχείριση.

- Η απάνθρωπη μεταχείριση προϋποθέτει ένα ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας και πρέπει «να προξενεί είτε πραγματική σωματική βλάβη είτε έντονο ψυχικό πόνο». Σε αντίθεση με το βασανιστήριο, η απάνθρωπη μεταχείριση δεν χρειάζεται να πραγματοποιείται για κάποιον σκοπό.

- Η εξευτελιστική μεταχείριση περιλαμβάνει την μειωτική και ταπεινωτική συμπεριφορά και, όπως στην περίπτωση της απάνθρωπης μεταχείρισης, δεν χρειάζεται να πραγματοποιείται για κάποιον σκοπό. Εξευτελιστική μεταχείριση, για παράδειγμα, συνιστά η κράτηση για παρατεταμένο χρονικό διάστημα σ' έναν βρώμικο και συνωστισμένο χώρο.³⁰¹

---

³⁰⁰ Εγχειρίδιο (Toolkit) για την πληροφόρηση δημόσιων αξιωματούχων σχετικά με τις υποχρεώσεις του Κράτους στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ (Υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών την 18^η Σεπτεμβρίου 2013 κατά την 1178^η σύσκεψη των Αναπληρωτών Υπουργών). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/echr-toolkit> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

³⁰¹ Υπόθεση Kalashnikov κατά Ρωσίας (15-7-2002).

Η Ελλάδα έχει καταδικαστεί οχτώ φορές από το ΕΔΔΑ για παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης από συμπεριφορές αστυνομικών οργάνων της ΕΛ.ΑΣ. και δη για την αποδεδειγμένη εκδήλωση αστυνομικής βίας σε βάρος πολιτών που είχαν υπό την δικαιοδοσία τους, αλλά και για την πλημμελή διοικητική διερεύνηση τέτοιων περιστατικών.

Επισημαίνεται εδώ ότι το ΕΔΔΑ σε πολλές περιπτώσεις έχει εξετάσει και έχει κρίνει ότι οι συνθήκες κράτησης σε αστυνομικά κρατητήρια ατόμων που είχαν προφυλακιστεί ή τεθεί υπό κράτηση μέχρι την απέλασή τους παραβίαζαν το άρθρο 3 της Σύμβασης.³⁰² Πέρα από τις ειδικές ελλείψεις που χαρακτήριζαν την κράτηση των προσφευγόντων σε καθεμιά από τις υποθέσεις αυτές, και ιδίως το πρόβλημα του υπερπληθυσμού, την αδυναμία προαυλισμού, τις κακές συνθήκες υγιεινής και την κακή ποιότητα του φαγητού, το ΕΔΔΑ βάσιζε τη διαπίστωσή του περί παραβίασης του άρθρου 3 στη φύση των αστυνομικών κρατητηρίων αυτή καθ' εαυτήν, καθώς τα κρατητήρια αυτά προορίζονται για βραχυχρόνια κράτηση προσώπων. Κατόπιν τούτων εύκολα διαφαίνεται ότι οι καταδίκες της Ελλάδας για παραβιάσεις του εν λόγω άρθρου ένεκα των συνθηκών κράτησης σε αστυνομικά κρατητήρια δεν ήταν αποτέλεσμα συμπεριφοράς αστυνομικών οργάνων αλλά μάλλον αποτέλεσμα απουσίας κατάλληλων κτιριακών υποδομών ή και αναποτελεσματικότητας των ακολουθητέων πολιτικών.

Στις επόμενες παραγράφους παρατίθενται επιγραμματικά και αποσπασματικά οι οχτώ καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ για παραβίαση του άρθρου 3 της Ε.Σ.Δ.Α από συμπεριφορές αστυνομικών οργάνων της ΕΛ.ΑΣ.:

Υπόθεση Μπέκου και Κουτρόπουλου κατά Ελλάδος (12-12-2005)

Στην υπόθεση αυτή, οι προσφεύγοντες, αμφότεροι Ρομά, συνελήφθησαν από αστυνομικούς του Αστυνομικού Τμήματος Μεσολογγίου όταν προσπάθησαν να διαρρήξουν ένα περίπτερο. Οι αστυνομικοί προσέτρεξαν στο σημείο κατόπιν τηλεφωνικής καταγγελίας του κ. Π., εγγονού της ιδιοκτήτριας του περιπτέρου, «ο οποίος αφού μετέβη στον τόπο της απόπειρας κλοπής, διαπίστωσε ότι ο πρώτος προσφεύγων προσπαθούσε να διαρρήξει την πόρτα του περιπτέρου με σιδηρολοστό, ενώ ο δεύτερος παρέμενε κρυπτόμενος λίγο μακρύτερα από το περίπτερο προκειμένου να ειδοποιήσει τον πρώτο σε περίπτωση κινδύνου. Ο κ. Π. συνεπλάκη με το δεύτερο προσφεύγοντα, ο

---

³⁰² Ενδεικτικά αναφέρονται οι υποθέσεις: Σιάσιος κ.α. κατά Ελλάδος, Βαφειάδης κατά Ελλάδος, Shuvaev κατά Ελλάδος, Tabesh κατά Ελλάδος, Kaja κατά Ελλάδος, Ibram κατά Ελλάδος, Lica κατά Ελλάδος, Ασλάνης κατά Ελλάδος, Καβούρης κατά Ελλάδος.

οποίος αργότερα ανέφερε ότι δέχθηκε γροθιά στο πρόσωπο. Τη στιγμή εκείνη κατέφθασαν τρεις αστυνομικοί. (...) Ο πρώτος προσφεύγων αναφέρει ότι στην αρχή του φόρεσαν χειροπέδες χωρίς να τον χτυπήσουν. Στη συνέχεια, ένας αστυνομικός του έβγαλε τις χειροπέδες και τον χτύπησε κατ' επανάληψη με κλομπ στην πλάτη και το κεφάλι. Σταμάτησε μόνο όταν (...) του έδειξε τα φάρμακα που έπαιρνε και του είπε ότι ζαλιζόταν». Μετά τη σύλληψή τους, οι προσφεύγοντες οδηγήθηκαν στο Αστυνομικό Τμήμα Μεσολογγίου, όπου βρίσκονταν έτεροι αστυνομικοί. «Ο πρώτος προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, καθώς τον οδηγούσαν στο κελί του, ένας αστυνομικός τον χτύπησε δύο φορές με κλομπ ενώ ένας άλλος τον χαστούκισε».

«Στις 10 π.μ., ο πρώτος προσφεύγων οδηγήθηκε για ανάκριση και, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, τρεις αστυνομικοί τον χτυπούσαν στο στομάχι και στην πλάτη, προσπαθώντας να τον κάνουν να ομολογήσει και άλλα εγκλήματα και να του αποσπάσουν πληροφορίες για το ποιος διακινεί ναρκωτικά στην περιοχή. (...) οι αστυνομικοί τον χτυπούσαν ο ένας μετά τον άλλο και δεχόταν χτυπήματα σε όλο του το σώμα. Επιπλέον, (...) ένας αστυνομικός τον χτύπησε με το σιδηρολοστό που είχε χρησιμοποιήσει στην απόπειρα διάρρηξης. Επίσης, (...) ο ίδιος αστυνομικός τον έβαλε στον τοίχο πιέζοντάς τον με το σιδηρολοστό, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αναπνεύσει, και του είπε, προσπαθώντας να του κατεβάσει το παντελόνι: “(...)”».

«Ο δεύτερος προσφεύγων αναφέρει ότι και αυτός υπέστη κακοποίηση κατά την ανάκριση. Κατά τις πρώτες πρωινές ώρες, δέχθηκε χτυπήματα στην πλάτη με κλομπ και κλωτσιές στο στομάχι από έναν αστυνομικό, ο οποίος αργότερα τον ξαναχτύπησε. (...) Επίσης, ο δεύτερος προσφεύγων κατέθεσε: “Μου έβαλαν το κλομπ (...)”».

«Οι προσφεύγοντες αναφέρουν ότι άκουγαν ο ένας τις κραυγές και τα κλάματα του άλλου κατά τη διάρκεια της ανάκρισής τους. (...) Επίσης, αμφότεροι ισχυρίζονταν ότι δέχθηκαν κατ' επανάληψη φραστικές προσβολές λόγω της ιδιότητάς τους ως μελών της εθνοτικής ομάδας των Ρομά».

Το ΕΔΔΑ, κρίνοντας την υπόθεση, εστίασε στο γεγονός ότι οι προσφεύγοντες όταν αφέθηκαν ελεύθεροι από την αστυνομία, έφεραν τραύματα, σημειώνοντας ότι σύμφωνα με τη νομολογία του «όταν κάποιος που βρισκόταν σε καλή κατάσταση υγείας τίθεται υπό κράτηση από την αστυνομία και στη συνέχεια διαπιστώνεται ότι φέρει σωματικές βλάβες κατά την απελευθέρωσή του, το Κράτος είναι υποχρεωμένο να παράσχει λογική εξήγηση για τις αιτίες του τραυματισμού, ελλείψει της οποίας σαφώς ανακύπτει θέμα

βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης». Το Δικαστήριο θεώρησε ότι στην παρούσα υπόθεση οι εθνικές αρχές δεν μπόρεσαν να παράσχουν τέτοια εξήγηση.

Ακόμη, το Δικαστήριο θεώρησε ότι «οι σοβαρές σωματικές βλάβες που υπέστησαν οι προσφεύγοντες στα χέρια της αστυνομίας, καθώς και ο φόβος, η αγωνία και το αίσθημα κατωτερότητας που τους προκάλεσε η καταγγελλόμενη μεταχείριση, πρέπει να προξένησαν στους προσφεύγοντες αρκετά σοβαρό πόνο ώστε να μπορούν οι πράξεις των αστυνομικών οργάνων να χαρακτηριστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική συμπεριφορά, κατά την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης» κι έτσι το Δικαστήριο συμπέρανε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου αυτού.

Όσον αφορά την προβαλλόμενη ανεπάρκεια της έρευνας, το Δικαστήριο σημείωσε ότι καίτοι σε αρκετές περιπτώσεις, τόσο κατά τη διάρκεια της ένορκης διοικητικής εξέτασης που διεξήχθη σχετικά με το περιστατικό όσο και κατά τη δικαστική διαδικασία που ακολούθησε, «αναγνωρίστηκε ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν κακομεταχείριση κατά τη διάρκεια της κράτησής τους» ωστόσο «κανείς αστυνομικός δεν τιμωρήθηκε για την κακομεταχείριση αυτή, είτε στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας είτε στο πλαίσιο των εσωτερικών πειθαρχικών διαδικασιών της αστυνομίας». Επομένως και έχοντας υπόψη την έλλειψη αποτελεσματικής διερεύνησης του πειστικού ισχυρισμού των προσφευγόντων ότι υπέστησαν κακομεταχείριση κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, το Δικαστήριο έκρινε ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης και ως προς το διαδικαστικό του σκέλος.

Επιπλέον, το δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση και του άρθρου 14 της Σύμβασης³⁰³ σε συνδυασμό με το άρθρο 3 αυτής, όσον αφορά το διαδικαστικό του σκέλος, διότι οι αρχές δεν διερεύνησαν την πιθανότητα ύπαρξης ρατσιστικών κινήτρων στο περιστατικό.

Υπόθεση *Alsayed Allaham κατά Ελλάδος (18-1-2007)*

«Στις 8 Σεπτεμβρίου 1998, περί τις 07.00' π.μ., ο προσφεύγων και δύο άλλοι Σύριοι υπήκοοι συνόδευσαν έναν φίλο στο Αστυνομικό Τμήμα στα Άνω Πατησιά για να αναφέρει ληστεία. Περιμένοντας πολλή ώρα για να γίνουν δεκτοί, ο προσφεύγων άρχισε να παραπονιέται». Στη συνέχεια και όπως υποστηρίζει ο ίδιος, «ένας αστυνομικός, ο

---

³⁰³ Κατά το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ: «Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως».

κύριος Γεωρ. τον χτύπησε βάνουσα στο κεφάλι, ενώ ένας άλλος αστυνομικός, ο κύριος Γιαν., τον κρατούσε ακίνητο. Άλλοι αστυνομικοί στους οποίους στράφηκε για βοήθεια, τον έβρισαν και τον κλείδωσαν σε ένα άδειο γραφείο για τρεις ώρες. (...) η συμπεριφορά των αστυνομικών άλλαξε όταν συνειδητοποίησαν ότι διέμενε νόμιμα στην Ελλάδα». Στη συνέχεια και όταν επετράπη στον προσφεύγοντα να φύγει από το Αστυνομικό Τμήμα αυτός «πήγε αμέσως στο περιφερειακό νοσοκομείο όπου εξετάστηκε από γιατρό περί τις 11.00' π.μ.» Η κλινική εξέταση στην οποία υπεβλήθη «έδειξε σημάδια εκχύμωσης στην αριστερή ζυγωματική περιοχή και σημάδια αίματος στην αριστερή πλευρά του ακουστικού πόρου, τα οποία προήλθαν από τον τραυματισμό της περιοχής γύρω από την μεμβράνη του ωτικού τυμπάνου». Μεταγενέστερα ο προσφεύγων υπεβλήθη σε διάφορες ιατρικές εξετάσεις και θεραπείες ενώ στις 30 Αυγούστου 2002, «ένας πανεπιστημιακός ιατρός δήλωσε ότι η εργασιακή του ικανότητα είχε μειωθεί κατά 80% εξαιτίας του ιλίγγου και της εξασθενημένης ακοής».

Την επόμενη μέρα του συμβάντος, ο προσφεύγων κατέθεσε μήνυση κατά των κυρίων Γεωρ. και Γιαν. καθώς και κατά του διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος, τον κύριο Μ.. Κατόπιν διενέργειας προανάκρισης, ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά του κυρίου Γεωρ. για πρόκληση σοβαρών σωματικών βλαβών. Το εθνικό δικαστήριο που εκδίκασε την υπόθεση σε πρώτο βαθμό, έκρινε τον κύριο Γεωρ. ένοχο για πρόκληση σοβαρών σωματικών βλαβών και τον καταδίκασε σε κάθειρξη τεσσάρων μηνών. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο έκρινε ότι «είχε καταδειχθεί σαφώς και κατηγορηματικώς από τις ιατρικές εκθέσεις και άλλα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιόν του ότι ο κύριος Γεωρ. έσπρωξε πρώτα τον προσφεύγοντα και στη συνέχεια τον χτύπησε βιαίως στο πρόσωπο, προκαλώντας του μία γρατσουνιά μεγέθους περίπου 3x0,5 εκατοστά στον αριστερό κρόταφο και διάτρηση του αριστερού του τυμπάνου». Κατά της απόφασης αυτής ο κύριος Γεωρ. άσκησε έφεση. Στην κατ' έφεση δίκη το δικαστήριο έκρινε ότι «δεν είχε αποδειχθεί ότι ο κατηγορούμενος είχε δείρει τον προσφεύγοντα» και κατά πλειοψηφία, αθώωσε τον κύριο Γεωρ..

Όσον αφορά την διοικητική διερεύνηση του περιστατικού, ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας κρίνοντας ότι οι πιο πάνω αναφερόμενοι αστυνομικοί είχαν προκαλέσει σωματικές βλάβες στον προσφεύγοντα, επέβαλε, στον κύριο Γεωρ. πρόστιμο και 100.000 δραχμές (293 ευρώ) και στον κύριο Γιαν. πρόστιμο 50.000 δραχμές (147 ευρώ).

Το ΕΔΔΑ, κρίνοντας την υπόθεση, υπενθύμισε ότι «όταν ένα άτομο τραυματιστεί ενόσω βρίσκεται υπό κράτηση ή υπό τον έλεγχο της αστυνομίας, οποιοσδήποτε τέτοιος

τραυματισμός θα αποτελούσε σοβαρό τεκμήριο ότι έπεσε θύμα κακομεταχείρισης». Σε μία τέτοια περίπτωση, «το Κράτος είναι υποχρεωμένο να παράσχει λογική εξήγηση για τις αιτίες του τραυματισμού, ελλείψει της οποίας σαφώς ανακύπτει θέμα βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης».

Σε συνέχεια των προρηθέντων και στη βάση όλου του υλικού που προσκομίστηκε ενώπιόν του, το Δικαστήριο θεώρησε ότι «ούτε οι αρχές σε εγχώριο επίπεδο, ούτε η Κυβέρνηση στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου προέβαλαν κάποια πειστική εξήγηση ως προς την προέλευση των τραυματισμών του προσφεύγοντος». Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο συμπέρανε ότι «η Κυβέρνηση δεν είχε αποδείξει σε ικανοποιητικό βαθμό ότι οι τραυματισμοί του προσφεύγοντος προκλήθηκαν με άλλο τρόπο και όχι - συνολικά, κυρίως, ή εν μέρει - από τη μεταχείριση στην οποία αυτός υπεβλήθη ενώ βρισκόταν υπό τον έλεγχο των αστυνομικών».

Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο θεώρησε ότι «οι σωματικές βλάβες που υπέστη ο προσφεύγων στα χέρια της αστυνομίας, καθώς και ο φόβος, η αγωνία και το αίσθημα κατωτερότητας που του προκάλεσε η επικαλούμενη κακομεταχείριση, πρέπει να προκάλεσαν σε αυτόν αρκετά σοβαρό πόνο ώστε να μπορούν οι πράξεις της αστυνομίας να χαρακτηριστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση» και επί τη βάση αυτή συμπέρανε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης επισημαίνοντας ότι δεν υπήρχε λόγος να εξετάσει χωριστά το παράπονο για την έλλειψη συμμόρφωσης προς της διαδικαστική υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο αυτό.

Υπόθεση Ζελίλωφ κατά Ελλάδος (24-5-2007)

«Στις 23 Δεκεμβρίου 2001, περί ώρα 10.15' μ.μ., ο προσφεύγων περπατούσε με κατεύθυνση μια καφετέρια στην Άνω Τούμπα Θεσσαλονίκης όταν είδε μία περίπολο αστυνομικών να κάνει έλεγχο στοιχείων στους επιβάτες ενός αυτοκινήτου. Ο προσφεύγων, ο οποίος γνώριζε τους επιβάτες του αυτοκινήτου, θέλησε να ρωτήσει έναν απ' αυτούς (τον Γ.Κ.) τι συνέβαινε». Κατά την εκδοχή του προσφεύγοντος, «ένας αστυνομικός, ο οποίος αργότερα αναγνωρίστηκε ως ο αστυφύλακας Α.Α., έστρεψε το φακό τους προς αυτόν και του ζήτησε τα στοιχεία του. Ο προσφεύγων απάντησε ότι ήθελε να μάθει αν ο φίλος του είχε κανένα πρόβλημα. Ένας άλλος αστυνομικός, ο οποίος αργότερα αναγνωρίστηκε ως ο αστυφύλακας Ζ.Τ., του ζήτησε την ταυτότητά του. Ο προσφεύγων απάντησε ότι δεν την είχε μαζί του και τους πρότεινε να πάνε όλοι μαζί στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής για την εξακρίβωση των στοιχείων του, καθώς η ταυτότητά του είχε εκδοθεί εκεί. Τότε, κατά τους ισχυρισμούς του, ένας από τους

αστυνομικούς τον ρώτησε αν “το παίζει μάγκας” (...) μετά από λίγα δευτερόλεπτα, ο Ζ.Τ. τύλιξε τις χειροπέδες γύρω από τη γροθιά του και τον χτύπησε στο στόμα. (...) καθώς έπεφτε, ο Ζ.Τ. τον κλώτσησε δύο φορές στο θώρακα και την κοιλιά». (...) Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι «άκουσε τρεις με τέσσερις πυροβολισμούς. Στη συνέχεια, (...) μετέβη στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής, το οποίο απείχε περίπου 40 μέτρα από το χώρο του περιστατικού. Μόλις έφθασε εκεί, διαμαρτυρήθηκε σε δύο αστυνομικούς για την κακομεταχείρισή του. Οι δύο αστυνομικοί τον άρπαξαν και τον έσυραν μέσα στο Αστυνομικό Τμήμα. Στη συνέχεια, του φόρεσαν χειροπέδες και άρχισαν να τον χτυπούν και να τον λακτίζουν σε διάφορα μέρη του σώματός του. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, μεταξύ των αστυνομικών που ήταν υπεύθυνοι για την κακομεταχείρισή του ήταν και εκείνοι που του είχαν κάνει τον αρχικό έλεγχο στοιχείων. (...) αυτό συνεχιζόταν επί 30 περίπου λεπτά, όταν οι αστυνομικοί αντιλήφθηκαν ότι ερχόταν κάποιος ανώτερός τους (...) ένας αστυνομικός άρπαξε ένα βρώμικο σφουγγαρόπανο και καθάρισε το αίμα από το πάτωμα και το πρόσωπο του προσφεύγοντος, φωνάζοντας επανειλημμένα “ψόφος”. Ο προσφεύγων έχασε τις αισθήσεις του και μεταφέρθηκε με ασθενοφόρο σε νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης, όπου παρέμεινε μέχρι την 28 Δεκεμβρίου 2001».

«Την ίδια νύχτα συνελήφθησαν άλλα τέσσερα άτομα από το Καζακστάν, γνωστοί του Ζελίλωφ που επίσης συμμετείχαν στο περιστατικό, και προσήχθησαν στο Αστυνομικό Τμήμα όπου βρισκόταν υπό κράτηση ο προσφεύγων. Μεταξύ αυτών, κατά του Δ.Κ. και του Χ.Κ. απαγγέλθηκαν κατηγορίες για επίθεση κατά αστυνομικών. Στις απολογίες τους (...), ανέφεραν ότι υπήρξαν θύματα διακριτικής μεταχείρισης λόγω της εθνοτικής προέλευσής τους. Συγκεκριμένα, ο Δ.Κ. ανέφερε ότι, κατά τη διάρκεια της προσαγωγής και της παραμονής του στο Αστυνομικό Τμήμα, οι αστυνομικοί του φώναζαν συνεχώς “Γ... η Ρωσία, μαφιόζοι, έρχεστε εδώ και νομίζετε ότι είσαστε μάγκες, (...), αν δεν φύγετε απ’ την πόλη και σας ξαναδούμε στην καφετέρια, θα σας γ..., (...)”. Ο Χ.Κ. ανέφερε ότι, ενώ βρισκόταν στο Αστυνομικό Τμήμα Τούμπας, οι αστυνομικοί του φώναζαν: “Βρωμορώσοι, δεν θα ξαναδουλέψετε ποτέ στη ζωή σας, (...)”».

Στις 14 Ιανουαρίου 2005, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Θεσσαλονίκης, καταδίκασε τον προσφεύγοντα σε φυλάκιση 14 μηνών για αντίσταση κατά της αρχής σύμφωνα με το άρθρο 167 παρ. 1 του Π.Κ.. «Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε ότι ο αστυνομικός Α.Α. ζήτησε από τον προσφεύγοντα τα στοιχεία του αλλά ο τελευταίος αρνήθηκε να υπακούσει και ώθησε απότομα τον αστυνομικό με το χέρι του. Στη συνέχεια, προέβαλε σθεναρή αντίσταση στους αστυφύλακες Χ. και Ζ.Τ., λακτίζοντας και γρονθοκοπώντας

τους. Επιπλέον, δέχθηκε ότι οι αστυνομικοί Α.Α., Χ. και Ζ.Τ. δέχθηκαν επίθεση από τους Δ.Κ. και Λ.Κ., οι οποίοι εξήλθαν από παρακείμενη καφετέρια και προσπάθησαν να βοηθήσουν τον προσφεύγοντα να διαφύγει. Το δικαστήριο έκρινε ότι οι τρεις αστυνομικοί φοβήθηκαν για τη σωματική τους ακεραιότητα, καθώς μία ομάδα περίπου 15 ατόμων τους εμπόδιζε λόγω και έργω να διενεργήσουν συνήθη αστυνομικό έλεγχο. (...)».

Κατά το ΕΔΔΑ, «αναμφισβήτητα οι σωματικές βλάβες του προσφεύγοντος, όπως προκύπτουν από τις ιατρικές γνωματεύσεις, προκλήθηκαν από την χρήση βίας εκ μέρους της αστυνομίας» και δοθείσης της σοβαρής φύσεως των σωματικών αυτών βλαβών, «η Κυβέρνηση φέρει το βάρος της απόδειξης με πειστικά επιχειρήματα, ότι η χρήση βίας δεν ήταν υπερβολική». Επίσης και μνημονεύοντας την απόφαση του εθνικού δικαστηρίου, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι «οι πράξεις αυτοάμυνας κατά των προσώπων που βγήκαν από την παρακείμενη καφετέρια προς συνδρομή του Ζελίλωφ δεν μπορούσαν να δικαιολογήσουν, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης, και τις σοβαρές σωματικές βλάβες του προσφεύγοντος, ο οποίος δεν ήταν πλέον αυτός που απειλούσε τη σωματική ακεραιότητα των αστυνομικών». Ακόμη, το Δικαστήριο θεώρησε ότι έπρεπε εν προκειμένω να δοθεί βάρος στη σημαντική διαφορά μεταξύ των σωματικών βλαβών του προσφεύγοντος και των αστυνομικών καθώς και «σύμφωνα με τις ιατρικές γνωματεύσεις και βεβαιώσεις, ο μιν νοσηλεύθηκε επί πενήνήμερο και η ανάρρωσή του αναμενόταν να διαρκέσει 18-21 ημέρες, ενώ οι τρεις αστυνομικοί, οι οποίοι υποτίθεται ότι δέχθηκαν επίθεση από ομάδα 10-15 ατόμων, εισήχθησαν στο νοσοκομείο σε προχωρημένη ώρα την 23^η Φεβρουαρίου και έλαβαν εξιτήριο την επόμενη ημέρα». Συνεπώς, λαμβανομένων υπόψη των ισχυρισμών του προσφεύγοντος, οι οποίοι επιβεβαιώνονταν από τις ιατρικές γνωματεύσεις και των περιστάσεων υπό τις οποίες αυτός υπέστη τις σωματικές βλάβες, το Δικαστήριο θεώρησε ότι η Κυβέρνηση δεν παρουσίασε πειστικά επιχειρήματα που να εξηγούν ή να δικαιολογούν την ένταση της βίας που ασκήθηκε εις βάρος του και ως εκ τούτου συμπέρανε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης αναφορικά με τη μεταχείριση που υπέστη ο Ζελίλωφ στα χέρια της αστυνομίας.

Για την υπόθεση αυτή μια δικαστική διαδικασία και μια ένορκη διοικητική εξέταση εκκινήθηκαν κατά των αστυνομικών.

Σχετικά με την διοικητική εξέταση, το Δικαστήριο παρατήρησε ορισμένες αντιφάσεις που υπονόμειναν την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητά της καθώς και «μία

επιλεκτική και κάπως ασυνεπή στάση όσον αφορά την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων από την Υπηρεσία που διεξήγαγε την έρευνα». Ειδικότερα και κατά το Δικαστήριο, ο αξιωματικός που διεξήγαγε την έρευνα βάσισε τα συμπεράσματά του, όπως αυτά αποτυπώνονταν στο πόρισμά του, κυρίως στις καταθέσεις των αστυνομικών που συμμετείχαν στο περιστατικό ενώ δεν ελήφθη υπόψη και η έκθεση ιατροδικαστικής εξέτασης του προσφεύγοντος.

Όσον αφορά τη δικαστική διαδικασία, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι η δικαστική έρευνα δεν διατάχθηκε αυτεπαγγέλτως από τις αρμόδιες αρχές, αλλά μόνον αφού ο προσφεύγων κατέθεσε έγκληση καθώς και ότι οι εισαγγελικές αρχές έκριναν τις καταγγελίες του προσφεύγοντος «ουσιαστικά αβάσιμες», δεχόμενες τις καταθέσεις που ελήφθησαν στο πλαίσιο της ένορκης διοικητικής εξέτασης που διεξήγαγε η αστυνομία. «Ούτε ο εισαγγελέας πρωτοδικών ούτε ο εισαγγελέας εφετών εξέτασε προσωπικά τους αυτόπτες μάρτυρες που αναφέρονταν στο πόρισμα της ένορκης διοικητικής εξέτασης ή τον προσφεύγοντα και τους αστυνομικούς, παρόλο που αυτοί ήταν οι πρωταγωνιστές του συμβάντος».

Ενόψει των ανωτέρω ελαττωμάτων, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσον αφορά το διαδικαστικό του σκέλος, καθώς και οι δύο έρευνες σχετικά με τις καταγγελίες για κακομεταχείριση υπήρξαν αναποτελεσματικές.

Υπόθεση Πετροπούλου – Τσακίρη κατά Ελλάδος (6-12-2007)

«Στις 28 Ιανουαρίου 2002, μεταξύ 11 π.μ. και 1 μ.μ., η Αστυνομική Διεύθυνση Δυτικής Αττικής, με πρωτοβουλία του Αστυνομικού Τμήματος Ασπροπύργου, πραγματοποίησε μία μεγάλης κλίμακας αστυνομική επιχείρηση στον καταυλισμό των Ρομά στη Νέα Ζωή. Σκοπός της επιχείρησης ήταν η σύλληψη ατόμων που, σύμφωνα με πληροφορίες της αστυνομίας, εμπλέκονταν σε διακίνηση ναρκωτικών. Τριάντα δύο αστυνομικοί και ένας δικαστικός λειτουργός έλαβαν μέρος σε αυτή την επιχείρηση, στη διάρκεια της οποίας ερευνήθηκαν έντεκα κατοικίες Ρομά και συνελήφθησαν τέσσερα άτομα».

Κατά την εκδοχή της προσφεύγουσας, η οποία ήταν δυόμισι μηνών έγκυος, η ίδια και άλλες γυναίκες Ρομά συγκεντρώθηκαν από την αστυνομία για να τους γίνει σωματικός έλεγχος. «Σύμφωνα με την κατάθεσή της, ενώ η αστυνομική επιχείρηση ελάμβανε χώρα, αυτή περίμενε τη σειρά της για να ελεγχθεί από τους αστυνομικούς οι οποίοι έλεγχαν άλλους κατοίκους του καταυλισμού. Παρατήρησε ότι ορισμένοι αστυνομικοί πείραζαν έναν ανάπηρο Ρομά που ήταν συγγενής της. Καθώς κινήθηκε για να πλησιάσει τους

αστυνομικούς, ένας από αυτούς την έσπρωξε πίσω με βία ενώ ένας άλλος την κλώτσησε στην πλάτη, παρά το γεγονός ότι είχε φωνάξει πως ήταν έγκυος. Ως αποτέλεσμα της κλωτσιάς, η προσφεύγουσα ένιωσε έναν έντονο πόνο στην κοιλιακή χώρα και άρχισε να αιμορραγεί. Αν και η αιμορραγία ήταν φανερή σε όλους τους παρόντες αστυνομικούς, η προσφεύγουσα δεν μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο. Καθώς εκείνη δεν διέθετε προσωπικά έγγραφα – κατά την περίοδο εκείνη ήταν μη εγγεγραμμένη άπατρις – και ήταν μόνη, ένιωσε ότι δεν μπορούσε να πάει μόνη της στο νοσοκομείο φοβούμενη ότι θα αρνούνταν να τη νοσηλεύσουν». Εν τέλει, την επόμενη μέρα, η προσφεύγουσα εισήχθη στο νοσοκομείο με αιμορραγία της μήτρας και στις 2 Φεβρουαρίου 2002 απέβαλε το έμβρυο που κυοφορούσε.

Το ΕΔΔΑ κρίνοντας την υπόθεση απεφάνθη ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης ως προς το ουσιαστικό του σκέλος καθώς οι συνθήκες υπό τις οποίες η προσφεύγουσα υπέστη αιμορραγία «δεν ήταν απολύτως σαφείς» και τα αποδεικτικά στοιχεία που είχαν προσκομισθεί ενώπιον του Δικαστηρίου του δεν επέτρεπαν σε αυτό «να κρίνει πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας ότι η αποβολή που υπέστη η προσφεύγουσα οφειλόταν στην καταγγελλόμενη κακομεταχείριση εκ μέρους αστυνομικών».

Για την υπόθεση αυτή διεξήχθησαν δυο ξεχωριστές διαδικασίες: μία ποινική διαδικασία σε βάρος των αγνώστων δραστών με πρωτοβουλία της προσφεύγουσας και μία διοικητική άτυπη έρευνα κατόπιν της δημοσιότητας που έλαβε η υπόθεση.

Όσον αφορά την ποινική διαδικασία, το Δικαστήριο σημείωσε ότι «αντίθετα με την πάγια νομολογία του, η προανάκριση στη βάση των καταγγελιών της προσφεύγουσας διενεργήθηκε από αστυνομικούς που υπηρετούσαν στο ίδιο Αστυνομικό Τμήμα με εκείνους που είχαν συμμετάσχει στην επιχείρηση της αστυνομίας στον καταυλισμό, παρόλο που η προσφεύγουσα είχε ζητήσει να εξαιρεθούν». Επιπλέον, το Δικαστήριο παρατήρησε, μεταξύ άλλων, ότι «υπήρξαν ελλείψεις στην αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων από τις ανακριτικές αρχές» επισημαίνοντας ότι είναι υποχρέωση των τελευταίων «να λάβουν οποιαδήποτε εύλογα μέτρα για να διασφαλίσουν τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν το συμβάν, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, μία λεπτομερή αναφορά των καταγγελιών του φερόμενου ως θύματος, καταθέσεις αυτοπτών μαρτύρων, ιατροδικαστικές εξετάσεις και όπου κρίνεται αναγκαίο, πρόσθετα ιατρικά πιστοποιητικά ικανά να παράσχουν μία πλήρη και ακριβή καταγραφή των τραυμάτων και μία αντικειμενική ανάλυση των ιατρικών ευρημάτων, ειδικότερα σε ό,τι αφορά την αιτία των τραυμάτων».

Σχετικά με την διοικητική διαδικασία, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι «παρά τη σοβαρότητα των καταγγελιών της προσφεύγουσας, οι αρχές δεν έκριναν απαραίτητη τη διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης» ενώ η άτυπη έρευνα που διενεργήθηκε ολοκληρώθηκε σε λιγότερο από μία ημέρα και πραγματοποιήθηκε από τον υποδιευθυντή της ΕΛ.ΑΣ., ο οποίος είχε ενεργή συμμετοχή στην εν λόγω επιχείρηση. Μάλιστα, κατά την έρευνα αυτή, «ούτε η προσφεύγουσα ούτε οποιοσδήποτε άλλος από τα φερόμενα ως θύματα της βάνανυσης συμπεριφοράς της αστυνομίας εξετάσθηκαν».

Υπό το φως των πιο πάνω αναφερόμενων ελλείψεων στη διοικητική και ποινική διαδικασία, το Δικαστήριο συμπέρανε ότι αυτές δεν ήταν αποτελεσματικές και για το λόγο αυτό απεφάνθη ομόφωνα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης ως προς το διαδικαστικό του σκέλος.

Επιπλέον, το δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση και του άρθρου 14 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3 αυτής, όσον αφορά το διαδικαστικό του σκέλος, διότι «η παράλειψη των αρχών να ερευνήσουν πιθανά φυλετικά κίνητρα για την κακομεταχείριση της προσφεύγουσας από τους αστυνομικούς σε συνδυασμό με την συμπεριφορά τους κατά τη διάρκεια της έρευνας, συνιστά διάκριση ως προς τα δικαιώματα της προσφεύγουσας».

Υπόθεση Γκαλότσκιν κατά Ελλάδος (14-1-2010)

«Στις 23 Δεκεμβρίου 2001, περί ώρα 10.30' μ.μ., ο προσφεύγων επέβαινε σε όχημα το οποίο σταμάτησε η αστυνομία για εξακρίβωση στοιχείων έξω από μία καφετέρια στην περιοχή Άνω Τούμπα της Θεσσαλονίκης. Ο Δ.Ζ., γνωστός των επιβατών, ο οποίος περνούσε από εκεί, ρώτησε έναν εκ των επιβατών, τον κύριο Γ.Κ., τι συνέβαινε». Κατά την εκδοχή του προσφεύγοντος, «ένας αστυνομικός, ο οποίος μετέπειτα αναγνωρίστηκε ως ο αρχιφύλακας Α.Α., έστρεψε το φακό του προς τον Δ.Ζ. και του ζήτησε τα στοιχεία του. Ο κύριος Δ.Ζ. απάντησε ότι ήθελε να μάθει αν ο φίλος του είχε κάποιο πρόβλημα. Ένας άλλος αστυνομικός, ο οποίος μετέπειτα αναγνωρίστηκε ως ο αστυφύλακας Ζ.Τ., του ζήτησε να δείξει την ταυτότητά του. Ο κύριος Δ.Ζ. απάντησε ότι δεν είχε την ταυτότητα πάνω του και πρότεινε να πάνε όλοι μαζί στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής για εξακρίβωση των στοιχείων του (...). Τότε (...), ένας από τους αστυνομικούς ρώτησε τον Δ.Ζ. αν “το έπαιζε μάγκας”. Μετά από λίγα δευτερόλεπτα, ο αστυνομικός Ζ.Τ. πέρασε τις χειροπέδες του γύρω από το χέρι του Δ.Ζ. και τον χτύπησε στο στόμα. Αυτό τον ζάλισε και, καθώς έπεφτε κάτω, ο αστυνομικός Ζ.Τ. τον κλώτσησε δύο φορές στο θώρακα και την κοιλιά».

«Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι ήταν μάρτυρας στο πιο πάνω περιστατικό και ανέφερε ότι άκουσε πυροβολισμούς πριν εισέλθει στην καφετέρια όπου κατευθύνθηκε προς τις τουαλέτες. Οι αστυνομικοί μπήκαν στην καφετέρια και έσυραν με τη βία τον προσφεύγοντα έξω από τις τουαλέτες (...). Τον πέταξαν πάνω στο τραπέζι του μπιλιάρδου και του πέρασαν χειροπέδες, ενώ, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, τον χτυπούσαν καθ' όλη τη διάρκεια ακόμα και με τη στέκα του μπιλιάρδου (...). Ο προσφεύγων και άλλοι τρεις πολίτες οδηγήθηκαν με χειροπέδες στο κοντινό Αστυνομικό Τμήμα της Άνω Τούμπας όπου ισχυρίζεται ότι αστυνομικοί τον χτύπησαν με βία. Ως αποτέλεσμα του ξυλοδαρμού, ο προσφεύγων υπέστη κάταγμα στην κάτω γνάθο του και τα ούλα του άρχισαν να ματώνουν. Κατόπιν του συμβάντος αυτού, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο κρατικό νοσοκομείο «Άγιος Δημήτριος» όπου, μετά από ακτινογραφία στη γνάθο του και κάποια ράμματα στο κεφάλι του, μεταφέρθηκε πίσω στο Αστυνομικό Τμήμα. Μετά από πολύωρη κράτηση, στον προσφεύγοντα απαγγέλθηκαν κατηγορίες για επίθεση και πρόκληση σωματικών βλαβών σε αστυνομικούς καθώς και για προβολή αντίστασης κατά τη σύλληψή του».

«Στις 24 Δεκεμβρίου, στις 4 π.μ., ο προσφεύγων απολογήθηκε (...) για τις κατηγορίες της ελευθέρωσης κρατουμένου, της επίθεσης κατά αστυνομικού και της πρόκλησης σοβαρών σωματικών βλαβών. Ανέφερε ότι υπήρξε θύμα κακομεταχείρισης και αρνήθηκε τις σε βάρος του κατηγορίες. (...) Γύρω στο μεσημέρι, μεταφέρθηκε ενώπιον του Ανακριτή ο οποίος του χορήγησε προθεσμία έως τις 28 Δεκεμβρίου 2001 προκειμένου να ετοιμάσει την απολογία του και στη συνέχεια αφέθηκε ελεύθερος. Ο προσφεύγων δηλώνει ότι ούτε ο εισαγγελέας ούτε ο ανακριτής αντέδρασαν στα εμφανή τραύματά του και τους ισχυρισμούς του περί κακομεταχείρισης».

Σύμφωνα με πιστοποιητικό νοσηλείας το οποίο εξέδωσε το Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης «Άγιος Δημήτριος», «ο προσφεύγων, ο οποίος είχε μεταφερθεί στο νοσοκομείο στις 23 Δεκεμβρίου 2001, ώρα 11.50' μ.μ., είχε υποστεί κρανιακή βλάβη, τραύμα στο κεφάλι, κάταγμα του προγομφίου στην κάτω γνάθο και κάταγμα σε δύο άλλα δόντια». Σύμφωνα με έτερο πιστοποιητικό νοσηλείας το οποίο εκδόθηκε από το Κρατικό Νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς», «ο προσφεύγων εισήχθη στο νοσοκομείο στις 24 Δεκεμβρίου 2001 και διαγνώστηκε κάταγμα στην κάτω γνάθο. Υπεβλήθη σε εγχείρηση ανάταξης της κάτω γνάθου κατά την οποία εισήχθησαν ελάσματα και βίδες στη γνάθο του. Ο προσφεύγων πήρε εξιτήριο στις 25 Δεκεμβρίου 2001 με σημείωμα ότι η ιατρική κατάστασή του είχε βελτιωθεί».

Κατά του προσφεύγοντος, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης άσκησε ποινική δίωξη για ελευθέρωση κρατουμένου, επίθεση κατά αστυνομικών και πρόκληση σοβαρών σωματικών βλαβών. Στις 14 Ιανουαρίου 2005, το Πλημμελειοδικείο Θεσσαλονίκης που εκδίκασε την υπόθεση απάλλαξε τον προσφεύγοντα από όλες τις σε βάρος του κατηγορίες κρίνοντας ότι «δεν είχε αποδειχθεί κατά τη διαδικασία ότι ο προσφεύγων είχε τραυματίσει με οποιονδήποτε τρόπο τους αστυνομικούς αλλά ότι η συμμετοχή του είχε περιοριστεί σε μία προφορική διαμάχη μεταξύ εκείνου και των αστυνομικών σε σχέση προς το συμβάν». Το δικαστήριο έκρινε επίσης ότι «ούτε ο λιγότερο σοβαρό αδίκημα της ελευθέρωσης κρατουμένου είχε αποδειχθεί».

Κρίνοντας την υπόθεση το ΕΔΔΑ, θεώρησε αδιαμφισβήτητο ότι «οι σωματικές βλάβες του προσφεύγοντος, όπως καταδεικνυαν οι ιατρικές εκθέσεις, προκλήθηκαν ενώ βρισκόταν υπό τον έλεγχο της αστυνομίας». Επιπλέον, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι «οι διάδικοι δεν ισχυρίστηκαν ότι οι σωματικές βλάβες που υπέστη ο προσφεύγων θα μπορούσαν να ήταν αποτέλεσμα της συμπεριφοράς πολιτών». Επομένως, βάσει του ιστορικού αυτού και δεδομένης της σοβαρής φύσης των σωματικών βλαβών του προσφεύγοντος, «είναι καθήκον της Κυβέρνησης να αποδείξει με πειστικά επιχειρήματα ότι η χρήση βίας δεν ήταν υπερβολική».

Επίσης και καθώς από την αθωωτική απόφαση του εθνικού δικαστηρίου προέκυπτε ότι η ανάμιξη του προσφεύγοντος στο συμβάν περιοριζόταν σε μία προφορική διένεξη με τους αστυνομικούς κατά τη σύλληψή του, το Δικαστήριο θεώρησε ότι μία τέτοια διένεξη δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να αιτιολογήσει την πρόκληση σημαντικών βλαβών σε αυτόν. Κατά το Δικαστήριο, «καθήκον των αστυνομικών είναι να ενεργούν με επαγγελματισμό και δέοντα σεβασμό της αξιοπρέπειας του ατόμου υπό την ευθύνη τους. Οι συλλήψεις πρέπει πάντοτε να εκτελούνται με προσεκτικό και συνεπή τρόπο και η χρήση βίας μπορεί να δικαιολογηθεί μονάχα σε περίπτωση βίαιης αντίστασης προς τις διαταγές των αστυνομικών. Εν τούτοις, ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, η χρήση βίας πρέπει πάντοτε να σέβεται τις αρχές της καταλληλότητας και της αναλογικότητας».

Θεωρώντας λοιπόν το Δικαστήριο ότι η Κυβέρνηση δεν προσκόμισε πειστικά ή αξιόπιστα επιχειρήματα που να εξηγούσαν ή να αιτιολογούσαν το βαθμό βίας που χρησιμοποιήθηκε κατά του προσφεύγοντος κατά τη σύλληψή του και, κατόπιν, ενώ τελούσε υπό κράτηση στο Αστυνομικό Τμήμα, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης ως προς τη μεταχείριση που υπέστη αυτός στα χέρια της αστυνομίας.

Για την υπόθεση αυτή μια δικαστική διαδικασία και μια ένορκη διοικητική εξέταση εκκινήθηκαν κατά των αστυνομικών.

Σχετικά με την διοικητική εξέταση, το Δικαστήριο παρατήρησε «μία επιλεκτική και κάπως ασυνεπή προσέγγιση ως προς την αξιολόγηση των αποδείξεων από την ερευνούσα αρχή». Ειδικότερα και κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου, «στην διοικητική εξέταση χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικά μέτρα και σταθμά κατά την αξιολόγηση των μαρτυρικών καταθέσεων, καθώς οι καταθέσεις των πολιτών που συμμετείχαν στο περιστατικό θεωρήθηκαν υποκειμενικές, ενώ εκείνες των αστυνομικών όχι».

Όσον αφορά τη δικαστική διαδικασία, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι «η δικαστική έρευνα δεν διεξήχθη από τις αρμόδιες αρχές με δική τους πρωτοβουλία, αλλά μόνον αφού ο προσφεύγων κατέθεσε έγκληση» καθώς και ότι υπήρξαν διάφορες δικονομικές πλημμέλειες που οδήγησαν στην αθώωση των κατηγορούμενων αστυνομικών από το Εφετείο Θεσσαλονίκης.

Ενόψει των ανωτέρω ελαττωμάτων, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσον αφορά το διαδικαστικό του σκέλος, καθώς και οι δύο έρευνες σχετικά με τις καταγγελίες για κακομεταχείριση υπήρξαν αναποτελεσματικές.

Επιπλέον το Δικαστήριο απεφάνθη, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης³⁰⁴ ως προς τη διάρκεια της ποινικής και διοικητικής διαδικασίας.

Υπόθεση Στεφάνου κατά Ελλάδος (22-4-2010)

«Στις 5 Αυγούστου 2001, ο Π.Π., ένας ιδιοκτήτης περιπτέρου στο Αργοστόλι της Κεφαλονιάς, ανέφερε στην τοπική αστυνομία ότι του είχαν κλέψει περίπου 9.500.000 δραχμές (28.000 ευρώ). Κατά την διάρκεια της προανάκρισης που διεξήχθη αμέσως από την τοπική αστυνομία, τέσσερις νεαροί Ρομά οδηγήθηκαν στο Αστυνομικό Τμήμα Αργοστολίου. Την ίδια ημέρα, οι τέσσερις νεαροί μεταφέρθηκαν στην Εισαγγελία

---

³⁰⁴ Κατά το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ: «Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δίκαιως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασις δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται να απαγορευθή εις τον τύπον και το κοινόν καθ' όλην ή μέρος της διαρκείας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο ενδείκνυται υπό των συμφερόντων των ανηλίκων ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του Δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίου μέτρω, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότητα θα ηδύνατο να παραβλάψη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης».

Κεφαλληνίας και κατόπιν, στις 6 Αυγούστου 2001, στο δικαστήριο για δίκη με την διαδικασία του αυτόφωρου, όπου απαλλάχθηκαν από όλες τις κατηγορίες».

Ο προσφεύγων, που ήταν φίλος των τεσσάρων νεαρών, εμφανίστηκε οικειοθελώς στο Αστυνομικό Τμήμα στις 5 Αυγούστου 2001 για να συμπαρασταθεί στους φίλους του. Σύμφωνα με τον ίδιο, «όσο βρισκόταν στο Αστυνομικό Τμήμα τον ανέκριναν σχετικά με το αν είχε αναμιχθεί στην κλοπή ή όχι. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι ένας αστυνομικός, ο Ν.Κ., του είχε δώσει μπουνιές και τον είχε χαστουκίσει δυνατά στο πρόσωπο για διάστημα μεγαλύτερο του ενός τετάρτου της ώρας, παρουσία του διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος που τον ανέκρινε προσπαθώντας να τον κάνει να ομολογήσει ότι είχε συμμετάσχει στην κλοπή. (...) Τον έδειξαν επίσης στον ιδιοκτήτη του περιπτέρου, ο οποίος δεν τον αναγνώρισε». Ακολούθως και αφού κράτησαν το κινητό του τηλέφωνο για να διαπιστωθεί αν ήταν κλεμμένο, επετράπη στον προσφεύγοντα να φύγει από το Αστυνομικό Τμήμα.

«Λίγες ώρες αφού αφέθηκε ελεύθερος, (...) ο προσφεύγων εισήχθη στο τοπικό νοσοκομείο, (...) για να τον εξετάσουν. Παρέμεινε εκεί επί τέσσερις ώρες. Το πιστοποιητικό του νοσοκομείου ανέφερε τα εξής: “[Ο προσφεύγων] προσήλθε στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών του νοσοκομείου μας στις 5 Αυγούστου 2001 και διαπιστώθηκε ότι έφερε κακώσεις της κεφαλής που ανέφερε ότι προκλήθηκαν από κτυπήματα, εμφάνιζε ζάλη, έντονο πονοκέφαλο, οίδημα και ευαισθησία στη μύτη, καθώς και δυσχέρεια διατήρησης εστίασης του οφθαλμού. Δεν διαπιστώθηκε κάταγμα κρανίου. Παρέμεινε στο νοσοκομείο για ένα σύντομο διάστημα τεσσάρων ωρών. (...)”».

Την ίδια μέρα, ο προσφεύγων συνελήφθη από τον αστυνομικό Ν.Κ. καθώς δεν προσκόμισε την απόδειξη αγοράς του κινητού του τηλεφώνου και ο αστυνομικός θεώρησε ότι το είχε κλέψει. Οδηγήθηκε στο Αστυνομικό Τμήμα, ανακρίθηκε και αφέθηκε και πάλι ελεύθερος.

Κρίνοντας την υπόθεση το ΕΔΔΑ, επισήμανε ότι σύμφωνα με την νομολογία του «όταν κάποιος που βρισκόταν σε καλή κατάσταση υγείας τίθεται υπό κράτηση από την αστυνομία και στη συνέχεια διαπιστώνεται ότι φέρει σωματικές βλάβες κατά την απελευθέρωσή του, το Κράτος είναι υποχρεωμένο να παράσχει λογική εξήγηση για τις αιτίες του τραυματισμού, ελλείψει της οποίας σαφώς ανακύπτει θέμα βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης». Όσον αφορά το συγκεκριμένο περιστατικό, το Δικαστήριο ανέφερε ότι δεν φαινόταν να έγινε κάποια σοβαρή απόπειρα - στο πλαίσιο της διεξαχθείσας διοικητικής και ποινικής διαδικασίας - να διαλευκανθεί εάν ο προσφεύγων είχε πράγματι

συμμετάσχει προηγουμένως σε συμπλοκή ή άλλο συμβάν ικανό να έχει προκαλέσει τα τραύματα που έφερε – όπως ισχυριζόταν η Κυβέρνηση – και έτσι συμπεράνε ότι οι συγκεκριμένες σωματικές βλάβες προκλήθηκαν όταν ο προσφεύγων βρισκόταν στα χέρια της αστυνομίας. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με «τα συναισθήματα του φόβου, της αγωνίας και της κατωτερότητας που του προκάλεσε η καταγγελλόμενη μεταχείριση, ως αποτέλεσμα του νεαρού της ηλικίας του, πρέπει να προξένησαν στον προσφεύγοντα αρκετά σοβαρό πόνο ώστε να μπορούν οι πράξεις των αστυνομικών οργάνων να χαρακτηριστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική συμπεριφορά» και ως εκ τούτου το Δικαστήριο απεφάνθη ότι υπήρξε παραβίαση της ουσίας του άρθρου 3 της Σύμβασης καθώς και ότι δεν υπήρχε ανάγκη να εξετάσει χωριστά εάν η έρευνα σχετικά με την κακομεταχείριση πληρούσε ή όχι τις απαιτήσεις του ίδιου άρθρου.

Επιπλέον το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη την σχετική νομολογία του, απεφάνθη ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης, λόγω του ότι στην παρούσα υπόθεση η διάρκεια της ποινικής διαδικασίας σε βάρος των εμπλεκομένων αστυνομικών ήταν υπερβολική και δεν πληρούσε την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Υπόθεση Σιδηρόπουλου και Παπακώστα κατά Ελλάδος (25-1-2018)

Τη νύχτα της 13 προς την 14 Αυγούστου 2002, ο πρώτος προσφεύγων (Σιδηρόπουλος) συνελήφθη από δύο άλλους αστυνομικούς στον Ασπρόπυργο. «Ήταν ύποπτος για οδήγηση μοτοσικλέτας χωρίς άδεια κυκλοφορίας και ασφαλιστήριο συμβόλαιο». Επίσης δεν μπορούσε να αποδείξει, ότι ήταν ο ιδιοκτήτης της μηχανής που οδηγούσε, την οποία, όπως έλεγε, είχε βρει σε αγρό. Ακολούθως, ο πρώτος προσφεύγων οδηγήθηκε, με χειροπέδες, στο Αστυνομικό Τμήμα Ασπρόπυργου και συγκεκριμένα στο γραφείο του αστυνόμου υπηρεσίας, του Ι.Σ., όπου καταχωρήθηκαν τα προσωπικά του στοιχεία. «Εν συνεχεία, ο αστυνομικός Δ.Κ. οδήγησε τον πρώτο προσφεύγοντα σε ένα άλλο γραφείο στο πίσω μέρος του Τμήματος. Τον ανέκρινε πολλές φορές σχετικά με την μοτοσικλέτα. Ο πρώτος προσφεύγων επαναλάμβανε την δική του εκδοχή για τα γεγονότα. Ο Δ.Κ. τον χτύπησε με ρόπαλο και ο πρώτος προσφεύγων έπεσε στα γόνατα. Ο Χ.Ε. μπήκε στο δωμάτιο, παρότρυνε τον Δ.Κ. να φύγει και απαίτησε από τον πρώτο προσφεύγοντα να μείνει καταγής. Ο προσφεύγων, πάντα γονατιστός, αντιλήφθηκε ότι ο Χ.Ε. κρατούσε μία μαύρη συσκευή που είχε ένα κουμπί και από την οποία έβγαιναν δύο βύσματα. Ο Χ.Ε. ρώτησε πολλές φορές τον πρώτο προσφεύγοντα, να του πει, που είχε βρει την μοτοσικλέτα. Ο προσφεύγων απαντούσε, ότι την είχε βρει στους αγρούς. Ο Χ.Ε. ακούμπησε δύο φορές τη συσκευή για κάποια συγκεκριμένη ώρα στην άνω περιοχή του

στέρνου του πρώτου προσφεύγοντος. Ο τελευταίος ένιωσε ηλεκτρικό ρεύμα να τον διαπερνά και είχε μία αίσθηση παράλυσης. Ο Χ.Ε. ακούμπησε την προαναφερθείσα συσκευή στο αριστερό πόδι του πρώτου προσφεύγοντος, κοντά στην περιοχή των γεννητικών οργάνων. Ο προσφεύγων ένιωσε οξείς πόνους και μία αίσθηση παράλυσης. Ο πρώτος προσφεύγων οδηγήθηκε στην συνέχεια στον χώρο των προσαγομένων στο Αστυνομικό Τμήμα, ενώ ο Χ.Ε. βγήκε από το κτίριο για να εξετάσει την μοτοσικλέτα».

Την ίδια νύχτα, ο δεύτερος προσφεύγων (Παπακώστας), «ο οποίος δεν υπάκουσε τα παραγγέλματα κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου της αστυνομίας, συνελήφθη καθώς οδηγούσε μοτοσικλέτα (...) οδηγήθηκε, με χειροπέδες, στο Αστυνομικό Τμήμα Ασπρόπυργου. Εκεί ο Χ.Ε. τον ρώτησε κατ' επανάληψη γιατί δεν σταμάτησε στον έλεγχο της αστυνομίας. Στην συνέχεια ο αστυνομικός βγήκε από το κτίριο και όταν επέστρεψε κρατούσε μία μαύρη συσκευή που έμοιαζε με κινητό τηλέφωνο. Ακούμπησε δύο φορές την δεξιά ωμοπλάτη του δευτέρου προσφεύγοντος με αυτή την συσκευή, έπειτα την δεξιά βουβωνική χώρα του ενδιαφερόμενου, κοντά στην περιοχή των γεννητικών οργάνων. Ο τελευταίος ένιωσε ηλεκτρικό ρεύμα, να τον διαπερνά και αισθάνθηκε έναν οξύ και σταθερό πόνο. Έπεσε καταγής και ήταν ανίκανος να ξανασηκωθεί. Οδηγήθηκε στην συνέχεια στον χώρο των προσαγομένων (...). Αφού ασκήθηκε μήνυση εναντίον του, επειδή δεν είχε δίπλωμα οδήγησης, αποχώρησε (...)».

Για την υπόθεση αυτή μια ποινική διαδικασία και μια ένορκη διοικητική εξέταση εκκινήθηκαν κατά του αστυνομικού Χ.Ε..

Όσον αφορά την διοικητική εξέταση, με απόφασή του Προϊσταμένου του Κλάδου Διοικητικού του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας η υπόθεση αρχειοθετήθηκε «λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων, σχετικά με την χρήση συσκευής ηλεκτρικής εκκένωσης» από τον Χ.Ε. στον οποίο επιβλήθηκε πρόστιμο 100 ευρώ καθώς είχε πάνω του και χρησιμοποιούσε κατά την άσκηση των καθηκόντων του έναν φορητό πομποδέκτη χωρίς να έχει εφοδιασθεί με απαιτούμενη άδεια από το Υπουργείο Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών.

Όσον αφορά, την ποινική διαδικασία, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι αναγνωρίστηκε από τις εθνικές δικαστικές αρχές η ενοχή του αστυνομικού Χ.Ε. σχετικά με τις πράξεις που του καταλογίζονταν και αυτός καταδικάστηκε για «τον βασανισμό δια ηλεκτροσόκ, στον οποίο υπέβαλε τους προσφεύγοντες». Σχετικά δε με την ποινή που επιβλήθηκε σε αυτόν, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι δεν ελήφθη υπόψη, κατά την επιβολή αυτής, το γεγονός ότι ο πρώτος προσφεύγων ήταν ανήλικος την εποχή των γεγονότων καθώς και

ότι το εθνικό δικαστήριο, αναγνωρίζοντας στον Χ.Ε. ελαφρυντικές περιστάσεις, τον καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης 5 ετών. Παρατήρησε επίσης, ότι η επιβληθείσα ποινή μετετρέπη σε χρηματική ποινή των 5 ευρώ ανά ημέρα φυλάκισης και ότι το ποσό ήταν πληρωτέο σε 36 δόσεις για 3 έτη.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, υπό την διαδικαστική του πτυχή, η οποία έλαβε χώρα λόγω του ότι «το ποινικό και πειθαρχικό σύστημα», όπως αυτό εφαρμόστηκε εν προκειμένω, δεν ήταν προσηκόντως αυστηρό και ικανό να ασκήσει αποτρεπτική επιρροή, ώστε να εξασφαλίσει την αποτελεσματική πρόληψη έκνομων πράξεων, όπως αυτές που κατήγγειλαν οι προσφεύγοντες.

Επιπλέον, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης, λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης ενώπιον του Μ.Ο.Δ. Αθηνών καθώς και παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης³⁰⁵ λόγω απουσίας στην ελληνική έννομη τάξη, κατά την εποχή των γεγονότων, αποτελεσματικού ένδικου βοηθήματος για την προβολή του παραπόνου περί υπέρβασης του εύλογου χρόνου της διαδικασίας.

Υπόθεση Andersen κατά Ελλάδος (16-4-2018)

Κατά την εκδοχή του προσφεύγοντος, «το βράδυ της 18 Σεπτεμβρίου 2008, τον πλησίασε ένα κοινό όχημα χωρίς οποιοδήποτε διακριτικό της αστυνομίας και από αυτό βγήκαν τέσσερις αστυνομικοί με πολιτικά». Ο ίδιος, «επειδή δεν καταλάβαινε τι συνέβαινε και φοβήθηκε από την προσέγγιση αυτών των αγνώστων, επιχείρησε να απομακρυνθεί και τότε οι αστυνομικοί τον σταμάτησαν, τον ακινητοποίησαν και τον επιβίβασαν δια της βίας μέσα στο όχημα όπου φέρονται να βρίσκονταν και οι C.H. και M.A., Αλβανός και Βούλγαρος αντίστοιχα. Ο C.H. φέρεται να επικοινωνούσε στην ελληνική γλώσσα με τους αστυνομικούς». Στην συνέχεια και όπως ανέφερε ο προσφεύγων, «οι αστυνομικοί τον μετέφεραν στο υπόγειο της υποδιεύθυνσης αστυνομίας της Θεσσαλονίκης όπου πολλοί αστυνομικοί τον χτύπησαν με κλοτσιές και γροθιές στο πρόσωπο και στα πόδια και του κατάφεραν χτυπήματα με κλομπ στο δεξιό γόνατο και στους αστραγάλους». Ο ίδιος διαμαρτυρήθηκε στην αγγλική γλώσσα,

---

³⁰⁵ Κατά το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ: «Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερία παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των».

λέγοντας στους αστυνομικούς ότι δεν καταλάβαινε τον λόγο του ξυλοδαρμού του ενώ στην συνέχεια άρχισε να κλαίει από το σοκ και τον πόνο που είχε υποστεί. «Οι αστυνομικοί σταμάτησαν τότε να τον χτυπούν για να του πουν ότι γνώριζαν από τον C.H. ότι αυτός μιλούσε την ελληνική γλώσσα και στην συνέχεια άρχισαν και πάλι να του καταφέρουν χτυπήματα με κλομπ για να τους μιλήσει στα ελληνικά». Κάποια στιγμή οι αστυνομικοί ζήτησαν από τον προσφεύγοντα να τους δώσει το διαβατήριό του και «διαπιστώνοντας ότι αυτός ήταν νορβηγικής υπηκοότητας, σταμάτησαν αμέσως να τον χτυπούν και να τον παρενοχλούν και μαζί με τους C.H. και M.A. τον μετέφεραν στο Αστυνομικό Τμήμα Δενδροποτάμου (Μενεμένης). (...) Την ίδια ημέρα, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ λόγω του διαβήτη του». Ο ίδιος υποστήριξε ότι με την ευκαιρία της μεταγωγής του στο νοσοκομείο «προσπάθησε να καταγγείλει την κακομεταχείριση την οποία υπέστη, αλλά ματαιώως».

Κατά την εκδοχή της Κυβέρνησης, «στις 18 Σεπτεμβρίου 2008, ώρα 19.15', δύο αστυνομικοί (...) πραγματοποιούσαν περιπολίες με ένα όχημα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης». Οι αστυνομικοί αυτοί «βλέποντας ένα άτομο να ακολουθεί τον προσφεύγοντα, έσπευσαν κοντά στους πρωταγωνιστές, αναφέροντας την ιδιότητά τους και επιδεικνύοντάς τους την επαγγελματική τους ταυτότητα, για να τους ρωτήσουν σχετικά με το συμβάν». Όπως ανέφερε στους αστυνομικούς το άτομο που ακολουθούσε τον προσφεύγοντα (ο C.H.), «ο προσφεύγων του είχε προτείνει να του πωλήσει ένα ρολόι για 100 ευρώ και κατά την συναλλαγή ο προσφεύγων του είχε αρπάξει 1500 ευρώ». Εν εξελίξει του ελέγχου των αστυνομικών, «κάποιος M.A. πλησίασε και ο προσφεύγων προσπάθησε να διαφύγει. Οι αστυνομικοί, βοηθούμενοι από έναν άλλο συνάδελφό τους άρχισαν να καταδιώκουν τον προσφεύγοντα. Κατά την διάρκεια της καταδίωξης, ο προσφεύγων αναρριχήθηκε σε έναν φράχτη ύψους 2,50 μέτρων περίπου ο οποίος εμπόδιζε την πρόσβαση σε παρακείμενες σιδηροδρομικές γραμμές». Επίσης και κατά την εκδοχή αυτή, «ο προσφεύγων φέρεται να επιτέθηκε στους αστυνομικούς με γροθιές και τελικά συνελήφθη στις 19.30'. Στην κατοχή του βρέθηκαν μεταξύ άλλων ένα πορτοφόλι που περιείχε 1.500 ευρώ και ένα ρολόι. (...) Ο προσφεύγων και ο M.A. φέρονται να οδηγήθηκαν στην συνέχεια στο Αστυνομικό Τμήμα της Μενεμένης και ο προσφεύγων φέρεται να διανυκτέρευσε εκεί. (...) Την ίδια ημέρα και ώρα 22.00', ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ όπου του έκαναν την ένεση ινσουλίνης που ήταν απαραίτητη για την ρύθμιση του διαβήτη του».

Στις 19 Σεπτεμβρίου 2008, μετά τις καταθέσεις τους ενώπιον της αστυνομίας, ο προσφεύγων και ο M.A. προσήχθησαν ενώπιον του εισαγγελέως πλημμελειοδικών

Θεσσαλονίκης, ο οποίος διέταξε την παραπομπή τους στο ακροατήριο προκειμένου να δικάσουν με την διαδικασία του αυτοφώρου για τα αδικήματα της κλοπής και της αντίστασης κατά της αρχής. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι «παρά τα ρητά αιτήματα που απηύθυνε στις αστυνομικές αρχές δεν έτυχε συνδρομής δικηγόρου μέχρι την παράστασή του ενώπιον του αρμοδίου εισαγγελέα και ότι είχε προσπαθήσει να καταγγείλει την κακομεταχείριση την οποία υπέστη στο Αστυνομικό Τμήμα της Μενεμένης, χωρίς όμως επιτυχία». Η συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, μετά από αίτημα του προσφεύγοντος και του Μ.Α., αναβλήθηκε για τις 23 Σεπτεμβρίου 2008 και ο προσφεύγων αφέθηκε στην συνέχεια ελεύθερος. Στις 7 Ιουλίου 2009, μετά από πολλές αναβολές της υπόθεσης, το πλημμελειοδικείο καταδίκασε τον προσφεύγοντα σε ποινή φυλάκισης έξι μηνών και δέκα ημερών με αναστολή, για τα αδικήματα της κλοπής, κατά συναυτουργία και της απείθειας. «Ούτε ο προσφεύγων ούτε ο συνήγορός του παρέστησαν στο ακροατήριο. Το πλημμελειοδικείο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι ο προσφεύγων είχε απωθήσει με τα χέρια του τους αστυνομικούς Κ.Κ. και Αλ.Μ. και ότι είχε προσπαθήσει να τους χτυπήσει με γροθιές προκειμένου να εμποδίσει την σύλληψή του».

Οι συνθήκες οι οποίες πλαισίωσαν τα συμβάντα της 18 Σεπτεμβρίου 2008 απετέλεσαν το αντικείμενο διοικητικής έρευνας ενώ και μία ποινική διαδικασία εκκινήθηκε κατά των αστυνομικών Κ.Κ. και Αλ.Μ.

Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι δεν υφίσταντο εν προκειμένω επαρκή στοιχεία που να επέτρεπαν να συμπεράνει κανείς, πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία, ότι ο προσφεύγων έπεσε θύμα της επικαλούμενης από τον ίδιο κακομεταχείρισης όμως έκρινε ότι η διερεύνηση της υπόθεσης από τις διοικητικές και τις δικαστικές αρχές ήταν μη αποτελεσματική. Ειδικότερα και όσον αφορά τις διαδικαστικές πλημμέλειες, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι τα πρόσωπα στα οποία ανατέθηκε η διοικητική διερεύνηση της υπόθεσης αφενός μεν ήταν συνάδελφοι των αστυνομικών για τους οποίους υπήρχαν υποψίες εμπλοκής και δεν τελούσαν υπό την επίβλεψη μιας ανεξάρτητης αρχής αφετέρου δε στηρίχθηκαν σε καταθέσεις άλλων αστυνομικών των οποίων η αξιοπιστία δεν ελέγχθηκε. Επίσης το Δικαστήριο επισήμανε ότι το ιατρικό πιστοποιητικό, το οποίο χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα ύστερα από την επίσκεψή του σε νοσοκομείο, έπρεπε να αξιολογηθεί ενδελεχώς από τις αρχές στις οποίες είχε ανατεθεί η έρευνα. Επιπλέον το Δικαστήριο παρατήρησε ότι ο προσφεύγων, πριν τεθεί υπό κράτηση, δεν υποβλήθηκε σε οποιαδήποτε ιατρική εξέταση, κάτι το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει «στην απαλλαγή των αρχών

από το βάρος της απόδειξης, όσον αφορά στην προέλευση των διαπιστωθέντων τραυμάτων του».

Κατά συνέπεια, λαμβανομένων υπόψη των παραπάνω διαδικαστικών πλημμελειών αλλά και αυτών της ποινικής διαδικασίας, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης κατά το δικονομικό του σκέλος.

5.2 Νομολογία Ελληνικών Διοικητικών Δικαστηρίων

Προ της παράθεσης νομολογίας Ελληνικών Διοικητικών Δικαστηρίων σχετικής με συμπεριφορές αστυνομικών οργάνων, συνεπεία των οποίων τους επιβλήθηκε κάποια πειθαρχική ποινή, καθώς παραβίασαν τις εκάστοτε πειθαρχικές διατάξεις³⁰⁶, θα ήταν χρήσιμο να οριοθετηθεί η αντίθετη του πειθαρχικού παραπτώματος έννοια, η πειθαρχία. Ως πειθαρχία, λοιπόν, νοείται:³⁰⁷

- α) Η πιστή συμμόρφωση των αστυνομικών προς το Σύνταγμα και τους νόμους.
- β) Η πρόθυμη και χωρίς αντιρρήσεις υπακοή των κατωτέρων προς τους ανωτέρους ως και η άμεση εκτέλεση των διαταγών τους, οι οποίες αφορούν στην εφαρμογή των νόμων και των κανονισμών ως και των διαταγών της Υπηρεσίας.
- γ) Ο σεβασμός των κατά βαθμό κατωτέρων προς τους ανωτέρους εντός και εκτός Υπηρεσίας.
- δ) Η αξιοπρεπής και κόσμια συμπεριφορά των κατά βαθμό ανωτέρων προς τους κατωτέρους.
- ε) Η ευγενής συμπεριφορά των αστυνομικών προς τους πολίτες, καθώς και ο σεβασμός και η προστασία των δικαιωμάτων αυτών, που προβλέπονται από το Σύνταγμα και τους νόμους.

Εξ' αντιδιαστολής των ανωτέρω, πειθαρχικό παράπτωμα αποτελεί κάθε υπαίτια και καταλογιστή παράβαση του υπηρεσιακού καθήκοντος με πράξη (ενέργεια ή παράλειψη).

---

³⁰⁶ Οι πειθαρχικές διατάξεις που εφαρμόζονται σήμερα στο σύνολο του αστυνομικού προσωπικού εμπεριέχονται στο Π.Δ. 120/2008. Παλαιότερες ρυθμίσεις πειθαρχικού χαρακτήρα εμπεριέχονταν στο Π.Δ. 22/1996 και Π.Δ. 96/1986, ενώ, προ της συνένωσης των Σωμάτων Χωροφυλακής και Αστυνομίας Πόλεων, ρυθμίσεις πειθαρχικού χαρακτήρα εμπεριέχονταν στα Ν.Δ. 343/1969 και Ν.Δ. 935/1971 αντίστοιχα.

³⁰⁷ Άρθρο 2 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

Το υπηρεσιακό δε καθήκον προσδιορίζεται από τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται στον αστυνομικό από τις διατάξεις του Συντάγματος, των νόμων, των κανονισμών του Σώματος, των διαταγών της Υπηρεσίας καθώς και από τη συμπεριφορά, που πρέπει να τηρεί ο αστυνομικός εντός και εκτός υπηρεσίας λόγω της ιδιότητάς του.³⁰⁸

Σε περίπτωση αποδεδειγμένης τέλεσης πειθαρχικών παραπτωμάτων από αστυνομικό όργανο της ΕΛ.ΑΣ. επιβάλλεται σε αυτό πειθαρχική ποινή ανάλογη με την βαρύτητα του παραπτώματος στο οποίο υπέπεσε ενώ σε ορισμένες σοβαρές περιπτώσεις λαμβάνονται και πρόσθετα δυσμενή διοικητικά μέτρα σε βάρος του εκάστοτε υπαιτίου (π.χ. μετάθεση, προσωρινή μετακίνηση κ.λπ.).

Οι πειθαρχικές ποινές, που επιβάλλονται στους αστυνομικούς και καταχωρίζονται στα ατομικά τους έγγραφα, είναι: α) απόταξη, β) αργία με απόλυση διάρκειας δύο έως έξι μήνες, γ) αργία με πρόσκαιρη παύση διάρκειας δεκαπέντε ημερών έως τεσσάρων μηνών, δ) Πρόστιμο μέχρι τρεις μηνιαίους βασικούς μισθούς και ε) Επίπληξη.

Στις επόμενες παραγράφους αναφέρονται τα προβλεπόμενα στο Π.Δ. 120/2008 «Πειθαρχικό Δίκαιο Αστυνομικού Προσωπικού», πειθαρχικά παραπτώματα, με την συστηματοποίηση των σχετικών διατάξεων αλλά και της αντίστοιχης νομολογίας να γίνεται βάσει του είδους της απειλούμενης - επιβληθείσας πειθαρχικής ποινής

5.2.1 Απόταξη

Τα πειθαρχικά παραπτώματα, που επισύρουν την ποινή απόταξης, είναι τα κατωτέρω περιοριστικώς αναφερόμενα:³⁰⁹

α) Πράξεις που υποδηλώνουν έλλειψη πίστης, σεβασμού και αφοσίωσης στο Σύνταγμα και στο Δημοκρατικό Πολίτευμα της Χώρας.

β) Πράξεις που υπονομεύουν άμεσα ή έμμεσα την έννομη τάξη.

γ) Πράξεις που συνιστούν βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά την έννοια του άρθρου 137Α του Π.Κ.

δ) Η συμμετοχή σε κάθε μορφής απεργία.

ε) Η απείθεια ή η άρνηση εκτέλεσης διαταγής ανωτέρου, που αναφέρεται σε υπηρεσιακό καθήκον.

---

³⁰⁸ Άρθρο 4 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

³⁰⁹ Άρθρο 10 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

στ) Παραβίαση της υπηρεσιακής εχεμύθειας, που σχετίζεται με εθνικά θέματα ή τη διαρροή απορρήτων και άκρως απορρήτων εγγράφων της Υπηρεσίας.

ζ) Η κατά τρόπον αναξιοπρεπή χρησιμοποίηση της αστυνομικής ιδιότητας για την προς όφελος του ιδίου ή τρίτων σύναψη χρεών, τα οποία δεν εξοφλήθηκαν εγκαίρως.

η) Η τέλεση ή η απόπειρα τέλεσης εγκλημάτων σε βαθμό κακουργήματος και η τέλεση ή απόπειρα τέλεσης των εγκλημάτων: αντίστασης (άρθρο 167 Π.Κ.), ελευθέρωσης φυλακισμένου από πρόθεση (άρθρο 172 παρ. 1 Π.Κ.), εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 187 Π.Κ.), παραχάραξης (άρθρο 207 Π.Κ.), πλαστογραφίας (άρθρο 216 Π.Κ.), πλαστογραφίας πιστοποιητικών (άρθρο 217 Π.Κ.), πλαστογραφίας και κατάχρησης ενσήμων (άρθρο 218 Π.Κ.), υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης (άρθρο 220 Π.Κ.), υπεξαγωγής εγγράφου (άρθρο 222 Π.Κ.), ψευδορκίας (άρθρο 224 Π.Κ.), ψευδούς ανώμοτης κατάθεσης (άρθρο 225 Π.Κ.), ψευδούς καταμήνυσης (άρθρο 229 Π.Κ.), υπόθαλψης εγκληματία (άρθρο 231 Π.Κ.), παθητικής και ενεργητικής δωροδοκίας (άρθρα 235-236 Π.Κ.), κατάχρησης εξουσίας (άρθρο 239 Π.Κ.), ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης (άρθρο 242 Π.Κ.), καταπίεσης (άρθρο 244 Π.Κ.), απιστίας περί την υπηρεσία (άρθρο 256 Π.Κ.), εκμετάλλευσης εμπιστευμένων πραγμάτων (άρθρο 257 Π.Κ.), παράβασης καθήκοντος (άρθρο 259 Π.Κ.), παρότρυνσης υφισταμένων και ανοχής (άρθρο 261 Π.Κ.), εμπρησμού από πρόθεση (άρθρο 264 Π.Κ.), έκθεσης (άρθρο 306 Π.Κ.), παράλειψης λύτρωσης από κίνδυνο ζωής (άρθρο 307 Π.Κ.), εμπορίας δούλων (άρθρο 323 Π.Κ.), εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 323Α Π.Κ.), παράνομης κατακράτησης (άρθρο 325 Π.Κ.), κατακράτησης παρά το Σύνταγμα (άρθρο 326 Π.Κ.), παράνομης βίας (άρθρο 330 Π.Κ.), εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής (Άρθρα 336 έως 353 Π.Κ.), συκοφαντικής δυσφήμισης (άρθρο 363 Π.Κ.), παραβίασης απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας (άρθρο 370Α Π.Κ.), κλοπής (άρθρο 372 Π.Κ.), υπεξαίρεσης κοινής και στην υπηρεσία (άρθρα 375, 258 Π.Κ.), εκβίασης (άρθρο 385 Π.Κ.), απάτης (άρθρο 386 Π.Κ.), απάτης σχετικής με τις ασφάλειες (άρθρο 388 Π.Κ.), αποδοχής και διάθεσης προϊόντων εγκλήματος (άρθρο 394 Π.Κ.), τοκογλυφίας (άρθρο 404 Π.Κ.), παραβάσεις της νομοθεσίας περί ζωοκλοπής, ναρκωτικών, αλλοδαπών, αρχαιοτήτων και λαθρεμπορίας, ως και παραβάσεις της νομοθεσίας περί όπλων και εκρηκτικών εφόσον οι τελευταίες τιμωρούνται με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον ενός (1) έτους.

θ) Η από πρόθεση τέλεση κάθε εγκλήματος που στρέφεται κατ' ανωτέρου και σχετίζεται με την εκτέλεση της υπηρεσίας.

ι) Η αυθαίρετη απουσία επί πέντε (5) συνεχείς ημέρες ή δέκα (10) ημέρες συνολικά σ' ένα έτος.

ια) Η χρήση ναρκωτικών ουσιών ή η ροπή στη χρήση οινοπνευματωδών ποτών.

ιβ) Η χαρακτηριστικά αναξιοπρεπής ή ανάξια για αστυνομικό συμπεριφορά εντός ή εκτός υπηρεσίας ή συμπεριφορά που μαρτυρεί διαφθορά χαρακτήρα.

ιγ) Η βαρεία παράβαση του υπηρεσιακού καθήκοντος από πρόθεση,

ιδ) Η δημόσια προφορικός ή εγγράφως άσκηση κριτικής των πράξεων της ιεραρχίας με προσβλητικές ή υποτιμητικές εκφράσεις και

ιε) Η παροχή υπηρεσιών, συλλογής πληροφοριών για λογαριασμό τρίτων, φρούρησης ή φύλαξης ή προστασίας προσώπων ή πραγμάτων, καθώς και η καθ' οιονδήποτε τρόπο απασχόλησή του στα καταστήματα του άρθρου 1 του Π.Δ. 180/1979.

Η ποινή της απόταξης επιβάλλεται και στην περίπτωση διάπραξης πειθαρχικού παραπτώματος που επισύρει ποινή αργίας με απόλυση, εφ' όσον κατά την τελευταία πενταετία ο υπαίτιος έχει τελεσίδικα τιμωρηθεί είτε με την ποινή αυτή είτε με δύο ποινές αργίας με πρόσκαιρη παύση.³¹⁰

Για τα πειθαρχικά παραπτώματα της τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης των εγκλημάτων: αντίστασης (άρθρο 167 Π.Κ.), πλαστογραφίας πιστοποιητικών (άρθρο 217 Π.Κ.), υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης (άρθρο 220 Π.Κ.), υπεξαγωγής εγγράφου (άρθρο 222 Π.Κ.), ψευδορκίας (άρθρο 224 Π.Κ.), ψευδούς ανώμοτης κατάθεσης (άρθρο 225 Π.Κ.), ψευδούς καταμήνυσης (άρθρο 229 Π.Κ.), ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης (άρθρο 242 Π.Κ.), εκμετάλλευσης εμπιστευμένων πραγμάτων (άρθρο 257 Π.Κ.), παράβασης καθήκοντος (άρθρο 259 Π.Κ.), παράλειψης λύτρωσης από κίνδυνο ζωής (άρθρο 307 Π.Κ.), παράνομης κατακράτησης (άρθρο 325 Π.Κ.), κατακράτησης παρά το Σύνταγμα (άρθρο 326 Π.Κ.), παράνομης βίας (άρθρο 330 Π.Κ.), και συκοφαντικής δυσφήμισης (άρθρο 363 Π.Κ.), το αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο, εκτιμώντας τη βαρύτητα του παραπτώματος, την προσωπικότητα του υπαιτίου και τις περιστάσεις υπό τις οποίες

---

³¹⁰ Άρθρο 10 παρ. 2 Π.Δ. 120/2008.

τελέσθηκαν, μπορεί να επιβάλλει αντί της ποινής της απόταξης ποινή αργίας με απόλυση.³¹¹

Σχετική νομολογία:

ΣτΕ 927/2015

Απορρίφθηκε η Έφεση για την εξαφάνιση Απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, το οποίο είχε κρίνει ότι νομίμως επιβλήθηκε η ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, φέροντας τον βαθμό του Ανθυπαστυνόμου, «την 6-7/5/2004 (...) παρέλαβε από τον Δ/τη και τον Ταμία του Υποκαταστήματος της ..... Λιβανατών (274) χαρτονομίσματα των 50 ευρώ έκαστο, αμφιβόλου γνησιότητας, υπογράφοντας τις υπ' αριθ. 94 και 98 αποδείξεις παράδοσης και παραλαβής, που είχαν συνταχθεί από τους υπαλλήλους της Τράπεζας, ενώ έλαβε ένορκες καταθέσεις των προαναφερομένων από τις οποίες προέκυπε ότι τα χαρτονομίσματα είχαν κατατεθεί ως γνήσια, από τον ιδιώτη Ζ. Σε γενόμενο έλεγχο από Αξ/κούς της Α.Δ. Φθιώτιδας (...) διαπιστώθηκε ότι ο Ανθ/μος ..... δεν είχε υποβάλει στις αρμόδιες Εισαγγελικές αρχές τα ανωτέρω έγγραφα και στοιχεία ενώ αδυνατούσε να επιδείξει (...) τα πλαστά χαρτονομίσματα καίτοι τα παρέλαβε κανονικά. Κατόπιν αυτού, επιλήφθηκε της υπόθεσης η Δ/ση Εσωτερικών Υποθέσεων και ενεργώντας προανάκριση (...) Αξ/κοί της ως άνω Υπηρεσίας πραγματοποίησαν έρευνα στο γραφείο του Ανθ/μου, στο οποίο βρέθηκαν: α) οι από 6/5/2004 ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις των ..... και β) οι υπ' αριθ. 94 και 98 αποδείξεις παράδοσης - παραλαβής των αμφιβόλου γνησιότητας τραπεζογραμματίων τα οποία και κατασχέθηκαν, χωρίς όμως να ανευρεθούν τα κατασχεθέντα χαρτονομίσματα. Ο εγκαλούμενος, απολογούμενος την 2/12/2004, ανέφερε ότι πράγματι παρέλαβε τα αμφιβόλου γνησιότητας χαρτονομίσματα, τα οποία και ασφάλισε εκτός του οικήματος του Αστυνομικού Σταθμού σε μέρος το οποίο εκείνη την στιγμή δεν θυμόταν λόγω της άσχημης ψυχολογικής του κατάστασης, εκφράζοντας παράλληλα την βεβαιότητα ότι σύντομα θα τα προσκόμιζε στην Υπηρεσία. Την 7/12/2004 ο εγκαλούμενος μετέβη στην Δ/ση Εσωτερικών Υποθέσεων και παρέδωσε διακόσια εβδομήντα τέσσερα (274) χαρτονομίσματα των πενήντα (50) ευρώ έκαστο δηλώνοντας ότι είναι αυτά που του είχαν παραδοθεί από την ..... Τράπεζα Λιβανατών, τα οποία κατασχέθηκαν. Όμως, από τη μακροσκοπική σύγκριση των επικυρωμένων φωτοαντιγράφων των χαρτονομισμάτων που ελήφθησαν από την ..... Τράπεζα και των χαρτονομισμάτων που παρέδωσε ο Ανθ/μος ..... προέκυψε ότι τα διακόσια εβδομήντα δύο (272) εξ' αυτών αν και έφεραν

---

³¹¹ Άρθρο 10 παρ. 3 Π.Δ. 120/2008.

τους αυτούς αριθμούς σειράς παρουσίαζαν διαφοροποίηση στην τύπωση των γραμματικών και αριθμητικών μερών, ενώ δύο εξ' αυτών είχαν τελείως διαφορετικούς σειριακούς αριθμούς. Την 10/12/2004 απολογούμενος συμπληρωματικά στη Δ/ση Εσωτερικών Υποθέσεων ο ..... ανέφερε ότι, περί τα τέλη Σεπτεμβρίου τον επισκέφθηκε στον Α.Σ. Λιβανατών, ο Ζ εκλιπαρώντας τον να του δώσει τα κατασχεθέντα χαρτονομίσματα, προκειμένου να τα φωτοτυπήσει και στη συνέχεια να ζητήσει από το άτομο που του τα είχε προμηθεύσει να του τα ανταλλάξει με γνήσια για να μπορέσει να τακτοποιήσει το χρέος του στην Τράπεζα. Ο εγκαλούμενος έχοντας εμπιστοσύνη στο πρόσωπο του Ζ, ως επαγγελματία της περιοχής, του παρέδωσε τα χαρτονομίσματα για να τα φωτοτυπήσει διότι δεν υπήρχε αυτή η δυνατότητα στον Αστυνομικό Σταθμό. Την 6/12/2004, μετά από προηγούμενη τηλεφωνική τους επικοινωνία και μετά από συνεχείς οχλήσεις του εγκαλουμένου στον Ζ, συναντήθηκαν στην γέφυρα Μαλεσίνας (...) και ο Ζ του παρέδωσε τα χαρτονομίσματα, λέγοντάς του ότι ήταν αυτά που του είχε δώσει αρχικά ο ίδιος. Όταν γνωστοποιήθηκε στον ..... ότι τα παραδοθέντα από αυτόν χαρτονομίσματα διέφεραν από τα χαρτονομίσματα που είχαν παραδώσει σε αυτόν οι υπάλληλοι της ..... Τράπεζας, κατάλαβε ότι εξαπατήθηκε από τον Ζ και δέχθηκε να συνεργασθεί με τη Δ/ση Εσωτερικών Υποθέσεων προκειμένου να εξαρθρωθεί το κύκλωμα της διακίνησης πλαστών χαρτονομισμάτων. Την 12/12/2004 (...) ο ..... κατέθεσε ενόρκως ότι επικοινωνήσε τηλεφωνικά την 10/12/2004, με τον Ζ (...) ζητώντας από αυτόν να παραγγείλει στον “άνθρωπο του” ποσό διακοσίων εβδομήντα τεσσάρων (274) χαρτονομισμάτων των πενήντα (50) ευρώ έκαστο και όταν θα ήταν έτοιμος να τον ενημερώσει. Ο Ζ γνωστοποίησε στον ..... ότι τα πλαστά χαρτονομίσματα τα προμηθεύτηκε από τον Ρ και ότι ο τελευταίος ζήτησε για την παραγγελία αρχικά έξι χιλιάδες (6.000) ευρώ, ενώ στην συνέχεια δεν δέχθηκε τόσο μικρή παραγγελία και έτσι η συμφωνία ακυρώθηκε. Έπειτα όμως από τις συνεχείς πιέσεις του ..... προς τον Ζ, συναντήθηκαν εκ νέου την 15/12/2004 στην καφετέρια του πολυκαταστήματος «.....» προκειμένου όπως τον είχε ενημερώσει ο Ζ να συναντηθούν με τον Ρ, για να του παραδώσει τελικά τα χαρτονομίσματα. Στο σημείο παρέμειναν επί μακρόν, χωρίς όμως να παρουσιασθεί ο Ρ και έτσι η συνάντηση ματαιώθηκε. Ο Ρ συνελήφθη αργότερα, την 27/1/2005 και ώρα 13.30' κατά την στιγμή που παρέδιδε τα πλαστά χαρτονομίσματα στον Ζ. Η Δ/ση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας σχημάτισε ποινική δικογραφία σε βάρος του Ανθ/μου ..... και των υπολοίπων εμπλεκόμενων, την οποία υπέβαλε στον κ. Εισαγγελέα Λαμίας, ο οποίος άσκησε ποινική δίωξη για παραχάραξη,

υπεξαίρεση στην υπηρεσία, κυκλοφορία παραχαραγμένων χαρτονομισμάτων, υπεξαγωγή εγγράφων από υπάλληλο, υπόθαλψη εγκληματία».

Με βάση όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία και τα πραγματικά περιστατικά, το Πειθαρχικό Συμβούλιο που επέβαλε την ποινή της απόταξης, είχε πεισθεί ότι ο παραπρωματίας αστυνομικός «ενέργησε όπως περιγράφεται ανωτέρω με δόλο, πληρώντας έτσι την υποκειμενική και αντικειμενική υπόσταση των αδικημάτων που του αποδίδονται», ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. ζ' και ι' του Π.Δ. 22/1996 ως αντικαταστάθηκε με άρθ. 4 Π.Δ. 3/2004 σε συνδυασμό με άρθρα 207, 208, 231, 242, 258 του Π.Κ..

ΣτΕ 76/2015

Απορρίφθηκε η Έφεση για την εξαφάνιση Απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, το οποίο είχε κρίνει ότι νομίμως επιβλήθηκε η ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών στο Α.Τ. Επανωμής, φέροντας τον βαθμό του Αστυφύλακα: «1. Τις μεσημβρινές ώρες της 5-6-1995, ευρισκόμενος σε ημερήσια ανάπαυση, διήλθε άνευ υπηρεσιακού λόγου, από τα γραφεία της Υπηρεσίας του, εκμεταλλευόμενος δε την προσωρινή απομάκρυνση από το γραφείο αξιωματικού υπηρεσίας, του Αστυνομικού Τμήματος Επανωμής, του Αρχ/κα ΠΣ ....., εισήλθε εντός αυτού και αφήρεσε από το συρτάρι του γραφείου όπου ο ανωτέρω Αρχ/κας είχε εναποθέσει μαζί με τα προσωπικά του είδη και το πορτοφόλι με αριθμό Ελληνικών χαρτονομισμάτων, ένα χαρτονόμισμα αξίας 5.000 δρχ., με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παρανόμως, πλην όμως η πράξη του αυτή έγινε αντιληπτή από τον αμέσως επιστρέψαντα στο γραφείο παθόντα ανωτέρω Αρχιφύλακα, ο οποίος και τον κάλεσε να επιστρέψει το (...) χαρτονόμισμα. Αυτός αρνήθηκε επιμόνως να συμμορφωθεί προς τις υποδείξεις του Αρχ/κα και αντί να επιστρέψει το χαρτονόμισμα, ως είχε υποχρέωση, υπό την πίεση του παθόντος Αστυνομικού, εναπόθεσε αυτό στο επάνω μέρος ξύλινου φοριαμού, που ευρίσκεται στην κουζίνα του κτιρίου του Αστυνομικού Τμήματος Επανωμής, με την προοπτική, αφενός μεν, σε περίπτωση διενέργειας σ' αυτόν σωματικής ερεύνης, να μην ευρεθεί τούτο επάνω του, αφετέρου δε σε μελλοντικό χρόνο και αφού η παρουσία του στο Τμήμα θα ήτο υπεράνω πάσης υποψίας, να παραλάβει το προαναφερθέν χαρτονόμισμα από το σημείο εναπόθεσής του και να το ιδιοποιηθεί παρανόμως. (...) το προαναφερθέν χαρτονόμισμα, μετά από έρευνα στους χώρους του Τμήματος, από τον ίδιο τον παθόντα Αρχιφύλακα, ανευρέθη στο προαναφερθέν σημείο και παρελήφθη παρ' αυτού (...). Μετά ταύτα ο παθών Αρχιφύλακας, δεν υπέβαλε μεν μήνυση κατά αυτού για

κλοπή, ανέφερε όμως, δι' ειδικής αναφοράς, την πράξη του αυτή στην Υπηρεσία. 2. Το τελευταίο χρονικό διάστημα επισκεπτόταν διάφορα καφενεία και μπαρ της περιοχής δικαιοδοσίας Αστυνομικού Τμήματος Επανωμής, όπου εντός αυτών κατανάλωνε ποσότητες οινοπνευματωδών ποτών, περιαγόμενος ούτω συχνά σε κατάσταση ευθυμίας ή μέθης, με αποτέλεσμα να μην συμπεριφέρεται κοσμίως και αξιοπρεπώς ενώπιον των πολιτών, να προκαλεί τα δυσμενή σχόλια του κοινού και να δημιουργεί αδικαιολόγητα χρέη προς τους πολίτες (...) και επί πλέον προτιθέμενος να μην καταβάλει το αντίτιμο έλαβε για άμεση κατανάλωση τρόφιμα και ποτά, από διάφορους καταστηματάρχες της πόλεως Επανωμής, το αντίτιμο των οποίων ήτο αμέσως καταβλητέο κατά τις συνήθειες των συναλλαγών. 3. Τις πρωινές ώρες της 16-8-1995 επισκέφθηκε και πάλι διάφορα καφέ - μπαρ και αναψυκτήρια στην παραλία της Κοινότητας Επανωμής, όπου εντός αυτών κατανάλωσε μεγάλη ποσότητα οινοπνευματωδών ποτών, με αποτέλεσμα να περιέλθει σε κατάσταση πλήρους μέθης και να σχολιασθεί η ανάρμοστη αυτή συμπεριφορά του, από τους λοιπούς θαμώνες των καταστημάτων αυτών και τους καταστηματάρχες. (...) Στη συνέχεια, περί ώρα 06.00' πρωινή της ίδιας ημέρας επισκέφθηκε το κατάστημα του Αστυνομικού Τμήματος Επανωμής όπου ενώπιον των διατεταγμένων σε υπηρεσία Αστυνομικών υπαλλήλων κατήγγειλε προφορικά ότι έπεσε θύμα ληστείας τις πρωινές ώρες της ίδιας ημέρας από 4-5 Αλβανούς λαθρομετανάστες, οι δε δράστες αφού τον κτύπησαν στο πρόσωπο, του αφήρεσαν το πορτοφόλι που περιείχε 120.000 δρχ. και την υπηρεσιακή του ταυτότητα. Στην πραγματικότητα όμως, η καταγγελία του αυτή αποδείχθηκε ψευδής, αναγκασθείς τις απογευματινές ώρες της ίδιας ημέρας, όταν ήδη είχε συνέλθει από την πλήρη μέθη στην οποία είχε περιέλθει, να ομολογήσει ότι δεν είχε πέσει θύμα ληστείας, κανείς δεν του αφήρεσε χρήματα από το πορτοφόλι, η Αστυνομική - υπηρεσιακή του ταυτότητα ανευρέθη τις πρωινές ώρες της ίδιας ημέρας εντός της οικίας του και τέλος οι εκδορές στο μέτωπο του προήρχοντο από πτώση του στο τσιμεντένιο κράσπεδο της εισόδου της οικίας του λόγω προαναφερθείσης μέθης».

Όπως είχε κρίνει το Πειθαρχικό Συμβούλιο, οι προρρηθείσες πράξεις του παραπρωματία, αστυνομικού συνεκτιμώμενες στο σύνολο τους, αποδείκνυαν «αναξιοπρεπή διαγωγή εντός και εκτός υπηρεσίας, ροπή στη χρήση οινοπνευματωδών ποτών, ροπή στη σύναψη χρεών, διάπραξη των εγκλημάτων της κλοπής, της ψευδούς καταμήνυσης και της δόλιας αποδοχής παροχών, συμπεριφορά αντίθετη προς την εντιμότητα και τα χρηστά ήθη, αντιβαίνουσα στην Αστυνομική δεοντολογία, αδικαιολόγητη παραμονή σε χώρους που προκαλούν δυσμενή σχόλια, χρησιμοποίηση της Αστυνομικής του ιδιότητας για την εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων» και

συνιστούσαν «επίμεμπτες πράξεις που θίγουν την αξιοπρέπεια και το γόητρο του Αστυνομικού, δίδουν αφορμή σε δυσμενή σχόλια, μαρτυρούν διαφθορά χαρακτήρος, απρεπή διαγωγή κατ' επανάληψη επιδειχθείσα και πράξεις καθαπτομένας της τιμής και της υπόληψης αυτού και του Σώματος στο οποίο ανήκει, κατά την έννοια του άρθρου 14 παρ. 1 εδ. α' και γ' του Ν.Δ. 935/1971, σε συνδυασμό με το άρθρο 58 του Π.Δ. 22/1996».

ΣτΕ 2993/2014

Απορρίφθηκε η Έφεση για την εξαφάνιση Απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, το οποίο είχε κρίνει ότι νομίμως επιβλήθηκε η ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, φέροντας τον βαθμό του Ανθυπαστυνόμου: «1) Την 26/1/1995, όταν υπηρετούσε στο Τ.Α. Αερολιμένα Αθηνών, ενώ κλήθηκε τηλεφωνικώς, περί ώρα 12.40', από αξιωματικό του Τ.Α. Ν. Σμύρνης να μεταβεί αμέσως σε αυτό μαζί με το αυτοκίνητο του, στα πλαίσια ενεργούμενης προανακρίσεως από την Υποδιεύθυνση Ασφαλείας Πατρών, σχετικώς με τις κλοπές και παραποιήσεις αυτοκινήτων που είχαν λάβει χώρα σε πολλές περιοχές της χώρας, δεν έπραξε τούτο, αλλά όταν μετέβη την 16.30' ώρα της ίδιας ημέρας, χωρίς το αυτοκίνητο, δήλωσε προφορικώς ότι το εγκατέλειψε λόγω μηχανικής βλάβης στην οδό ..... και όταν αυτό δεν βρέθηκε στο σημείο αυτό, επικαλέσθηκε κλοπή του από αγνώστους, αλλά στη συνέχεια εκμυστηρεύθηκε “σκηνοθεσία” κλοπής, γιατί “έμπλεξε και έπρεπε το αυτοκίνητο να εξαφανισθεί”, πράγμα το οποίο στη συνέχεια ανακάλεσε και επέμεινε στην αρχική του δήλωση, με αποτέλεσμα, λόγω των αντικρουόμενων καταθέσεών του να κατηγορηθεί για διάπραξη του ποινικού αδικήματος της “ψευδούς ανωμοτί καταθέσεως” (...) και να καταδικασθεί από το Αυτόφωρο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών (...) σε φυλάκιση: α) 12 μηνών για ψευδή ανωμοτί κατάθεση, β) 12 μηνών για ψευδή καταμήνυση και κατά συγχώνευση σε φυλάκιση 18 μηνών συνολικώς, με τριετή αναστολή. 2) Το παραπάνω αυτοκίνητο, για το οποίο δήλωσε εγγράφως κλοπή την 5/2/1995 στο Τ.Α. Καλαμακίου, όταν την 6/4/1995 βρέθηκε απαραβίαστο, διαπιστώθηκε (...) ότι ήταν προϊόν κλοπής και ανήκε στον ..... κάτοικο Μοσχάτου, απ' όπου είχε κλαπεί την 16/7/1994, φέροντας τις ..... πινακίδες κυκλοφορίας, είχε δε παραποιηθεί με ενσωμάτωση, στο χώρο του μεταλλικού πινακιδίου τεχνικών χαρακτηριστικών, μεταλλικής επιφάνειας με εκτυπωμένο αριθμό πλαισίου διάφορο από αυτόν, για τον οποίο είχε εκδοθεί η αρχική άδεια του αυτοκινήτου, (...) 3) Την 27/1/1995 σε έρευνα που έγινε από το Τ.Α. Ν. Σμύρνης στο (...) μισθωμένο διαμέρισμά του, βρέθηκαν και κατασχέθηκαν έγγραφα (άδειες κυκλοφορίας, υπεύθυνες δηλώσεις κ.λπ.), που αφορούσαν εννέα (9) συνολικά αυτοκίνητα, από τα οποία τέσσερα (4) είχαν παραποιηθεί, ως προς τα τεχνικά τους

χαρακτηριστικά, για δύο (2) από αυτά δηλώθηκαν κλοπές και δεν βρέθηκαν για εξέταση και τα υπόλοιπα τρία (3) βρέθηκαν κανονικά, (...) που καταδεικνύουν ότι ασχολείτο, παρά τα καθήκοντά του, με αγοραπωλησίες τρακαρισμένων και μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, τα οποία αγόραζε τρακαρισμένα στο όνομά του ή στο όνομα μελών της οικογένειάς του και με το πρόσχημα της επισκευής τα παρέδιδε σε ιδιωτικά συνεργεία, όπου γινόταν η παραποίησή τους και στη συνέχεια τα μεταπώλούσε για προσπορισμό παράνομου κέρδους. Με τον τρόπο αυτό είχαν παραποιηθεί και μεταπωληθεί, (...), εκτός από το προαναφερόμενο αυτοκίνητο και τα με αριθμούς κυκλοφορίας .....

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο που επέβαλλε την ποινή της απόταξης στον παραπρωματία αστυνομικό, είχε θεωρήσει ότι οι παραπάνω πράξεις και ενέργειες αυτού «και ειδικότερα η διάπραξη ποινικών αδικημάτων και η καταδίκη του γι' αυτά, που εκ των αιτιών, περιστάσεων και του τρόπου τελέσεως, μαρτυρούν διαστροφή χαρακτήρος, η απαγγελία κατηγορίας για απάτη ιδιαιτέρας μεγάλης ζημίας κατά συναυτουργία, η ενοχή και εμπλοκή του στη διαδικασία παραποιημένων αυτοκινήτων, αιτία για την οποία κατηγορήθηκε την 12-5-1995 από την Υποδιεύθυνση Ασφαλείας Πατρών για ποινικά αδικήματα, άρθρα 45, 46, 98, 216, 217, 372, 374 και 394 Π.Κ., οι οικονομικές συναλλαγές με άτομα που απασχόλησαν τις Αρχές για αδικήματα κλοπών και παραποιήσεων αυτοκινήτων, οι κατ' επανάληψη ασχολίες του με αγορά τρακαρισμένων ή μεταχειρισμένων αυτοκινήτων (επισκευές, μεταβιβάσεις κ.λπ.) από τις οποίες είχε ανάλογα παράνομα περιουσιακά οφέλη» συνιστούσαν «βαρέα παραπτώματα περί την υπηρεσία», (...) «απρεπή διαγωγή κατ' επανάληψη επιδειχθείσα και προκάλεσε δυσμενή σχόλια σε βάρος του και του Σώματος γενικότερα», ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 17 παρ. 1 εδ. α, β', γ' και ε' του Ν.Δ. 343/1969 σε συνδυασμό με το άρθρο 58 παρ. 1 του Π.Δ. 22/1996.

ΣτΕ 1792/2012

Απορρίφθηκε η Έφεση για την εξαφάνιση Απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, το οποίο είχε κρίνει ότι νομίμως επιβλήθηκε η ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών ως Αστυφύλακας στο Τμήμα Τροχαίας Πατρών και «εκτελώντας διατεταγμένη υπηρεσία, κατά τις ώρες 17.00' - 23.00' στις 5-4-1998 ως δικυκλιστής επιβαίνοντας της ..... υπηρεσιακής μοτ/τας, λίγο πριν από την 21.00' ώρα (...) κινούμενος επί της Εθνικής οδού Πύργου - Πατρών, (...) παραβίασε ρυθμιστική πινακίδα κυκλοφορίας - αναστροφής και εισερχόμενος στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας, ενήργησε πλησίον του κέντρου «.....» τροχονομικό έλεγχο, στο ..... δίκυκλο μοτ/το

(...) το οποίο οδηγούσε η ..... και αφού διαπίστωσε ότι αυτή εστερείτο αδείας οδήγησης και πιστοποιητικού ασφάλισης, δηλαδή παραβάσεις διωκόμενες σε βαθμό πλημμελήματος και δήλωσε ρητά και με έμφαση στην παραβάτη, ότι για τις διαπιστωθείσες αξιόποινες πράξεις της προβλέπεται κατ' αυτής, από τις κείμενες διατάξεις, λόγω της επ' αυτοφώρω καταλήψεώς της, η εφαρμογή της αυτόφωρης διαδικασίας, η κατάσχεση του μοτ/του και η επιβολή διοικητικού προστίμου και αποχώρησε από το σημείο δηλώνοντάς της να τον ακολουθήσει στο Τμήμα Τροχαίας Πατρών για τα κατά νόμον: α. Δεν οδήγησε την καταληφθείσα και νομίμως συλληφθείσα στην Υπηρεσία του, για τις περαιτέρω ενέργειες, ούτε καταμήνυσε αυτήν κ.λπ., παραβαίνοντας έτσι το καθήκον του, με σκοπό να προσπορισθεί παράνομο υλικό όφελος - σεξουαλική απόλαυση, (...) και να προσπορίσει ωσαύτως, στην παραβάτη παράνομο όφελος - κάλυψη των αξιοποιώνων πράξεων, που εξετέλεσε, με τα παρεπόμενά τους. β. Από πρόθεση ελευθέρωσε τη συλληφθείσα δράστη αυτοφώρων πλημμελημάτων, η οποία ήταν κρατούμενη. γ. Ενώ κατά τον αναφερόμενο τόπο και χρόνο κατέλαβε επ' αυτοφώρω την ειρημένη γυναίκα - οδηγό, να διαπράττει τις ρητά μνημονευόμενες παραβάσεις, που διώκονται σε βαθμό πλημμελήματος, δηλώνοντας κατηγορηματικά ότι για τις αξιόποινες πράξεις της θα την οδηγήσει στο Τμήμα Τροχαίας Πατρών, για την εφαρμογή των νομίμων, προβαίνοντας έτσι στην σύλληψή της, αποχωρώντας για το ως άνω Τμήμα και κινούμενοι επί της Εθνική οδού (...) φθάνοντας στη διασταύρωση (...) δε συνέχισε την πορεία του επί της Εθνικής οδού, (...), αλλά υπέδειξε στην κρατούμενη να εισέλθει δεξιά στην οδό ....., (...). Κινούμενοι επί της προεκτάσεως της ..... ανατολικά, η οποία στερείται φωτισμού σταμάτησε δεξιά, ύστερα από τετρακόσια 400 περίπου μέτρα και εκεί εκμεταλλευόμενος τη σχέση υπηρεσιακής εξαρτήσεώς της από αυτόν, καθόσον η υπόψη γυναίκα ήταν κρατούμενη, προέβη σε ερωτικές περιπτύξεις μαζί της και ακολούθως αφού είχε διεγερθεί, σεξουαλικά, ασκώντας εμμέσως, πλην σαφώς, ως εκ της ιδιότητας και της εξουσίας του, ψυχολογική πίεση επ' αυτής, την εξανάγκασε να ενεργήσει ασελήγη πράξη επί του σώματος του (...) και δ. Κινούμενος επί της Εθνικής οδού (...) και προκειμένου να εισέλθει στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας (...) για να ενεργήσει τον προαναφερόμενο έλεγχο, προέβη σε αναστροφή, παραβιάζοντας εκεί υφιστάμενη ρυθμιστική πινακίδα».

Κατά την κρίση του Πειθαρχικού Συμβουλίου, που επέβαλλε την ποινή της απόταξης στον παραπτωματία αστυνομικό, οι παραπάνω πράξεις αυτού «συνεκτιμώμενες στο σύνολο τους αποτελούν σοβαρά πειθαρχικά παραπτώματα, τα οποία έθιξαν την τιμή και την υπόληψη αυτού, το κύρος του Σώματος, μαρτυρούν διαφθορά χαρακτήρα και βαρεία

παράβαση του υπηρεσιακού καθήκοντος από πρόθεση», ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. ι' και ια' του Π.Δ. 22/1996.

ΔΕΦΑΘ 549/2015

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της απόταξης σε Συνοριοφύλακα, ο οποίος, υπηρετών στο Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Μαστοροχωρίων Ιωαννίνων, την 4-4-2008 και ώρα 13.00', «ευρισκόμενος εκτός διατεταγμένης υπηρεσίας στην πόλη των Ιωαννίνων, σταθμεύοντας το υπ' αριθ. .... ι.χ.ε αυτοκίνητό του σε οδό παράπλευρη της κεντρικής λεωφόρου που οδηγεί στο Αεροδρόμιο Ιωαννίνων και εξερχόμενος αυτού, δέχθηκε τον έλεγχο αστυνομικών της Δ/σης αστυνομικών υποθέσεων της ΕΛ.ΑΣ. Συγκεκριμένα, τον πλησίασαν αστυνομικοί της εν λόγω Υπηρεσίας, οι οποίοι δήλωσαν την ιδιότητά τους ζητώντας να τους ακολουθήσει στην έδρα της Α.Δ. Ιωαννίνων, καθόσον ενεργούσαν προανάκριση για εμπλοκή του σε εγκληματική οργάνωση που δραστηριοποιείτο στην παράνομη μεταφορά λαθρομεταναστών. Αυτός αρνήθηκε επίμονα να τους ακολουθήσει και τους επιτέθηκε σπρώχνοντάς τους βίαια δια των χεριών του, προς αποφυγή της προσαγωγής του και την έρευνα στο αυτοκίνητο του. Στην επακολουθήσασα τελικά έρευνα στο υπ' αριθ. .... ι.χ.ε αυτοκίνητο ιδιοκτησίας του, βρέθηκε και κατασχέθηκε ένας φορητός ασύρματος πομποδέκτης VHF-CB (...) το οποίο κατείχε χωρίς άδεια αρμόδιας αρχής. Ο εν λόγω ασύρματος ήταν λειτουργικός και (...) είχε τη δυνατότητα κάλυψης ευρέως φάσματος ραδιοσυχνοτήτων, με δυνατότητα λήψης συχνοτήτων Σωμάτων Ασφαλείας, Ενόπλων Δυνάμεων, Ναυσιπλοΐας και ειδικών ραδιοδικτύων».

Κατά την κρίση του Πειθαρχικού Συμβουλίου, που επέβαλλε την ποινή της απόταξης στον παραπρωματία Συνοριοφύλακα, οι ως άνω αποδιδόμενες σε αυτόν πράξεις, για τις οποίες είχε ήδη καταδικαστεί ποινικά, συνιστούσαν πειθαρχικό παράπτωμα κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. ζ' του Π.Δ. 22/1996 σε συνδυασμό με άρθρο 167 του Π.Κ. («Αντίσταση»), άρθρα 24 και 62 του Ν. 3431/2006 («Περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών») και άρθρο 58 παρ. 2 του Π.Δ. 120/2008.

ΔΕΦΑΘ 552/2015

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της απόταξης, με περισσότερες από μία αποφάσεις, σε αστυνομικό, λόγω αυθαίρετης απουσίας του επί αρκετές συνεχείς ημέρες από την υπηρεσία, σε διάφορα χρονικά διαστήματα, στα οποία αναφέρεται εκάστη εκ των ανωτέρω πειθαρχικών αποφάσεων, γινόμενος, με τη συμπεριφορά του αυτή, υπαίτιος

του πειθαρχικού παραπτώματος που προβλέπεται και τιμωρείται από το άρθρο 10 παρ. 1 εδ. ι' του Π.Δ. 120/2008.

Ειδικότερα, ο παραπτωματίας αστυνομικός, φέροντας τον βαθμό του Αρχιφύλακα «ενώ υπηρετούσε στο Αστυνομικό Τμήμα Εξαρχείων, δεν μετέβη για ανάληψη και εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας, ως όφειλε και συγκεκριμένα: α) στις 2/7/2010, από τις 6/7/2010 έως και τις 16/7/2010, στις 2/9/2010, στις 3/9/2010, από τις 30/9/2010 έως και τις 5/10/2010, από τις 14/10/2010 έως και τις 19/10/2010 και από τις 24/10/2010 έως και την 1/11/2010, δήλωνε ανά διαστήματα στην Υπηρεσία του τηλεφωνικώς ασθένεια, πλην όμως, ουδέποτε μετέβη σε υπηρεσιακό ή άλλο ιδιώτη ιατρό, ως όφειλε, ώστε να αφεθεί ελεύθερος υπηρεσίας, ούτε προσκόμισε τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά προς ενημέρωση τόσο του ατομικού του φακέλου όσο και των προϊσταμένων υπηρεσιών, ενώ όταν του ζητήθηκε από την Υπηρεσία να προσκομίσει το ατομικό δελτίο ασθενειών, δήλωσε ότι το έχει απωλέσει και β) στις 26-7-2010 απουσίασε από τα καθήκοντά του, χωρίς να ενημερώσει την Υπηρεσία για το λόγο της απουσίας του».

ΔΕΦΑΘ 1724/2015

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών ως Αστυφύλακας στο Τμήμα Αστυνομικών Επιχειρήσεων Ηρακλείου, «όντας υπάλληλος, κατά βαρεία παράβαση των καθηκόντων του, επιδεικνύοντας συμπεριφορά που μαρτυρά διαφθορά χαρακτήρα, ζήτησε και έλαβε για τον εαυτό του ωφελήματα για παράλειψη του μελλοντική, που αντίκειται στα καθήκοντά του και συγκεκριμένα, ζήτησε χρηματικό ποσό έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ και έλαβε από τον ..... το χρηματικό ποσό των τεσσάρων χιλιάδων (4.000) ευρώ, προκειμένου να παραλείψει να τον συλλάβει για έξι μήνες, σε εκτέλεση καταδικαστικών αποφάσεων που εκκρεμούσαν σε βάρος του».

Όπως είχε κρίνει το Πειθαρχικό Συμβούλιο, που επέβαλε την ποινή της απόταξης στον παραπτωματία αστυνομικό, αυτός, με τις ανωτέρω πράξεις και παραλείψεις του, παραβίασε τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 εδ. η', ιβ' και ιγ' του Π.Δ. 120/2008 σε συνδυασμό με το άρθρο 235 του Π.Κ. («Παθητική δωροδοκία»).

ΔΕΦΑΘ 3195/2014

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών ως Αρχιφύλακας στη Δ.Α.Α./Υ.Δ.Ε.Ζ.Ι./Τμήμα ....., «κατά το χρονικό διάστημα από 24-7-2006 έως και 8-9-2006, έχοντας αναπτύξει σχέσεις “πληροφοριοδότη” με τον φυγόποινο ....., ενήργησε με πρόθεση και κάτω από τις

εντολές αυτού και επιχείρησε τηλεφωνικώς να αποσπάσει πληροφορίες από τους συναδέλφους του που υπηρετούσαν στο (...) Τμήμα της Υ.Δ.Ε.Ζ.Ι. οι οποίοι είχαν διαταχθεί να συγκροτηθούν σε ομάδα για να επιτύχουν τη σύλληψη του επικίνδунου δραπέτη ..... και συγκεκριμένα από τον αρχιφύλακα ....., προκειμένου να ενημερώσει τον ..... και έτσι να επιτύχει τη ματαίωση της σύλληψης του ανωτέρω δραπέτη, ο οποίος είχε εντοπισθεί στο Κιάτο Κορινθίας και μετέπειτα συνελήφθη στο Σαράντη Βοιωτίας αφού είχε προβεί στη δολοφονία των ..... και ..... στο Περιστέρι Αττικής, θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο τους συναδέλφους του που αναζητούσαν τον εν λόγω δραπέτη με τις ενέργειές του αυτές οι οποίες μαρτυρούν διαφθορά χαρακτήρα και μη αποτρέποντας την τέλεση των προαναφερόμενων κακουργηματικού χαρακτήρα πράξεων του ....., με αποτέλεσμα να ασκηθεί σε βάρος του ποινική δίωξη για τα εγκλήματα της υπόθαλψης εγκληματία και εγκληματικής οργάνωσης».

Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο είχε δεχθεί τα ως άνω πραγματικά περιστατικά και ότι βάσει αυτών ο παραπτωμάτίας αστυνομικός «πράγματι τέλεσε τις πράξεις που του αποδόθηκαν οι οποίες μαρτυρούν διαφθορά χαρακτήρα», ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. ι' Π.Δ. 22/1996 και επέβαλλε σε αυτόν την ποινή της απόταξης

ΔΕΦΑΘ 652/2012

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της απόταξης σε Αστυφύλακα, ο οποίος, «Στην Αθήνα, κατά το χρονικό διάστημα από αρχές του έτους 2008 έως 7-7-2009 (...) από πρόθεση με συναπόφαση και δρώντας από κοινού με άλλους συλληφθέντες και ποινικά συγκατηγορούμενούς του, που συγκρότησαν μεταξύ τους δομημένη και με διαρκή δράση ομάδα από τρία και περισσότερα από τρία πρόσωπα (οργάνωση), στην οποία εντάχθηκε ως μέλος, συναποτελώντας σύγχρονης μορφής δομημένη διεθνική εγκληματική οργάνωση με αρχηγό, υπαρχηγούς και μέλη αντίστοιχα, η οποία με διαρκή δράση και διακριτούς ρόλους υπό τη μορφή “τομέων – πυρήνων”, επεδίωκε τη διάπραξη σε βάρος περισσότερων παθόντων προσώπων με περισσότερες πράξεις των μελών της, (...), περισσότερων κακουργημάτων σωματεμπορίας κατ' επάγγελμα, της οποίας οι υπαίτιοι, με σκοπό να προβούν στη γενετήσια και οικονομική εκμετάλλευση αλλοδαπών γυναικών από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων σε νυχτερινά κέντρα διασκέδασης (strip tease) που ανήκουν στην εν λόγω εγκληματική οργάνωση, απέσπασαν τη συναίνεση περισσότερων παθόντων αλλοδαπών προσώπων από τις ως άνω χώρες, με

τη χρήση απατηλών μέσων και παρασύροντάς τα, εκμεταλλευόμενοι την ευάλωτη θέση τους, με υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές και παροχή άλλων ωφελημάτων».

Όπως είχε κρίνει το Πειθαρχικό Συμβούλιο, που επέβαλε ομοφώνως την ποινή της απόταξης στον παραπτωματία αστυνομικό, αυτός, με τις ανωτέρω ενέργειες και παραλείψεις του, παραβίασε τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 εδ. η' και ιβ' του Π.Δ. 120/2008.

ΔΕΦΑΘ 76/2011

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών ως Ανθυπαστυνόμενος στην Υποδιεύθυνση Μεταγωγών Δικαστηρίου Αθηνών, από την 22.00' ώρα της 9-10-1995 έως την 06.00' ώρα της 10-10-1998, ενώ εκτελούσε καθήκοντα αξιωματικού υπηρεσίας, «αφού διαπίστωσε ότι στα κρατητήρια κρατούνταν αλλοδαπές γυναίκες διοργάνωσε μέσα στο γραφείο του αξιωματικού υπηρεσίας στο ισόγειο του κτιρίου, γιορτή (πάρτι), διατάσσοντας τον βοηθό δεσμοφύλακα να βγάλει από τα κρατητήρια του υπογείου έξι (6) αλλοδαπές κρατούμενες, προκειμένου αυτές να συμμετάσχουν στη διασκέδαση. Ενεργώντας κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς την ιδιότητα του προσκάλεσε τρεις συναδέλφους του και έναν ιδιώτη για να συμμετάσχουν και αυτοί στη γιορτή. Μεριμνήσε για την αγορά μεγάλης ποσότητας ούισκι (πέντε φιάλες), αναψυκτικών και φρούτων, τα οποία καταναλώθηκαν από τους ανωτέρω εντός του γραφείου του, υπό τους ήχους μουσικής. Κατά τη διάρκεια της γιορτής (πάρτι), παραμελώντας σοβαρά τα καθήκοντά του, που αφορούσαν όχι μόνο την ασφαλή κράτηση των προς απέλαση αλλοδαπών γυναικών και των λοιπών περίπου 26 ανδρών κρατουμένων, αλλά και την ασφάλεια γενικότερα του κτιρίου της ΥΜΔΑ, συμμετείχε ενεργά στη διασκέδαση, έχοντας κοντά του μία αλλοδαπή, την οποία κατά διαστήματα τοποθετούσε στα γόνατά του, ενώ διαρκούσης της μουσικής ανέβηκε μαζί με αυτή πάνω στο έπιπλο του γραφείου και χόρευε, επιδιδόμενος σε άσεμνες πράξεις. Συγχρόνως, ανέχθηκε την ενέργεια παρόμοιων πράξεων και εκ μέρους των υπολοίπων παρισταμένων, οι οποίοι είχαν μεταβάλει τον χώρο σε αίθουσα κακόφημου μπαρ, ενώ οι κρατούμενες περιφέρονταν ανεξέλεγκτα σε όλους τους χώρους του ισογείου χωρίς περιορισμούς. Με τη λήξη της γιορτής, (...) διέταξε έναν αρχιφύλακα, ο οποίος διέμενε σε δωμάτιο του πέμπτου ορόφου του οικήματος, να οδηγήσει δύο εκ των κρατουμένων γυναικών στα λουτρά του 5ου ορόφου, προκειμένου αυτές να κάνουν, όπως ισχυρίσθηκαν, μπάνιο, δίνοντας τους τη δυνατότητα να επιχειρήσουν απόδραση περί ώρα 04.45' της 10-10-98 από την ταράτσα του κτιρίου της ΥΜΔΑ, στην ταράτσα διπλανού κτιρίου, χωρίς να

γίνουν αντιληπτές από τον συνοδό αστυνομικό, με τον οποίο προηγουμένως είχαν έλθει σε σαρκική επαφή εντός του δωματίου του (...). Οι ανωτέρω αλλοδαπές, εκμεταλλευόμενες την ανυπαρξία ελέγχου εκ μέρους των αστυνομικών, επιχείρησαν να αποδράσουν πηδώντας στην ταράτσα διπλανού κτιρίου, ανεπιτυχώς όμως, λόγω τραυματισμού από την πτώση τους, με αποτέλεσμα να συλληφθούν αργότερα, ύστερα από ενημέρωση της Υπηρεσίας από ιδιώτιδα που διαμένει παραπλεύρως. Επιδεικνύοντας έτσι βαρύτατη αμέλεια, δεν φρόντισε να επανεγκλησθούν ασφαλώς στα κρατητήρια οι υπόλοιπες τέσσερις αλλοδαπές οι οποίες κατέβηκαν μόνες τους, ευρισκόμενες σε μέθη, και εισήλθαν στο κρατητήριο, του οποίου η πόρτα στη συνέχεια παρέμεινε ανασφάλιστη και ανοικτή. Αποτέλεσμα τούτου ήταν να αποδράσουν δύο κρατούμενες».

Όπως είχε κρίνει το Πειθαρχικό Συμβούλιο, που επέβαλε ομοφώνως την ποινή της απόταξης στον παραπρωματία αστυνομικό, αυτός, με τις ανωτέρω πράξεις και παραλείψεις του, παραβίασε τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. ι' του Π.Δ. 22/1996 σε συνδυασμό με το άρθρο 172 παρ. 2 του Π.Κ. («ελευθέρωση κρατουμένων εξ' αμελείας κατ' εξακολούθηση»).

ΔΕΦΑΘ 6/2009

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της απόταξης σε αστυνομικό, ο οποίος, κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στο Α.Τ. Ομονοίας, όπου υπηρετούσε φέροντας τον βαθμό του Ανθυπαστυνόμου, την 7-3-2005, «δεν συνέταξε τα απαιτούμενα έγγραφα για τη διοικητική απέλαση δύο προσαχθέντων αλλοδαπών, δεν καταχώρησε τις απαραίτητες εγγραφές στα οικεία υπηρεσιακά βιβλία και επέτρεψε στον φίλο του ..... να επικοινωνήσει με τον ένα από τους αλλοδαπούς και συγγενικό του πρόσωπο, δηλώνοντας ψευδώς ότι είναι δικηγόρος και ζητώντας χρήματα για την απελευθέρωση του αλλοδαπού, ενώ μετά το πέρας της υπηρεσίας του, περί ώρα 14.10', ενώ είχε αντικατασταθεί στα καθήκοντά του από τον Ανθυπαστυνόμο ....., επιχείρησε να ελευθερώσει τους δύο αλλοδαπούς, δίνοντας εντολή στο σκοπό των κρατητηρίων ..... να τους βγάλει από το χώρο προσωρινής κράτησης του Τμήματος, όπου επανεγκλίστηκαν μετά από παρέμβαση του αντικαταστάτη του».

Κατά την κρίση του Πειθαρχικού Συμβουλίου που επέβαλε την ποινή της απόταξης, οι ως άνω πράξεις και παραλείψεις του παραπρωματία αστυνομικού θεμελίωσαν την αντικειμενική υπόσταση του πειθαρχικού παραπτώματος «απόπειρας ελευθέρωσης φυλακισμένου από πρόθεση, κατά της οποίας απειλείται στερητική της ελευθερίας ποινή

τουλάχιστον ενός έτους» (άρθρο 9 παρ. 1 εδ. ζ' του Π.Δ. 22/1996), το οποίο αποτελεί «πράξη που μαρτυρά διαφθορά χαρακτήρα» (άρθρο 9 παρ. 1 εδ. ι' του Π.Δ. 22/1996).

5.2.2 Αργία με απόλυση

Τα πειθαρχικά παραπτώματα, που επισύρουν την ποινή αργίας με απόλυση, είναι τα κατωτέρω περιοριστικώς αναφερόμενα:³¹²

α) Η παραβίαση της υπηρεσιακής εχεμύθειας, που μπορεί να επιφέρει βλάβη της Υπηρεσίας ή τρίτων ή να δυσχεράνει το έργο αυτής.

β) Οι οποιασδήποτε μορφής δημόσιες εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικών κομμάτων ή πολιτικών προσώπων.

γ) Η δημόσια προφορικώς ή εγγράφως άσκηση κριτικής των πράξεων της Ιεραρχίας με τη χρήση ψευδών ή αβασίμων επιχειρημάτων.

δ) Η μέθη κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας.

ε) Η συμμετοχή σε παράνομα παίγνια, που διενεργούνται ιδίως σε δημόσια κέντρα ή άλλους δημόσιους χώρους και η παραμονή σ' αυτούς τους χώρους όταν διενεργούνται παράνομα παίγνια, χωρίς να ενεργεί για την εφαρμογή του νόμου κατά των παραβατών.

στ) Η από βαρεία αμέλεια ελευθέρωση φυλακισμένου.

ζ) Η από πρόθεση τέλεση ή απόπειρα τέλεσης πλημμελήματος, κατά του οποίου απειλείται στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών μηνών, εφόσον η πράξη αυτή δεν εμπίπτει στις περιπτώσεις του προηγούμενου άρθρου.

η) Η αδικαιολόγητη αποχή από την εκτέλεση των καθηκόντων από μία έως τέσσερις συνεχείς ημέρες ή μέχρι εννέα συνολικά ημέρες σε ένα έτος.

θ) Η από βαρεία αμέλεια απώλεια οπλισμού και άλλων δημοσίων ειδών ή εγγράφων.

ι) Κάθε πράξη που αντιβαίνει στο υπηρεσιακό καθήκον ή συνιστά σοβαρή παραμέληση αυτού ή ασυμβίβαστη προς την ιδιότητα του αστυνομικού διαγωγή, εφόσον δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.

ια) Η βάνανυση συμπεριφορά προς ομοιόβαθμους, υφισταμένους ή πολίτες (εφόσον δεν εμπίπτει στην περίπτωση γ' της παρ. 1 του άρθρου 10 του Π.Δ. 120/2008).

---

³¹² Άρθρο 11 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

ιβ) Η από πρόθεση μη έγκαιρη διεκπεραίωση υπηρεσιακών εγγράφων, εφόσον οδήγησε στην πρόκληση σοβαρής υπηρεσιακής ανωμαλίας ή στην παραγραφή ποινικών αδικημάτων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων.

ιγ) Η παρότρυνση σε απείθεια κατά των νόμων, των κανονισμών ή των διαταγών της Υπηρεσίας.

ιδ) Η παράλειψη αναφοράς πληροφορίας, που αφορά στην τέλεση εγκλήματος ή στο δράστη αυτού εφόσον δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.

ιε) Η συγκάλυψη σοβαρών πειθαρχικών παραπτωμάτων κατωτέρων ή νεοτέρων στο βαθμό και

ιστ) Η χωρίς την καταβολή αντιτίμου αποδοχή υπηρεσιών ή τροφίμων και ποτών προς άμεση κατανάλωση, εφόσον δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.

Η ποινή της Αργίας με απόλυση επιβάλλεται και στην περίπτωση τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος που επισύρει ποινή αργίας με πρόσκαιρη παύση, αν μέσα σε δύο χρόνια ο υπαίτιος έχει τελεσίδικα τιμωρηθεί με την ποινή αυτή.³¹³

Σχετική νομολογία:

ΣτΕ 2620/2006

Απορρίφθηκε η Έφεση για την εξαφάνιση Απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, το οποίο είχε κρίνει ότι νομίμως επιβλήθηκε η ποινή της πεντάμηνης αργίας με απόλυση σε Αρχιφύλακα, ο οποίος, «όταν υπηρετούσε στο Α.Σ. Σταυρού Θεσσαλονίκης, ως διοικητής, αλλά και παλαιότερα, ήτοι από το 1991, εξ αφορμής της συγγενικής του σχέσης με την αδελφή του Γεωργία Π., η οποία ασκούσε επιχειρηματική δραστηριότητα σχετική με την εκμετάλλευση ηλεκτρονικών παιχνιδιών, ασχολήθηκε, παρά τη θέση του και τα καθήκοντά του ως αστυνομικού, με την τοποθέτηση, μεταφορά, φόρτωση και την εκτέλεση παραγγελιών ηλεκτρονικών παιχνιδιών ιδιοκτησίας της αδελφής του, στο πλαίσιο δε αυτών των ασχολιών του παρέβη με πρόθεση τα καθήκοντά του, ήτοι να καταμηνύσει ή να αναφέρει αρμοδίως την παράνομη λειτουργία καταστημάτων με τα οποία συνεργάστηκε τοποθετώντας ηλεκτρονικά παιχνίδια».

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο που επέβαλλε την ποινή της πεντάμηνης αργίας με απόλυση στον παραπρωματία αστυνομικό, είχε κρίνει ότι οι παραπάνω πράξεις και ενέργειες αυτού

---

³¹³ Άρθρο 11 παρ. 2 Π.Δ. 120/2008

συνιστούσαν το προβλεπόμενο από το άρθρο 11 παρ. 1 εδ. α' του Ν.Δ. 935/1971 πειθαρχικό παράπτωμα «της ασυμβίβαστης προς την ιδιότητά του διαγωγής και αντιβαίνουν στο καθήκον και την αξιοπρέπειά του».

ΔΕΦΑΘ 518/2015

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αργίας με απόλυση τεσσάρων μηνών σε Συνοριοφύλακα, ο οποίος, υπηρετών στη Δ/ση Αλλοδαπών Αττικής, κατά το χρονικό διάστημα από 16-9-2007 έως 19-9-2007 διέπραξε τα ακόλουθα: «α) Την 16-9-2007 είχε διατεθεί από το Τμήμα Δίωξης Λαθρομετανάστευσης Αθηνών, για εκτέλεση υπηρεσίας επιφυλακής κατά το ωράριο 07.30' έως πέρατος, στο Τμήμα Φρουράς Κρατητηρίων. Ενώ είχε παρέλθει ο χρόνος έναρξης της υπηρεσίας χωρίς να εμφανιστεί, δηλώθηκε τηλεφωνικώς από οικείο του ότι ασθενεί και δεν μετέβη για εργασία. β) Την 18-9-2007 μετέβη στα Κεντρικά Ιατρεία Αθηνών προσκομίζοντας την από 17-9-2007 ιατρική γνωμάτευση ιδιώτη ιατρού και από τον αρμόδιο υπηρεσιακό ιατρό Υ/Α' ....., αφέθη ελεύθερος υπηρεσίας επί διήμερο, αρχόμενο από 17-9-2007, με την ένδειξη εμπύρετος ίωση. γ) Την 20-9-2007, προσκόμισε στην Υπηρεσία του το ατομικό δελτίο ασθενειών του, στο οποίο με διορθωτικό υγρό blanco, είχε αλλοιώσει το γνήσιο περιεχόμενο της εγγραφής που είχε γίνει από τον υπηρεσιακό ιατρό των Κεντρικών Ιατρείων Αθηνών Υ/Α' ....., (...) και συγκεκριμένα: ι) όσον αφορά τον αριθμό των ημερών που αφέθηκε ελεύθερος υπηρεσίας, είχε αποσβέσει την εγγεγραμμένη αριθμητικώς και ολογράφως ένδειξη δύο (2) και στη θέση του είχε γράψει ομοιοτρόπως την ένδειξη τέσσερα (4) και ιι) όσον αναφορά την ημερομηνία έναρξης του ελεύθερου υπηρεσίας, είχε σβήσει από την ένδειξη (17) το ψηφίο (7) και στη θέση του είχε αναγράψει το ψηφίο έξι (6). Με αυτές τις παρεμβάσεις το εν λόγω έγγραφο απέκτησε νέο περιεχόμενο ήτοι: “τέσσερις (4) ημέρες ελεύθερος υπηρεσίας με ημερομηνία έναρξης την 16-9-2007” αντί για “δύο (2) ημέρες ελεύθερος υπηρεσίας με ημερομηνία έναρξης την 17-9-2007”».

Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο είχε κρίνει ότι τα ως άνω αποδιδόμενα στον περί ου ο λόγος Συνοριοφύλακα, πειθαρχικά παραπτώματα, συνιστούν παραβάσεις των άρθρων 10 παρ. 1 εδ. η' («διάπραξη ποινικού αδικήματος πλαστογραφίας πιστοποιητικών») και 11 παρ. 1 εδ. η' («αδικαιολόγητη αποχή δύο ημερών από την εκτέλεση των καθηκόντων του») του Π.Δ. 120/2008, για τα οποία προβλέπεται επιβολή αντιστοίχων πειθαρχικών ποινών απόταξης και αργίας με απόλυση. Λαμβανομένων όμως υπόψη των διατάξεων των άρθρων 9, 10 παρ. 3 και 58 παρ. 2 του Π.Δ. 120/2008, το Συμβούλιο είχε κρίνει ομόφωνα ότι αμφότερες οι περιπτώσεις παραπτωμάτων έπρεπε να

κολασθούν με την επιβολή της πειθαρχικής ποινής της αργίας με απόλυση τεσσάρων μηνών.

ΔΕΦΑΘ 1934/2012

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αργίας με απόλυση δύο μηνών σε αστυνομικό, ο οποίος, «υπηρετών στο Αστυνομικό Τμήμα ..... ως Γ΄ Αξιωματικός, διατεθείς σε υπηρεσία μέτρων τάξεως επικεφαλής αστυνομικής δύναμης δέκα (10) ανδρών στο ξενοδοχείο ..... επί της οδού ..... στην Αθήνα την 20/10/07 και από ώρα 09.30΄ έως πέρατος, δεν μετέβη για ανάληψη και εκτέλεση της ανωτέρω υπηρεσίας και απείχε αδικαιολόγητα από την εκτέλεση των καθηκόντων του. Ενώ αναζητηθείς τηλεφωνικά περί ώρα 10.10΄ της ίδιας ημέρας από τον Α/Υ ..... της Υπηρεσίας του, δεν απάντησε στις κλήσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πρόβλημα στην ομαλή εκτέλεση της υπηρεσίας και να αντικατασταθεί εκτάκτως από τον Α/Α΄ ..... του Α.Τ. Ομονοίας. Επιπλέον όπως προέκυψε από διενεργηθείσα σε βάρος του Ένορκη Διοικητική Εξέταση, παρά τον ισχυρισμό του ότι έλαβε μέτρα τάξης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο από την 17.00΄ ώρα 19/10/07 έως πέρατος, δεν υπέβαλε τη προβλεπόμενη αναφορά ως επικεφαλής της στατικής δύναμης, ενώ παρατηρήθηκε και ασυμφωνία του χρόνου που αρχικά επικαλέσθηκε ότι έληξαν τα μέτρα (ήτοι 02.30΄ ώρα) και του χρόνου παραλαβής του υπό κωδικό μέτρων Α 65-1 φορητού ασυρμάτου από το αρμόδιο Γραφείο της ΔΑΔΑ, που έγινε την 02.00΄ ώρα (...))».

Όπως είχε κρίνει το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο, που επέβαλε την ποινή της αργίας με απόλυση διάρκειας δύο μηνών στον παραπρωματία αστυνομικό, αυτός, με τις ανωτέρω πράξεις και παραλείψεις του, παραβίασε τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 εδ. ζ΄ του Π.Δ. 22/1996 («αδικαιολόγητη αποχή από την εκτέλεση των καθηκόντων»).

5.2.3 Αργία με πρόσκαιρη παύση

Τα πειθαρχικά παραπτώματα που επισύρουν ποινή αργίας με πρόσκαιρη παύση είναι τα κατωτέρω περιοριστικώς αναφερόμενα:³¹⁴

α) Η απώλεια υπηρεσιακών εγγράφων ή η από αμέλεια μη έγκαιρη διεκπεραίωση αυτών, εφόσον οδήγησε στην πρόκληση σοβαρής υπηρεσιακής ανωμαλίας ή στη παραγραφή ποινικών αδικημάτων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων.

β) Η από ελαφρά αμέλεια ελευθέρωση φυλακισμένου.

---

³¹⁴ Άρθρο 12 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

γ) Η εκτέλεση κατά το χρόνο αναρρωτικής άδειας οποιασδήποτε εργασίας ή δραστηριότητας, που δεν συνάδει με την κατάσταση της υγείας του ή με τη σχετική γνωμάτευση του υπηρεσιακού γιατρού ή μπορεί να επιβραδύνει την ανάρρωσή του ή να επιδεινώσει την κατάσταση της υγείας του και

δ) Η παράβαση της υπηρεσιακής εχεμύθειας (εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του εδ. στ' της παρ. 1 του άρθρου 10 και του εδ. α' της παρ. 1 του άρθρου 11 του Π.Δ. 120/2008).

Η ποινή της Αργίας με πρόσκαιρη παύση επιβάλλεται και στην περίπτωση τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος που επισύρει ποινή προστίμου, εφόσον κατά τα τελευταία δύο έτη ο υπαίτιος έχει τελεσίδικα τιμωρηθεί με ποινή προστίμου τουλάχιστον ενός μηνιαίου βασικού μισθού ή με ποινές προστίμου, που σωρευτικά υπερβαίνουν τον ένα μηνιαίο βασικό μισθό.³¹⁵

Σχετική νομολογία:

ΣτΕ 2021/2003

Έγινε δεκτή η Έφεση για την εξαφάνιση Απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, το οποίο είχε κρίνει ότι εσφαλμένα επιβλήθηκε η ποινή της αργίας με πρόσκαιρη παύση ενός μηνός σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών στο Αστυνομικό Τμήμα Αλμυρού ως Αρχιφύλακας «την 24-8-98 και εκτελώντας διατεταγμένη υπηρεσία αξιωματικού υπηρεσίας από ώρες 06.00'-14.00', δεν επέδειξε τη δέουσα προσοχή επιμέλεια για την υπήκοο Βουλγαρίας ..... που εκρατείτο, συλληφθείσα για παράβαση του άρθρου 372 Π.Κ. και Ν. 1975/91, δεσμευμένη με χειροπέδες στο γραφείο αξιωματικών του Αστυνομικού Καταστήματος Αλμυρού και δεν άσκησε συνεχή έλεγχο τόσο σ' αυτή, για να βεβαιωθεί πως τηρούνται τα εχέγγυα της ασφαλούς φύλαξης και παραμονής της εκεί και πως δε δημιουργείται κίνδυνος απόδρασης, όσο και στον εκτελούντα διατεταγμένη υπηρεσία σκοπού καταστήματος Αστυφύλακα ..... προκειμένου να βεβαιωθεί για την ακριβή εκτέλεση των καθηκόντων του, αρκούμενος στο ότι η κρατούμενη ήταν δεσμευμένη με χειροπέδες, με αποτέλεσμα (η κρατούμενη), εκμεταλλευόμενη το γεγονός της πλημμελούς φύλαξης της ν' αποδράσει από το παράθυρο του προαναφερόμενου γραφείου και να τραπεί σε φυγή προς άγνωστη κατεύθυνση, χωρίς να καταστεί δυνατή η ανεύρεσή της» και αποφασίστηκε ότι νομίμως επιβλήθηκε η ως άνω ποινή από το Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο είχε κρίνει ότι οι παραπάνω πράξεις και ενέργειες του

---

³¹⁵ Άρθρο 12 παρ. 2 Π.Δ. 120/2008.

παραπτώματα αστυνομικού συνιστούσαν το προβλεπόμενο στο άρθρο 11 παρ. 1 εδ. στ' του Π.Δ. 22/1996 σε συνδυασμό με το άρθρο 60 παρ. 2 εδ. ζ' και 3 εδ. δ' του Π.Δ. 141/1991 πειθαρχικό παράπτωμα της «ελευθέρωσης φυλακισμένου από ελαφρά αμέλεια».

ΔΕΦΑΘ 484/2015

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αργίας με πρόσκαιρη παύση ενός μηνός σε αστυνομικό, ο οποίος, «την 4-9-2007, υπηρετών στο Αστυνομικό Τμήμα Βάρης με το βαθμό του Ανθυπαστυνόμου και εκτελών καθήκοντα αξιωματικού υπηρεσίας στο ωράριο 06.00'-14.00', περί την 13.30' ώρα : α) Διέταξε τον Δόκιμο Αστυφύλακα ....., που είχε επιστρέψει στην έδρα από εκτέλεση υπηρεσίας εποχούμενη περιπολίας, να τον ακολουθήσει στο πίσω μέρος του κτιρίου, όπου τον κάλεσε να συλλέξει σκουπίδια που ο τελευταίος είχε απορρίψει προγενέστερα. Στην άρνηση του δοκίμου, αντέδρασε κινούμενος απειλητικά εναντίον του, καταδιώκοντας αυτόν όταν τράπηκε σε φυγή, με αποτέλεσμα να γλιστρήσει και καταπέσει στο έδαφος χωρίς να τραυματισθεί και β) αφού ο Αρχιφύλακας ..... επενέβη και τον εξύβρισε λόγω της προαναφερθείσας ενέργειας του, αυτός αντιδρώντας του επιτέθηκε πιάνοντάς τον στιγμιαία από το λαιμό».

Όπως είχε κρίνει το Πειθαρχικό Συμβούλιο που επέβαλλε την πειθαρχική ποινή στο παραπτώματα αστυνομικό, οι ως άνω πράξεις αυτού συνιστούσαν «βάνανυση συμπεριφορά προς υφισταμένους», ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 11 παρ. 1 εδ. α' του Π.Δ. 22/1996 σε συνδυασμό με τα άρθρα 3 παρ. 3 και 58 παρ. 2 του Π.Δ. 120/2008.

ΔΕΦΑΘ 2406/2013

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αργίας με πρόσκαιρη παύση τεσσάρων μηνών σε αστυνομικό, ο οποίος, «όταν ήταν στην υπηρεσιακή ενέργεια και κατέχοντας το βαθμό του Αστυνομικού Διευθυντή, κατά το χρονικό διάστημα από 18-5-2005 έως και 13-9-2005, χρησιμοποιώντας τις υπ' αριθ. .... κινητές τηλεφωνικές συνδέσεις, προέβη στην αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων απειλητικού και υβριστικού περιεχομένου προς την υπ' αριθ. .... τηλεφωνική σύνδεση του Υποστρατήγου ....., Διευθυντή της Διεύθυνσης ..... (...)»

Όπως είχε κρίνει το Πειθαρχικό Συμβούλιο που επέβαλλε την πειθαρχική ποινή στον παραπτώματα αστυνομικό, αυτός, με τις ανωτέρω πράξεις του, κατέστη υπαίτιος παράβασης του άρθρου 11 παρ. 1 εδ. ε' του Π.Δ. 22/1996.

ΔΕΦΑΘ 1696/2010

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αργίας με πρόσκαιρη παύση τεσσάρων μηνών σε αστυνομικό, ο οποίος, «υπηρετών στο Αστυνομικό Τμήμα Κερατσινίου ως Διοικητής και κατά το χρονικό διάστημα από το μήνα Απρίλιο 2002 μέχρι τον μήνα Ιούνιο 2002 εξύβριζε τον τότε Α/Δ ....., αποκαλώντας αυτόν «.....», «.....» και «.....» και παράλληλα διέδιδε σε βάρος του, ότι διέπραξε επίμεμπτες πράξεις και συγκεκριμένα, ότι έβαλε τον Αρχ/κα ΜΠΣ ....., στην Ιχθυόσκαλα Κερατσινίου, για να του φέρνει το χρηματικό ποσό των 400.000 δρχ. και ότι όταν υπηρετούσε στην Κέρκυρα χρηματιζόταν από τους καταστηματάρχες ηλεκτρονικών παιγνίων, με συνέπεια να υποβληθεί σε βάρος του σχετική μήνυση από τον προαναφερόμενο Αξ/κό».

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο που επέβαλλε την πειθαρχική ποινή στον παραπρωματία αστυνομικό, είχε κρίνει ότι οι παραπάνω πράξεις αυτού εντάσσονταν στις διατάξεις του άρθρου 11 παρ. 1 εδ. ε' του Π.Δ. 22/1996.

ΔΕΦΑΘ 928/2010

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αργίας με πρόσκαιρη παύση, διάρκειας δεκαπέντε (15) ημερών, σε Ειδικό Φρουρό, ο οποίος, «υπηρετών (...) στο Α.Τ. Ψυχικού, την 7/8-11-2005, ενώ είχε διατεθεί να εκτελέσει καθήκοντα σκοπού - φύλαξη στόχου, κατά το οκτάωρο 22.00'-06.00', στην επί της οδού ..... στο Ψυχικό, πρεσβεία της Ρωσίας, σε επιθεώρηση που πραγματοποιήθηκε από τον Α/Υ ....., επόπτη της Δ/σης Αστυν. Β/Α Αττικής, περί ώρα 01.30' ώρα της 8-11-2005, κατελήφθη να ευρίσκεται καθισμένος εντός της σκοπιάς του, με κλειδωμένη την πόρτα της εισόδου και να κοιμάται, χωρίς να φέρει μπερέ και αλεξίσφαιρο γιλέκο, με αποτέλεσμα να τεθεί εκτός υπηρεσίας, γενόμενος υπαίτιος πράξης, που συνιστά σοβαρή παραμέληση του υπηρεσιακού καθήκοντος», ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 11 παρ. 1 εδ. ' του Π.Δ. 22/1996.

ΔΕΦΑΘ 923/2010

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αργίας με πρόσκαιρη παύση ενός μηνός σε αστυνομικό, ο οποίος, ως νεοεξεθλών της Σχολής Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας, είχε τοποθετηθεί στο Α.Τ. Σαλαμίνας την 1-8-2002 και αποχώρησε με μετάθεση για την Δ/ση Αλλοδαπών/ Α.Ε.Α. την 31-8-2005. «Κατά το διάστημα αυτό, πέραν όλων των καθηκόντων του, είχε επιφορτισθεί και με τη διεκπεραίωση δικογραφιών και άλλων υπηρεσιακών εγγράφων που του χρεώνονταν, με απόφαση του εκάστοτε Δ/τή,

από τη γραμματεία του Τμήματος. Την 31-8-2005 παρέλαβε Φύλλο Πορείας για τη νέα του Υπηρεσία, (...). Αν και είχε διαταχθεί εγγράφως από τον Δ/τή του να παραδώσει με ξεχωριστή αναφορά για κάθε περίπτωση τις εκκρεμότητες που είχε, αυτός την 14.00΄ ώρα, εισήλθε στη Γραμματεία του Τμήματος, άφησε σε κάποιο γραφείο ένα ντοσιέ περιέχον εκκρεμότητες του και αποχώρησε. Όταν ο Γραμματέας του ζήτησε να παραμείνει για να γίνει έλεγχος παρουσία του, αυτός απάντησε “αν λείπει κάτι ειδοποιήστε με” και αποχώρησε. Από τον έλεγχο που ενεργήθηκε αμέσως, διαπιστώθηκε ότι δεν είχε παραδώσει δύο δικογραφίες και πολλά από τα έγγραφα που του είχαν χρεωθεί ήταν ανεκτέλεστα. Ακολούθησε ενδελεχής έλεγχος και διαπιστώθηκε ότι δεν παραδόθηκαν εννέα δικογραφίες και άλλες δέκα επτά ήταν ανεκτέλεστες, παρ’ ότι είχε παρέλθει ικανός χρόνος για την περαιώση τους. Επίσης, προέκυψε η απώλεια δέκα τεσσάρων υπηρεσιακών εγγράφων διαφόρων υπηρεσιών και η μη εκτέλεση άλλων ενενήντα επτά εγγράφων. Οι δεκαεπτά ανεκτέλεστες δικογραφίες και τα ενενήντα επτά ανεκτέλεστα υπηρεσιακά έγγραφα αναχρεώθηκαν αμέσως σε άλλους Αστ/κούς του Α.Τ. Σαλαμίνας και περαιώθηκαν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Για την απώλεια των εννέα δικογραφιών ενημερώθηκαν οι Εισαγγελικές Αρχές και διενεργήθηκε προανάκριση από την Δ/νση Εσωτερικών Υποθέσεων».

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο, αφού προηγουμένως έλαβε υπόψη του ότι ορισμένα από τα ως άνω έγγραφα ήταν ήσσονος σημασίας και ότι επρόκειτο για άπειρο αξιωματικό, είχε κρίνει ότι οι παραλείψεις αυτού εντάσσονταν στις διατάξεις του άρθρου 11 παρ. 1 εδ. γ΄ του Π.Δ. 22/1996 και επέβαλλε σε αυτόν την πειθαρχική ποινή της αργίας με πρόσκαιρη παύση ενός μηνός.

5.2.4 Πρόστιμο

Τα πειθαρχικά παραπτώματα που επισύρουν την ποινή του προστίμου είναι τα κατωτέρω αναφερόμενα:³¹⁶

α) Η κατ’ επάγγελμα άσκηση εμπορίας ή τέχνης ή η άσκηση άλλου επαγγέλματος και η χωρίς άδεια της Υπηρεσίας άσκηση των δραστηριοτήτων που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του Π.Δ. 538/1989.

β) Η έλλειψη αμεροληψίας και αντικειμενικότητας στις υπηρεσιακές ενέργειες.

---

³¹⁶ Άρθρο 13 παρ. 1 Π.Δ. 120/2008.

- γ) Η αναξιοπρεπής συμπεριφορά εντός και εκτός υπηρεσίας καθώς και το αντικανονικό της στολής.
- δ) Η χρησιμοποίηση τρίτων προσώπων για ευνοϊκή υπηρεσιακή μεταχείριση.
- ε) Η πλημμελής ή η μη έγκαιρη εκτέλεση της υπηρεσίας, καθώς και η παράλειψη ή παρέλκυση εκτέλεσης αυτής.
- στ) Η εκτός υπηρεσίας μέθη, που μπορεί να προκαλέσει δυσμενή σχόλια σε βάρος του ιδίου ή της Υπηρεσίας ή η κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας χρήση οινοπνευματωδών ποτών.
- ζ) Η άσκηση κριτικής υπηρεσιακών πράξεων αστυνομικών, που γίνεται δημόσια γραπτά ή προφορικά με χρησιμοποίηση ανακριβών στοιχείων ή με απρεπείς εκφράσεις.
- η) Η από πρόθεση ψευδής αναφορά, κατάθεση ή δήλωση και οι κακόβουλοι υπαινιγμοί ή χαρακτηρισμοί ενώπιον οποιασδήποτε Υπηρεσίας ή τρίτου κατά οποιουδήποτε μέλους του Σώματος.
- θ) Η χαλαρότητα, η αδράνεια και γενικά η αμέλεια στη διοίκηση, ως και ο ανεπαρκής έλεγχος και εποπτεία των υφισταμένων.
- ι) Η μη απονομή του οφειλόμενου χαιρετισμού και η μη τήρηση των τύπων εκδήλωσης σεβασμού προς τα εθνικά σύμβολα και τους ανωτέρους.
- ια) Η συγκάλυψη ελαφρών παραπτωμάτων κατωτέρων και γενικά η πλημμελής διαχείριση της πειθαρχικής δικαιοδοσίας.
- ιβ) Η αποσιώπηση των παραπόνων κατωτέρων και η ανάρμοστη συμπεριφορά προς αυτούς.
- ιγ) Η αδικαιολόγητη εμμονή στην υποβολή αίτησης για θέμα για το οποίο έχει ήδη αποφανθεί η Υπηρεσία.
- ιδ) Η ανάρμοστη συμπεριφορά προς τους πολίτες, συναδέλφους και υπαλλήλους άλλων υπηρεσιών.
- ιε) Η υπέρβαση της ιεραρχίας, κατά παράβαση των κειμένων διατάξεων.
- ιστ) Η αποδοχή οποιασδήποτε υλικής παροχής, εφόσον δεν συνιστά δωροληψία και παρέχεται λόγω της ιδιότητάς του.

ιζ) Η μη παροχή οφειλόμενης συνδρομής σε αστυνομικό, εφόσον δεν συνιστά ποινικό αδίκημα.

ιη) Η αναρμόδια παρέμβαση υπέρ ή κατά τρίτου προσώπου.

ιθ) Η λόγω ασυνήθιστης χρήσης φθορά του οπλισμού και άλλων δημοσίων ειδών ως και κάθε πράξη με την οποία επέρχεται βλάβη, φθορά ή απώλεια των δημοσίων αυτών ειδών. Η παράλειψη αναφοράς για βλάβη, φθορά, ή απώλεια και η μη ακριβής συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις συντήρησης, χρήσης ή διαχείρισης των υλικών μέσων και εγκαταστάσεων της Υπηρεσίας

κ) Η αδικαιολόγητη μη μετάβαση για ιατρική εξέταση. Η ψευδής δήλωση ασθενείας προς αποφυγή εκτέλεσης υπηρεσίας ή διαταγής μετακίνησης, αν ο αστυνομικός κριθεί ικανός για εκτέλεση υπηρεσίας από τον ιατρό που εκτελεί την υγειονομική υπηρεσία της Αστυνομίας και

κα) Κάθε παράβαση υποχρέωσης που απορρέει από τους νόμους, τους κανονισμούς και τις διαταγές της Υπηρεσίας.

Τα παραπάνω, υπό ένδειξη: α', β', δ', ζ', ιγ', ιθ' και κα', πειθαρχικά παραπτώματα τιμωρούνται με την ποινή του προστίμου εφόσον δεν τιμωρούνται βαρύτερα από άλλη διάταξη.³¹⁷

Σχετική νομολογία:

ΣτΕ 1560/2005

Έγινε δεκτή η Έφεση για την εξαφάνιση Απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Ιωαννίνων, το οποίο είχε κρίνει ότι εσφαλμένα επιβλήθηκε η ποινή του προστίμου, ύψους είκοσι χιλιάδων (20.000) δραχμών, σε αστυνομικό, ο οποίος, «κατά τον χρόνο κατά τον οποίο υπηρετούσε ως Διοικητής του Αστυνομικού Τμήματος Λευκίμμης Κέρκυρας (...): α. στις 19-9-1998, τις απογευματινές ώρες, συμμετείχε συνοδεύοντας την σύζυγό του σε προεκλογική περιοδεία που πραγματοποίησε κατά την ημέρα εκείνη στην περιοχή της Λευκίμμης ο υποψήφιος Νομάρχης Κέρκυρας ..... και β. στις 8-10-1998, περί ώρα 21.30', κάλεσε στο γραφείο του τον ιδιώτη ....., κάτοικο Κρητικών Λευκίμμης, και έδωσε σε αυτόν αριθμό αφισών - φωτογραφιών, οι οποίες απεικόνιζαν την υποψήφια

---

³¹⁷ Άρθρο 13 παρ. 2 Π.Δ. 120/2008

νομαρχιακή σύμβουλο σύζυγό του ..... και του έδωσε εντολή να τις κολλήσει σε εμφανή σημεία της περιοχής, πράγμα το οποίο αυτός έκανε».

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο είχε κρίνει ότι οι παραπάνω ενέργειες και παραλείψεις του παραπρωματία αστυνομικού συνιστούσαν «έλλειψη υπηρεσιακής αγωγής και ευθύνης» και παραβίαζαν την αστυνομική δεοντολογία, σύμφωνα με την διάταξη της παρ. 16 του άρθρου 12 του Π.Δ. 22/1996 και επέβαλλε σε αυτόν την ως άνω πειθαρχική ποινή.

ΔΕΦΑΘ 155/2015

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή του προστίμου, ύψους ενός βασικού μισθού, σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών στο Αστυνομικό Τμήμα Νίκαιας, φέροντας τον βαθμό του Υπαστυνόμου Α΄ «στις 11/2/2008 και περί ώρα 22.00΄, (...) μαζί με τον ....., Υπαστυνόμο Β΄, ο οποίος ανήκει οργανικά στο Τμήμα Ασφάλειας Πετρούπολης - και ενώ τελούσαν αμφοτεροι από τις 8/2/2007 σε κατάσταση διαθεσιμότητας, για ποινική υπόθεση που αφορούσε παράνομη έκδοση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας σε διωκόμενο άτομο - μετέβησαν στο Αστυνομικό Τμήμα Νίκαιας, (...). Εκεί, (...) προβάλλοντας τη δικαιολογία ότι “ήθελαν κάτι να ελέγξουν”, εισήλθαν στο γραφείο όπου είναι εγκατεστημένος ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, ο οποίος αποτελεί τερματικό σταθμό (ηλεκτρονικό αρχείο) της Υπηρεσίας και αφού απέκτησαν πρόσβαση, μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή που χειριζόταν ο ....., στην εφαρμογή των διωκτικών εγγράφων (Δ.Ε.Α.), επεξεργάστηκαν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας γνώση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων και, ειδικότερα, πληροφοριών που αφορούσαν διωκόμενα άτομα, χωρίς να έχουν το προς τούτο δικαίωμα. Η ανωτέρω ενέργειά τους έγινε αντιληπτή από τους εκτελούντες υπηρεσία συναδέλφους τους, που ενημέρωσαν τον Αναπληρωτή Διοικητή του Τμήματος, ο οποίος μετέβη πάραυτα στην Υπηρεσία και, αφού διαπίστωσε ότι πράγματι ο ..... και ο ....., ευρισκόμενοι εντός της ηλεκτρονικής εφαρμογής των διωκτικών αρχών, αναζητούσαν στοιχεία διωκομένων ατόμων, βρήκε στην κατοχή τους δύο (2) φύλλα χαρτιού, στα οποία είχαν αναγράψει ιδιοχείρως στοιχεία ταυτότητας δέκα τριών (13) συνολικά διωκομένων ατόμων, τα οποία είχαν αντλήσει από τη συγκεκριμένη εφαρμογή, στη δε κατοχή του αιτούντος βρέθηκε επίσης ένα ιδιόχειρο σημείωμα, στο οποίο ανεγράφοντο τα εξής : «SOS - ..... , γεν. 29/7/75, ένταγμα σύλληψης ΣΤ΄ Ανακριτή Θεσσαλονίκης, Δ.Ε.Α. 28/11/2003, έβγαλε την υπ΄ αριθ. .... ταυτότητα το έτος 2007 από Α.Τ. Κασσάνδρειας».

Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο κατέληξε στην κρίση ότι ο παραπρωματίας αστυνομικός υπέχει πειθαρχική ευθύνη βάσει της διατάξεως του άρθρου 14 παρ. 8 του

Π.Δ. 22/1996, σύμφωνα με την οποία οι τελούντες σε κατάσταση διαθεσιμότητας δεν εκτελούν υπηρεσία, σε συνδυασμό τόσο με τη διάταξη του άρθρου 12 παρ. 25 του Π.Δ. 22/1996, σύμφωνα με την οποία συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, που επισύρει την ποινή του προστίμου, «κάθε παράβαση υποχρέωσης που απορρέει από τους νόμους, τους κανονισμούς και τις διαταγές της Υπηρεσίας», όσο και με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 του Π.Δ. 538/1989, σύμφωνα με την οποία οι αστυνομικοί υποχρεούνται «να τηρούν τους νόμους του Κράτους και με την εν γένει συμπεριφορά, εμφάνιση, διαγωγή και διαβίωση τους, να παρέχουν τους εαυτούς τους υπόδειγμα καλού πολίτη και αστυνομικού». Όσον αφορά την επιβλητέα ποινή, ως τέτοια ορίστηκε η ποινή του προστίμου ύψους ενός (1) βασικού μηνιαίου μισθού.

ΔΕΦΑΘ 2879/2014

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή του προστίμου, ύψους σαράντα (40) ευρώ, σε αστυνομικό, ο οποίος, «υπηρετών ως Διοικητής στο Β΄ Αστυνομικό Τμήμα ..... την 2-10-2009, δεν ενημέρωσε, ως όφειλε, ούτε υπέβαλε ποτέ σχετικό ενημερωτικό σημείωμα για τον αποκλεισμό της Διοίκησης του ..... (...), τις πρωινές ώρες της 2-10-2009, από το Συνδικάτο Εργαζομένων, στην περιοχή αρμοδιότητας της Υπηρεσίας του, καίτοι ενημερώθηκε σχετικά με τις από 11.55΄ και 12.10΄ ώρα της ίδιας ημέρας Εκθέσεις Ένορκης Εξέτασης μάρτυρα τόσο του Προέδρου του Δ.Σ. όσο και του Γενικού Διευθυντή του ..... (...))»

Με τις παραπάνω πράξεις και παραλείψεις του ο παραπρωματίας αστυνομικός κατέστη υπαίτιος παράβασης του άρθρου 12 παρ. 1 εδ. ε΄ και κα΄ του Π.Δ. 120/2008 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ. 1 και 3 του Π.Δ. 538/1989 και της υπ΄ αριθ. 22664/09/137208 από 9-9-2009 Διαταγής της Δ/σης Αστυνομίας Δυτικής Αττικής, ήτοι για πλημμελή εκτέλεση υπηρεσίας και παράβαση υποχρέωσης που απορρέει από τους Κανονισμούς και τις Διαταγές της Υπηρεσίας.

ΔΕΦΠειρ 10/2014

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή του προστίμου, ύψους εκατό (100) ευρώ, σε αστυνομικό, η οποία, «υπηρετώντας ως Αναπληρώτρια Διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Θηβών: α. ενώ την 17-11-2009 και ώρα 14.30΄ προσήχθη στα κρατητήρια της Υπηρεσίας ο άκρως επικίνδυνος κρατούμενος, Αλβανός υπήκοος ..... , προκειμένου την 19-11-2009 να οδηγηθεί ενώπιον της ανακρίτριας Θηβών, με προφορική της εντολή, μετά την επιστροφή του από την ανακρίτρια, δεν εγκλείστηκε στα βασικά κρατητήρια

της Υπηρεσίας όπου ήταν πριν, αλλά σε κρατητήριο, το οποίο δεν διέθετε τα τεχνικά χαρακτηριστικά που προβλέπονται στην υπ' αριθ. .../23/22-α' από 7-10-2005 τεχνική περιγραφή χώρων κράτησης (...) και συγκεκριμένα δεν διέθετε εσωτερική τουαλέτα και οι κρατούμενοι χρησιμοποιούσαν την κοινόχρηστη τουαλέτα, που βρισκόταν εκτός αυτού, στο διάδρομο του χώρου του Α.Τ. (...). Στο χώρο αυτό κρατήθηκε μέχρι την 23-11-2009 και ώρα 08.30', όταν προφασιζόμενος σωματική του ανάγκη και οδηγηθείς στην τουαλέτα αυτή, κατάφερε να αποδράσει, προτάσσοντας στους συνοδούς αστυνομικούς όπλο, το οποίο είχε προμηθευτεί με άγνωστο τρόπο και β. Την 23-11-2010 και ώρες 06.00'-14.00', αν και στα βασικά κρατητήρια της Υπηρεσίας και στο κρατητήριο προσωρινής κράτησης κρατούνταν δεκατέσσερις (14) και δύο (2) κρατούμενοι αντίστοιχα, μεταξύ των οποίων στο κρατητήριο προσωρινής κράτησης και ο ανωτέρω, άκρως επικίνδυνος Αλβανός κρατούμενος, παρέλειψε να διατάξει φρουρά κρατητηρίων»

Με τις παραπάνω πράξεις και παραλείψεις της η παραπτώματίας αστυνομικός κατέστη υπαίτια παράβασης «του άρθρου 13 παρ. 1 εδ. θ' και κα' του Π.Δ.120/2008, σε συνδυασμό με το άρθρο 66 παρ. 1 του Π.Δ. 141/1991 και με την υπ' αριθ. .../23/22-α' από 31-10-2005 διαταγή Α.Ε.Α. και της ταυταρίθμου από 7-10-05 τεχνικής περιγραφής χώρων κράτησης».

ΔΕΦΑΘ 2267/2013

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή του προστίμου, ύψους πενήντα (50) ευρώ, σε αστυνομικό, ο οποίος, υπηρετών ως Αστυφύλακας στη Φρουρά κρατητηρίων της Δ/σης Αλλοδαπών Αττικής, την 15-01-11 και περί ώρα 13.35' κατελήφθη από τον Αστυνομικό Υποδιευθυντή ....., Τμηματάρχη του Τμήματος Φρουράς Κρατητηρίων της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, να έχει εγκαταλείψει αδικαιολόγητα τον διάδρομο της πτέρυγας Δ2, όπου ήταν διατεταγμένος σε εκτέλεση υπηρεσίας σκοπού πτέρυγας και να βρίσκεται στο γραφείο προσωπικού με αποτέλεσμα να μην είσαι σε θέση να επιβλέπει συνεχώς τους κρατούμενους για την πρόληψη τέλεσης αξιόποινων πράξεων από αυτούς ή αποπειρών αυτοτραυματισμού, ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 13 παρ. 1 εδ. ε' και κα' του Π.Δ. 120/2008 σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. 6 από 2-11-06 διαταγή του Τμήματος Φρουράς Κρατουμένων.

ΔΕΦΑΘ 2134/2012

Νομίμως επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή του προστίμου, ύψους πεντακοσίων (500) ευρώ, σε αστυνομικό, ο οποίος, «υπηρετών στην Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου ως

υποδιευθυντής και διατεταγμένος σε υπηρεσία επόπτη μέτρων τάξης, τροχαίας και ασφάλειας την 17 και 18-4-2010 κατά τη θρησκευτική πανήγυρη στον Ιερό Ναό Ταξιαρχών Μανταμάδου Λέσβου, κατελήφθη από τον Γενικό Αστυνομικό Διευθυντή Βορείου Αιγαίου την 21.25΄ ώρα της 17-4-2010 να παραμένει σε υπάρχουσα καφετέρια στον περίβολο της Ιεράς Μονής, ενώ βρίσκονταν σε πλήρη ανάπτυξη όλα τα διαταχθέντα μέτρα, λόγω κοσμοσυρροής και τελέσεως του μεγάλου εσπερινού, εκτελώντας με τον τρόπο αυτό πλημμελώς τα καθήκοντά του», ήτοι κατά παράβαση του άρθρου 13 παρ. 1 εδ. ε΄ του Π.Δ. 120/2008.

5.2.5 Επίπληξη

Την ποινή της επίπληξης επισύρουν τα όλως ελαφρά παραπτώματα, που αφορούν την εκτέλεση των καθηκόντων, τη συμπεριφορά, την εμφάνιση και την παράσταση γενικά του αστυνομικού εντός και εκτός υπηρεσίας. Επίσης, για τα παραπτώματα που επισύρουν την ποινή του προστίμου, αν το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο, εκτιμώντας τη βαρύτητα του παραπτώματος, την προσωπικότητα του υπαιτίου και τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκαν, κρίνει ότι δεν πρέπει να επιβληθεί η ποινή αυτή τότε επιβάλλεται η ποινή της επίπληξης.³¹⁸

---

³¹⁸ Άρθρο 14 Π.Δ. 120/2008.

Επίλογος

Τα τελευταία χρόνια η Ελληνική Αστυνομία καταβάλλει συστηματική προσπάθεια για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου της προσέγγισης του πολίτη³¹⁹ δεδομένου ότι για την ευόδωση της αποστολής της επιβάλλεται να τον έχει αρωγό και συμπαραστάτη.

Για την πραγματοποίηση της προσέγγισης αυτής, απαιτείται η επίδειξη συμπεριφοράς από τα αστυνομικά όργανα τέτοιας ώστε μετά από κάθε είδους αλληλεπίδρασή τους με του πολίτες να δημιουργείται μια θετική εικόνα στους τελευταίους που θα τους επιτρέψει να διακηρύσσουν ότι οι αστυνομικοί που τους εξυπηρέτησαν ήταν ψύχραιμοι, ευγενικοί και ευπροσήγοροι, γνώριζαν το ισχύον νομικό πλαίσιο και τα επιτρεπτά όρια δράσης, σεβάστηκαν και προστάτευσαν τα θεμελιώδη ατομικά, κοινωνικά και συνταγματικά τους δικαιώματα, διέπονταν από πνεύμα δικαίου και αμεροληψίας και επέδειξαν την απαιτούμενη ευαισθησία, κατανόηση και ανθρωπισμό, χωρίς να καταχραστούν την εξουσία τους.³²⁰

Επιπροσθέτως, για την ευόδωση της αποστολής της ΕΛ.ΑΣ., προσήκουσα κατά τα ανωτέρω πρέπει να είναι η συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων κατά τις αλληλεπιδράσεις τους με τους συναδέλφους τους, με τους οποίους άλλωστε συμπραγματώνουν την αποστολή αυτή, καθώς, και με ανάλογο σκεπτικό, και με τους υπαλλήλους άλλων υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο αυτό, κάθε ενέργεια ή παράλειψη αστυνομικού οργάνου που δεν συνάδει με το δέον που καθορίζουν και επιβάλλουν οι σχετικοί (γραπτοί) κανόνες δικαίου κάθε πηγής που ισχύουν στην ελληνική έννομη τάξη,³²¹ οι γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου και οι ειδικές αρχές του αστυνομικού δικαίου συνιστά αντιπειθαρχική, ανάρμοστη ακόμη και εγκληματική συμπεριφορά και αναλόγως της απαξίας και της βαρύτητάς της μπορεί να επιφέρει μέχρι και την απόταξη του παραπτώματᾶ αστυνομικού καθώς και την ποινική του καταδίκη.

Στην παρούσα εργασία, με την παράθεση και ανάλυση των αρχών και των κανόνων του διοικητικού δικαίου που διέπουν την συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων και ιδίως

---

³¹⁹ Αυτό μαρτυρεί και ο κεντρικός στρατηγικός στόχος του Προγράμματος Αντεγκληματικής Πολιτικής 2015-2019 («Αστυνομία δίπλα στον πολίτη, καμία ανοχή στο έγκλημα») αλλά και αυτός της προηγούμενης πενταετίας («Σύγχρονη, αποτελεσματική Αστυνομία, κοντά στον πολίτη»).

³²⁰ Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008). Πειθαρχικό Δίκαιο Αστυνομικού Προσωπικού. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση, σελ. 154.

³²¹ Στους κανόνες αυτούς συμπεριλαμβάνονται και οι κανόνες του Ενωσιακού Δικαίου καθώς και οι κανόνες των διεθνών συνθηκών που έχουν κυρωθεί με νομοθετικές πράξεις.

με την επισήμανση των χαρακτηριστικών της αρμόζουσας συμπεριφοράς αυτών, με την εξειδίκευση του τρόπου συμπεριφοράς των αστυνομικών οργάνων έναντι των πολιτών και των συναδέλφων τους και με την παράθεση αποφάσεων του ΕΔΔΑ και Ελληνικών Διοικητικών Δικαστηρίων που σκιαγραφούν μη προσήκουσες και αντιπειθαρχικές συμπεριφορές, επιχειρήθηκε να δοθεί μία ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη απάντηση στο ερώτημα του ποιος είναι ο δέων τρόπος συμπεριφορά του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας στις καταστάσεις που αντιμετωπίζει κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του αλλά και στην προσωπική και κοινωνική του ζωή.

Επιπροσθέτως, η εργασία αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως οδηγός συμπεριφοράς για τα αστυνομικά όργανα της ΕΛ.ΑΣ. συμβάλλοντας παράλληλα και στην εκπλήρωση της από μέρους τους υποχρέωσης καταγγελίας κάθε παράνομης και μη προσήκουσας συμπεριφοράς συναδέλφων τους³²² Στην κατεύθυνση αυτή, απαραίτητη κρίνεται και η ύπαρξη μίας ξεκάθαρης πολιτικής προστασίας των καταγγελλόντων αστυνομικών («whistleblowers»),³²³ κάτι το οποίο εκλείπει προς το παρόν.

Τέλος, μέσα από την παρούσα εργασία αναδεικνύεται ένα πρότυπο επαγγελματία αστυνομικού τον οποίο ο πολίτης μπορεί να χρησιμοποιεί ως κριτήριο σύγκρισης σε κάθε επαφή και επικοινωνία του με αστυνομικά όργανα και αναλόγως να επιδοκιμάζει ή να καταγγέλλει συμπεριφορές, λειτουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο προστατευτικά ως προς την μεταξύ τους σχέση.

---

³²² Άρθρο 2 εδ. δ', άρθρο 3 εδ. θ' και άρθρο 6 εδ. θ' και Π.Δ. 254/2004.

³²³ Savage, A. (2016). Whistleblowing in the Police Service: developments and challenges. *European Journal of Current Legal Issues*, [online] 22(1). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://webjcli.org/article/view/446/610#_ftn1 [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Βιβλιογραφία

- Αγγελούδη, Ε. (2018). *Η έννοια των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης κατά το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ και οι συνέπειες για την ελληνική νομοθεσία και νομολογία*. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Νομική Σχολή.
- Αλεξιάδης, Σ. (1990). *Ανθρώπινα Δικαιώματα - Ποινική Καταστολή*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Αλιβιζάτος, Ν. (1987). *Η συνταγματική θέση των Ενόπλων Δυνάμεων II, Δικαιώματα και υποχρεώσεις των στρατιωτικών*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν Σάκκουλα.
- Ανδρουλάκης, Ν. (2007). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.
- Βιδάλη, Σ. (2012). *Αστυνομία, Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Βουγιούκας, Κ. (1995). Προβληματισμοί σχετικά με την κράτηση του ατόμου στο χώρο του Ελληνικού Ποινικού Δικονομικού Δικαίου. *Αστυνομική Επίθεώρηση*, (7), σελ. 412-415.
- Δαγτόγλου, Π. (1991). *Συνταγματικό Δίκαιο - Ατομικά Δικαιώματα*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Δαγτόγλου, Π. (2014). *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Δαλακούρας, Θ. (1993). *Αρχή της αναλογικότητας και μέτρα δικονομικού καταναγκασμού*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Δημητρόπουλος, Α. (2008). *Συνταγματικά Δικαιώματα*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Διακήρυξη Κανόνων Δεοντολογίας για την Αστυνομία (Απόφαση Νο 690/1979 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16101&lang=en> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Διεθνής Αμνηστία (2017). *Ετήσια Έκθεση για την Ελλάδα*. [online] Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.amnesty.gr/news/ektheseis/article/21288/ellada-etisia-ekthesi-2017> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Εγχειρίδιο (Toolkit) για την πληροφόρηση δημόσιων αξιωματούχων σχετικά με τις υποχρεώσεις του Κράτους στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ (Υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών την 18η Σεπτεμβρίου 2013 κατά την 1178η σύσκεψη των Αναπληρωτών Υπουργών). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/echr-toolkit> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής (2015). *Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς*. [online] Διαθέσιμος στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/pdf/el/3510> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Ζαραφονίτου, Χ. (2004). *Εμπειρική Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Κανελλόπουλος, Π. (2010). *Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Κωστάρας, Α. (2004). *Ποινικό Δίκαιο - Σύνοψη Γενικού Μέρους*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Λιάκος, Η. (2009). *Αστυνομική Αυτοάμυνα*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Μαραντζίδης, Ν. και Σιάκας, Γ. (2016). Δημοκρατία σε κρίση και πολιτικός κυνισμός. *Η Καθημερινή*. [online] Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.kathimerini.gr/857758/article/epikairothta/politikh/dhmokratia-se-krish--kai-politikos-kynismos> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Μαρκαντωνάτου - Σκαλτσά, Α. (2004). *Διοικητικό Δίκαιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Μπέκας, Γ. (2003). *Οπλοφορία και χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς*. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2010). *Προς μια αποτελεσματικότερη αστυνόμευση. Κατανόηση και αποτροπή των διακρίσεων λόγω εθνοτικού χαρακτηρισμού: Οδηγός*. [online] Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1133-Guide-ethnic-profiling_EL.pdf [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2013). *Εκπαίδευση αστυνομικών σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων*. [online] Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2013-fundamental-rights-based-police-training_el.pdf [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Πανούσης, Σ. και Τηλέλης, Γ. (2008). *Πειθαρχικό Δίκαιο Αστυνομικού Προσωπικού*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Παντελή, Α. (1984). *Ζητήματα Συνταγματικών Επιφυλάξεων*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Παπαθεοδώρου, Θ. (2005). *Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική Πολιτική*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Παπαϊωάννου, Ζ. (2003). *Η αρχή της αναλογικότητας κατά την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Παπαϊωάννου, Ζ. (2004). *Περιεχόμενο και Όρια της Αστυνομικής Εξουσίας*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Παπαϊωάννου, Ζ. (2009). *Βασικά νομοθετήματα για την Ελληνική, Δημοτική, Ιδιωτική Αστυνομία*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Παπακωνσταντής, Γ. (2003). *Ελληνική Αστυνομία: Οργάνωση, Πολιτική και Ιδεολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Σισιλιάνος, Λ. (2013). *Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2017). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος Ι*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2015). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος ΙΙ*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Σταμάτης, Κ. (2005). *Η θεμελίωση των νομικών κρίσεων*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Στεργιούλης, Ε. (2001). *Η Ελληνική Αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης 1975-1995*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Στεργιούλης, Ε. (2008). *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2003). Αστυνομική βία και ανθρώπινα δικαιώματα. *Ποινική Δικαιοσύνη*, (12), σελ.1352-1362.

Συνήγορος του Πολίτη (2004). *Ειδική Έκθεση με θέμα: «Πειθαρχική - Διοικητική διερεύνηση καταγγελιών σε βάρος αστυνομικών υπαλλήλων»*. [online] Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/astinomikoi.pdf> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Συνήγορος του Πολίτη (2017). *Ειδική Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για το έτος 2017*. [online] Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/resources/ee2017-p00.pdf> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Συνήγορος του Πολίτη (2018). *Ειδική Έκθεση με θέμα: «Η πρόκληση των μεταναστευτικών ροών και της προστασίας των προσφύγων – Ζητήματα διοικητικής διαχείρισης και δικαιωμάτων*. [online] Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://www.synigoros.gr/resources/docs/greek_ombudsman_migrants_refugees_2017-el.pdf [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Τάχος, Α. (1990). *Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2012). *Σχέσεις Δημοσίων Υπαλλήλων και Πολιτών - Οδηγός Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Χιώλος, Κ. (1985). *Η κατάχρηση εξουσίας ως λόγος ακυρώσεως των εκτελεστών διοικητικών πράξεων στο Συμβούλιο της Επικρατείας*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Αφοί Π. Σάκκουλα.

Χρυσανθάκης, Χ. (2006). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Χρυσόγονος, Κ. (2006). *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Bailey, B. (2010). *Noble cause corruption: Do the ends justify the means?*. [online] PoliceOne.com. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.policeone.com/chiefs-sheriffs/articles/2003646-Noble-cause-corruption-Do-the-ends-justify-the-means/> [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Klockars, C. (1980). The Dirty Harry Problem. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 452(1), σελ. 33-47.

Kutnjak Ivkovic, S. (2005). *Fallen Blue Knights: Controlling Police Corruption*. New York: Oxford University Press,

McMullan, M. (1961). A Theory of Corruption. *The Sociological Review*, 9(2), σελ. 181-201.

Papazoglou, K. (2013). Police Misconduct. *The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*, σελ. 1-7.

Punch, M. (2011). *Police Corruption: Deviance, Accountability and Reform in Policing*. London: Routledge.

Roebuck, J. and Barker, T. (1974). A Typology of Police Corruption. *Social Problems*, 21(3), σελ. 423-437.

Savage, A. (2016). Whistleblowing in the Police Service: developments and challenges. *European Journal of Current Legal Issues*, [online] 22(1). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://webjcli.org/article/view/446/610#_ftn1 [Προσπελάστηκε την 20-12-2018].

Sherman, L. (1974). *Police corruption: A Sociological Perspective*. Garden City, N.Y.

Simpson, A. (1977). *The literature of police corruption*. New York: John Jay Press and McGraw-Hill.

Weitzer, R. (2002). Incidents of police misconduct and public opinion. *Journal of Criminal Justice*, 30(5), σελ. 397-408.

Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Βενιζέλος Ε. (1990). *Το γενικό συμφέρον και οι περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής

Δημόπουλος Χ. (2007). *Αστυνομικό Δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ζιανίκας Χ. (1995). *Αστυνομικό Σύστημα*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Πανταζής Ν. (2017). *Ειδικό Πειθαρχικό Δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Πολύδωρας Β. (2006). *Αστυνομία – Ο αέναος πλατωνικός φύλακας*. Αθήνα: Εκδόσεις Anderson's c.p.s.

Duffy, P. (1983). Article 3 of the European Convention on Human Rights. *International and Comparative Law Quarterly*, 32(2), pp.316-346.

Kleinig, J. and Zhang, Y. (1993). *Professional Law Enforcement Codes: A Documentary Collection*. London: Greenwood Publishing Group.

Kleinig, J. (2001). The Blue Wall of Silence. *International Journal of Applied Philosophy*, 15(1), pp.1-23.

Παράρτημα

(I)

Κώδικας δεοντολογίας του αστυνομικού.

Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθ. 254/2004 (Φ.Ε.Κ. 238/Α')

Άρθρο 1.

Γενικές υποχρεώσεις.

Ο αστυνομικός :

α. Υπηρετεί τον Ελληνικό Λαό και εκτελεί τα καθήκοντά του, όπως ορίζουν το Σύνταγμα και οι νόμοι.

β. Υποχρεούται να σέβεται την αξία του ανθρώπου και να μεριμνά για την προστασία των δικαιωμάτων του ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου.

γ. Ενεργεί πάντοτε με σκοπό την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και τη διαφύλαξη των νομίμων συμφερόντων των πολιτών.

δ. Ενεργεί κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων του, με βάση τις αρχές της νομιμότητας, της αναλογικότητας, της επιείκειας, της χρηστής διοίκησης, της ίσης μεταχείρισης και του σεβασμού της διαφορετικότητας των ατόμων.

Άρθρο 2.

Συμπεριφορά κατά την αστυνομική δράση.

Ο αστυνομικός :

α. Υπόκειται στις αρχές της διαρκούς ετοιμότητας και της διαρκούς διατεταγμένης υπηρεσίας.

β. Εφαρμόζει το νόμο με κοινωνική ευαισθησία και ουδέποτε υπερβαίνει τα επιτρεπόμενα όρια της διακριτικής ευχέρειας που του παρέχεται. Όταν επεμβαίνει υποχρεούται να δηλώνει την ιδιότητα, την ταυτότητα και την Υπηρεσία του.

γ. Εκτελεί τα καθήκοντά του με αμεροληψία, αντικειμενικότητα, διαφάνεια, σύνεση, αυτοκυριαρχία, σταθερότητα, αποφασιστικότητα και αξιοπρέπεια, προστατεύοντας, χωρίς διάκριση, όλους τους πολίτες από παράνομες σε βάρος τους πράξεις.

δ. Σέβεται το δικαίωμα στη ζωή και την προσωπική ασφάλεια κάθε ατόμου. Δεν επιφέρει, δεν προκαλεί και δεν ανέχεται πράξεις βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και αναφέρει αρμοδίως κάθε παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ε. Για την τήρηση και εφαρμογή του νόμου χρησιμοποιεί κατ' αρχήν μη βίαια μέσα. Η προσφυγή στη βία επιτρέπεται μόνον όταν είναι απολύτως αναγκαία και στο μέτρο που προβλέπεται και απαιτείται για την εφαρμογή του νόμου. Τηρεί πάντοτε με απόλυτο σεβασμό τις αρχές της αναγκαιότητας, της προσφορότητας (καταλληλότητας) και της αναλογικότητας. Χρησιμοποιεί τα κατά το δυνατόν, ηπιότερα μέσα, αποφεύγοντας κάθε περιττή ενόχληση, σκληρότητα ή αδικαιολόγητη φθορά ιδιοκτησίας. Δεν προβαίνει σε καταχρηστική χρήση των χημικών και των άλλων διαθέσιμων μέσων και ιδιαίτερα εκείνων που ενδέχεται να προκαλέσουν βλάβη στην υγεία των πολιτών. Χρησιμοποιεί τα πυροβόλα όπλα μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το νόμο και αναφέρει αμέσως το συμβάν.

στ. Ενεργεί για τη διατήρηση και την αποκατάσταση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, με σκοπό τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων όλων των πολιτών και την απρόσκοπτη κοινωνική διαβίωση, την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και την προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος, αποφεύγοντας συμπεριφορές που μπορεί να προκαλέσουν σύγκρουση και επιβάλλει μόνον τους κατά περίπτωση αναγκαίους και προβλεπόμενους από το νόμο περιορισμούς δικαιωμάτων.

ζ. Βεβαιώνει χωρίς διακρίσεις τις παραβάσεις του νόμου, ενεργώντας με ευθυκρισία, ψυχραιμία και ευγένεια. Εξηγεί στον παραβάτη την παράβαση που διέπραξε, καθώς και τα δικαιώματά του, κατά τρόπο σαφή, ώστε να μην καταλείπονται αμφιβολίες, αποφεύγοντας τις αντιδικίες και τις υπερβολές.

η. Προστατεύει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου και επεμβαίνει, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το νόμο διαδικασίες, όταν αυτό είναι αναγκαίο για την επίτευξη νόμιμου και συγκεκριμένου σκοπού. Τηρεί απόλυτη εχεμύθεια για τα απόρρητα γεγονότα ή πληροφορίες, καθώς και για τα γεγονότα ή τις πληροφορίες των οποίων έλαβε γνώση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή λόγω της ιδιότητάς του, είτε αυτές αφορούν σε υπηρεσιακά ζητήματα, είτε στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή και γενικά στις ατομικές υποθέσεις των πολιτών, εκτός αν από το νόμο επιτρέπεται η άρση του απορρήτου.

Άρθρο 3.

Συμπεριφορά κατά τη σύλληψη και κράτηση πολιτών.

Ο αστυνομικός :

α. Ενεργεί σύλληψη ατόμου όταν αυτό προβλέπεται από τις διατάξεις του Συντάγματος και του νόμου. Κατά τη σύλληψη ενεργεί με σύνεση και σταθερότητα, τηρεί άπογη συμπεριφορά και αποφεύγει κάθε πράξη που μπορεί να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του συλληφθέντος και γενικά να προσβάλει την αξιοπρέπειά του. Χρησιμοποιεί την απολύτως αναγκαία βία και δεσμεύει τον συλληφθέντα μόνον όταν αντιδρά βίαια ή είναι ύποπτος φυγής.

β. Ενημερώνει αμέσως τον κρατούμενο για το λόγο της σύλληψης και κράτησής του, για τις εναντίον του κατηγορίες, τα δικαιώματά του και για τη διαδικασία που εφαρμόζεται στην περίπτωση του. Κρατούμενος που δεν κατανοεί την ομιλούμενη γλώσσα, ενημερώνεται σε γλώσσα που γνωρίζει με διερμηνέα ή με τον προσφορότερο τρόπο.

γ. Φροντίζει για την άμεση τηλεφωνική ή με άλλο πρόσφορο τρόπο επικοινωνία του κρατουμένου με πρόσωπο της επιλογής του ή με την προξενική αρχή της χώρας του, εφόσον είναι αλλοδαπός, προκειμένου να γνωστοποιήσει την αιτία και τον τόπο κράτησής του.

δ. Διευκολύνει την παροχή νομικής βοήθειας στον κρατούμενο και διασφαλίζει την άμεση και ακώλυτη επικοινωνία του με τον δικηγόρο του.

ε. Διασφαλίζει την επικοινωνία του κρατουμένου με τους οικείους του, τις προξενικές αρχές της χώρας του προκειμένου για αλλοδαπό και τις εθνικές και διεθνείς επιτροπές που είναι αρμόδιες για την προστασία των κρατουμένων, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις και το νόμο.

στ. Επιτρέπει την επικοινωνία του κρατουμένου, εφόσον ο ίδιος συγκατατίθεται, με επίσημους συλλογικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στην παροχή υποστήριξης στους κρατούμενους και γενικότερα στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ζ. Διασφαλίζει συνθήκες κράτησης που εγγυώνται την ασφάλεια, την υγεία και την προστασία της προσωπικότητας του κρατουμένου και μεριμνά για την κατά το δυνατόν αποφυγή του συγχρωτισμού των λοιπών κρατουμένων με τους ποινικούς, των ανδρών με τις γυναίκες, των ανηλίκων με τους ενήλικες και λαμβάνει ειδική πρόνοια για τα ευάλωτα άτομα.

η. Μεριμνά για την προστασία της υγείας του κρατουμένου, εξασφαλίζοντας άμεση ιατρική περίθαλψη σε περίπτωση ανάγκης και παρέχοντας τη δυνατότητα εξέτασης και από γιατρό της επιλογής του.

θ. Αποτρέπει και καταγγέλλει άμεσα, κάθε πράξη που συνιστά βασανιστήριο ή άλλη μορφή απάνθρωπης, σκληρής ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, οποιαδήποτε μορφή βίας ή απειλή βίας, καθώς και κάθε δυσμενή ή διακριτική μεταχείριση σε βάρος κρατουμένου.

ι. Προσάγει τον κρατούμενο το ταχύτερο και οπωσδήποτε εντός των νομίμων προθεσμιών ενώπιον της αρμόδιας δικαστικής ή άλλης αρχής.

ια. Λαμβάνει τα πρόσφορα νόμιμα μέτρα, κατά περίπτωση, για την αποτροπή απόδρασης του κρατουμένου.

ιβ. Δεν δημοσιοποιεί την ταυτότητα, την ομάδα, τη φυλετική καταγωγή, την εθνική προέλευση ή την υπηκοότητα του κρατουμένου, εκτός αν αυτό κρίνεται αναγκαίο για την εξυπηρέτηση της αντεγκληματικής πολιτικής.

ιγ. Καταχωρεί στα επίσημα βιβλία της Υπηρεσίας του κάθε σύλληψη και κράτηση ατόμου.

Άρθρο 4.

Συμπεριφορά κατά την προανάκριση.

Ο αστυνομικός :

α. Κατά τη διεξαγωγή του προανακριτικού έργου ενεργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, με αποκλειστικό σκοπό την ταχεία επίτευξη του σκοπού της προανάκρισης.

β. Σέβεται απόλυτα το τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου και υποχρεούται να διασφαλίζει όλα τα δικαιώματά του. Πληροφορεί έγκαιρα τον κατηγορούμενο για τις εναντίον του κατηγορίες και του παρέχει τη δυνατότητα να προετοιμάσει την υπεράσπισή του ιδίως με την παρουσία του συνηγόρου του. Εφόσον ο κατηγορούμενος δεν κατανοεί την ομιλούμενη γλώσσα, ενημερώνεται σε γλώσσα που γνωρίζει με διερμηνέα ή με τον προσφορότερο τρόπο.

γ. Μεταχειρίζεται με άψογο τρόπο τους κατηγορουμένους, τους υπόπτους, τους μάρτυρες και τους παθόντες και δεν ασκεί οποιαδήποτε μορφή βίας ή πίεσης στην προσπάθεια άντλησης πληροφοριών.

δ. Προστατεύει τους παθόντες και τους μάρτυρες, ιδιαίτερα όταν υπάρχει κίνδυνος για εκφοβισμό τους και λαμβάνει σοβαρά υπόψη την ψυχική υγεία, την ιδιάζουσα κατάσταση και το συμφέρον του θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, προσπαθώντας, κατά το δυνατό, να περιορίζει τη δευτερογενή θυματοποίησή του.

ε. Κατά την αυτοψία και κάθε είδους έρευνα ενεργεί πάντοτε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, επιδεικνύοντας ιδιαίτερη επιμέλεια, ευπρέπεια και κοσμιότητα και αποφεύγοντας κάθε περιττή δημοσιότητα. Ιδιαίτερα, κατά τις σωματικές έρευνες και τις έρευνες κατοικιών μεριμνά ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής των εμπλεκομένων και να αποφεύγεται κάθε μη αναγκαία ενόχλησή τους.

Άρθρο 5.

Εξυπηρέτηση των πολιτών.

1. Η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και η εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την ταχεία, ακώλυτη και χωρίς ταλαιπωρία εξυπηρέτησή τους, καθώς και η βελτίωση των σχέσεων αστυνομίας-πολίτη αποτελεί πρότιστο καθήκον του αστυνομικού. Ειδικότερα, ο αστυνομικός εξετάζει αμέσως τα αιτήματα των πολιτών που σχετίζονται με αδικήματα και συμβάντα αστυνομικού ενδιαφέροντος και παρέχει τη νόμιμη συνδρομή του χωρίς χρονοτριβή.

2. Η προσέγγιση των αναγκών των πολιτών με ανθρωπισμό, σεμνότητα, κοινωνική ευαισθησία και ευελιξία, η αποφυγή της τυπολατρείας, η εκδήλωση πρωτοβουλιών και η λήψη πρακτικών μέτρων, ώστε να προλαμβάνονται αδικίες και να επιτυγχάνεται η αποτελεσματική εξυπηρέτησή τους, καθώς και η δημιουργία σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης, συνεργασίας και κοινωνικής συναίνεσης αποτελούν καθημερινό μέλημα του αστυνομικού.

3. Η αποφυγή προκαταλήψεων που έχουν ως αιτία το χρώμα, το φύλο, την εθνική καταγωγή, την ιδεολογία και τη θρησκεία, το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ηλικία, την αναπηρία, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική και κοινωνική θέση ή άλλο

διακριτικό στοιχείο του ατόμου, αποτελεί βασική παράμετρο της συμπεριφοράς του αστυνομικού.

4. Ο αστυνομικός επιδεικνύει ιδιαίτερη φροντίδα για την προστασία ιδίως των παιδιών, των γυναικών, των υπερηλίκων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των αναπήρων, των προσφύγων, των μελών μειονοτικών και γενικά ευπαθών κοινωνικών ομάδων και μεριμνά για την παροχή βοήθειας στις γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης και λοχείας, στους άρρωστους και γενικά στα πρόσωπα που έχουν ανάγκη. Ειδικότερα, συμπεριφέρεται στους ανηλίκους με κατανόηση και ανθρωπιά, φροντίζοντας για την προστασία τους από φθοροποιές επιδράσεις και κινδύνους στους οποίους είναι δυνατόν να εκτεθούν. Με ιδιαίτερη ευαισθησία οφείλει να μεταχειρίζεται τους ανηλίκους που παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά, καθώς και τους ανηλίκους και τις γυναίκες που είναι πρόσφυγες ή θύματα σωματικής, ψυχολογικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης.

Άρθρο 6.

Ο αστυνομικός ως δημόσιος λειτουργός.

Ο αστυνομικός :

α. Έχει τα ίδια δικαιώματα με τους άλλους πολίτες, με εξαίρεση τους περιορισμούς που επιβάλλονται από το Σύνταγμα και το νόμο και είναι αναγκαίοι για την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής της αστυνομίας σε μια δημοκρατική κοινωνία.

β. Σέβεται, τηρεί και εφαρμόζει τους κανόνες που διέπουν τις σχέσεις προϊσταμένων και υφισταμένων και των συναδέλφων μεταξύ τους, ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή, αδιατάρακτη και αποδοτική λειτουργία της Υπηρεσίας, μέσα σε κλίμα πειθαρχίας και πνεύμα αλληλεγγύης και ομοψυχίας.

γ. Διασφαλίζει αμερόληπτες και αποτελεσματικές διαδικασίες εξέτασης και ελέγχου στις περιπτώσεις υποβολής παραπόνων πολιτών εναντίον συναδέλφων του.

δ. Εκτελεί τις διαταγές των ανωτέρων του και ευθύνεται για τη μη εκτέλεση ή την πλημμελή εκτέλεσή τους. Είναι προσωπικά υπεύθυνος για τις πράξεις ή παραλείψεις του και η εκτέλεση προδήλως παράνομων ή αντισυνταγματικών διαταγών δεν τον απαλλάσσει των ευθυνών του.

ε. Διευκολύνει τις έρευνες και τους ελέγχους που διεξάγουν δικαστικές, διοικητικές και ανεξάρτητες διοικητικές αρχές.

στ. Συνεργάζεται αρμονικά με τους δημοσίους υπαλλήλους και τους υπαλλήλους των άλλων υπηρεσιών του Κράτους στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, καθώς και με τους εκπροσώπους άλλων δημοσίων φορέων, οργανισμών και οργανώσεων για την εξυπηρέτηση του δημόσιου και του κοινωνικού συμφέροντος.

ζ. Απορρίπτει σθεναρά κάθε προσπάθεια δωροδοκίας του και επιδιώκει με την εν γένει συμπεριφορά, εμφάνιση, διαγωγή και διαβίωσή του να αποτελεί παράδειγμα καλού πολίτη και ακέραιου αστυνομικού.

η. Δεν χρησιμοποιεί την ιδιότητά του για να αποκομίσει προσωπικά οφέλη ή για να ευνοήσει το ιδιωτικό συμφέρον τρίτων, ούτε επιτρέπει στους συγγενείς ή φίλους του να επικαλεστούν άμεσα ή έμμεσα αυτή για να προωθήσουν τα συμφέροντά τους.

θ. Αντιμετωπίζει με αυστηρότητα και καταπολεμά κάθε πράξη διαφθοράς και καταγγέλλει αμέσως αυτή στις αρμόδιες αρχές.

ι. Κατά την άσκηση των καθηκόντων του δείχνει εντιμότητα και δεν αποδέχεται, άμεσα ή έμμεσα, οποιοδήποτε δώρο ή δωρεάν παροχή υπηρεσιών, επιβάλλοντας και στους στενούς συγγενείς του ανάλογη συμπεριφορά.

ια. Εκτός υπηρεσίας δεν εμπλέκεται σε δραστηριότητες και δεν αναλαμβάνει εργασίες που προσβάλλουν το κύρος του ως αστυνομικού.

ιβ. Ως υπεύθυνο άτομο, προσπαθεί να βελτιώνει διαρκώς την υπηρεσιακή του απόδοση και τις γνώσεις του, υποβαλλόμενος σε διαρκή εκπαίδευση.

Άρθρο 7.

Διαβεβαίωση.

Ο αστυνομικός από την ανάληψη των καθηκόντων του αποδέχεται την παρακάτω διαβεβαίωση:

«Διαβεβαιώ ότι γνώμονα της συμπεριφοράς μου αποτελεί ο σεβασμός της αξίας κάθε ανθρώπου και η προάσπιση των δικαιωμάτων του. Έχω την ύψιστη τιμή να υπηρετώ τον Ελληνικό Λαό, ασκώντας την αστυνομική εξουσία που μου εμπιστεύεται, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους.

Αναλαμβάνω τις υποχρεώσεις και αποδέχομαι τους κινδύνους του λειτουργήματός μου και δηλώνω ότι εργάζομαι με αμεροληψία και δικαιοσύνη για το καλό της κοινωνίας. Προσπαθώ διαρκώς να βελτιώνω τη συμπεριφορά μου ως υπεύθυνος δημόσιος

λειτουργός, αποδέχομαι τον κοινωνικό έλεγχο της δράσης μου και προσδοκώ την υποστήριξη των πολιτών».

Άρθρο 8.

Έναρξη ισχύος.

Η ισχύς του παρόντος διατάγματος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

(II)

Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας

(Υιοθετήθηκε με την υπ' αριθ. 2001 (10) Σύσταση της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 19-9-2001)

I. Σκοποί της αστυνομίας.

1. Οι κύριοι σκοποί της αστυνομίας σε μια δημοκρατική κοινωνία που διέπεται από τους κανόνες δικαίου, είναι:

-Η διατήρηση της δημόσιας γαλήνης, του νόμου και της τάξης στην κοινωνία.

-Η προστασία και ο σεβασμός των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, όπως αυτά διαφυλάσσονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

-Η πρόληψη και καταπολέμηση του εγκλήματος.

-Η εξιχνίαση του εγκλήματος.

-Η παροχή βοήθειας και υπηρεσιών στο κοινό.

II. Νομική υπόσταση της αστυνομίας σύμφωνα με τους κανόνες δικαίου.

2. Η αστυνομία είναι δημόσιο σώμα το οποίο θα πρέπει να καθιερώνεται με νόμο.

3. Οι αστυνομικές επιχειρήσεις πρέπει πάντοτε να διεξάγονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και τα διεθνή πρότυπα, τα οποία είναι αποδεκτά από τη χώρα.

4. Η νομοθεσία, με βάση την οποία ενεργεί και καθοδηγείται η αστυνομία, πρέπει να είναι προσιτή στο κοινό και αρκετά σαφής και ακριβής και αν χρειαστεί, να ενισχυθεί με ευκρινείς κανονισμούς, προσιτούς στο κοινό.

5. Το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να υπόκειται στην ίδια νομοθεσία όπως οι απλοί πολίτες, εκτός από τις περιπτώσεις όπου υφίστανται λόγοι οι οποίοι σχετίζονται με την κατάλληλη εκτέλεση των αστυνομικών καθηκόντων σε μια δημοκρατική κοινωνία.

III. Η αστυνομία και το ποινικό σύστημα.

6. Πρέπει να υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός μεταξύ του ρόλου της αστυνομίας και των εισαγγελικών αρχών, του δικαστικού συστήματος και του σωφρονιστικού συστήματος. Η αστυνομία δεν πρέπει να ασκεί κανένα έλεγχο στα σώματα αυτά.

7. Η αστυνομία πρέπει να σέβεται αυστηρώς την ανεξαρτησία και την αμεροληψία των δικαστών. Συγκεκριμένα, η αστυνομία δεν πρέπει να ενίσταται σε νόμιμες εκδικάσεις ή δικαστικές αποφάσεις, ούτε και να καθυστερεί ή να παρακωλύει την εκτέλεση τους.
8. Κατά γενικό κανόνα, η αστυνομία δεν πρέπει να ασκεί δικαστικές εξουσίες. Οποιαδήποτε ανάθεση δικαστικών εξουσιών στην αστυνομία πρέπει να είναι περιορισμένη και σύννομη. Το δικαίωμα προσφυγής πολιτών στις δικαστικές αρχές, για οποιανδήποτε πράξη, απόφαση ή παράλειψη της αστυνομίας, η οποία θίγει τα ατομικά δικαιώματα, παραμένει αναφαίρετο.
9. Πρέπει να υπάρχει λειτουργική και κατάλληλη συνεργασία μεταξύ της αστυνομίας και των δημοσίων κατηγορών. Σε χώρες όπου η αστυνομία τελεί υπό τις εξουσίες της εισαγγελίας ή του ανακριτή δικαστή, η αστυνομία πρέπει να λαμβάνει σαφείς οδηγίες, όσον αφορά τις προτεραιότητες που τίθενται σε ποινικές έρευνες και την πρόοδο των ποινικών ερευνών σε κάθε υπόθεση. Η αστυνομία πρέπει να τηρεί ενήμερες τις προϊστάμενες αρχές διερεύνησης των ποινικών υποθέσεων αναφορικά με την εφαρμογή των οδηγιών τους και συγκεκριμένα πρέπει να γίνεται τακτική αναφορά για την εξέλιξη των ποινικών υποθέσεων.
10. Η αστυνομία πρέπει να σέβεται το ρόλο των δικηγόρων υπεράσπισης στην ποινική διαδικασία και όποτε χρειάζεται, να βοηθά στη διασφάλιση του δικαιώματος πρόσβασης σε νομική βοήθεια, ειδικότερα όταν τα άτομα στερούνται την ελευθερία τους.
11. Η αστυνομία δεν πρέπει να αναλαμβάνει το ρόλο του προσωπικού των φυλακών, εκτός από τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

IV. Οργανωτική δομή της αστυνομίας.

A. Γενικά.

12. Η αστυνομία πρέπει να είναι οργανωμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να κερδίζει το σεβασμό του κοινού, ως επαγγελματικό σώμα, υποστηρικτικό του νόμου και παροχής υπηρεσιών προς το κοινό.
13. Η αστυνομία, όταν εκτελεί αστυνομικά καθήκοντα στην κοινωνία, θα υπόκειται στην ευθύνη των πολιτικών αρχών.
14. Η αστυνομία και το ένστολο προσωπικό της θα πρέπει να είναι συνήθως εύκολα αναγνωριζόμενοι.
15. Η αστυνομία, στην εκτέλεση της αποστολής της, για την οποία και θα είναι πλήρως υπόλογη, θα τυγχάνει επαρκούς επιχειρησιακής ανεξαρτησίας από άλλα σώματα της πολιτείας.

16. Το αστυνομικό προσωπικό, όλων των βαθμών, πρέπει να είναι προσωπικά υπεύθυνο και υπόλογο για τις πράξεις ή παραλείψεις του ή τις διαταγές που εκδίδονται προς τους υφιστάμενους.

17. Ο αστυνομικός οργανισμός πρέπει να έχει εμφανές σύστημα ιεραρχίας. Θα πρέπει πάντοτε να είναι δυνατό να μπορεί να προσδιοριστεί ο ανώτερος, ο οποίος είναι τελικά υπεύθυνος για τις πράξεις ή παραλείψεις του αστυνομικού προσωπικού.

18. Η αστυνομία πρέπει να είναι οργανωμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να προάγονται οι καλές σχέσεις μεταξύ αστυνομίας και κοινού και όπου παρίσταται ανάγκη να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική συνεργασία με άλλες υπηρεσίες, τοπικές αρχές, μη κυβερνητικούς οργανισμούς και άλλους αντιπροσώπους του κοινού, περιλαμβανομένων των εθνικών μειονοτήτων.

19. Οι αστυνομικοί οργανισμοί πρέπει να παρέχουν αντικειμενική πληροφόρηση στο κοινό για τις δραστηριότητες τους, χωρίς όμως να αποκαλύπτουν εμπιστευτικές πληροφορίες. Πρέπει να δημιουργηθούν επαγγελματικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις επαφές με τα μέσα ενημέρωσης.

20. Ο αστυνομικός οργανισμός πρέπει να λαμβάνει αποτελεσματικά μέτρα για τη διασφάλιση της ακεραιότητας και της αποτελεσματικής εκτέλεσης των καθηκόντων του αστυνομικού προσωπικού, ώστε να εγγυάται τη διασφάλιση του σεβασμού των βασικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου, όπως αυτά διασφαλίζονται ιδιαίτερα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

21. Αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη και καταπολέμηση της αστυνομικής διαφθοράς πρέπει να λαμβάνονται σ' όλα τα επίπεδα του αστυνομικού οργανισμού.

B. Προσόντα, πρόσληψη και παραμονή τον προσωπικού της αστυνομίας.

22. Το αστυνομικό προσωπικό, ανεξαρτήτως βαθμού εισδοχής, πρέπει να προσλαμβάνεται με βάση τα προσωπικά επαγγελματικά προσόντα και την πείρα, στοιχεία που πρέπει να συνάδουν με τους αντικειμενικούς σκοπούς της αστυνομίας.

23. Το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να είναι ικανό να διαμορφώνει σωστή κρίση, να έχει ειλικρινή διάθεση, ωριμότητα, εντιμότητα και ικανότητες επικοινωνίας και όπου καθίσταται αναγκαίο, ηγετικές και διοικητικές ικανότητες. Επιπρόσθετα, πρέπει να κατανοεί σωστά τα κοινωνικά, πολιτιστικά και κοινοτικά ζητήματα.

24. Άτομα που καταδικάστηκαν για σοβαρά εγκλήματα πρέπει να κρίνονται ακατάλληλα και να αποκλείονται από την αστυνομία.

25. Οι διαδικασίες πρόσληψης πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια και χωρίς διακρίσεις να ακολουθείται η αναγκαία επιλογή των υποψηφίων. Επιπλέον, η τακτική αυτή πρέπει να αποσκοπεί στην πρόσληψη ανδρών και γυναικών από διάφορα κοινωνικά στρώματα, περιλαμβανομένων των εθνικών μειονοτήτων, με σκοπό το αστυνομικό προσωπικό να αντανακλά την κοινωνία που υπηρετεί.

Γ. Εκπαίδευση του προσωπικού της αστυνομίας.

26. Η αστυνομική εκπαίδευση, η οποία θα πρέπει να βασίζεται στις θεμελιώδεις αρχές της δημοκρατίας, στους κανόνες δικαίου και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τους σκοπούς της αστυνομίας.

27. Η γενική αστυνομική εκπαίδευση πρέπει να γίνεται με όσον το δυνατόν μεγαλύτερη διαφάνεια προς την κοινωνία.

28. Η γενική αρχική εκπαίδευση θα πρέπει, κατά προτίμηση, να ακολουθείται από υπηρεσιακή εκπαίδευση, η οποία θα πρέπει να διεξάγεται κατά τακτά διαστήματα, καθώς και ειδική, διοικητική και ηγετική εκπαίδευση, όταν αυτή απαιτείται.

29. Η αστυνομική εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να περιλαμβάνει και πρακτική εκπαίδευση στη χρήση βίας, σύμφωνα με τους περιορισμούς που επιβάλλονται από τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτές διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνου Δικαιωμάτων και τη σχετική νομολογία της.

30. Κατά τη διαδικασία εκπαίδευσης του αστυνομικού προσωπικού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η ανάγκη για καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Δ. Δικαιώματα του αστυνομικού προσωπικού.

31. Κατά κανόνα, το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να έχει τα ίδια αστικά και πολιτικά δικαιώματα όπως οι άλλοι πολίτες. Περιορισμοί στα δικαιώματα αυτά επιτρέπονται μόνον όταν είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση των λειτουργιών της αστυνομίας σε μια δημοκρατική κοινωνία, σύμφωνα με το νόμο και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

32. Το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να έχει στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τα ίδια κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, όπως οι δημόσιοι υπάλληλοι. Συγκεκριμένα, το προσωπικό πρέπει να έχει το δικαίωμα να οργανώνεται ή να συμμετέχει σε αντιπροσωπευτικούς οργανισμούς, να λαμβάνει τις κατάλληλες απολαβές και κοινωνικές

ασφαλίσεις και να του παρέχονται ειδικά ιατρικά και ασφαλιστικά μέτρα, λαμβανόμενου υπόψη του ιδιαίτερου χαρακτήρα των αστυνομικών καθηκόντων.

33. Πειθαρχικά μέτρα τα οποία λήφθηκαν εναντίον αστυνομικού προσωπικού πρέπει να υπόκεινται σε αναθεώρηση από ένα ανεξάρτητο σώμα ή από το δικαστήριο.

34. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να υποστηρίζουν το αστυνομικό προσωπικό όταν υπόκειται σε αβάσιμες κατηγορίες αναφορικά με τα καθήκοντα του.

V. Κατευθυντήριες γραμμές για την αστυνομική δράση-παρέμβαση,

A. Κατευθυντήριες γραμμές για την αστυνομική δράση-παρέμβαση: γενικές αρχές.

35. Η αστυνομία και όλες οι αστυνομικές επιχειρήσεις πρέπει να σέβονται το δικαίωμα ζωής του κάθε ατόμου.

36. Η αστυνομία δεν επιτρέπεται να επιφέρει, να προκαλεί ή να ανέχεται πράξεις βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, κάτω από οποιεσδήποτε προϋποθέσεις.

37. Η αστυνομία μπορεί να χρησιμοποιεί βία μόνο όταν είναι απόλυτα αναγκαία και μόνο στο βαθμό που απαιτείται για επίτευξη νόμιμου σκοπού.

38. Η αστυνομία πρέπει πάντοτε να επιβεβαιώνει τη νομιμότητα των προτιθέμενων πράξεών της.

39. Το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να εκτελεί τις νόμιμες οδηγίες που εκδίδονται από τους ανωτέρους του, αλλά έχει υποχρέωση ν' αποφεύγει να εκτελεί διαταγές οι οποίες είναι σαφώς παράνομες και ν' αναφέρει τέτοιες διαταγές, χωρίς φόβο για κυρώσεις.

40. Η αστυνομία πρέπει να εκτελεί τα καθήκοντά της κατά δίκαιο τρόπο, καθοδηγούμενη, ιδιαίτερα, από τις αρχές της αμεροληψίας και των μη διακρίσεων,

41. Η αστυνομία θα επεμβαίνει στο δικαίωμα ιδιωτικής ζωής του ατόμου, όταν αυτό είναι απόλυτα αναγκαίο και μόνο για την επίτευξη του νόμιμου σκοπού.

42. Η συλλογή, φύλαξη και χρήση προσωπικών δεδομένων από την αστυνομία πρέπει να εκτελείται σύμφωνα με τις διεθνείς αρχές προστασίας δεδομένων. Ειδικά, πρέπει να περιορίζονται στον αναγκαίο βαθμό για την εκτέλεση νόμιμων και συγκεκριμένων σκοπών.

43. Η αστυνομία, στην εκτέλεση των καθηκόντων της, πρέπει πάντοτε να λαμβάνει υπόψη τα θεμελιώδη δικαιώματα του καθενός, όπως την ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας,

έκφρασης, ειρηνικής συνάθροισης, διακίνησης και ειρηνικής απόλαυσης του δικαιώματος κυριότητας.

44. Το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να ενεργεί με αξιοπρέπεια και σεβασμό προς το κοινό, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την κατάσταση των ατόμων που ανήκουν σε ιδιαίτερες ευάλωτες ομάδες.

45. Το αστυνομικό προσωπικό κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, πρέπει να είναι σε θέση να δώσει στοιχεία για το αστυνομικό του καθεστώς και την επαγγελματική του ταυτότητα.

46. Το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να αντιτάσσεται σε όλες τις μορφές διαφθοράς μέσα στην αστυνομία. Πρέπει να ενημερώνει τους ανώτερους και άλλα αρμόδια σώματα για θέματα διαφθοράς στην αστυνομία.

B. Κατευθυντήριες γραμμές για δράση-παρέμβαση από μέρους της αστυνομίας: ειδικές περιπτώσεις.

1. Αστυνομική έρευνα.

47. Οι αστυνομικές έρευνες πρέπει να βασίζονται σε εύλογες τουλάχιστον υποψίες, για πραγματική ή πιθανή διάπραξη αδικήματος ή εγκλήματος.

48. Η αστυνομία πρέπει να ακολουθεί την αρχή ότι, όταν κάποιος κατηγορείται για ποινικό αδίκημα είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του με δικαστικά μέσα και ότι, όταν κάποιος κατηγορείται για ποινικό αδίκημα έχει αναφαίρετα δικαιώματα και συγκεκριμένα το δικαίωμα της έγκαιρης πληροφόρησης για τις εναντίον του κατηγορίες και για την προετοιμασία της υπεράσπισής του, είτε από μόνος του είτε μέσω νομικής αρωγής της δικής του επιλογής.

49. Οι έρευνες της αστυνομίας πρέπει να είναι αντικειμενικές και δίκαιες. Πρέπει να είναι προσαρμοσμένες ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες των ατόμων, όπως αυτές των παιδιών, των ανηλίκων, των γυναικών, των μειονοτήτων, περιλαμβανομένων των εθνικών μειονοτήτων, και των ευάλωτων ατόμων.

50. Έχοντας υπόψη το άρθρο 48, πρέπει να δημιουργηθούν κατευθυντήριες γραμμές για τη σωστή διεξαγωγή και την αξιοπιστία των αστυνομικών ανακρίσεων. Συγκεκριμένα, πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα δίκαιης ανάκρισης, κατά τη διάρκεια της οποίας, τα άτομα που ανακρίνονται, να γνωρίζουν τους λόγους της ανάκρισης ο)ς και άλλες σχετικές πληροφορίες. Για τις αστυνομικές ανακρίσεις πρέπει συστηματικά να τηρούνται καταχωρήσεις.

51. Η αστυνομία πρέπει να γνωρίζει τις ειδικές ανάγκες των μαρτύρων και πρέπει να κατευθύνεται από κανόνες για την προστασία και υποστήριξη τους, κατά τη διάρκεια των ερευνών και συγκεκριμένα όταν υπάρχει κίνδυνος για εκφοβισμό μαρτύρων.

52. Η αστυνομία πρέπει να παρέχει, χωρίς διακρίσεις, την αναγκαία υποστήριξη, βοήθεια και πληροφόρηση σε θύματα εγκλημάτων.

53. Η αστυνομία, κατά τη διάρκεια των αστυνομικών ανακρίσεων, παρέχει τη δυνατότητα ερμηνείας - μετάφρασης, εάν τούτο επιβάλλεται.

2. Σύλληψη - στέρηση της ελευθερίας από την αστυνομία.

54. Η στέρηση της ελευθερίας των ανθρώπων πρέπει, να περιορίζεται όσον το δυνατόν περισσότερο και να διενεργείται με γνώμονα την αξιοπρέπεια, τις αδυναμίες και τις ατομικές ανάγκες του κάθε κρατούμενου. Για κάθε κρατούμενο πρέπει να τηρούνται συστηματικά στοιχεία κράτησης.

55. Η αστυνομία θα πρέπει, στα πλαίσια που καθορίζει η εθνική νομοθεσία, να ενημερώνει αμέσως τα άτομα τα οποία στερούνται της ελευθερίας τους, για τους λόγους στέρησης της ελευθερίας τους και για τις οποιεσδήποτε κατηγορίες εναντίον τους. Παράλληλα, θα πρέπει να ενημερώνει χωρίς καθυστέρηση τα άτομα αυτά για τη διαδικασία που εφαρμόζεται στην περίπτωση τους.

56. Κατά τη διάρκεια της κράτησης τους, η αστυνομία θα πρέπει να παρέχει στους κρατούμενους ασφάλεια, ιατρική περίθαλψη, καθαρό περιβάλλον και κατάλληλη διατροφή. Τα αστυνομικά κελιά πρέπει να έχουν το κατάλληλο μέγεθος, τον κατάλληλο φωτισμό και εξαερισμό και πρέπει επίσης, να είναι εφοδιασμένα με τα κατάλληλα μέσα ξεκούρασης.

57. Άτομα τα οποία στερούνται της ελευθερίας τους από την αστυνομία, πρέπει να έχουν το δικαίωμα ειδοποίησης τρίτου ατόμου της επιλογής τους. Επιπρόσθετα, όποτε είναι δυνατόν, πρέπει να έχουν το δικαίωμα νομικής βοήθειας και ιατρικής εξέτασης από ιατρό της επιλογής τους.

58. Η αστυνομία, όσο είναι δυνατόν, πρέπει να διαχωρίζει τα άτομα που στερήθηκαν την ελευθερία τους με βάση υποψία για τη διάπραξη ποινικού αδικήματος, από τα άτομα που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους για άλλους λόγους. Ταυτόχρονα, πρέπει να υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς επίσης μεταξύ ενηλίκων και ανηλίκων.

VI. Υπευθυνότητα και έλεγχος της αστυνομίας.

59. Η αστυνομία πρέπει να είναι υπόλογη στην πολιτεία, στους πολίτες και τους αντιπροσώπους τους. Πρέπει επίσης να υπόκειται σε αποτελεσματικό εξωτερικό έλεγχο.
60. Ο έλεγχος που ασκείται από την πολιτεία όσον αφορά την αστυνομία, πρέπει να διαχωρίζεται μεταξύ της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας.
61. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν αποτελεσματικές και αμερόληπτες διαδικασίες στις περιπτώσεις υποβολής παραπόνων εναντίον της αστυνομίας.
62. Πρέπει να προάγονται μηχανισμοί βασισμένοι στην επικοινωνία και την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ του κοινού και της αστυνομίας.
63. Τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύσσουν κώδικες αστυνομικής συμπεριφοράς, οι οποίοι να βασίζονται σε αρχές όπως αυτές που καθορίζονται στην παρούσα σύσταση και να ελέγχονται από τα κατάλληλα σώματα,

VII. Έρευνα και διεθνής συνεργασία.

64. Τα κράτη μέλη πρέπει να προάγουν και να ενθαρρύνουν το στοιχείο της έρευνας σχετικά με την αστυνομία, τόσο από την ίδια την αστυνομία, όσο και από εξωτερικά ιδρύματα.
65. Πρέπει να ενισχύεται η διεθνής συνεργασία σε θέματα αστυνομικής συμπεριφοράς και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
66. Τα μέσα προαγωγής των αρχών της παρούσας σύστασης και η εφαρμογή τους πρέπει να τυγχάνουν λεπτομερούς ελέγχου από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

(III)

Κώδικας συμπεριφοράς των αρμοδίων οργάνων για την επιβολή του νόμου

(Υιοθετήθηκε με την υπ' αριθ. 34/169 Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στις 17-12-1979).

Άρθρο 1

Τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων πρέπει πάντοτε να εκτελούν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει ο νόμος, υπηρετώντας το κοινωνικό σύνολο και προστατεύοντας όλους τους ανθρώπους από παράνομες πράξεις, σύμφωνα με τον υψηλό βαθμό ευθύνης που απαιτεί το λειτούργημά τους.

Άρθρο 2

Κατά την εκτέλεση του καθήκοντός τους, τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων πρέπει να σέβονται και να προστατεύουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να υπερασπίζονται και να προφυλάσσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου.

Άρθρο 3

Τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων μπορούν να καταφύγουν στη βία, μόνο όταν αυτό είναι απόλυτα αναγκαίο και στο βαθμό που απαιτείται για την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Άρθρο 4

Εμπιστευτικής φύσεως πληροφορίες που γνωρίζουν τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων, πρέπει να τηρούνται μυστικές, εκτός αν η εκτέλεση των καθηκόντων τους ή οι ανάγκες της δικαιοσύνης απαιτούν ακριβώς το αντίθετο.

Άρθρο 5

Κανένα αρμόδιο όργανο για την εφαρμογή των νόμων δεν επιτρέπεται να επιβάλλει, να υποκινεί ή να ανέχεται οποιαδήποτε πράξη βασανισμού ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία ούτε να επικαλείται διαταγές ανωτέρων ή εξαιρετικές συνθήκες, όπως εμπόλεμη κατάσταση ή απειλή πολέμου ή απειλή κατά την εθνική ασφάλεια, εσωτερική πολιτική αστάθεια ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση ανάγκης, για να δικαιολογήσει τα βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.

Άρθρο 6

Τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων πρέπει να εξασφαλίζουν πλήρη προστασία της υγείας των ατόμων που βρίσκονται υπό κράτηση και ιδιαίτερα να τους παρέχουν άμεση ιατρική περίθαλψη σε περίπτωση ανάγκης.

Άρθρο 7

Τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων δεν πρέπει να διαπράττουν καμία πράξη διαφθοράς. Πρέπει επίσης να αντιμετωπίζουν με αυστηρότητα και να καταπολεμούν τέτοιου είδους πράξεις.

Άρθρο 8

Τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων πρέπει να σέβονται το νόμο και τον παρόντα Κώδικα. Πρέπει επίσης να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να προλαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν κάθε παράβαση νόμου. Τα αρμόδια όργανα για την εφαρμογή των νόμων, όταν έχουν λόγους να πιστεύουν ότι κάποια παράβαση αυτού του Κώδικα έχει γίνει ή πρόκειται να γίνει, να αναφέρουν αυτό στις ανώτερες τους αρχές και όταν είναι απαραίτητο σε άλλες αρμόδιες αρχές ή όργανα που είναι εξουσιοδοτημένα με αναθεωρητική ή επανορθωτική ισχύ.